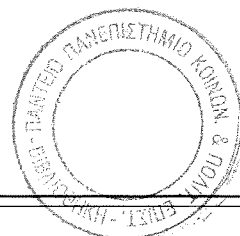

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ
ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

82
ΜΠΛΕ

Διπλωματική εργασία
του Αλέξανδρου Δάρα

Επιβλέπων καθηγητής
Θεοφάνης Πάκος

Αθήνα Ιανουάριος 2001

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία αυτή είναι διπλωματική και συντάσσεται στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου. Το αντικείμενό της είναι η περιφερειακή διάρθρωση του κλάδου της κλωστοϋφαντουργίας στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα επιχειρείται μία γενικότερη προσέγγιση και γνωριμία με τον κλάδο μέσα από την παρουσίαση πολλών θεμάτων που τον αφορούν και τον απασχολούν, όπως επίσης γίνεται προσπάθεια παρουσίασης του ευρύτερου πλαισίου μέσα στο οποίο ο κλάδος αλλά και το σύνολο της εθνικής οικονομίας πλέον λειτουργούν.

Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος ξεκινά από το προσωπικό ενδιαφέρον για περιφερειακά θέματα ιδωμένα από οικονομική κυρίως άποψη όπως επίσης και για θέματα κλάδων οικονομικής δραστηριότητας τα οποία είναι κατά το δυνατόν ενδεικτικά για την εθνική οικονομία. Βέβαια και στις δύο αυτές περιοχές μελέτης ελλοχεύει-συνήθως σαν ερώτημα με πλήθος απαντήσεις-το θέμα της οικονομικής ανάπτυξης. Ελπίζω το παρουσιαζόμενο αποτέλεσμα να ικανοποιήσει όσους ενδιαφέρονται γι' αυτά τα ζητήματα και να καταδείξει τη σημαντικότητά τους σε όσους δεν έχουν το ενδιαφέρον αυτό.

Ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας επελέγη ως ένας από τους σημαντικότερους της Ελληνικής οικονομίας, ένας από τους κλάδους με τη μεγαλύτερη ιστορία στον τόπο αυτό, ως δυναμικός κλάδος, ο οποίος χαρακτηρίζει και επιδρά σε μεγάλο βαθμό τα εθνικά μεγέθη, αλλά και υφίσταται τις πιέσεις και τις τάσεις που υπάρχουν στο περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί.

Στην εργασία αυτή έγινε προσπάθεια να εξηγηθούν αρκετά θέματα εισαγωγικά της κυρίως ανάλυσης, έτσι ώστε να είναι δυνατή η κατανόησή της και από αναγνώστες χωρίς ιδιαίτερη εξοικείωση και γνώσεις πάνω σε οικονομικά θέματα. Η τακτική αυτή δεν ακολουθήθηκε σε κάποια ζητήματα τεχνικής φύσης, η παραπέρα ανάλυση των οποίων δεν κρίθηκε απαραίτητη για λόγους γενικότερου προσανατολισμού της εργασίας.

Η συλλογή στοιχείων έγινε από την σύγχρονη αλλά και παλαιότερη βιβλιογραφία. Τα αριθμητικά στοιχεία ελήφθησαν κυρίως από την Ε.Σ.Υ.Ε., από την Ι.Σ.Α.Ρ., από το EUROSTAT και από διάφορες μελέτες και περιοδικά. Η βασική δυσκολία με αυτά ήταν η απουσία πολύ πρόσφατων στοιχείων για διάφορα ζητήματα. Σε τέτοιες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκαν όσο το δυνατόν πιο πρόσφατα και αξιόπιστα στοιχεία.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου Κυρία Κάτια Φωτεινοπούλου και τον Κύριο Δημήτρη Χριστόπουλο για την αμέριστη συμπαράσταση που μου παρείχαν κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας αυτής. Οι θερμότερες ευχαριστίες είναι για τον επιβλέποντα καθηγητή της εργασίας μου Κύριο Θεοφάνη Πάκο, του οποίου οι οδηγίες και η ενθάρρυνσή του προς εμένα υπήρξαν πολύτιμες σε όλη την πορεία αυτής της μελέτης. Ευχαριστώ επίσης όλους τους καθηγητές μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα για όσα σημαντικά με βοήθησαν να καταλάβω μέσα από τις πανεπιστημιακές παραδόσεις.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
----------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΫΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ

A. Ιστορική παρουσίαση του κλάδου	7
B. Περιγραφή προϊόντων - πρώτων υλών	16
Γ. Κύριοι υποκλάδοι - ΣΤΑ.Κ.Ο.Δ.	20
Δ. Ο κλάδος, η βιομηχανική παραγωγή και η Εθνική οικονομία	25
Δ.1. Ο κλάδος	25
Δ.2. Η βιομηχανική παραγωγή	34
Δ.3. Η Εθνική οικονομία	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

A. Οι μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου	50
B. Χωροταξική κατανομή - Οι περιφέρειες	62
Γ. Ο παράγοντας γεωγραφία και η καλλιέργεια του βαμβακιού	70
Δ. Τα αστικά - βιομηχανικά κέντρα και η σημασία τους	78
Ε. Άλλοι παράγοντες χωροθέτησης	83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

A. Οι επενδύσεις του κλάδου	90
B. Παραγωγική διαδικασία - πρώτη ύλη	98
B.1. Περιγραφή παραγωγικής διαδικασίας	98
B.2. Η σημασία της πρώτης ύλης για τον κλάδο	102
Γ. Η εξέλιξη της τεχνολογίας στον κλάδο	104

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4°

Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΝΩΣΗ

A. Γενικά για την Ευρωπαϊκή Ένωση	129
B. Ο κλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση	138
Γ. Οι μεγάλες επιχειρήσεις - στρατηγικές - προοπτικές	146
Δ. Τελευταίες εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση του βιομηχανικού κλάδου της κλωστοϋφαντουργίας	150

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	155
--------------	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	159
--------------	-----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας είναι από τους σημαντικότερους της Ελληνικής βιομηχανίας. Είναι από τους δυναμικότερους και σαφώς εξαγωγικούς κλάδους της χώρας μας. Η παρουσία του στο Χρηματιστήριο Αξιών της Αθήνας είναι πολύ έντονη και κατά καιρούς εντυπωσιακή. Στην πορεία του κατά τα τελευταία χρόνια συνάντησε αρκετές αντιξοότητες οφειλόμενες στις δυσμενείς διεθνείς συμφωνίες και στον οξύτατο ανταγωνισμό από τους αντίστοιχους κλάδους κυρίως των χωρών με χαμηλό κόστος παραγωγής. Πρόσφατα εμφανίζει στοιχεία ανάκαμψης και μεγάλη δραστηριότητα σε τομείς όπως επενδύσεις εκσυγχρονισμού, παραγωγή νέων προϊόντων υψηλής ποιότητας, αλλά και διαρθρωτικές αλλαγές στην εσωτερική οργάνωση των επιχειρήσεων. Κατά τα τελευταία χρόνια το σύνολο της παραγωγής του κλάδου συμβάλει στο 14% του Α.Ε.Π.

Οι κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις κατά το έτος 1998 ήταν το 7,6% του συνόλου των επιχειρήσεων της Χώρας, οι πωλήσεις των προϊόντων τους ανήλθαν σε ποσοστό 6% του συνόλου των πωλήσεων όλων των επιχειρήσεων της χώρας και τα κέρδη τους σε 4,8% του συνόλου των κερδών όλων των επιχειρήσεων.

Το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αυτής έχει στόχο τη γνωριμία με τον κλάδο. Αρχικά γίνεται ιστορική παρουσίαση της πορείας του κλάδου από τότε που αυτός υπάρχει ως σήμερα. Ακολουθεί περιγραφή των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και των πρώτων υλών που χρησιμοποιούνται. Στην τελευταία ενότητα του πρώτου κεφαλαίου γίνεται παρουσίαση των βασικών μεγεθών του κλάδου, ανάλυση των στοιχείων αυτών, σύγκριση του κλάδου με άλλους κλάδους και ανάλυση του ρόλου του σε σχέση με τη βιομηχανία της χώρας και με την Ελληνική οικονομία και κοινωνία.

Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται μια εξέταση του κλάδου από «κοντά» και σε πιο μεγάλο βάθος. Αρχικά παρουσιάζονται οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις του κλάδου των οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χ.Α.Α. Ακολουθεί διερεύνηση των παραγόντων χωροθέτησης των κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων στις

13 περιφέρειες της Ελλάδας. Παρουσιάζονται τα διαθέσιμα στοιχεία, γίνεται μια περιγραφή του προφίλ κάθε περιφέρειας και τέλος αναλύεται η σημασία που έχουν για την επιλογή του τόπου εγκατάστασης οι παράγοντες: απόσταση από τον τόπο παραγωγής της πρώτης ύλης, υποδομές και άλλα πλεονεκτήματα που προσφέρουν τα αστικά-βιομηχανικά κέντρα, απόσταση από τον τόπο κατανάλωσης του προϊόντος και το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης της κάθε περιφέρειας. Το θεωρητικό υπόβαθρο της ανάλυσης αυτής είναι οι απόψεις της κλασικής οικονομικής επιστήμης στα ζητήματα αυτά.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται σε σημαντικά εσωτερικά ζητήματα του κλάδου που παίζουν μεγάλο ρόλο στην έως τώρα αλλά και στη μετέπειτα πορεία του. Παρουσιάζονται οι επενδύσεις του κλάδου σε σειρά ετών όπως και η διάρθρωσή τους και η σημασία τους. Ακολουθεί περιγραφή της βασικής παραγωγικής διαδικασίας και της πρώτης ύλης των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι τεχνολογικές εξελίξεις στον κλάδο, τα είδη των μηχανών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή και οι πιο πρόσφατες μεταβολές στη παραγωγική διαδικασία.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση του ευρύτερου πλαισίου στο οποίο λειτουργεί η ελληνική κλωστοϋφαντουργία δηλαδή του κλάδου της κλωστοϋφαντουργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αρχικά γίνεται μια γνωριμία με τον οργανισμό της Ε.Ε. και παρουσίαση του μηχανισμού και των στόχων του. Αμέσως μετά εξετάζεται η πολιτική της Κοινότητας στη βιομηχανία και ειδικότερα στην κλωστοϋφαντουργία, καθώς και το γενικότερο διεθνές πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργεί ο κλάδος. Ακολουθεί παρουσίαση των βασικών μεγεθών του κλάδου στην Ε.Ε. και των εξελίξεων στην παραγωγική διαδικασία και στις επιχειρήσεις του κλάδου. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι πιο σημαντικές ανακοινώσεις, ψηφίσματα και γνωμοδοτήσεις των οργάνων της κοινότητας που αφορούν το πρόγραμμα δράσης για την ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής κλωστοϋφαντουργίας.

Το τελευταίο τμήμα της εργασίας περιλαμβάνει τα βασικά συμπεράσματα που εξάγονται από αυτή καθώς και απόψεις προτάσεις για την ανάπτυξη του κλάδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1°

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Στη χώρα μας η εξέλιξη της κλωστοϋφαντουργίας σε βιομηχανικό κλάδο πρώτου μεγέθους, άρχισε να πρωτοεμφανίζεται γύρω στο 1860¹.

Το γεγονός αυτό υπήρξε συνέπεια:

α) της, μετά από 30 περίπου χρόνια ελεύθερου βίου του Ελληνικού κράτους, δημιουργίας των προϋποθέσεων συσσώρευσης κεφαλαίων για την πραγματοποίηση επενδύσεων,

β) της ώθησης που έδωσε στην ανάπτυξη της καλλιέργειας του βαμβακιού, τόσο στην Ευρώπη όσο και στη χώρα μας, ο Αμερικανικός Εμφύλιος πόλεμος (1861-1865) αποτέλεσμα του οποίου ήταν η υπέρμετρη αύξηση της τιμής του βαμβακιού (κατά 340%) κίνητρο από το οποίο ωθούμενος ο Ελληνικός αγροτικός πληθυσμός μέσα σε λίγα χρόνια σχεδόν δεκαπλασίασε τις καλλιεργούμενες εκτάσεις του. Έτσι ενώ προ του 1861 καλλιεργούντο με βαμβάκι 22.000 περίπου στρέμματα, το 1863 καλλιεργήθηκαν πάνω από 77.000 και τον επόμενο χρόνο 210.400 στρέμματα.

Μέχρι τότε (1860) η χρήση του βαμβακιού ήταν περιορισμένη και η κατεργασία του εγένετο μάλλον με πρωτόγονα τεχνικά μέσα στα πλαίσια της οικοτεχνίας.

Βέβαια μια πρώτη προσπάθεια βιομηχανοποίησης του, είχε ήδη γίνει από το 1846 με την ίδρυση στην Πάτρα ενός κλωστηρίου το οποίο όμως παρά την σημαντική κρατική βοήθεια που του δόθηκε δεν κατάφερε να λειτουργήσει ομαλά λόγω της γενικότερης οικονομικής κατάστασης της χώρας και τελικά τον αμέσως επόμενο κιόλας χρόνο διέκοψε τις εργασίες του.

Κατά την περίοδο λοιπόν μετά του 1860 άρχισε να δημιουργείται η Ελληνική κλωστοϋφαντουργία. Κατ' αρχάς τέθηκε σε λειτουργία εκ νέου, αφού

¹ Ιστορικό της ελληνικής βαμβακουργίας. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 1957.

προηγουμένως ανακαινίσθηκε το προαναφερθέν κλωστήριο της Πάτρας ενώ παράλληλα ιδρύθηκε και δεύτερο στην Πάτρα, ένα στη Λιβαδειά, τρία στο Άργος και αρκετά εκκοκκιστήρια.

Έτσι το 1864 λειτουργούσαν συνολικά 18 εργοστάσια, εκ των οποίων τα 12 με 31.636 αδράκτια ήσαν ατμοκίνητα και τα υπόλοιπα 6 με 4.264 αδράκτια, υδροκίνητα, στα οποία απασχολούνται συνολικά 1.323 εργάτες.

Εξαιτίας τώρα των συγκοινωνιακών δεδομένων και του οικονομικού επιπέδου ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών οι πρώτες αξιόλογες μονάδες δημιουργήθηκαν στο Πειραιά² και την Σύρο, λιμάνια, οικονομικά κέντρα, από Έλληνες κυρίως υφασματέμπορους, οι οποίοι λόγω της επαγγελματικής τους δραστηριότητας διέθεταν, αφ' ενός μεν τα απαραίτητα κεφάλαια και την απαιτούμενη πιστοληπτική επιφάνεια, αφ' ετέρου δε την εμπειρία του κυκλώματος της αγοράς του κλάδου.

Οι πρώτες αυτές επιχειρήσεις, παρά το δύσκολο σε γενικές γραμμές πολιτικο-οικονομικό-κοινωνικό κλίμα της εποχής, αναπτύχθηκαν σε αξιόλογες επιχειρηματικές μονάδες, καθόσον, τα εγχώρια για κατανάλωση παραγόμενα προϊόντα και δεν υστερούσαν ποιοτικά από τα αντίστοιχα ξένα αφού οι χρησιμοποιούμενες εμπειρικές και άλλες τεχνολογικές μέθοδοι ήταν οι ίδιες με εκείνες του εξωτερικού, ενώ επιπρόσθετα τα εισαγόμενα προϊόντα είχαν το μειονέκτημα της επιβάρυνσης με υψηλά μεταφορικά έξοδα και εισαγωγικούς δασμούς, οι οποίοι όμως αποσκοπούσαν σε εισπρακτικούς και όχι σε προστατευτικούς λόγους.

Το καθεστώς λοιπόν αυτό της λειτουργίας του κλάδου δημιούργησε τις κατάλληλες προϋποθέσεις συσσώρευσης και νέων κεφαλαίων που ήταν απαραίτητα για την περαιτέρω έκταση και εκσυγχρονισμό του σε τέτοιο βαθμό ώστε στις αρχές του αιώνα μας και μέχρι τους βαλκανικούς πολέμους ο Πειραιάς και η Σύρος να θεωρούνται αξιόλογα διεθνώς κλωστοϋφαντουργικά κέντρα.

Από την εποχή όμως αυτή ο κλάδος αρχίζει να εμφανίζει τα πρώτα συμπτώματα συρρίκνωσης του εξαιτίας του έντονου ανταγωνισμού που άρχισε

² Το 1875 ιδρύθηκε το πρώτο εργοστάσιο και το επόμενο χρόνο άλλα δύο. Εξελίξεις και προβλήματα της Ελληνικής βιομηχανίας ΕΤΕ, Αθήνα 1957.

να υφίσταται από τα εισαγόμενα προϊόντα, τα οποία με την ανάπτυξη των συγκοινωνιών και την μείωση του μεταφορικού κόστους αρχίζουν πλέον να γίνονται ανταγωνιστικά και ελκυστικά για τον Έλληνα καταναλωτή.

Οι Βαλκανικοί πόλεμοι και ο επακολουθήσας Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος συνετέλεσαν, λόγω των αυξημένων αναγκών του Ελληνικού Στρατού, δια της δημιουργίας νέων εργασιών, στην περαιτέρω ανάπτυξη και επέκτασή του. Παράλληλα με την απελευθέρωση της Μακεδονίας προστέθηκαν στις ήδη υφιστάμενες μονάδες και εκείνες που εβρίσκοντο στα προσαρτηθέντα εδάφη που ανήκαν στην ολότητά τους σε Έλληνες επιχειρηματίες.

Στην κεντρική Μακεδονία στο δεύτερο ήμισυ του 19^{ου} αιώνα είχαν δημιουργηθεί οι προϋποθέσεις για βιομηχανική εξέλιξη³. Μεταβατικός χώρος, ανάμεσα στην κυρίως εμπορευματική νότια Ελλάδα και τις Φεουδαρχικές κοινωνίες της βόρειας και κεντρικής Βαλκανικής, οι πόλεις της κεντρικής Μακεδονίας και ιδιαίτερα η Νάουσα, η Βέροια και Έδεσσα, ήδη από τον 18^ο αιώνα είχαν αρχίσει να εξειδικεύονται στην παραγωγή μεταποιητικών προϊόντων, από πρώτες ύλες της ευρύτερης περιοχής, τα οποία στη συνέχεια εξήγαγαν από την Αίγυπτο μέχρι την Αυστρία. Οι πόλεις αυτές άρχισαν από την αρχή του 19^{ου} αιώνα να αποκτούν τον Χαρακτήρα του «άστεως» συγκεντρώνοντας τις οργανωτικές λειτουργίες της αγοράς, της διοίκησης και της παραγωγής, και να απορροφούν τις παραγωγικές δυνάμεις της υπαίθρου. Για παράδειγμα η Έδεσσα⁴ από 7.000 πληθυσμό στα τέλη του 17^{ου} αιώνα και 12.000 το 1797 φθάνει το 1831 στις 24.000.

Πλούσιοι Ναουσαίοι έμποροι ιδρύουν την ίδια περίοδο στα μεγάλα αστικά κέντρα της Κεντρικής Ευρώπης και της Βόρειας Βαλκανικής σημαντικούς εμπορικούς οίκους.

Από το 1850 αρχίζει και η διείσδυση του ξένου κεφαλαίου στο Οθωμανικό Κράτος. Ιδρύονται τράπεζες στη Θεσσαλονίκη με αγγλικά και γαλλικά κεφάλαια, οι οποίες χρηματοδοτούν μια σειρά από μεγάλα δημόσια έργα. Αυτή την χρονική

³ Οι πρώτες βιομηχανικές εγκαταστάσεις στην κεντρική Μακεδονία (19^{ος} – 20^{ος} αιώνας), Γιώργος Παλάσκας, περιοδικό «Αρχαιολογία», Φεβρουάριος 1986.

⁴ Εργοστάσια Κλωστοϋφαντουργίας στην Έδεσσα, Χριστίνα Ζαρκάδα – Πιστόλη, περιοδικό «Αρχαιολογία», Φεβρουάριος 1986.

περίοδο οργανώνεται και το σιδηροδρομικό δίκτυο της περιοχής με την σύνδεση της Θεσσαλονίκης με τα Σκόπια και την υπόλοιπη Ευρώπη καθώς και η εσωτερική σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης – Βέροιας – Νάουσας – Έδεσσας – Μοναστηρίου και Σκοπίων. Παράλληλα στα 1860 η κυβέρνηση του Abdul Medjit με μια σειρά από προστατευτικά μέτρα βοηθάει την βιομηχανική ανάπτυξη.

Αυτή είναι η εποχή κατά την οποία ομογενείς κυρίως Ναουσαίοι που είχαν εμπορικούς οίκους στο εξωτερικό αποφασίζουν να κάνουν σημαντικές επενδύσεις στην περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας λόγω του χαμηλού κόστους παράγωγής – χαμηλά ημερομίσθια – αξιοποίηση φθηνής ενέργειας, της χρησιμοποίησης των υδατοπτώσεων και της εκμετάλλευσης της πλούσιας ντόπιας παραγωγής της σε βαμβάκι, από τις πεδιάδες των Σερρών – Νιγρίτας – Θεσσαλονίκης – Επανωμής, Βέροιας και Αξιού.

Χρησιμοποιώντας λοιπόν τελειοποιημένα ευρωπαϊκά μηχανήματα, φθηνή και καλή πρώτη ύλη παρήγαγαν προϊόντα εφάμιλλα και συναγωνίσιμα με τα Αγγλικά.

Η υψηλή αυτή ποιότητα συνετέλεσε στο να γίνουν οι κύριοι προμηθευτές της Κεντρικής Βαλκανικής δηλαδή της Αλβανίας, Ηπείρου, Βοσνίας, Κροατίας, όπου οι σχέσεις παραγωγής εξακολουθούσαν να βρίσκονται στο παραδοσιακό οικογενειακό πλαίσιο, με αποτέλεσμα να υπάρχει ζήτηση νημάτων και την οικοτεχνία.

Στα 1874 λοιπόν λειτουργεί η πρώτη αξιόλογη μονάδα της περιοχής. Είναι το βαμβακοκλωστήριο των Λόγγου – Κύρτη – Τουρπάλη στη Νάουσα, η ετήσια κατανάλωση του οποίου ήταν 400.000 οκάδες βαμβάκι, είχε παραγωγή 100.000 περίπου πακέτα κλωσμένου νήματος συνολικής αξίας 50.000 λιρών, απασχολούσε 200 περίπου εργάτριες και 70 εργάτες. Σημειώνεται ότι στην πρώτη φάση χρησίμευε και ως βιομηχανική ακαδημία μορφώνοντας πλήθος μηχανικών και ειδικευμένων εργατών, προσωπικό που χρησιμοποιήθηκε στις κατοπινές βιομηχανίες.

Στα 1891 από ομογενείς Ναουσαίους ιδρύθηκε το βαμβακοκλωστήριο Μπλίσση -Τσίτση & Σία με μηχανήματα, αυστριακής και αγγλικής προέλευσης, είχε

4.000 αδράκτια, κατεργαζόταν ετήσια 300.000 οκάδες βαμβάκι και παρήγαγε 70.000 πακέτα νήματος αξίας 35.000 λιρών.

Ένα χρόνο αργότερα στα 1892 ιδρύεται στη Έδεσσα η μεγάλη βιομηχανική μονάδα του Ναουσαίου Γ. Τσίτση, Ν. Πλατσούκας, Π. Σεφερτσής και Γ. Λόγγος. Αυτό το εργοστάσιο θεωρείτο η μεγαλύτερη μονάδα της Ανατολής, περιείχε κλωστήρια, υφαντήρια, βαφείο, λευκαντήριο, εκκοκκιστήριο βάμβακος και τμήμα κατασκευής υδρόφιλου φαρμακευτικού βάμβακος, χρησιμοποιούσε υδροτουρμπίνα 500 ίππων, έφθασε να έχει 16.500 ατράκτους, 47 κλώστριες και παρήγαγε 2.000 μέτρα βαμβακερό ύφασμα την ημέρα, ενώ είχε ετήσια παραγωγή 100.000 πακέτα νήματα και απασχολούσε 500 εργάτες.

Τα αμέσως επόμενα χρόνια ιδρύονται στην περιοχή πλήθος νηματουργείων – εριουργείων – μεταξουργείων. Έτσι οι αρχές του 20ου αιώνα βρίσκουν την περιοχή με, 15 μεγάλες βιομηχανίες κλωστοϋφαντουργίας στη Νάουσα, ιπποδύναμης 1.500 ίππους, 7 στη Έδεσσα με ιπποδύναμη 1.000 ίππους και 3 στην Βέροια με ιπποδύναμη 700 ίππους.

Είναι λοιπόν η Νάουσα γύρω στα 1900 το πιο οργανωμένο βιομηχανικό κέντρο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και όλη η περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας ένα αξιολογότερο κλωστοϋφαντουργικό κέντρο, η ένταξη του οποίου μετά τους Βαλκανικούς πολέμους στο Ελληνικό Κράτος δίνει μια νέα διάσταση και δυναμικότητα στον εγχώριο κλάδο.

Η πραγματική όμως άνθιση του κλάδου στην Ελλάδα συντελέστηκε μεταξύ των ετών 1922–1930, οπότε μετά την Μικρασιατική καταστροφή⁵, ομογενείς βιομήχανοι και κεφαλαιούχοι εγκαταστάθηκαν στην Ελεύθερη Ελλάδα και ίδρυσαν μεγάλης έκτασης πλήρως εκσυγχρονισμένες κλωστοϋφαντουργικές μονάδες. Η παραγωγή πλέον του κλάδου κάλυπτε το μεγαλύτερο μέρος της εγχώριας ζήτησης ενώ παράλληλα διενεργούντο σε περιορισμένη βέβαια κλίμακα εξαγωγές προς τις γειτονικές κυρίως χώρες.

Μετά το 1930 ο κλάδος επηρεαζόμενος από τις οικονομικές δυσχέρειες της χώρας και το γενικότερο αρνητικό διεθνές οικονομικό κλίμα (κρίση του 1929)

⁵ Η οικονομική απογείωση της Ελλάδας χάρη στους Πρόσφυγες (περιοδικό «Οικονομικός Ταχυδρόμος», Απρίλιος 1973.

μπαίνει στο στάδιο της ύφεσης. Το Ελληνικό κράτος για να στηρίξει τις εγχώριες βιομηχανίες του κλάδου αλλά και για συναλλαγματικούς λόγους από το 1931 θεσπίζει περιορισμούς στις εισαγωγές.

Έτσι η κήρυξη του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου βρίσκει τη χώρα μας με 56 μονάδες και 312.000 αδράκτια έναντι 51 και 158.000 αντίστοιχα που υπήρχαν την εποχή της Μικρασιατικής Καταστροφής. Παράλληλα η καλλιέργεια του βαμβακιού, για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της εγχώριας βιομηχανίας και χάριν της σημαντικής κρατικής ενίσχυσης και πολιτικής (1930 ίδρυση του Εθνικού οργανισμού Βάμβακος) έφτασε την ίδια χρονική περίοδο από 210.000 χιλιάδες στρέμματα περίπου σε 800.000 στρέμματα.

Κατά την διάρκεια του πολέμου και της περιόδου του εμφύλιου που ακολούθησε οι εγκαταστάσεις των εργοστασίων του κλάδου δεν υπέστησαν μεν σοβαρές ζημιές, πλην ίσως εκείνων της Κεντρικής Μακεδονίας, οι οποίες βρισκόμενες στο επίκεντρο των συγκρούσεων κατά ένα μεγάλο μέρος καταστράφηκαν, η αργία όμως της κατοχικής περιόδου, οι φθορές λόγω ακινησίας καθώς και η έλλειψη συντήρησής, αλλοίωσαν την οικονομική τους διάθρωση. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την έλλειψη κεφαλαίων κίνησης οδήγησε τις κλωστοϋφαντουργικές μονάδες παρά τον υψηλό βαθμό απασχόλησης που πέτυχαν τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, λόγω της μεγάλης ζήτησης των προϊόντων τους από τον εγχώριο πληθυσμό και της ολοκληρωτικής έλλειψης εισαγωγών, σε σταδιακή στασιμότητα και οπισθοδρόμηση, αφού δεν κατόρθωσαν να εκσυγχρονισθούν αφομοιώνοντας τις νέες τεχνικές αρχές και τεχνολογικές μεθόδους.

Παράλληλα η γενικότερη οικονομική αστάθεια των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων και ο τρόπος διαμόρφωσης της αγοράς του χρήματος και της κατανομής των πιστώσεων δεν επέτρεψαν την διενέργεια, στην απαιτούμενη κλίμακα, επενδύσεων. Σημειώνεται ότι από τα κεφάλαια του σχεδίου Μάρσαλ είχε αποκλεισθεί εντελώς η κλωστοϋφαντουργία.

Παρ' όλες αυτές πάντως τις δυσκολίες ο βιομηχανικός κλάδος, ο οποίος σημειωτέον είναι το 1949 ο πρώτος σε αξία παραγωγής, συγκεντρώνοντας το 36% του συνόλου της βιομηχανικής παραγωγής της χώρας μας και το 10% του

Εθνικού μας εισοδήματος, από το 1949 μέχρι και το 1953 πραγματοποιεί ανανεώσεις και επεκτάσεις του μηχανολογικού του εξοπλισμού, εγκαθιστά 100.000 περίπου νέα αδράκτια, φθάνει δηλαδή στα 400.000, και απασχολεί γύρω στους 60.000 εργάτες.

Σε αυτή την κατάσταση βρίσκει τον κλάδο η αναπροσαρμογή του Νομίσματος (υποτίμηση) και η θέσπιση της απόλυτης ελευθερίας των εισαγωγών (1953), τα αποτελέσματα των οποίων γίνονται γρήγορα εμφανή αφού η επί 22 συνεχή χρόνια (1931-1953) ανάπτυξη μέσα σε καθεστώς περιορισμών και προστασίας του είχε στερήσει σε μεγάλο βαθμό την ανταγωνιστικότητα του. Εργοστάσια αρχίζουν να υπολειπονται και στη συνέχεια κλείνουν.

Μέσα σε 2 1/2 χρόνια σταματούν την λειτουργία τους 100.000 περίπου αδράκτια και η απασχόληση μειώνεται κατά 20.000 περίπου άτομα. Το μεγαλύτερο πάντως πλήγμα δέχθηκαν οι λίγες εναπομείνουσες σε λειτουργία βιομηχανίες της Κεντρικής Μακεδονίας, οι οποίες μη μπορώντας να ανταπεξέλθουν στις νέες αυτές συνθήκες της αγοράς, να προσαρμοσθούν στα νέα δεδομένα και κάτω από το βάρος των ισχυρών πληγμάτων που είχαν δεχθεί, όπως προαναφέρθηκε, κατά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και τον Εμφύλιο κλείνουν σχεδόν στο σύνολό τους. Έτσι η βιομηχανική άνθιση που αναπτύχθηκε το 19^ο αιώνα και εξαπλώθηκε στις αρχές του 20ου αιώνα στο χώρο της Κεντρικής Μακεδονίας δεν μπόρεσε να ολοκληρωθεί.

Επιγραμματικά μπορούμε να πούμε ότι από το 1960 και μετά ο κλάδος, σε γενικές γραμμές, μπαίνει σε μια γρήγορη φάση ανάπτυξης με ταχύτατη αύξηση του Παραγωγικού του δυναμικού.

Οι μεγαλύτεροι σταθμοί της ανάπτυξης της Ελληνικής Κλωστοϋφαντουργίας ήταν η 10ετία του 1920 και ιδιαίτερα η 10ετία του 1960, όπου ο Κλάδος πέτυχε να αναδειχτεί ως ο μεγαλύτερος Κλάδος της Ελληνικής Βιομηχανίας⁶. Στη διάρκεια της ιστορικής αυτής διαδρομής ο Σύνδεσμος Κλωστοϋφαντουργών στάθηκε πάντα κοντά στα Μέλη του, συμπαραστάθηκε στην επίλυση των προβλημάτων, προέβαλε και προώθησε τα αιτήματα του Κλάδου.

⁶ Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων Κλωστοϋφαντουργών, Επετειακή έκδοση 1999.

Σημαντική, επίσης προσφορά του Συνδέσμου ήταν και η δημιουργία της σχολής ΣΚΥΠ, που αποτέλεσε μετέπειτα το 1943 με το Νόμο 740/1943, Ν.Π.Δ.Δ. Ο σύνδεσμος ανέλαβε με δαπάνες των Μελών του την αγορά οικοπέδου, την κατασκευή των κτιρίων και τα έξοδα λειτουργίας της Σχολής, η οποία, σημειωτέον, υπήρξε το μόνο φυτώριο δημιουργίας τεχνικών στελεχών για τον Κλάδο. Από τους πρωτοεργάτες, για τη δημιουργία της Σχολής, ήταν και ο αείμνηστος Σταμούλης Στράτος, ο οποίος υπήρξε, για αρκετά χρόνια Πρόεδρος αυτής.

Τη 14^η/4/1993 η «Πανελλήνιος Ένωσης Βιομηχάνων Κλωστοϋφαντουργών», με απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως, μετονομάστηκε σε «Σύνδεσμο Ελλήνων Βιομηχάνων Κλωστοϋφαντουργών».

Σήμερα, η Ελληνική Κλωστοϋφαντουργία, μετά τη βαθιά κρίση που αντιμετώπισε, τα τελευταία χρόνια, λόγω:

- της κατάργησης της Πολυνικής Συμφωνίας του 1993
- της δυσμενούς, για την Ελληνική Κλωστοϋφαντουργία, Συμφωνίας της GATT
- της ολοκλήρωσης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση
- της απελευθέρωσης του Εμπορίου με τις χώρες της ΚΑΕ
- της διεθνοποίησης του Παγκόσμιου Εμπορίου Κλωστοϋφαντουργικών Προϊόντων, εξακολουθεί να παραμένει ο μεγαλύτερος Βιομηχανικός Κλάδος της Χώρας, με εξαγωγές που αντιπροσωπεύουν το 47% των Ελληνικών Βιομηχανικών Εξαγωγών, να απασχολεί το 28% του εργατικού δυναμικού της Ελληνικής Βιομηχανίας και να υπεισέρχεται κατά 14% στο ΑΕΠ.

Στο κατώφλι της τρίτης χιλιετίας ο κλάδος εμφανίζει στοιχεία ανάκαμψης, παρ' όλες τις αντιξοότητες που πέρασε μέχρι σήμερα. Οι Έλληνες Κλωστοϋφαντουργοί, με συνεχείς επενδύσεις εκσυγχρονισμού, με την παραγωγή νέων προϊόντων υψηλής ποιότητας, αλλά και με διαρθρωτικές αλλαγές στη εσωτερική οργάνωση των επιχειρήσεών τους, κατάφεραν να αντέξουν, χωρίς πολύ μεγάλους κραδασμούς, τις συνεχείς και σκληρές εξαγωγικές Ασιατικές επιθέσεις. Σήμερα, έχει δημιουργηθεί ένας ισχυρός πυρήνας σύγχρονων και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, οι οποίες παρουσιάζουν κερδοφορία, αύξηση της

παραγωγής και των πωλήσεων. Βέβαια, τα στοιχεία αυτά δεν είναι γενικευμένα σε όλο τον κλάδο, διότι υπάρχουν πολλές ακόμη επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν προβλήματα.

Την πορεία του Κλάδου, προς το 2001, μπορούμε να την ατενίσουμε με αισιοδοξία διότι, από το 1997 ξεκίνησαν δειλά βήματα ανάκαμψης, το 1998 και το 1999 τα αποτελέσματα του Κλάδου έκλεισαν με θετικές επιδόσεις, και το 2000 συνεχίζεται σταθερά η ανοδική του πορεία.

Πέραν όλων αυτών, πιστεύω ότι η ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ θα δημιουργήσει θετικές προοπτικές στην περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου. Η επίτευξη των οικονομικών συντελεστών στους στόχους του Μάαστριχτ θα άρει πολλά αντικίνητρα που ταλανίζουν, σήμερα την Ελληνική Βιομηχανία, και κατ' επέκταση την Κλωστοϋφαντουργία, και θα δημιουργήσει ένα σταθερό φορολογικό και νομισματικό πλαίσιο, απαραίτητο, σήμερα, στην Παγκοσμιοποίηση των αγορών. Η αντικατάσταση, επίσης, της δραχμής, με το Ευρώ θα έχει ευνοϊκό αποτέλεσμα στην εξίσωση των Τραπεζικών επιτοκίων της χώρας μας με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα περιορίσει το συναλλαγματικό κίνδυνο, έναντι του έντονου ανταγωνισμού από τη φιλελευθεροποίηση των συναλλαγών.

Β. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ - ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ

Η Κλωστοϋφαντουργική βιομηχανία χρησιμοποιεί μια μεγάλη ποικιλία πρώτων υλών (ίνες) που έχουν διαφορετική προέλευση και φυσικές ιδιότητες⁷.

Ο βασικός διαχωρισμός γίνεται σε ίνες φυσικές και σε «κατασκευασμένες από τον άνθρωπο» (man-made). Φυσική ίνα είναι κάθε ελαστική ουσία με μορφή νήματος, ζωικής, φυτικής ή ορυκτής προέλευσης, λ.χ. το μετάξι, το μαλλί, το βαμβάκι, το λινάρι, η γιούτα, ο αμίαντος κ.α. Οι «κατασκευασμένες από τον άνθρωπο» ίνες χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: στις συνθετικές και στις τεχνητές. Οι συνθετικές ίνες έχουν πετροχημική προέλευση. Βασικές κατηγορίες συνθετικών ινών είναι οι πολυαμίνες (η σημαντικότερη πολυαμίνη είναι το nylon), οι πολυεστέρες, τα πολυβινιλικά παράγωγα, η πολυουρεθάνη και το πολυπροπυλένιο. Στις τεχνητές ίνες η πρώτη ύλη έχει φυσική προέλευση λ.χ. ο ιξός (viscose) και το τεχνητό μετάξι (rayon) παρασκευάζονται από την κυτταρίνη που προέρχεται από ξυλοπολτό ή χοντράδια βαμβακιού (cotton linters). Οι τεχνητές ίνες, παρά τη φυσική προέλευση τους, δεν βρίσκονται ως ίνες σε φυσική κατάσταση. Οι «κατασκευασμένες από τον άνθρωπο» ίνες παράγονται σε συνεχές μήκος-νήμα (filament) – όπως και το φυσικό μετάξι. Αντίθετα οι περισσότερες φυσικές ίνες υπάρχουν στη φύση σε μικρό μήκος.

Η διαφορά μεταξύ νήματος και ίνας (staple fibre) είναι πολύ σημαντική, γιατί η διαδικασία μετατροπής τους σε κλωστή βασίζεται σε διαφορετικές θεμελιώδεις αρχές. Πολλές φορές οι «κατασκευασμένες από τον άνθρωπο» ίνες κόβονται σε τμήματα μικρού μήκους, έτσι ώστε να είναι δυνατή η επεξεργασία τους σε συμβατικές κλώστριες βαμβακιού ή μαλλιού. Αυτό συμβαίνει συνήθως σε ελληνικές επιχειρήσεις που παράγουν μεγάλη ποικιλία κλωστών στο ίδιο εργοστάσιο.

Παρά τις διαφορές μεταξύ των ινών, ως προς την προέλευση και τις φυσικές τους ιδιότητες, η τυπική διαδικασία της παραγωγής της κλωστής είναι η ίδια για όλες τις ίνες⁸. Η διαδικασία της ύφανσης είναι επίσης η ίδια, καθώς δεν

⁷ Σύντομη ανάλυση των τύπων ινών υπάρχει στο *Encyclopedia of Occupational Health and Safety*, και στο B.C. Goswami.

⁸ Goswami, 1977, σ. 273.

επηρεάζεται σημαντικά από τις διαφορετικές φυσικές ιδιότητες των διαφόρων τύπων νημάτων.

Η Ελληνική Κλωστοϋφαντουργία είναι πεπροικισμένη με τον εξαιρετικής ποιότητας εγχώριο βαμβάκι. Όπως γνωρίζουμε το Ελληνικό βαμβάκι κατέχει παγκοσμίως μια από τις πρώτες θέσεις στην ποιότητα, τούτο πιστοποιείται από το Διεθνές Ινστιτούτο βάμβακος κατόπιν ειδικού ελέγχου μεταξύ όλων των βαμβακοπαραγωγικών χωρών του κόσμου Ασίας – Αφρικής – Αμερικής Βορείου και Νοτίου εξαιτίας όλων των χαρακτηριστικών ιδιοτήτων του βάμβακος ως: χρώμα, αντοχή, ίνες, Micronaire (λεπτότητα ίνας), φύρα στην επεξεργασία κλπ. που κατατάσσουν τον Ελληνικό βάμβακα στη καλύτερη ποιότητα παγκοσμίως. Χάρης στην καλή ποιότητα του Ελληνικού Βάμβακος η Ελληνική Νηματουργία κατόρθωσε να επιτύχει στην Ευρωπαϊκή Αγορά το καλύτερο όνομα ως «Ελληνικό Νήμα».

Ένα νέο προϊόν με ωραία φυσικά χρώματα, το οποίο αναμένεται να καταλάβει ένα μέρος της αγοράς της Κλωστοϋφαντουργίας είναι το έγχρωμο βαμβάκι. Οι πρόσφατες τάσεις για προστασία του περιβάλλοντος, αναζωπύρωσαν τον ενδιαφέρον για παραγωγή βαμβακιού σε φυσικά χρώματα, διότι η διαδικασία βαφής και φινιρίσματος δεν είναι φιλική προς το περιβάλλον. Η παραγωγή και χρησιμοποίηση του έγχρωμου βαμβακιού με διάφορα χρώματα μπορεί να βοηθήσει για τον περιορισμό του προβλήματος αυτού.

Στην Ελλάδα η προσπάθεια για τη δημιουργία ποικιλιών με έγχρωμες ίνες διεξάγεται στο Ινστιτούτο Βάμβακος από το 1991 περίπου.

Τα αποτελέσματα της έρευνας στο έγχρωμο βαμβάκι μέχρι τώρα στις διάφορες χώρες ήταν εντυπωσιακά. Ήδη έχουν αναπτυχθεί και καλλιεργούνται σειρές με διαφορετικά χρώματα ινών όπως καφέ, πράσινο, κόκκινο, χακί κλπ. και κλώσημα χαρακτηριστικά.⁹

Στη χώρα μας η ποσότητα καφέ βαμβακιού που παρήχθηκε το 1995 αξιολογήθηκε σε τρία κλωστήρια και παρήχθησαν τρεις διαφορετικοί τύποι νημάτων (πενιέ, καρντέ, open end) με ικανοποιητικά χαρακτηριστικά.

⁹ ΕΘΙΑΓΕ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ, 1/1996.

Οι έγχρωμες ποικιλίες που αναμένεται να προκύψουν στο μέλλον με διάφορα χρώματα ινών, θα έχουν υψηλότερη εμπορική αξία από το λευκό βαμβάκι και μεγάλη ζήτηση στη διεθνή αγορά. Η τιμή του έγχρωμου βαμβακιού είναι σχεδόν διπλάσια από του λευκού, και όταν οι ποικιλίες αυτές δοθούν στην καλλιέργεια αναμένεται αύξηση του εισοδήματος του παραγωγού. Επίσης θα υπάρξει όφελος για την εθνική οικονομία γενικά διότι θα παραχθούν ανταγωνιστικά προϊόντα υψηλής ποιότητας που θα καλύψουν σύγχρονες αλλά και μελλοντικές ανάγκες της αγοράς.

Παρ' όλο που το ελληνικό βαμβάκι είναι από τη φύση του άριστης ποιότητας, λόγω κλιματολογικών κυρίως συνθηκών, η ποιότητα του εκκοκκισμένου βαμβακιού δεν βρίσκεται σήμερα σε υψηλά επίπεδα. Τούτο οφείλεται κυρίως στις αδυναμίες που παρουσιάζονται στη διαδικασία συλλογής και εκκόκκισης του βαμβακιού και συγκεκριμένα λόγω της μη υψηλής στάθμης των μηχανών συλλογής και εκκοκκισμού και λόγω έλλειψης ειδικών τεχνολόγων.¹⁰

Οι πρώτες ύλες (μαλλί) που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή νημάτων, εισάγονται βασικά από το εξωτερικό, καθ' ότι το εγχώριο μαλλί δεν είναι πάντοτε κατάλληλο για την παραγωγή λεπτών νημάτων και υφασμάτων. Το εγχώριο μαλλί χρησιμοποιείται κυρίως από την αγροτική οικοτεχνία και βιοτεχνία για την παραγωγή κλινοσκεπασμάτων, φλοκάτης και ειδών λαϊκής τέχνης.

Οι πρώτες ύλες που χρησιμοποιεί ο υποκλάδος (πολύαμίδια, πολυεστέρες κλπ.) για την παραγωγή συνθετικών ινών, παράγονται από τις πετροχημικές και χημικές βιομηχανίες του εξωτερικού και εισάγονται υπό διάφορες μορφές, ως κόκκοι, νυφάδες κ.α.

Σημειώνουμε ότι οι τιμές των πρώτων υλών διαμορφώνονται βάσει των κανόνων της ολιγοπωλιακής αγοράς και κατά συνέπεια οι ελληνικές επιχειρήσεις βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση συγκριτικά με τους ανταγωνιστές του εξωτερικού.

¹⁰ ΚΛΑΔΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ-ΕΝΔΥΣΗΣ, Γ. Παπανικολάου, Γ. Αποστολόπουλος, Β. Μανάσης

Στη χώρα μας υπάρχει σχεδόν παντελής έλλειψη στρατηγικής ανάπτυξης και δημιουργίας νέων προϊόντων (υφάσματα, ενδύματα) που να καθιερώνονται στη διεθνή αγορά με ελληνική ταυτότητα, τόσο σε επίπεδο επιχείρησης όσο και σε επίπεδο κλάδου. Η μόδα βασικά στηρίζεται σε σχέδια προερχόμενα από το εξωτερικό. Υπάρχει όμως κάποια τάση ανάπτυξης ελληνικών σχεδίων που βασίζονται σε πληροφορίες της τάσης της διεθνούς μόδας.

Τέλος, υπάρχει έλλειψη γρήγορης και εύστοχης ευελιξίας των παραγωγικών μονάδων για την παραγωγή προϊόντων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της διεθνούς αγοράς (αυτό οφείλεται κυρίως στις διαρθρωτικές αδυναμίες των μονάδων)¹¹.

¹¹ΚΛΑΔΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ-ΕΝΔΥΣΗΣ, Γ. Παπανικολάου, Γ.Αποστολόπουλος, Β. Μάνασης

Γ. ΚΥΡΙΟΙ ΥΠΟΚΛΑΔΟΙ - ΣΤΑΚΟΔ

17 Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών

171 Προπαρασκευή και νηματοποίηση υφαντικών ινών

171.1 Προπαρασκευή και νηματοποίηση βαμβακερών ινών

Περιλαμβάνονται:

- Προπαρασκευαστικές εργασίες βαμβακερών η συναφών ινών, λανάρισμα και χτένισμα,
- Κατασκευή βαμβακερών ή παρόμοιων νημάτων, από βαμβακερές ή τεχνητές ή συνθετικές ίνες, για ύφανση, πλέξη κλπ.

Εξαιρούνται:

- εκκόκιση βαμβακιού (016.2),
- κατασκευή ραφοκλωστών (171.6).

171.2 Προπαρασκευή και νηματοποίηση ινών ερίου για την κατασκευή εριονήματος καρντέ

Περιλαμβάνονται:

- προπαρασκευαστικές εργασίες μάλλινων ή παρόμοιων ινών, όπως απολίπανση και καραμπονζάρισμα μαλλιού, λανάρισμα,
- κατασκευή νημάτων τύπου καρντέ, από μάλλινες ή τεχνητές ή συνθετικές ίνες, για ύφανση, πλέξη κλπ.

171.3 Προπαρασκευή και νηματοποίηση ινών ερίου και παρόμοιων ινών για την κατασκευή εριονήματος πενιέ

Περιλαμβάνονται :

χτένισμα των ινών τύπου πενιέ,

- κατασκευή νημάτων τύπου πενιέ από μάλλινες ή τεχνητές ή συνθετικές ίνες, για ύφανση, πλέξη κλπ.,
- προετοιμασία και κλώση ινών τύπου ημιπενιέ (λαναρισμένων αλλά όχι πλήρως «χτενισμένων»).

171.4 Προπαρασκευή και νηματοποίηση ινών λιναριού

Περιλαμβάνονται:

- κοπάνισμα λιναριού,
- κατασκευή νημάτων λιναριού ή παρόμοιων νημάτων από ίνες λιναριού ή από τεχνητές ή συνθετικές ίνες, για ύφανση, πλέξη κλπ.

171.5 Συστροφή και προπαρασκευή μεταξιού, έστω και από νόιλις συστροφή και περαιτέρω επεξεργασία νημάτων από συνθετικές ή τεχνητές συνεχείς ίνες (παραγωγή νήματος τεξτουρέ)

Περιλαμβάνονται:

- ανέμισμα (αναπήνιση), πλύσιμο και συστροφή μεταξιού,
- λανάρισμα και χτένισμα απομέταξων,
- κατασκευή μεταξωτών ή παρόμοιων νημάτων, από μεταξωτές ή τεχνητές ή συνθετικές ίνες, για ύφανση, πλέξη κλπ.,
- τεξτουράρισμα, στρίψιμο, αναδίπλωση, καμπλάρισμα και εμβάπτιση νημάτων από συνθετικές ή τεχνητές ίνες.

Εξαιρείται η παραγωγή συνθετικών ινών (247.0).

171.6 Κατασκευή ραφοκλωστών

Περιλαμβάνεται η κατασκευή ραφοκλωστών από οποιοδήποτε υφαντικό υλικό, περιλαμβανομένων και των μειγμάτων.

Εξαιρείται η κατασκευή νημάτων για πλέξιμο και κροσέ (171.1-171.5, 171.9).

171.9 Προπαρασκευή και νηματοποίηση άλλων υφαντικών ινών

Περιλαμβάνονται:

- προκατασκευαστικές εργασίες και νηματοποίηση άλλων υφαντικών ινών, όπως ινών γιούτας

Εξαιρούνται:

- κατασκευή συνθετικών ή τεχνητών ινών και φυτιλιών συνεχών ινών, κατασκευή απλών (αδικλώνιστων) νημάτων (συμπεριλαμβανομένων των νημάτων υψηλής συνεκτικότητας καθώς και των νημάτων για τάπητες) από συνθετικές ή τεχνητές ίνες (247.0),
- κατασκευή ινών γυαλιού (261.4),
- κλώση νήματος από αμίαντο (268.9).

172 Υφαντήρια

172.1 Ύφανση βαμβακερών νημάτων

Περιλαμβάνονται:

- κατασκευή πλατιών υφαντών, βαμβακερών ή παρόμοιων υφασμάτων από βαμβακερά ή τεχνητά ή συνθετικά νήματα,
- κατασκευή υφαντών φλοκωτών υφασμάτων ή υφαντών υφασμάτων σενιλλιάς, θηλετωτών υφασμάτων (προσοψίων), γάζας κλπ.

Εξαιρούνται:

- κατασκευή καλυμμάτων δαπέδων από υφαντικές ύλες (175.1),
- κατασκευή μη υφασμένων υφασμάτων (175.3),
- κατασκευή στενών υφασμάτων (175.9),
- κατασκευή πλεκτών υφασμάτων και υφασμάτων πλέξης κροσέ (176.0).

172.2 Ύφανση εριονημάτων καρντέ

Περιλαμβάνεται η κατασκευή πλατιών υφαντών, μάλλινων και παρόμοιων υφασμάτων από εριονήματα καρντέ ή τεχνητά ή συνθετικά νήματα καρντε.

Εξαιρούνται:

- κατασκευή καλυμμάτων δαπέδων από υφαντικές ύλες (175.1),
- κατασκευή μη υφασμένων υφασμάτων (175.3),
- κατασκευή πλεκτών υφασμάτων ή υφασμάτων πλέξης κροσέ (176.0).

172.3 Ύφανση εριονημάτων πενιέ

Περιλαμβάνεται η κατασκευή υφαντών, μάλλινων ή παρόμοιων υφασμάτων από εριονήματα πενιέ ή τεχνητά ή συνθετικά νήματα πενιέ.

Εξαιρούνται:

- κατασκευή καλυμμάτων δαπέδων από υφαντικές ύλες (175.1),
- κατασκευή μη υφασμένων υφασμάτων (175.3),
- κατασκευή πλεκτών υφασμάτων ή υφασμάτων πλέξης κροσέ (176.0).

172.4 Ύφανση μεταξωτών νημάτων

Περιλαμβάνεται η κατασκευή πλατιών υφαντών, μεταξωτών και παρόμοιων υφασμάτων από μεταξωτά ή τεχνητά ή συνθετικά νήματα. Εξαιρείται η κατασκευή μη υφαντών υφασμάτων (175.3).

172.9 Ύφανση άλλων νημάτων

Περιλαμβάνονται :

- κατασκευή υφαντών υφασμάτων από ίνες γυαλιού,
- κατασκευή υφαντών υφασμάτων από ίνες πολυπροπυλενίου.

Εξαιρούνται:

- κατασκευή καλυμμάτων δαπέδων από υφαντικές ύλες (175.1),
- κατασκευή μη υφαντών υφασμάτων (175.3),
- ύφανση νήματος από αμίαντο (268.9).

173 Φινίρισμα κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων

173.0 Φινίρισμα κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων

Περιλαμβάνονται:

- λεύκανση, βαφή και τυποβαφή (συμπεριλαμβανομένης της θερμοτυποβαφής) υφασμάτων και υφαντουργικών εν γένει προϊόντων που δεν κατασκευάστηκαν από υλικά ίδιας παραγωγής, περιλαμβανομένων και των ενδυμάτων,
- Προετοιμασία, στέγνωμα, επεξεργασία με ατμό, συρρίκνωση, μαντάρισμα, σανφορμισμός, μερσερισμός υφασμάτων και υφαντουργικών προϊόντων εν γένει που δεν κατασκευάστηκαν από υλικά ίδιας παραγωγής, περιλαμβανομένων και των ενδυμάτων.

Εξαιρούνται:

- φινίρισμα υφαντουργικών προϊόντων που κατασκευάστηκαν από υλικά ίδιας παραγωγής (171, 172 και 175).

174 Κατασκευή έτοιμων κλωστοϋφαντουργικών ειδών, εκτός από ενδύματα

174.0 Κατασκευή έτοιμων κλωστοϋφαντουργικών ειδών, εκτός από ενδύματα

Περιλαμβάνονται:

- Κατασκευή έτοιμων ειδών από οποιαδήποτε υφαντική ύλη, συμπεριλαμβανομένων και των πλεκτών εν γένει υφασμάτων, όπως:

- * κουβερτών, συμπεριλαμβανομένων και των μικρών χαλιών ταξιδιού,
- * κλινοσκεπασμάτων, τραπεζομάντηλων και άλλων λευκών ειδών τουαλέτας ή κουζίνας,
- * παπλωμάτων καπιτονέ, πουπουλένιων παπλωμάτων, μαξιλαρίων καναπέ, παραγεμισμένων χαμηλών καθισμάτων (πουφ), μαξιλαρίων ύπνου, υπνοσάκκων κλπ.
- κατασκευή έτοιμων ειδών επίπλωσης:
 - * κουρτινών, μικρών παραπετασμάτων, περσίδων, καλυμμάτων κρεβατιού, καλυμμάτων επίπλων ή μηχανών,
 - * μουςαμάδων, σκηνών, ειδών κατασκήνωσης, ιστίων, αντιηλιακών περσίδων, ριχτών καλυμμάτων για οχήματα,
 - * σημαιών και λαβάρων, κάθε είδους,
 - * ξεσκονόπανων, πιατόπανων και παρόμοιων ειδών,

- * σωσίβιων, χιτώνων, αλεξίπτωτων κλπ.,
 - κατασκευή του υφασμάτινου τμήματος των ηλεκτρικών κουβερτών,
- Εξαιρείται η κατασκευή υφαντουργικών ειδών για τεχνική χρήση (175.9).

175 Κατασκευή άλλων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων

175.1 Ταπητουργία

Περιλαμβάνεται η κατασκευή υφασμάτων καλυμμάτων δαπέδου, συμπεριλαμβανομένων των καλυμμάτων από πύλημα, που κατασκευάζονται με βελονωτική μηχανή, όπως χαλιά, κιλίμια και στρωσίδια, μοκέτες, πλακίδια κλπ.

Εξαιρούνται:

- κατασκευή μικρών και μεγάλων χαλιών (στρωσιδίων) από ψάθα και παρόμοιες πλεκτικές ύλες (205.2),
- κατασκευή καλυμμάτων δαπέδων από φελλό, ελαστικό ή πλαστικά υλικά, ακόμα και όταν έχουν υπόστρωμα από υφαντική ύλη (205.2, 25.9 κι 252.3),
- κατασκευή λινοταπήτων ή άλλων καλυμμάτων δαπέδων με σκληρή επιφάνεια, εκτός από τα πλαστικά (366.9).

175.2 Κατασκευή χονδρών και λεπτών σχοινιών, σπάγγων και διχτύων

Περιλαμβάνονται:

- κατασκευή σπάγγων, χονδρών και λεπτών σχοινιών και καλωδίων από υφαντικές ίνες ή λωρίδες ή από παρόμοιο υλικό είτε είναι δεν είναι εμποτισμένα, επιχρισμένα, επενδυμένα ή καλυμμένα με ελαστικό ή πλαστικό,
- κατασκευή διχτύων με κόμπους, αιό σπάγγο, χονδρό ή λεπτό σχοινί,
- κατασκευή προϊόντων από σχοινί ή δίχτυ: κατασκευή αλιευτικών διχτύων, παραβλημάτων πλοίων, μαξιλαριών εκφόρτωσης, σχοινιών ή καλωδίων εφοδιασμένων με μεταλλικούς κρίκους, ταινιών φόρτωσης κλπ.

Εξαιρείται η κατασκευή διχτύων κώμης (φιλέδων για μαλλιά) (182.9).

175.3 Κατασκευή μη υφασμένων υφασμάτων και προϊόντων από μη υφάσματα, εκτός από ενδύματα

175.9 Κατασκευή άλλων υφαντουργικών προϊόντων μ.α.κ.

Περιλαμβάνονται:

- παραγωγή υφασμάτων κορδελοποιίας, στα οποία περιλαμβάνονται τα υφάσματα που αποτελούνται από στημόνια χωρίς υφάδι συνδεδεμένα με συγκολλητικό υλικό,
- κατασκευή πιλήματος,
- κατασκευή ετικετών, εμβλημάτων κλπ.,
- κατασκευή διακοσμητικών εξαρτημάτων, όπως: σειρίτια, φούντες, πομπόν (θυσανίσκοι) κλπ.,
- κατασκευή τουλιών και άλλων δικτυωτών υφασμάτων, δαντελών σε τόπια, ταινίες ή σε μοτίβα, καθώς και κεντημάτων,
- κατασκευή υφασμάτων εμποτισμένων, επενδυμένων, επιχρισμένων, επικαλυμμένων ή λαμιναρισμένων με πλαστικό,
- κατασκευή υφαντών βατών και ειδών από βάτα, όπως: σερβιέτες υγείας ή ταμπόν,
- κατασκευή επιμεταλλωμένων νημάτων ή νημάτων από κορδονέτο, σχοινιών από ίνες καουτσούκ καλυμμένες με υφαντικό υλικό, υφαντικών νημάτων ή

- ταινιών καλυμμένων, εμποτισμένων, επενδυμένων ή επιχρισμένων με ελαστικό ή πλαστικό,
- κατασκευή διαφόρων υφασμάτων, όπως: υφάσματα για επίσωτρα από τεχνητό νήμα υψηλής συνεκτικότητας, υφάσματα ξεπαικώματος, κανναβόπανα κλπ.
- κατασκευή διαφόρων υφαντουργικών ειδών, όπως: φυτίλια από υφαντικές ίνες, δικτυωτά περιβλήματα αμιάντου για λαμπτήρες φωταερίου και σωληνοειδή υφάσματα για την κατασκευή τους, εύκαμπτοι σωλήνες, ιμάντες μεταφοράς ή μετάδοσης της κίνησης, πανιά κοσκινίσματος, πανιά αποστράγγισης,
Εξαιρούνται:
- κατασκευή καλυμμάτων δαπέδου από πύλημα βελονιστικής μηχανής (175.1).
- κατασκευή υφάσματος από υφασμένο μεταλλικό σύρμα (287.3).

176 Κατασκευή πλεκτών υφασμάτων και υφασμάτων πλέξης κροσέ

176.0 Κατασκευή πλεκτών υφασμάτων και υφασμάτων πλέξης κροσέ

Περιλαμβάνονται :

- Κατασκευή πλεκτών υφασμάτων ή υφασμάτων πλέξης κροσέ, όπως:
- * φλοκωτά και θηλειωτά υφάσματα,
- * δίχτυα και υφάσματα για τη διακόσμηση παραθύρων, που έχουν κατασκευαστεί σε πλεκτομηχανές τύπου Ράσελ ή παρόμοιες,
- * άλλα πλεκτά υφάσματα ή άλλα υφάσματα κροσέ.
Εξαιρείται η κατασκευή διχτύων και υφασμάτων διακόσμησης, παραθύρων από δαντέλες που έχουν κατασκευαστεί σε πλεκτομηχανές τύπου Ράσελ ή παρόμοιες μηχανές (175.9).

177 Κατασκευή πλεκτών ειδών και ειδών πλέξης κροσέ

177.1 Κατασκευή ειδών καλτσοποιίας απλής πλέξης ή πλέξης κροσέ

Περιλαμβάνεται η κατασκευή ειδών καλτσοποιίας, συμπεριλαμβανομένων των κοντών και ψηλών καλτσών, καθώς και των καλσόν.

177.2 Κατασκευή πλεκτών πουλόβερ, ζακέτων και παρόμοιων ειδών απλής πλέξης ή πλέξης κροσέ

Περιλαμβάνεται η κατασκευή πλεκτών πουλόβερ, ζακετών, εξωτερικών φανελών ζέρσεϋ, γιλέκων και παρόμοιων ειδών.

Δ. ΚΛΑΔΟΣ, Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Δ.1. Ο ΚΛΑΔΟΣ

Ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας αποτελεί τον κυριότερο βιομηχανικό κλάδο στην Ελλάδα για όλη την περίοδο από το 1955 έως σήμερα. Η κλωστοϋφαντουργία μαζί με το έτοιμο ένδυμα από άποψη προϊόντος, απασχόλησης και εξαγωγής κατέχουν σήμερα την πρώτη θέση στην ελληνική μεταποίηση και αποτελούν ένα χαρακτηριστικό τυπικό παράδειγμα παραδοσιακής βιομηχανίας, ως επί το πλείστον έντασης εργασίας, η οποία στηρίζει τη δυναμική της στην χρησιμοποίηση των εγχώριων παραγομένων πρώτων υλών.

Στην Ελλάδα, όπως και στην περίπτωση των περισσοτέρων αναπτυσσόμενων χωρών, η κλωστοϋφαντουργία θεωρείται από τους πλέον σημαντικούς κλάδους σε ό,τι αφορά την συνεισφορά της στη βιομηχανική ανάπτυξη. Η ανάπτυξη του κλάδου θεωρείται φυσική, δεδομένου ότι ακόμα και στις πιο ανεπτυγμένες βιομηχανικά χώρες η κλωστοϋφαντουργία αποτέλεσε, όπως και άλλοι κλάδοι της ελαφράς βιομηχανίας, τη βάση της εκβιομηχάνισης.

Η ύφεση στην κλωστοϋφαντουργία των ανεπτυγμένων χωρών της Ευρώπης στη δεκαετία του 1970 δεν εμπόδισε τη δυναμική ανάπτυξη της εγχώριας κλωστοϋφαντουργίας. Οι βιομηχανικές επιχειρήσεις, εκμεταλλευόμενες αυτή τη φθίνουσα κλωστοϋφαντουργική δραστηριότητα στην Ευρώπη και συνδυάζοντας την πολύ καλή ποιότητα των εγχώριων πρώτων υλών – βαμβάκι κυρίως – το χαμηλό εργατικό κόστος, τις επιστροφές των διάχυτων φορολογικών επιβαρύνσεων, τη δασμολογική προστασία, το σύγχρονο εξοπλισμό και τη διολίσθηση της ισοτιμίας της δραχμής σε σχέση με τα ευρωπαϊκά νομίσματα, ανέπτυξαν τους διάφορους υποκλάδους της κλωστοϋφαντουργίας και έκαναν τα προϊόντα τους ανταγωνιστικά τόσο στην εγχώρια όσο και, κυρίως, στη διεθνή αγορά. Παρόλο ότι ορισμένοι υποκλάδοι, όπως π.χ. η εριοβιομηχανία, αντιμετώπισαν έντονα προβλήματα λόγω αντιξοοτήτων στη διεθνή αγορά, σε γενικές γραμμές παρουσιάστηκε εντυπωσιακή αύξηση της εγχώριας παραγωγής, η οποία οφείλεται κατά κύριο λόγο στον έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό

κλωστοϋφαντουργικών κλάδων, όπως π.χ. η νηματουργία, η πλεκτική, ο κλάδος των ετοιμών ενδυμάτων και η υφαντουργία.

Η άνθηση τη δεκαετία του '70 του κλάδου ετοιμών ενδυμάτων στηρίχτηκε ουσιαστικά στο χαμηλό κόστος εισόδου στον κλάδο, για τους παραγωγούς ετοιμού ενδύματος, στο χαμηλό κόστος εργασίας και στην ανάπτυξη της βιομηχανίας υφασμάτων εκείνης της εποχής, η παραγωγή της οποίας επαρκούσε ποιοτικά και ποσοτικά για να καλύψει την εγχώρια ζήτηση. Πρέπει να τονιστεί ότι κατά τη δεκαετία του '70 αναπτύχθηκε η δραστηριότητα των διεθνών υπεργολαβιών (φασόν) για την κατασκευή ετοιμών προϊόντων κατά άμεσο ή έμμεσο τρόπο, γεγονός που οδήγησε σταδιακά και σταθερά σε μια εντυπωσιακή αύξηση των εξαγωγών.

Σημαντική συμβολή στην επιτυχή πορεία του κλάδου κατά την τελευταία δεκαετία σημείωσε η βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών (π.χ. βαφεία, φινιριστήρια, τυπωτήρια, ενημέρωση για μόδα και τεχνολογικές εξελίξεις) καθώς και η είσοδος νέων εκπαιδευμένων – κυρίως στο εξωτερικό – στελεχών στις επιχειρήσεις κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης. Στους τομείς αυτούς υπάρχουν ακόμα πάρα πολλά περιθώρια βελτιώσεων, είναι όμως βέβαιο ότι η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά θα συμβάλει, μέσω της στενότερης συνεργασίας επιχειρήσεων και της ελεύθερης διακίνησης εργαζομένων, προϊόντων και υπηρεσιών, στην περαιτέρω βελτίωση του τομέα παροχής υπηρεσιών και τεχνογνωσίας προς τους κλάδους κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης.

Εφόσον η Ελλάδα έχει μια περιορισμένη εσωτερική αγορά, θα πρέπει αναγκαστικά ο κλάδος να διατηρήσει την εξωστρέφειά του.

Στους κλάδους πλεκτικής και ένδυσης πετυχαίνουν στην εσωτερική αγορά εκείνες οι επιχειρήσεις που μπορούν να προσφέρουν τα κατάλληλα προϊόντα με το κατάλληλο δίκτυο διανομής. Το βάρος πέφτει στο σχεδιασμό και την παρουσίαση του προϊόντος και όχι στην προέλευσή του. Επόμενο είναι η ανάγκη για εντονότερη έκδοση στο σχεδιασμό των προϊόντων και στην τοποθέτηση τους στην αγορά.

Στην εξωτερική αγορά ισχύει ακριβώς το ίδιο: πουλάνε οι ιδέες, η φαντασία, η παρουσίαση. Μελέτες για τη ζήτηση των Ευρωπαίων καταναλωτών

του 21^{ου} αιώνα, δείχνουν ότι περισσότερη σημασία θα έχει η αίσθηση του προϊόντος (feeling) παρά τα τεχνικά του χαρακτηριστικά και η τιμή¹². Ακόμα και το λιανικό εμπόριο προσανατολίζεται στο να δημιουργεί εντυπώσεις και εμπειρίες (γερμανικά *Erlebnisse*) παρά να προσανατολίζεται σε μια στεγνή έκθεση των εμπορευμάτων, όσο καλόγουστη και να είναι αυτή. Όσον αφορά το μέγεθος και την καθετοποίηση, έχει αποδειχθεί ότι οι εταιρείες που προσδίδουν τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία έχουν και τα καλύτερα αποτελέσματα. Εφόσον η προστιθέμενη αξία είναι μεγαλύτερη προς τα τελικά στάδια (διανομή, εμπορία) η καθετοποίηση πρέπει να γίνεται προς τα πάνω και όχι προς τα κάτω¹³.

Η βαμβακουργία του 21^{ου} αιώνα θα πρέπει να είναι σε θέση να παράγει ποιότητα με δυνατόν πιο σύγχρονη τεχνολογία, άρα χαμηλότερη τιμή. Οι προβλέψεις δείχνουν αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης 2% κατά μέσον όρο¹⁴. Ένα απελευθερωμένο, όμως, παγκόσμιο εμπόριο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων θα φέρει σε πολύ δυσχερή θέση τα νηματοργεία εκείνα που θα χρησιμοποιούν παλαιά τεχνολογία και θα παράγουν με υψηλό κόστος.

Η υφαντουργία, θα πρέπει να είναι σε θέση να παραδίδει σε σύντομο χρονικό διάστημα υφάσματα μόδας. Η αγορά των κλασικών υφασμάτων θα μεταφερθεί σταδιακά σε χώρες χαμηλότερου κόστους. Η ελληνική υφαντουργία θα πρέπει να αλλάξει πολιτική όσον αφορά τον τύπο των παραγομένων υφασμάτων και θα μπορέσει να ασχοληθεί με υφάσματα μόδας μόνο αν μεγαλώσει τις αγορές της, αποκτώντας μεγαλύτερη εξωστρέφεια.

• ΝΗΜΑΤΟΥΡΓΙΑ

Η επεξεργασία βάμβακος και η παραγωγή νημάτων αποτελεί τον βασικότερο κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας. Η διάθεση μεγάλων αποθεμάτων βάμβακος, εξαιτίας της πλούσιας ελληνικής παραγωγής, ευνοεί την ανάπτυξη του συγκεκριμένου τομέα, ο οποίος αποτελεί ουσιαστικά το δεύτερο στάδιο μεταποίησης μετά την εκκόκκιση του βάμβακος. Η ελληνική κλωστοϋφαντουργία

¹² από την ελβετική εταιρεία PROGNOS.

¹³ από έρευνα της KSA (Kurt Salmon Associates).

¹⁴ από μελέτη της EIU (Economist Intelligence Unit).

βασίζεται πλέον στην παραγωγή νημάτων, που, παρά την παρατεταμένη ύφεση που βρίσκεται, κατορθώνει να εξελίσσεται σε σχέση με την παραγωγή άλλων προϊόντων.

Στο σύνολό της η εγχώρια παραγωγή νημάτων έφτασε το 1997 τους 140.000 τόνους, αισθητά μειωμένη σε σχέση με τους 176.000 τόνους το 1990 και τους 213.000 τόνους μια δεκαετία νωρίτερα. Το 1998 η παραγωγή βελτιώθηκε στους 142.000 τόνους και το 1999 εκτιμάται ότι αυξήθηκε στους 145.000 τόνους. Στη συγκεκριμένη κατηγορία περιλαμβάνεται η παραγωγή νημάτων όχι μόνο από βαμβάκι αλλά και από άλλες πρώτες ύλες, όπως το μαλλί και οι συνθετικές ίνες.

Τα βαμβακονήματα κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο με 77% επί του συνόλου της ελληνικής παραγωγής. Η Ελλάδα είναι η δεύτερη χώρα σε παραγωγή βαμβακερών νημάτων στην Ε.Ε., μετά την Ιταλία, η οποία σταθερά τα 10 τελευταία χρόνια έχει παραγωγή 230.000 τόνων.

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Βάμβακος οι εκτάσεις βαμβακοκαλλιεργειών έφτασαν το 1998 τα 4.200.000 στρέμματα, έναντι 2.560.000 που ήταν 10 χρόνια πριν. Η Ελλάδα είναι η 10η βαμβακοπαραγωγός χώρα στον κόσμο και η μεγαλύτερη στην Ευρώπη. Σε παγκόσμιο επίπεδο η παραγωγή βαμβακερών νημάτων φτάνει το 1998 τους 18.484 τόνους και αναμένεται το 1999 αύξηση στους 18.760 τόνους.

Η αγορά έχει παρουσιάσει ανακατατάξεις στη σύνθεση της κατανάλωσης, που αντανakλώνται στην πτώση του μεριδίου των βαμβακερών νημάτων και την παράλληλη αύξηση του μεριδίου των συνθετικών νημάτων.

Κατά το 1997, το 59% περίπου του συνόλου της αγοράς των νημάτων καταλάμβαναν τα βαμβακερά νήματα, το 27% τα συνθετικά, το 6% τα μάλλινα νήματα, όπως και τα νήματα τεχνητών ινών, ενώ το υπόλοιπο 2% ανήκε στα νήματα από άλλες ίνες (λινάρι, μετάξι, κ.λ.π.).

Οι πωλήσεις των κυριοτέρων επιχειρήσεων της νηματοουργίας κατά την περίοδο 1994-1997 παρουσίασαν μέση ετήσια αύξηση της τάξης του 6%, ενώ την ίδια χρονική περίοδο τα καθαρά κέρδη παρουσίασαν μέση ετήσια πτώση -23,7%. Η αρνητική αυτή εικόνα αντανakλάται στο σύνολο σχεδόν των αριθμοδεικτών αποδοτικότητας, ρευστότητας, δραστηριότητας και

κεφαλαιουχικής διάρθρωσης. Το μεικτό κέρδος συρρικνώθηκε από το 19,3% κατά το 1994 σε 13,1% το 1997, ενώ η αποδοτικότητα ενεργητικού υποδιπλασιάστηκε καθώς από 7,23% το 1994 έπεσε στο 2,36% το 1997.

Στον κλάδο της νηματοουργίας στην Ελλάδα εκτιμάται ότι δραστηριοποιούνται περίπου 55 μεγάλες επιχειρήσεις, οι κυριότερες από τις οποίες ιδρύθηκαν πριν το 1970.

Ο κλάδος εμφανίζει υψηλή συγκέντρωση σε σχέση με άλλους της κλωστοϋφαντουργίας. Η δημιουργία ισχυρών κλωστοϋφαντουργικών ομίλων, που ενισχύονται συνεχώς με την ανάπτυξη στρατηγικών συμμαχιών με άλλες επιχειρήσεις, δημιουργεί τις απαραίτητες συνθήκες για τον εκσυγχρονισμό του και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Η αύξηση των επενδύσεων που παρουσιάζεται σε σχέση με το σύνολο της μεταποίησης εκφράζει τη συνειδητοποίηση των απαιτήσεων για εκσυγχρονισμό, που θα πρέπει να έχει ως βασικό στόχο του την ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων. Η ύπαρξη σημαντικής τεχνογνωσίας στην επεξεργασία του βαμβακιού, η εγγύτητα με την πρωτογενή παραγωγή και τα πλεονεκτήματα που αυτή συνεπάγεται (μεταφορικό κόστος, άμεση παράδοση, πληροφόρηση κ.τ.λ.) αλλά και η σημαντική εξαγωγική εμπειρία, ίσως είναι οι παράγοντες που εξηγούν τη σχετική σταθεροποίηση στην παραγωγή του βαμβακερού νήματος, που αποτελεί και τον κορμό της ελληνικής νηματοουργίας.

Τα πλεονεκτήματα αυτά μαζί με τον συνεχή εκσυγχρονισμό της παραγωγής (τόσο σε μηχανήματα όσο και σε συστήματα οργάνωσής της) αποτελούν ταυτόχρονα και τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την ανάκαμψη του κλάδου, ο οποίος θα πρέπει να σημειωθεί ότι έχει παρουσιάσει μικρότερη πτώση της βιομηχανικής του παραγωγής σε σχέση με άλλους κλάδους της κλωστοϋφαντουργίας, ενώ ταυτόχρονα έχει παρουσιάσει και σχετικά υψηλό περιθώριο κέρδους.

Η κατάργηση των επιδοτήσεων το 1990 και η πολιτική στήριξης των προβληματικών επιχειρήσεων από το δημόσιο, δημιουργώντας αθέμιτο ανταγωνισμό, αλλά κυρίως η έλλειψη ενός προγράμματος εκσυγχρονισμού σε κλαδικό επίπεδο οδήγησε πολλές μονάδες στην παύση της λειτουργίας τους.

Το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας και της νηματοουργίας, ειδικότερα, είναι οι πιέσεις που υφίστανται τα ελληνικά προϊόντα από τα φθηνά προϊόντα των Τρίτων χωρών, κυρίως, στις αγορές του εξωτερικού. Την πρόσβαση των προϊόντων αυτών στην ελληνική, αλλά και κοινοτική αγορά διευκολύνει η επερχόμενη πλήρης απελευθέρωση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών.

Ειδικότερα η Τελωνειακή Ένωση της Ε.Ε. με την Τουρκία θίγει ακόμη περισσότερο τις ελληνικές εξαγωγές πολλών κλωστοϋφαντουργικών μονάδων, οι οποίες είναι αδύνατο να αντιμετωπίσουν το οξύτατο ανταγωνισμό που δέχονται, εφόσον δεν έχουν προβεί στις κατάλληλες επενδύσεις που θα τους εξασφαλίσουν χαμηλό κόστος παραγωγής και υψηλή ανταγωνιστικότητα.

- **ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ**

Η υφαντουργική βιομηχανία αποτελεί έναν από τους πλέον παραδοσιακούς τομείς δραστηριοποίησης στον ελλαδικό χώρο, η δε ανάπτυξη της, ως υποκλάδος του γενικότερου τομέα της κλωστοϋφαντουργίας, εξαρτάται και επηρεάζεται άμεσα από τις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα σε ολόκληρο τον κλάδο. Το 1997 η βιομηχανική παραγωγή στα υφαντήρια φυσικού και τεχνητού βάμβακος παρουσίασε βελτίωση και σχεδόν έφτασε τις 50 μονάδες. Με το σκεπτικό πως το 1996 ο δείκτης έφτασε στα χαμηλότερα ιστορικά επίπεδα, λίγο πάνω από το 40, η αύξηση δεν αποτελεί μόνο σημάδι ανόδου. Ταυτόχρονα «φωτογραφίζει» το χαμηλότερο σημείο που μπορεί να φτάσει η παραγωγή.

- **ΒΑΦΕΙΑ – ΦΙΝΙΡΙΣΤΗΡΙΑ**

Ο κλάδος των βαφείων φινιριστηρίων αποτελεί έναν σημαντικό επιχειρηματικό τομέα για τον ευρύτερο κλωστοϋφαντουργικό κλάδο, καθώς από αυτόν εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η προστιθέμενη αξία και η ποιοτική αναβάθμιση του συνόλου των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Η συρρίκνωση της παραγωγής ενδυμάτων, η μετατόπιση της παραγωγής πλεκτών υφασμάτων

και ρούχων από την Ελλάδα σε άλλες χώρες των Βαλκανίων και της Ασίας, οδήγησε στον περιορισμό των δραστηριοτήτων του κλάδου.

Σύμφωνα με τα τελευταία επίσημα στοιχεία, στον χώρο βαφής και φινιρίσματος δραστηριοποιούνται περίπου 80 εταιρείες, οι οποίες βρίσκονται κυρίως στην περιοχή της Θεσσαλονίκης και στην Αττική. Από το σύνολό τους, όμως, ένας μικρός μόνο αριθμός μονάδων δραστηριοποιείται σε μόνιμη βάση, καθώς η λειτουργία τους εξαρτάται από τη δραστηριότητα και την παραγωγή των μονάδων πλεκτικής.

Η συρρίκνωση στον κλάδο αυτό θεωρείται δεδομένη στο προσεχές μέλλον, καθώς σταδιακά η παραγωγή πλεκτών υφασμάτων και ενδυμάτων μεταφέρεται στα Βαλκάνια και την Ασία. Παράλληλα οι μεγάλες κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις επιδιώκουν την περαιτέρω καθετοποίησή τους προχωρώντας σε στρατηγικές συμμαχίες και εξαγορές επιχειρήσεων βαφής. Ένας ακόμη παράγοντας που επηρεάζει την εξέλιξη των βαφείων είναι η απαίτηση από τους πελάτες τους σε διεθνές επίπεδο για υψηλής ποιότητας προϊόντα και για εξειδικευμένες υπηρεσίες. Κάτι τέτοιο απαιτεί μεγάλες επενδύσεις, τις οποίες χωρίς την απαιτούμενη χρηματοδότηση δεν είναι εφικτό να γίνουν.

Οριακή μείωση κατά 0,73% παρουσίασε το 1998 η βιομηχανική παραγωγή στην κλωστοϋφαντουργία, μη επαληθεύοντας τις θετικές προσδοκίες σχετικά με τη βελτίωση τόσο της εγχώριας, αλλά κυρίως της διεθνούς ανταγωνιστικότητας του κλάδου μετά την υποτίμηση της δραχμής. Για την συρρίκνωση μάλιστα που παρουσίασε ο κλάδος, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, δεν διαφαίνεται προοπτική ανάκαμψης. Την άποψη αυτή ισχυροποιεί και το ότι κατά την περίοδο 1988-1998 καταγράφηκε ένα και μόνο έτος (1997), στο οποίο η παραγωγή παρουσίασε αύξηση έναντι του προηγούμενου, ενώ σε όλα τα υπόλοιπα έτη η παραγωγή παρουσίασε συνεχείς μειώσεις.

Οι πωλήσεις που πραγματοποίησαν 70 από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις του κλάδου – οι οποίες εμφανίζουν τα δύο τελευταία έτη συγκρίσιμα οικονομικά στοιχεία – ξεπερνούν τα 326,9 δισ. δρχ. αυξημένες κατά 7%. Τα καθαρά τους κέρδη υπερέβησαν το 1998 τα 17,6 δισ. δρχ., σημειώνοντας σε σύγκριση με το

προηγούμενο έτος θεαματική αύξηση της τάξης του 85%. Εξίσου σημαντική (73%) ήταν και η αύξηση του περιθωρίου καθαρού κέρδους, το οποίο διαμορφώθηκε για το 1998 στο 5,4%.

Σε ό,τι αφορά τους υπόλοιπους δείκτες του ενοποιημένου ισολογισμού, τους αξίζει να αναφερθεί ότι η δανειακή επιβάρυνση κυμάνθηκε στα ίδια επίπεδα με αυτά του 1997 και διαμορφώθηκε στο 50,6%, ενώ ενθαρρυντικό στοιχείο είναι και η μικρή αύξηση (4,8%) που σημείωσαν οι υποχρεώσεις, οι οποίες για το 1998 ανήλθαν σε 211 δισ. δρχ. περίπου. Παράλληλα όμως και το σύνολο ιδίων κεφαλαίων παρουσίασε αντίστοιχα μικρή ποσοστιαία αύξηση, φτάνοντας τα 206 δισ. δρχ.

Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ό,τι παρά τη συρρίκνωση του κλάδου, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον χώρο εκτελούν μεγάλα επενδυτικά προγράμματα, προσπαθώντας να βελτιώσουν την ποιότητα των παραγομένων προϊόντων και την ανταγωνιστικότητά τους. Οι επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό ήταν τέτοιες ώστε η αξία τους να φτάσει τα 191,6 δισ., αυξημένη κατά 11% έναντι του 1998.

• ΕΝΔΥΣΗ

Η συνολική παραγωγή του κλάδου βαίνει συνεχώς μειούμενη, καθώς ο αριθμός των παραγωγικών μονάδων περιορίζεται. Οι διεθνείς συγκυρίες και ο έντονος ανταγωνισμός από τις Τρίτες χώρες, χαμηλού κόστους, πλήττουν κυρίως τις μικρές, οικογενειακού χαρακτήρα, βιοτεχνίες, που μη έχοντας τη δυνατότητα να εκσυγχρονιστούν ή να εξειδικευθούν σε συγκεκριμένο τομέα αναγκάζονται να διακόπτουν τη λειτουργία τους.

Δεδομένων των συνθηκών στη διεθνή αγορά και του γεγονότος ότι η ελληνική παραγωγή ενδυμάτων είναι πλέον πολύ ακριβή – λόγω κόστους εργασίας – για φασόν, οι δυνατότητες ανάπτυξης των ελληνικών εταιριών περνούν υποχρεωτικά από την εξειδίκευσή τους ή τη συνένωση δυνάμεων και δημιουργία καθετοποιημένων μονάδων που λειτουργούν με οικονομίες κλίμακας. Έτσι, το τελικό προϊόν της ένδυσης αποκτά την απαραίτητη επωνυμία και την

προστιθέμενη αξία που του επιτρέπει να σταθεί στις διεθνείς αγορές με υψηλά περιθώρια κέρδους.

Αναλυτικότερα, η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων του κλάδου είναι μικρές βιοτεχνίες με λιγότερο από 20 εργαζόμενους (ο μεγαλύτερος αριθμός απασχολεί περί τα 10 άτομα). Η παραγωγή τους είναι εντάσεως εργασίας, σε είδη τα οποία από πλευράς ποιότητας κατατάσσονται στη μέση και κατώτερη κατηγορία της αγοράς. Μεγάλος αριθμός των ελληνικών επιχειρήσεων δραστηριοποιείται στον τομέα παραγωγής προϊόντων ένδυσης φασόν, για λογαριασμό οίκων του εξωτερικού, παραγωγή που σημειωτέον αφορά το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών του κλάδου. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα, δυστυχώς, βαίνει συνεχώς μειούμενη, δεδομένου του υψηλού κόστους εργασίας στην Ελλάδα, που δεν αντισταθμίζεται από ανάλογη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, ούτε από προστιθέμενη αξία. Ο κύριος όγκος των προϊόντων παραγωγής φασόν μεταφέρεται πλέον σε Τρίτες χώρες χαμηλού κόστους, που αποτελούν και τον κύριο ανταγωνιστή της ελληνικής παραγωγής του επιπέδου αυτού.

Έτσι, το 1998 η παραγωγή στον κλάδο της ένδυσης παρουσίασε σημαντική κάμψη κατά 13,1%, εμφανίζοντας το μεγαλύτερο ποσοστό μείωσης από έτος σε έτος που έχει καταγράψει ο κλάδος από το 1981 έως και σήμερα. Έτσι, μετά από μια μακρά περίοδο συρρίκνωσης του κλάδου, ο όγκος της παραγωγής βρίσκεται μόλις στο 4% της παραγωγής του 1980, ενώ δεν διαφαίνονται προοπτικές ανάκαμψης και εξόδου από την κρίση.

• ΠΛΕΚΤΙΚΗ

Με διψήφιο ποσοστό κινήθηκαν ανοδικά τόσο οι πωλήσεις όσο και τα καθαρά κέρδη των 29 μεγαλύτερων βιομηχανιών πλεκτικής της χώρας το 1998 που μετέχουν στο δείγμα της Stat Bank με συγκρίσιμα οικονομικά στοιχεία. Έτσι οι πωλήσεις ανήλθαν σε 104 δισ. δραχμές, έναντι 91,3 δισ. δραχμών, σημειώνοντας αύξηση κατά 13,8%, ενώ τα καθαρά προ φόρων κέρδη ξεπέρασαν τα 4,2 δισ., επίσης ενισχυμένα σε ποσοστό 12%. Ελαφρά καθοδική όμως ήταν η

πορεία που ακολούθησε το περιθώριο καθαρού κέρδους, το οποίο διαμορφώθηκε στο 4,11%. Αντίθετα το μεικτό περιθώριο κέρδους ήταν 20,7%, παρουσιάζεται δηλαδή αυξημένο σε ποσοστό 7%, στοιχείο που αποτελεί αισιόδοξη νότα για τον κλάδο.

Σε ό,τι αφορά τους υπόλοιπους οικονομικούς δείκτες του ενοποιημένου ισολογισμού της πλεκτικής, θετικό είναι ότι η δανειακή επιβάρυνση παρουσιάζεται σταθεροποιημένη στο επίπεδο του 63,6%. Άλλωστε οι συνολικές υποχρεώσεις αυξήθηκαν κατά 7% και έφτασαν τα 71,1 δισ. δρχ., ενώ το σύνολο ιδίων κεφαλαίων παρουσίασε ανάλογη άνοδο φτάνοντας τα 40,6 δισ. δρχ.

Από την άλλη πλευρά στασιμότητα καταγράφεται σε ό,τι αφορά τις αποδόσεις των επιχειρήσεων της πλεκτικής. Η απόδοση επί των ιδίων κεφαλαίων παραμένει οριακά πάνω από το 10%, ενώ η απόδοση του συνόλου ενεργητικού διαμορφώνεται σε 3,82%, έναντι 3,66% το 1997.

Τα αποτελέσματα αυτά, όμως, θα πρέπει να σημειωθεί ότι προκύπτουν από επιχειρήσεις με διαφορετικό πρόσωπο. Από τη μια πλευρά μια ολιγάριθμη ομάδα, που χαρακτηρίζεται από τον εκσυγχρονισμό, καθώς και την προσαρμοστικότητά της στις τάσεις της εποχής και ουσιαστικά αφορά τις leader του κλάδου που κινούν τα νήματα στην παραγωγή και το εμπόριο εγχωρίως. Μια άλλη ομάδα αγωνίζεται να ξεπεράσει τα προβλήματα και να αντιμετωπίσει τα νέα δεδομένα στο χώρο, ενώ υπάρχει και μια σειρά εταιρειών που αποτελούν στη συντριπτική τους πλειοψηφία ανίατες περιπτώσεις, και η πιθανότητα να οδηγηθούν σε οριστικό αδιέξοδο είναι μεγάλη.¹⁵

Δ. 2. Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με στοιχεία που διαθέτουμε για την περίοδο από το 1955 έως σήμερα, η συμμετοχή της κλωστοϋφαντουργίας στη συνολική παραγωγή εξακολουθεί να είναι μεγαλύτερη όλων των τομέων καταναλωτικών αγαθών, παρά τη μείωση που παρουσιάζεται κατά το τελευταίο μέρος της περιόδου.

¹⁵ ΑΦΙΕΡΩΜΑ, άρθρο του Γ. Σακκά

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΣΤΟ ΑΕΠ (ΠΗΓΗ: ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ)							
	1955	1965	1975	1985	1986	1987	1988
Αγροτική Βιομηχανία	26,9	17,5	17,5	19,7	21,2	20,7	21,4
Καταναλωτικά αγαθά	41,4	35,8	35,8	29,9	30,1	30,4	28,6
Κλωστοϋφαντουργικά	18,4	15,9	17,8	15,8	17,8	18,4	17,2
Ενδύματα – υποδήματα	15,3	11,0	9,5	8,5	7,1	6,7	6,7
Ενδιάμεσα αγαθά	8,9	13,9	16,8	18,8	19,4	20,5	21,2
Κεφαλαιουχικά αγαθά	22,8	28,9	29,9	31,6	29,2	28,4	28,7
Μεταποίηση	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Κατά την περίοδο 1979-1983 οι δείκτες παραγωγής του κλάδου κλωστοϋφαντουργίας παρουσίασαν πτώσεις της τάξης του 17,3% έναντι μείωσης μόνο κατά 5,8% του συνόλου της μεταποίησης. Η κάμψη που παρατηρείται κατά την περίοδο αυτή, όπως και η μεταγενέστερη ανάκαμψη στην κλωστοϋφαντουργία που συνεχίζεται μέχρι σήμερα, είναι εξελίξεις παράλληλες με αυτές τις βιομηχανικής παραγωγής στις κυριότερες χώρες παραγωγής στην Ευρώπη.

Από το 1980, ο κλάδος της Κλωστοϋφαντουργίας βρίσκεται σε συνεχή σχεδόν υποχώρηση με εξαίρεση τη μικρή ανάκαμψη του 1986-1987.

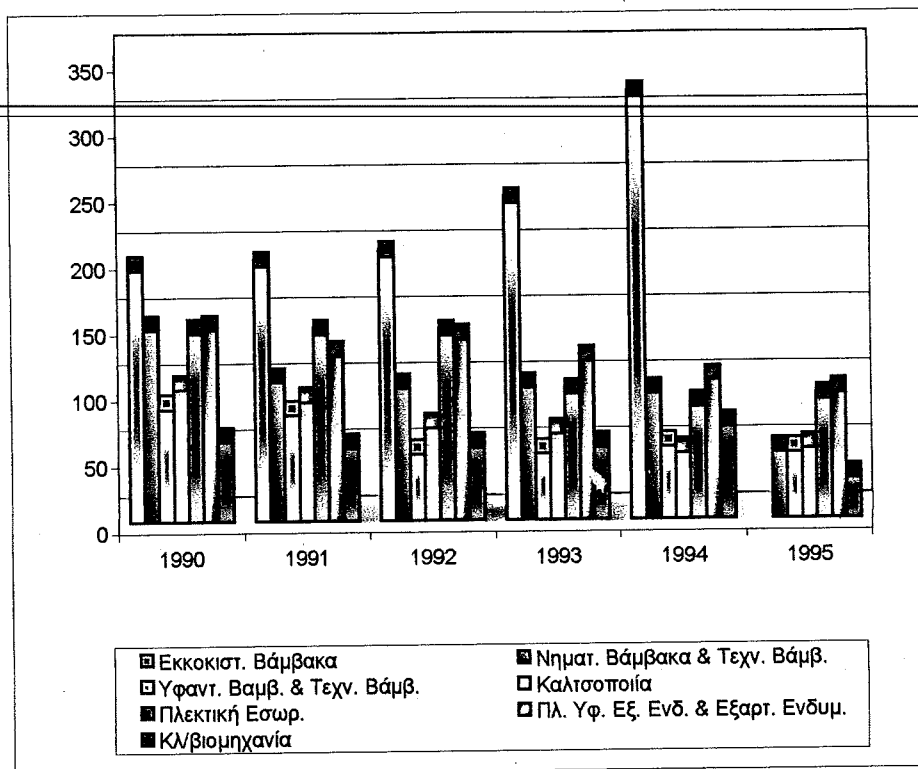
Η άνοδος, πάντως, της παραγωγικότητας της εργασίας μετά το 1989 καθώς η αναθέρμανση των επενδύσεων, μετά το 1990, οδήγησαν τον κλάδο σε καλύτερες εξαγωγικές επιδόσεις, ανακοπή της πτώσης του όγκου παραγωγής το 1992 και στασιμότητα το 1994. Η πτωτική πορεία όμως δείχνει να επαναλαμβάνεται το 1995.

Από τους 9 υποκλάδους της Κλωστοϋφαντουργίας, το μεγαλύτερο μερίδιο στη διαμόρφωση της συνολικής ακαθάριστης αξίας παραγωγής (ΑΑΠ) έχουν οι υποκλάδοι παραγωγής βαμβακερών νημάτων και υφασμάτων με ποσοστό 38% και η πλεκτική με 34%. Σημαντική είναι επίσης η συμμετοχή του υποκλάδου βαφείων, τυποβαφείων και φινιριστηρίων με 9% ενώ οι υπόλοιποι κυμαίνονται μεταξύ 1,2% έως 4%.

Την τελευταία πενταετία 1990-95 ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής του συνόλου της Μεταποίησης μειώθηκε κατά 0,91% ενώ της Κλωστοϋφαντουργίας

μειώθηκε κατά 3,9% για την τελευταία δεκαετία και συνολικά από το 1988 έως 1995 κατά 27%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1
Δείκτες Βιομηχανικής Παραγωγής
1980=100

Η εξειδίκευση στην παραγωγή (σε ένα προϊόν ή ομάδα προϊόντων) τείνει να γίνει κανόνας για τον κλάδο. Το φαινόμενο αυτό είναι έντονο στα βαμβακερά νήματα και υφάσματα (πλεκτά κυρίως) αλλά και στις υπηρεσίες βαφής και φινιρίσματος των προϊόντων αυτών. Επίσης ισχυρές τάσεις εξειδίκευσης εμφανίζονται στα πλεκτά εσώρουχα και στα πλεκτά γυναικεία ενδύματα. Η εξήγηση που δίδεται αναφέρεται στην άφθονη πρώτη ύλη (βαμβάκι) που παράγεται στη χώρα μας και η οποία στηρίζει το εισόδημα 70.000 περίπου αγροτικών οικογενειών.

Στον Πίνακα που ακολουθεί, εμφανίζονται στοιχεία του όγκου παραγωγής των βασικών προϊόντων του κλάδου σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζονται για την:

1. Παραγωγή βαμβακιού, νημάτων και υφασμάτων για τα έτη 1987-1992.
2. Παραγωγή πλεκτών για τα έτη 1986-1992.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΑΜΒΑΚΙΟΥ, ΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ 1987-1992
(σε τόνους)

Είδος προϊόντος	1987	1988	1989	1990	1991	1992	M.E.M. 87/92(%)
Εκκόκκιση βαμβακιού	188143	193130	224695	218294	165853	166341	-1,5
- Βαμβάκι εκκοκκισμένο	299493	329362	399647	375895	276533	289431	0,7
- Βαμβακόσπορος	1502	1848	1513	1578	1218	1035	-5,7
- Λιντέρ εκκοκκιστηριών							
Παραγωγή νημάτων* (Γενικό σύνολο)	210424	187363	170551	173740	158376	143535	-7,2
- Νήματα από βαμβάκι	149257	135120	120965	127582	120369	103656	-6,8
- Νήματα από βαμβάκι σύμμεικτα (30% & άνω από άλλες)	9724	8316	7074	6549	7293	8232	-2,5
Σύνολο βαμβακερών και σύμμεικτων νημάτων	158981	143436	128039	134131	127662	111888	-6,59
Παραγωγή υφασμένων υφασμάτων (Συνολική παραγωγή αργαλειών)**	42539	43602	39486	40290	37775	30727	-5,96
- Υφάσματα από βαμβακερά νήματα	25399	30822	28343	29043	26839	21925	-2,02
- Υφάσματα από βαμβακερά νήματα		78	161	220	218	217	
- Για γάζες και επιδέσμους (χωρίς αποστείρωση)							
- Υφάσματα από βαμβακερά νήματα συμμικτά (30% & άνω από άλλες ύλες)	2533	1828	1590	1399	1437	1483	-9,39
Σύνολο βαμβακερών και σύμμεικτων υφασμάτων	27932	32728	30094	30662	28494	23625	-2,63
Παραγωγή κουβερτών και σεντονιών	1086	295	405	368	364	273	-14,16
- Κουβέρτες από βαμβακερά νήματα***	7230	5755	4607	5263	4942	3206	-13,47
- Σεντόνια εντός του υφαντήριου							
- Τραπεζομάντιλα και πετσέτες φαγητού εντός του υφαντήριου	37	178	189	101	52	567	

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ *Περιλαμβάνονται βαμβακερά, μάλλινα, συμμικτά, κλπ. Νήματα

** Περιλαμβάνονται βαμβακερά, μάλλινα, συμμικτά, κλπ. Υφάσματα

*** σε χιλ. τεμάχια

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΛΕΚΤΩΝ 1986-1992 (ΤΕΜΑΧΙΑ ΚΑΙ ΖΕΥΓΗ)

ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	Μον. Μετρ.	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	Μ.Ε.Μ. 86/92(%)
Σύνολο ανδρικών πλεκτών ενδυμάτων	χιλ. Τεμ.	15725	16902	14238	14924	15138	14977	15275	-0,48
Σύνολο γυναικείων πλεκτών ενδυμάτων	χιλ. τεμ.	36846	31838	31161	33222	29269	28879	27499	-4,76
Σύνολο παιδικών, βρεφικών και εφηβικών (για αγόρια και κορίτσια) πλεκτών ενδυμάτων	χιλ. τεμ.	11057	12536	12362	10713	12334	10589	12328	1,83
Σύνολο πλεκτών εσωρούχων	χιλ. τεμ.	64113	82201	83355	82719	84483	78826	77746	3,27
Σύνολο πλεκτών μαγιώ	χιλ. τεμ.		2001	1775	1992	1921	1851	1398	
Παραγωγή καλτσών	χιλ. ζεύγη	28465	23022	24619	22998	23413	23113	21550	-4,53

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ

Η εξάρτηση του κλάδου από εισαγόμενες πρώτες ύλες αναφέρεται για τις φυσικές ίνες κυρίως στο μαλλί το οποίο εισάγεται από Αυστραλία, Γερμανία και Αγγλία, για δε τις συνθετικές στα συνθετικά πολυμερή (κατάλοιπα πετρελαίου) που εισάγονται από χώρες της Δ. Ευρώπης κυρίως. Τέλος η πρώτη ύλη των τεχνητών ινών είναι η κυτταρίνη που εισάγεται κυρίως από τον Καναδά.

Η Κλωστοϋφαντουργία θεωρείται πλέον κλάδος εντάσεως κεφαλαίου με προϊόντα που αντιμετωπίζουν έντονο ανταγωνισμό στις διεθνείς αγορές. Ο λόγος Μερίδιο Κεφαλαίου / Μερίδιο Εργασίας, μετρούμενος, με βάση την κατανομή της προστιθέμενης αξίας που παράγεται κάθε χρόνο στον κλάδο μεταξύ των δύο συντελεστών παραγωγής, δείχνει σοβαρές διαχρονικές αυξομειώσεις του κλάδου Κλωστοϋφαντουργία και όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί, το 1986 ήταν υψηλότερος του αντιστοίχου λόγου της Μεταποίησης, το 1991 ήταν ο χαμηλότερος και από εκεί και μετά άρχισε πάλι να αυξάνεται.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
ΛΟΓΟΣ ΜΕΡΙΔΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ/ ΜΕΡΙΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ
(ΜΟΝΑΔΕΣ ΜΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ 10 ΑΤΟΜΑ)

ΚΛΑΔΟΙ	1986	1991	1994
Μεταποίηση	1,30	1,31	1,31
Κλωστοϋφαντουργία	1,7	1,09	1,57

Σε ορισμένες κατηγορίες Κλωστοϋφαντουργικών ειδών και γενικότερα κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων η παραγωγή το 1994 εκτιμάται ότι αυξήθηκε σε σχέση με το 1993. Έτσι, παρατηρείται αύξηση της παραγωγής για τις κλωστές κατά 28,8%, για το εκκοκκισμένο βαμβάκι κατά 35,9%, για τα υφαντουργικά κατά 10,3%, για το νήμα μετάξης κατά 15,8% και για τα ταπητουργία προϊόντα κατά 18,5%. Όπως διαπιστώνεται από τα παραπάνω, η παραγωγή του κλάδου στηρίχθηκε για μια ακόμη φορά στην αυξημένη παραγωγή βαμβακιού, λόγω της έντονα ανοδικής πορείας του προϊόντος στη διεθνή αγορά κατά το 1994.

Αντίθετα στο ίδιο διάστημα, παρατηρείται μείωση της παραγωγής για τις κάλτσες – καλσόν κατά 24,5%, για τα νήματα μαλλιού κατά 10,7%, για τα συνθετικά νήματα κατά 2,7%, για τα φυσικά νήματα κατά 6,7% για τα πλεκτά υφάσματα κατά 10,6%, για τα πλεκτά εσώρουχα κατά 9,6% και τέλος μείωση για την τεχνητή μέταξα (ραιγιόν) κατά 19,5%.

Ο αριθμός των μονάδων του νηματουργικού και υφαντουργικού τομέα μειώθηκε, αν και – ευτυχώς – αρκετές από τις μεγάλες μονάδες κατάφεραν να αντισταθμίσουν τις απώλειες παραγωγής που προκάλεσε στον κλάδο η κατάρρευση ή διακοπή λειτουργίας ορισμένων μεγάλων μονάδων. Επίσης, άλλες εταιρίες λόγω οικονομικών δυσχερειών ανέστειλαν τη λειτουργία ορισμένων τμημάτων τους. Γενικότερα όμως, ο κλάδος των ειδών Κλωστοϋφαντουργίας για πρώτη φορά μετά από αρκετά χρόνια (το 1994) μπόρεσε να αυξήσει τις τιμές των προϊόντων του ταχύτερα από ότι κατά μέσο όρο τα βιομηχανικά προϊόντα. Ενώ, το 1993 οι τιμές των προϊόντων της Κλωστοϋφαντουργίας είχαν αυξηθεί κατά 7,3% και ο γενικός δείκτης των τιμών των βιομηχανικών προϊόντων είχε αυξηθεί κατά 13,5%, το 1994 οι τιμές των προϊόντων του κλάδου της

Κλωστοϋφαντουργίας αυξήθηκαν κατά 8,4% ελαφρώς ταχύτερα από ότι οι τιμές για το σύνολο των βιομηχανικών προϊόντων.

Τη δεκαετία του '90 ξεκίνησε η περίοδος ύφεσης για τον Κλάδο. Περισσότερες από 130 επιχειρήσεις πτώχευσαν την περίοδο 1990-1995. Αποτέλεσμα ήταν από τα 1.500.000 αδράχτια που λειτουργούσαν σήμερα εκτιμάται ότι απέμειναν περίπου 700.000.

Το 1998 ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής παρουσίασε μείωση κατά 6,2% και διαμορφώθηκε, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, στις 67,3 μονάδες.

Σε μια ακόμα πιο πρόσφατη μέτρηση για το πρώτο δίμηνο του 1999 ο δείκτης εμφάνισε μείωση, έναντι της αντίστοιχης περιόδου το 1998, κατά 9,5%.

Η σταθεροποίηση που είχε γίνει αντιληπτή κατά το 1998 μάλλον δίνει τη θέση της σε μια αβεβαιότητα που όμως δεν έχει να κάνει με το σύνολο των επιχειρήσεων, αλλά περισσότερο με τις μικρομεσαίες εταιρείες στις οποίες προστέθηκε ένα ακόμα πρόβλημα, η κρίση στη Γιουγκοσλαβία.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μεγάλη αύξηση στις επενδύσεις, καθώς και κύμα εξαγορών, συγχωνεύσεων και συνεργασιών, γεγονός που αποδεικνύει πως η καθηλωμένη για χρόνια αγορά βλέποντας μακριά προσπαθεί πατώντας γερά στα πόδια της να διευρύνει τους ορίζοντές της και να πετάξει μακριά από τη «μιζέρια» που επικράτησε για χρόνια.

Το 1998 υπήρξε ανάκαμψη των κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων της χώρας μας, η οποία συνοδεύτηκε από αύξηση του κύκλου εργασιών και της κερδοφορίας. Η στρατηγική της συγκέντρωσης δυνάμεων που παρατηρείται σε όλους τους επιχειρηματικούς κλάδους αποτελεί μονόδρομο και για τις ελληνικές κλωστοϋφαντουργίες, οι οποίες δημιουργούν ισχυρά σχήματα έναντι του ανταγωνισμού. Στελέχη ελληνικών επιχειρήσεων υποστηρίζουν πως δεν γίνεται ο κλάδος να φτάσει χαμηλότερα και αναμένεται βελτίωση.

Δ.3. ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η υψηλή κερδοφορία που παρουσιάζουν ορισμένες εταιρείες του κλάδου, όπως η Επίλεκτος, ο Μουζάκης, τα Κλωστήρια Ναούσης, οι Αφοί Ακρίδα, ο Πολύχρονος και Δούδος, όχι μόνον δεν αποτελεί αντιπροσωπευτική εικόνα ενός υγιούς κλάδου, αντίθετα, μπορεί να χαρακτηριστεί παράδοξη για το σύνολό του, που διαρκώς συνθλίβεται και περνά τη μεγαλύτερη μεταπολεμική κρίση στην αγορά του.

Δυστυχώς, αυτό το 30%, το οποίο είναι κερδοφόρο (το 15% αυτών των εταιρειών είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο) αδυνατεί να συμπαρασύρει την κερδοφορία και το υπόλοιπο ποσοστό. Έτσι, όσες εταιρείες δεν διαθέτουν κεφάλαια για να ανανεώσουν το μηχανολογικό τους εξοπλισμό ή δεν κατάφεραν να ενταχθούν σε αναπτυξιακούς νόμους, γίνονται σταδιακά ζημιογόνες και κλείνουν η μία πίσω από την άλλη.

Πρώτα η Αιγαίο, μετά η Πειραιϊκή Πατραϊκή, τον περασμένο χρόνο οι εταιρείες Φιλιατέξ και Κλωστήρια Αττικής του κ. Αργυρού, οι εταιρείες του κ. Χατζή στην Αταλάντη και τη Σύρο (την τελευταία είχε ο ίδιος εξαγοράσει από την Πειραιϊκή Πατραϊκή), το 1998 η εταιρεία των αδελφών Κατσάμπα και Στράτου, Ευριτέξ, και πρόσφατα, μέσα στο καλοκαίρι, τα Κλωστήρια Πέλλης του κ. Αθανασιάδη. Τα νούμερα μόνο κατήφεια μπορούν να προκαλέσουν στη συνολική εικόνα του κλάδου.

Αντιστροφή του δυσμενούς κλίματος μπορούν να επιφέρουν τρεις κυρίως παράγοντες: Η άντληση αφορολόγητων κεφαλαίων από το Χρηματιστήριο, η ένταξη των επιχειρήσεων στον ανάλογο αναπτυξιακό νόμο, που θα τους επιτρέψει να κάνουν επενδύσεις, και η ενδυνάμωση του εξαγωγικού τους προσανατολισμού. Αυτή ακριβώς την τακτική ακολούθησαν μέχρι σήμερα και όλες οι κερδοφόρες εταιρείες του κλάδου. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι τρεις μεγαλύτερες επιχειρήσεις του υποκλάδου της νηματουργίας παρουσίασαν κέρδη, πλην της Ελληνικής Ύφαντουργίας Α.Ε., η οποία κατά τις δύο τελευταίες χρήσεις παρουσίασε ζημία που οφειλόταν στην αναδιάρθρωση της. Συγκεκριμένα, κατά το 1997 παρουσίασε τζίρο 14,5 δισ. δραχμές ενώ οι ζημίες της ανήλθαν σε 1,3

δισ. δραχμές. Οι τελευταίες οφείλονταν κατά κύριο λόγο στην αποχώρηση 150 περίπου ατόμων, τα οποία κόστισαν σε αποζημιώσεις περί τα 600 εκατομμύρια, όπως επίσης άλλο ένα πρόσθετο έξοδο 400 εκατομμυρίων δημιουργήθηκε από το ξεκαθάρισμα επισφαλών απαιτήσεων. Όσον αφορά τις υπόλοιπες τρεις κερδοφόρες εταιρείες του υποκλάδου: τα Κλωστήρια Ναούσης Α.Ε. παρουσίασαν το 1997 τζίρο 24,8 δισ. δραχμές και κέρδη προ φόρων 923 εκατομμύρια, η Επίλεκτος Κλωστοϋφαντουργία ΑΕΒΕ τζίρο 18,1 δισ. και κέρδη 1.171 εκατομμύρια, και η Μουζάκης Α.Ε. τζίρο 12,2 δισ. και κέρδη προ φόρων 917 εκατομμύρια. Στον υποκλάδο της υφαντουργίας τον μεγαλύτερο τζίρο παρουσίασε η Ελληνική Υφαντουργία Α.Ε. με τις προαναφερθείσες ζημίες και η Πολύχρονος Κλωστοϋφαντουργία Ναυπάκτου ΑΒΕΕ με τζίρο 4,5 δισ. και κέρδη προ φόρων 922 εκατομμύρια. Ακολουθούν η Μπριτάνια Εριοβιομηχανία Α.Ε. με τζίρο 4,3 δισ. και κέρδη 292 εκατομμύρια και η εταιρεία Αφοί Δ. Ακρίδα Α.Ε. με τζίρο 4 δισ. και κέρδη 316 εκατομμύρια.

Εκτός από τις εξωγενείς και εγγενείς αιτίες της κρίσης, ο κλάδος πλήττεται και από το γενικό κλίμα αποβιομηχάνισης, ύφεσης και στροφής της οικονομίας προς τον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών. Ως αποτέλεσμα, παρατηρείται κατά την τελευταία εξαετία απώλεια 50.000 θέσεων εργασίας, με πρόβλεψη για απώλεια κατά την επόμενη πενταετία άλλων 40.000. Η ελληνική παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στο διάστημα 1984-1994 μειώθηκε κατά 31,6%, το 1995 κατά 10,8%, το 1996 κατά 12,2%, το 1997 κατά 10%, ενώ οι τάσεις, το 1998, δείχνουν αύξηση της τάξης του 15%. Πρέπει να σημειωθεί ότι η μείωση στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν μόνον 0,3% το 1995 και 0,5% το 1996. Παράλληλα, σημειώνεται συνεχής αύξηση των εισαγωγών με άνοδο από 41,7% της συνολικής αξίας της εγχώριας κατανάλωσης το 1991 σε 50% περίπου το 1996.

Όμως, παρά τις τάσεις συρρίκνωσης, σήμερα ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης, με περισσότερες από 10.000 επιχειρήσεις και 120.000 εργαζόμενους, συμβάλλει στη διατήρηση των ισορροπιών στους κόλπους της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας. Οι επιχειρήσεις του κλάδου, εγκατεστημένες κυρίως στην ευρύτερη περιοχή του λεκανοπεδίου και της

Κεντρικής Μακεδονίας, αφ' ενός αντιπροσωπεύουν σημαντικό τμήμα του τομέα της δευτερογενούς παραγωγής και αφ' ετέρου εξασφαλίζουν σοβαρές δυνατότητες απασχόλησης, ιδιαίτερα στο γυναικείο πληθυσμό.

«Ευνόητο είναι λοιπόν ότι ο κλάδος πρέπει να τύχει ιδιαίτερης προσοχής ώστε να διευκολυνθεί η αναδιάρθρωσή του και ο εκσυγχρονισμός του προκειμένου να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό και τις προκλήσεις που δημιουργεί η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας», τονίζει ο πρόεδρος του Συνδέσμου Ελλήνων Βιομηχάνων Κλωστοϋφαντουργών και πρόεδρος του Βιομηχανικού Τμήματος του ΕΒΕΑ κ. Ελευθέριος Κούρταλης.

Επιτακτική παρουσιάζεται η ανάγκη των ελληνικών επιχειρήσεων για εκσυγχρονισμό και προσαρμογή. Αντιμέτωπες με ένα κύμα προκλήσεων που έχουν να κάνουν με την τεχνολογική πρόοδο, το διεθνή ανταγωνισμό, την όλο και μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των καταναλωτών σε θέματα ποιότητας και τιμών και την απελευθέρωση των ενδοκοινοτικών οικονομικών σχέσεων, αναδιπλώνονται και θωρακίζονται με σκοπό να αντιμετωπίσουν την επερχόμενη λαίλαπα. Ταυτόχρονα, πέρα από τις δικές τους δυνάμεις, στηρίζονται και στη βοήθεια που προσβλέπουν τόσο από την ελληνική πολιτεία όσο και από την ίδια την Κοινότητα, με βάση πρόγραμμα ανασυγκρότησης που έχει εκπονηθεί από φορείς του κλάδου.

«Θεωρούμε εύλογη την αγωνία μας, αλλά και την προσδοκία μας για ενίσχυση εκ μέρους της Κοινότητας, όπως συνέβη στην περίπτωση της Πορτογαλίας, προκειμένου οι ελληνικές επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν με το μικρότερο δυνατό κόστος τις συνέπειες από την εμπορική πολιτική που έχει υιοθετήσει και προωθεί η ίδια στο χώρο του διεθνούς εμπορίου», τονίζει ο κ. Κούρταλης, προσθέτοντας ότι σε καμιά περίπτωση ο κλάδος δεν εξομοιώνει τέτοια βοήθεια με την επιδότηση.

«Αντίθετα, πιστεύουμε ότι η συγκεκριμένη βοήθεια, ενταγμένη στις ιδιαιτερότητες του κλάδου, θα τεθεί στην υπηρεσία ενός γενικότερου ενδιαφέροντος».

Σήμερα, το 87% των εξαγωγών της ελληνικής κλωστοϋφαντουργίας κατευθύνεται προς την Ευρωπαϊκή Ένωση κι επομένως είναι φυσικό να είναι επηρεασμένη και εξαρτημένη από την κατάσταση που επικρατεί εκεί.

Η ευρωπαϊκή κλωστοϋφαντουργία – ένδυση αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, στηριζόμενο στην υψηλή τεχνολογία και σε σημαντικό ανθρώπινο δυναμικό (2,2 εκατομμύρια εργαζόμενοι). Συγκεντρώνει 120.000 επιχειρήσεις, αντιπροσωπεύει το 7,6% της βιομηχανικής απασχόλησης και το 4,2% της προστιθέμενης αξίας. Οι ενδοκοινοτικές συναλλαγές ανέρχονται σε 53,4 δισ. ECU, ενώ οι εξαγωγές προς Τρίτες Χώρες έφθασαν το 1996 τα 30,7 δισ. ECU. Τα τελευταία όμως χρόνια, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ιδιαίτερα μετά τη συμφωνία της GATT, οι κοινοτικές κλωστοϋφαντουργίες αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα.

Η παραγωγή μειώθηκε. Τα επίπεδα παραγωγής σε τρέχουσες τιμές είναι κατά 5,4% κατώτερα του 1990, ενώ ο αριθμός των απασχολουμένων μειώθηκε κατά 24% με αποτέλεσμα να χαθούν την τελευταία εξαετία 600.000 θέσεις εργασίας. Οι προβλέψεις για το μέλλον είναι ακόμη περισσότερο δυσοίωνες. Σύμφωνα με υπολογισμούς του Γαλλικού Ινστιτούτου Μελετών, την επόμενη πενταετία θα χαθούν άλλες 500.000 θέσεις εργασίας. Παράλληλα, παρατηρείται αύξηση των εισαγωγών στην Ευρωπαϊκή Ένωση από μη κοινοτικές χώρες της τάξης του 24%, παρ' όλο που το 56% των εισαγωγών των κρατών-μελών υπάγονται σε ποσοστώσεις.

Συνεπώς, η λήψη μέτρων από την Κοινότητα κρίνεται αναγκαία προκειμένου να προστατευθεί ο κλάδος από τον αθέμιτο ανταγωνισμό, που δημιουργείται λόγω της παράβασης των κανόνων της GATT από τρίτες χώρες.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η κατάργηση της Πολυϊνικής Συμφωνίας το 1993 και η αποδοχή της νέας συμφωνίας της GATT περί φιλελευθεροποίησης του διεθνούς εμπορίου άφησε τον κλάδο κυριολεκτικά απροστάτευτο.

Εξάλλου, η ενίσχυση της Πορτογαλίας με 400 εκατομμύρια ECU επιπλέον των 500 εκατομμυρίων που της χορηγήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για τον εκσυγχρονισμό του τομέα, δημιούργησε ακόμη δυσμενέστερες συνθήκες ανταγωνισμού για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Στο αποτέλεσμα αυτό συνέβαλε και

η κατάργηση των εθνικών ποσοστώσεων με την ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς της Κοινότητας το 1993. Ιδιαίτερα νεφελώδες, με προοπτική καταιγίδας, αναμένεται να γίνει το βιομηχανικό τοπίο όταν εντός του έτους ολοκληρωθεί η τελωνειακή σύνδεση της γείτονος Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αναμένεται ότι θα υπάρξει κατακλυσμός από τουρκικά προϊόντα χαμηλού κόστους, λόγω του φθηνού εργατικού δυναμικού, της άφθονης πρώτης ύλης που παράγει, αλλά και των μεγάλων επενδύσεων, της τάξης των 5 δισ. δολαρίων, που έχει προγραμματίσει για τον κλάδο.

Παράλληλα, θα υπάρξει ένταση του ανταγωνισμού από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, με την ανάκληση των τελωνειακών δασμών εντός του έτους. Αρκεί να λάβει κανείς υπόψη ότι την τετραετία 1990-1993 οι χώρες αυτές αύξησαν τις εξαγωγές τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά 51%. Και υπερτερούν σε δύο σημεία έναντι της χώρας μας: διαθέτουν χαμηλό κόστος και βρίσκονται κοντά στην Ένωση, πράγμα που τις καθιστά ευκολότερη επιλογή για επενδύσεις.

Ανάλογες εκτιμήσεις υπάρχουν και για τον ανταγωνισμό των ελληνικών προϊόντων με ομοειδή προερχόμενα από την Κίνα. Η τελευταία, μετά την είσοδό της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, έχει ενισχύσει ιδιαίτερα τη θέση της στο διεθνές εμπορικό γίγνεσθαι.

Η ανησυχία που έχει προκύψει είναι έκδηλη ακόμη και σε κοινοτικό επίπεδο. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, με εισήγηση του κ. Malosse, ενέκρινε πρόγραμμα δράσης για την ανταγωνιστικότητα του κλάδου.

«Πιστεύουμε ότι η κατάσταση είναι αναστρέψιμη, τονίζει ο κ. Κούρταλης, με την προϋπόθεση ότι θα χαραχθεί εθνική κλαδική στρατηγική, που θα έχει στόχο την ενδυνάμωση του κλάδου».

Η ελληνική κλωστοϋφαντουργία με ανθρώπινο δυναμικό δέκα και άνω άτομα απασχολεί 27.958 εργαζόμενους και το έτοιμο ένδυμα 35.268, ενώ με ανθρώπινο δυναμικό κάτω των δέκα ατόμων η μεν πρώτη απασχολεί 5.205 το δε δεύτερο 32.142 εργαζόμενους. Ένα 20% δεν εμφανίζεται στα επίσημα στατιστικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης και της απασχόλησης.

Εκτός των παραπάνω ευρύτερων επιπτώσεων στον κλάδο, βαθιές αλλαγές σημειώνονται και στον τομέα της διανομής, που οφείλονται στη φιλευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου και στο άνοιγμα των αγορών. Δημιουργούνται νέα σύγχρονα δίκτυα διεθνούς εμβέλειας, τα οποία υποσκελίζουν το παραδοσιακό εμπόριο. Ταυτόχρονα, αναπτύσσονται νέες μέθοδοι πωλήσεως και διευρύνεται γεωγραφικά το πεδίο δραστηριότητας της οργανωμένης διανομής και των μεγάλων καταστημάτων. Επιπλέον δημιουργούνται εξειδικευμένες αγορές για επώνυμα προϊόντα και αναπτύσσονται νέες υπηρεσίες για τον καταναλωτή.

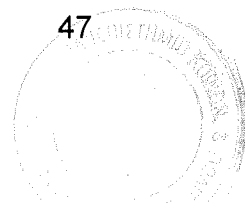
Η μεγαλύτερη ανάπτυξη του ελληνικού κλάδου πραγματοποιήθηκε την εικοσαετία 1950-1970. Ήταν μάλιστα ο μοναδικός βιομηχανικός κλάδος της χώρας που κατάφερε τη δεκαετία του 1960 να έχει εξαγωγές στην Ευρώπη. Σήμερα, ο μεγάλος αυτός παραδοσιακός κλάδος κατορθώνει και επιβιώνει, παρά τις αντιξοότητες, διατηρώντας την πρώτη θέση στην ελληνική βιομηχανία. Για να παραμείνει όμως σε αυτή τη θέση, χρειάζεται εκσυγχρονισμό και προσαρμογή στις νέες συνθήκες.

Η λήψη μέτρων στους παρακάτω τομείς κρίνεται κυρίως αναγκαία: Πρωταρχικό στόχο αποτελεί ο εκσυγχρονισμός του παραγωγικού ιστού του κλάδου. Όπως φαίνεται από τους δείκτες που ακολουθούν, το πρόβλημα της παραγωγικότητας της ελληνικής κλωστοϋφαντουργίας παρουσιάζεται ιδιαίτερα έντονο. Συγκεκριμένα, οι δείκτες παραγωγικότητας το 1993 για την κλωστοϋφαντουργία και την ένδυση είναι 57 και 40 αντίστοιχα, έναντι δεικτών που πλησιάζουν το 100 σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με αντίστοιχη βιομηχανία. Σύμφωνα με στοιχεία του 1991, το ποσοστό της προστιθέμενης αξίας ανά απασχολούμενο άτομο στην μεν κλωστοϋφαντουργία είναι 10.000 ECU, στη δε ένδυση 8.000 ECU, έναντι 23.000 ECU και 18.000 ECU που ήταν οι αντίστοιχοι μέσοι όροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημειώνεται ότι το εργατικό κόστος μεταξύ 1988 και 1993 στην κλωστοϋφαντουργία και την ένδυση παρουσίασε στη χώρα μας αύξηση 61%, ποσοστό που θεωρείται πολύ υψηλότερο του μέσου όρου των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι Έλληνες κλωστοϋφαντουργοί θέτουν ως άμεση προϋπόθεση για τον εκσυγχρονισμό την προοδευτική εγκατάλειψη της παραγωγής προϊόντων χαμηλής προστιθέμενης αξίας, την αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας, τη διαφοροποίηση και την αναβάθμιση της ποιότητας. Τα διεθνή χαρακτηριστικά του κλάδου, όπως καινοτομία, ευελιξία, συνέπεια, με προεξάρχον το χαμηλό κόστος εργασίας, δεν αφήνουν περιθώρια για τυχόν καθυστερήσεις ή παραλείψεις.

Εξίσου σημαντική προϋπόθεση θεωρείται εκείνη της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων με στόχο τις διαρθρωτικές αλλαγές στους τομείς της τεχνολογικής αναδιάρθρωσης της υποδομής και του παραγωγικού εξοπλισμού, όπως και της αυτοματοποίησης. Αυτά τα βήματα θα επιτρέψουν στις επιχειρήσεις να μεταβληθούν από εντάσεως εργασίας σε εντάσεως κεφαλαίου. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα μέχρι σήμερα κοινοτικά ερευνητικά προγράμματα δεν έτυχαν πλήρους εφαρμογής και απορρόφησης από τις ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, επειδή δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού των ελληνικών μεταποιητικών μονάδων υπάγεται η οργάνωση σε θέματα ελέγχου και διασφάλισης ποιότητας, η εισαγωγή συστημάτων πληροφορικής και τηλεματικής με στόχο τη μείωση του κόστους, η αξιοπιστία και η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, η ανάπτυξη τμημάτων σχεδιασμού νέων προϊόντων, έρευνας και ανάπτυξης με στόχο την απόκτηση ολοένα και μεγαλύτερων μεριδίων στην ελληνική και διεθνή αγορά, και η μεταφορά τεχνογνωσίας από προηγμένες χώρες.

Παράλληλα, θεωρείται απαραίτητη η προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού στο νέο περιβάλλον που δημιουργείται, είτε αυτό αφορά τις τεχνολογικές εξελίξεις είτε τις νέες στρατηγικές μάρκετινγκ. Προς αυτή την κατεύθυνση, χρειάζεται συνεχής εκπαίδευση κι επανεκπαίδευση προσωπικού και στελεχών, ανάπτυξη κι εφαρμογή νέων εκπαιδευτικών μέσων, εκπόνηση μελετών πάνω σε νέες εφαρμογές οργάνωσης εργασίας. Εκτιμάται ότι παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται ή θα καταβληθούν στο μέλλον, η χώρα μας μαζί με την υπόλοιπη Ευρώπη θα αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα ανεργίας. Ο εκσυγχρονισμός επομένως του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου και η εξεύρεση

πόρων κρίνονται ως επιτακτική ανάγκη για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Για τις περιοχές με μεγάλη εξάρτηση από τον κλάδο, συζητείται η ανάπτυξη κινήτρων για αποχώρηση εργαζομένων.

Όσον αφορά την ανάπτυξη δραστηριοτήτων στον τομέα της διανομής και ανάπτυξης προϊόντων, ο κλάδος οφείλει να αναδείξει τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα, που σχετίζονται με την αναβάθμιση και εξειδίκευση των προϊόντων. Οφείλει να αναπτύξει νέα δίκτυα διανομής, προγράμματα προώθησης προϊόντων, να εκπαιδεύσει το προσωπικό και να δημιουργήσει χώρους διανομής και προβολής των προϊόντων.

« Στα πλαίσια μιας νέας διεθνούς κατανομής, παρατηρεί ο κ. Ε. Κούρταλης, το ελληνικό προϊόν αποσκοπεί να καταλάβει αντίστοιχα νέα μερίδια τόσο στις παραδοσιακές αγορές όσο και στις νέες, ιδιαίτερα στο χώρο των επωνύμων και υψηλής ποιότητας προϊόντων».

Σύμφωνα με τον πρόεδρο του Συνδέσμου, ο κλάδος οφείλει να απεγκλωβιστεί από κορεσμένες αγορές και να αναζητήσει νέες συνεργασίες και συμμαχίες, που θα του επιτρέψουν να διεισδύσει σε νέες ανταγωνιστικότερες αγορές. Η ελληνική κλωστοϋφαντουργία οφείλει να ισχυροποιήσει τη θέση της στις ανεπτυγμένες αγορές και να συμβάλει στην ανάπτυξη της διεθνούς βιομηχανικής συνεργασίας.

Στους άμεσους στόχους του κλάδου τίθεται η αντιμετώπιση περιβαλλοντικών και χωροταξικών θεμάτων, ιδιαίτερα εκείνων που δημιουργούνται στο Λεκανοπέδιο, και η βελτίωση και ανάπτυξη οριζόντιας υποδομής, όπως η δημιουργία κέντρου μόδας στην Αττική με μόνιμο εκθετήριο για παροχή υπηρεσιών στις εξαγωγικές επιχειρήσεις, η δημιουργία οικονομικού κι εμπορικού παρατηρητηρίου για την παρακολούθηση των εξελίξεων, η βελτίωση και ανάπτυξη μηχανισμών παροχής υπηρεσιών στον κλάδο, η δημιουργία γραφείων υποστήριξης εξαγωγικών προσπάθειών και κοινού γραφείου προώθησης πωλήσεων και βιομηχανικής συνεργασίας για τις υπεργολαβικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη Γερμανία.¹⁶

¹⁶ Οικονομικός, Άννα Ραφιά, 17 Σεπτεμβρίου 1998.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Ιστορικό της Ελληνικής βαμβαουργίας, Αθήνα 1957
2. Παλάσκας Γεώργιος, Οι πρώτες βιομηχανικές εγκαταστάσεις στην κεντρική Μακεδονία (19^{ος}-20^{ος} αιώνας), Περιοδικό Αρχαιολογία, Φεβρουάριος 1986
3. Ζαρκάδα-Πιστόλη Χριστίνα, Εργοστάσια κλωστοϋφαντουργίας στην Έδεσσα, Περιοδικό Αρχαιολογία, Φεβρουάριος 1986
4. Γ. Σακκάς (Άρθρο εφημερίδα ΕΞΠΡΕΣ)
5. Encyclopedia of Occupational Health and Safety
6. ΕΘΙΑΓΕ, Αγροτική έρευνα & τεχνολογία, 1/1996
7. Οικονομικός Ταχυδρόμος, 17 Σεπτεμβρίου 1988, άρθρο της Άννας Ραφιά.
8. Κλαδική μελέτη κλωστοϋφαντουργίας – ένδυσης, Γ. Παπανικολάου, Β. Μανάσης.Γ. Αποστολόπουλος
9. PRO GNOS, ελβετική εταιρεία (Άρθρο εφημερίδα Καθημερινή)
10. Έρευνα της KSA (Kurt Salmon Associates)
11. Μελέτη της EIU (Economist Intelligence Unit)
12. Textile Yarns: technology, structure and applications
Goswami B.C., Martidale J.G., Scardino F.L., New York 1977

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2°

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Α. ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Θα εξετασθούν παρακάτω οι κυριότερες και μεγαλύτερες επιχειρήσεις του κλάδου, που είναι οι εταιρείες που έχουν εισαχθεί στο ΧΑΑ. Θα παρουσιασθούν επίσης τα κύρια οικονομικά τους μεγέθη όπως προέκυψαν από την ανάλυση ισολογισμών τους της χρήσης 1998. Η σειρά με την οποία θα παρουσιασθούν είναι κατά τάξη μεγέθους με κριτήριο το σύνολο του ενεργητικού τους.

ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΝΑΟΥΣΗΣ Α.Ε.

Την «πρωτιά» στην παραγωγή νημάτων στην Ελλάδα κατέχουν τα Κλωστήρια Ναούσης τα οποία αποτελούν την «κορυφαία» επιχείρηση του ομίλου Κλωνατέξ.

Ιδρύθηκε το 1963 στη Νάουσα και σήμερα απασχολεί 712 άτομα. Παράγει το 20% της εγχώριας παραγωγής νημάτων και οι εξαγωγές της αντιστοιχούν στο 20% των ελληνικών εξαγωγών νήματος.

Η εταιρεία εξάγει το 40% των παραγομένων προϊόντων της, ενώ σημαντικό τμήμα της παραγωγής της απορροφά η συγγενής εταιρεία πλεκτικής – Τρικολάν. Τα βαμβακερά νήματα καλύπτουν το 55% περίπου της συνολικής της παραγωγής νημάτων και το μεγαλύτερο μέρος της πρώτης ύλης που χρησιμοποιείται στην παραγωγική διαδικασία προέρχεται από την εγχώρια αγορά.

Οι συνθετικές και τεχνητές ίνες που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των σύμμεικτων νημάτων εισάγονται από την Ουκρανία, τις ΗΠΑ, το Ισραήλ, και το Πακιστάν. Οι εξαγωγές των Κλωστήριων Ναούσης αφορούν κατά 90% στα βαμβακερά νήματα. Περίπου 85% των εξαγωγών προορίζονται σε χώρες της Ε.Ε. όπου η εταιρεία διαθέτει αντιπροσώπους πωλήσεων και το 15% προς τρίτες χώρες, κυρίως στο Ισραήλ.

Η εταιρεία διατηρεί 7 εργοστάσια συνολικής δυναμικότητας 84.424 συμβατικών ατράκτων και 7.848 κεφαλών OPEN-END. Το 1998-1999 αποτελούν έτη σταθμούς για την εισηγμένη στο χρηματιστήριο νηματοουργία, καθώς προωθώντας ένα νέο επιχειρηματικό σχέδιο, εισέρχεται σε μια νέα φάση της ιστορίας της. Προχώρησε στη δημιουργία της θυγατρικής Κλωστήρια Ροδόπης και στην έναρξη των εργασιών για την κατασκευή των παραγωγικών εγκαταστάσεων της Κλωστήρια Μαρώνειας. Παράλληλα, κατά το 1999, εξαγόρασε την εταιρεία Δούδος, ενώ η τελευταία πρόσφατα ανακοίνωσε την εξαγορά του 35% της Γιαννούσης. Ακόμη προχώρησε στην εξαγορά του στρατηγικού πακέτου της Fanco, της μεγαλύτερης ελληνικής πλεκτοβιομηχανίας και του 76% της εταιρείας Κλωστήρια Όττο Έβρος.

Η εταιρεία επιδιώκει να μειώσει το κόστος της βιομηχανοποίησης βελτιώνοντας την ποιότητα των προϊόντων της. Προσανατολίζεται σταδιακά σε πλέον εξειδικευμένα προϊόντα με μεγαλύτερα περιθώρια κερδών και εξασφαλισμένη απορρόφηση. Παράλληλα, προσπαθεί να επεκταθεί σε διεθνείς συνεργασίες καθώς επίσης να εξασφαλίσει ακόμα καλύτερο έλεγχο προμήθειας και ροής πρώτων υλών.

ΕΠΙΛΕΚΤΟΣ ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ Α.Ε.Β.Ε.

Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1971 και σήμερα διαθέτει δύο συγκροτήματα εργοστασίων: το πρώτο και σημαντικότερο στα Φάρσαλα της Λάρισας και το δεύτερο στη Λιβαδειά της Βοιωτίας. Ασχολείται κατά βάση με την εκκόκκιση σύσπορου βαμβακιού για τις δικές της ανάγκες και για τρίτους, με την παραγωγή νημάτων και τη βαφή αυτών. Παράγει επίσης προσόδια.

Το κύριο βάρος δίδεται στην παραγωγή (περίπου 70%) από το οποίο το 80% είναι βαμβακερά, ενώ το υπόλοιπο καρντέ.

Ένα μικρότερο μέρος δραστηριοτήτων της αφορά τη νηματοβαφή σε ποσοστό 10% της παραγωγής νημάτων. Η εταιρεία διαθέτει 4 κλωστήρια και ένα εκκόκκιστήριο το οποίο της δίνει το πλεονέκτημα του ελέγχου της πρώτης ύλης και της καθετοποίησης της διαδικασίας της. Το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής της κατευθύνεται σε αγορές του εξωτερικού, σε ποσοστό της τάξης του 65%.

Η παραγωγική διαδικασία πραγματοποιείται στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις, που βρίσκονται στα Φάρσαλα, στη Λιβαδειά και στην Αμφίκλεια. Η σημαντικότερη επενδυτική κίνηση στρατηγικής σημασίας που πραγματοποιήσε η εταιρεία είναι η δαπάνη των 9 δισ. δρχ. που διέθεσε για την ενδυνάμωση και επέκταση των δραστηριοτήτων της.

Στόχος της διοίκησης είναι η δημιουργία νέας εκκοκκιστικής μονάδας στα Φάρσαλα, για την κάλυψη των αναγκών σε εκκοκκισμένο βαμβάκι. Σήμερα, η δυνατότητα της ανέρχεται σε 110.000 αδράχτια εκ των οποίων το 90% είναι τελευταίας χρονολογίας.

ΜΟΥΖΑΚΗΣ ΕΛ.Δ. Α.Ε.Β.Ε.Μ.Ε.

Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1968 στην Αθήνα και απασχολεί σήμερα 1.231 άτομα. Ασχολείται με την παραγωγή, βαφή και το φινίρισμα βαμβακερών νημάτων, κλωστών και συναφών ειδών. Δευτερευόντως, εμπορεύεται νήματα και κλωστές κεντήματος, πλεκτικής και ραφής άλλων παραγωγών. Οι κύριες δραστηριότητες της εταιρείας είναι προϊόντα ραφής πλεξίματος για έτοιμα ενδύματα, εσώρουχα, γούνες, κεντήματα μηχανής, δαντελοποιία, χειροπλεκτική. Επίσης, επιδίδεται στην παραγωγή και συσκευασία προϊόντων DMC για κέντημα χειρός, μηχανής και για ράψιμο βιομηχανικής και οικιακής χρήσης. Η επιχείρηση κατέχει το 95% της ελληνικής αγοράς στα προϊόντα οικιακής κατανάλωσης και το 75%-80% της βιομηχανικής κατανάλωσης.

Ο βιομηχανικός κλάδος της κλωστοβιομηχανίας αριθμεί τρεις μονάδες στην Αθήνα, οι οποίες καταλαμβάνουν επιφάνεια 84 στρεμμάτων. Περιλαμβάνουν κλωστήρια, βαφεία-φινιριστήρια και αποθηκευτικούς χώρους. Ταυτόχρονα η ΜΟΥΖΑΚΗΣ διαθέτει εκκοκκιστήριο στις Σέρρες (στο οποίο ελέγχει το 51% του μετοχικού κεφαλαίου) συνολικής ετήσιας παραγωγής δυναμικότητας 27.500 τόνων εκκοκκισμένου βάμβακος. Επιπλέον, ελέγχει δύο, τουλάχιστον, ακόμα εταιρείες τις ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ και ΗΛΙΟΣ.

Η ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ έχει αναλάβει τη διάθεση των προϊόντων του ομίλου στην Ελλάδα, καθώς, επίσης και την αποκλειστική αντιπροσώπευση ξένων οίκων στη χώρα μας, όπως DMC, GUDERMAN και άλλες, κατέχοντας μερίδιο αγοράς άνω το 80%.

Η ΗΛΙΟΣ είναι βιομηχανία πλεκτών με ιδιόκτητες εγκαταστάσεις στην περιοχή Πλαγιάρι Θεσσαλονίκης συνολικής στεγασμένης επιφάνειας 10 στρεμμάτων σε γήπεδα και οικόπεδα 78 στρεμμάτων.

Η επενδυτική δραστηριότητα σε τεχνολογικό εξοπλισμό συνεχίζεται και στις μέρες μας. Στόχος της επιχείρησης για το μέλλον είναι η συνέχιση των επενδύσεων με παράλληλη επέκταση της δραστηριότητας της σε νέους τομείς και προϊόντα, εξακολουθώντας την εφαρμογή της επιθετικής πολιτικής των πωλήσεων στο εσωτερικό και σε νέες αγορές του εξωτερικού.

ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ Α.Β.Ε.Ε.

Η εταιρεία εδρεύει στην Ξάνθη και απασχολεί 650 εργαζόμενους. Ειδικεύεται στην παραγωγή καλτσών, καλσόν, γυναικείων εσωρούχων και μακό ενδυμάτων. Επίσης δραστηριοποιείται στη βαφή και το φινίρισμα υφασμάτων και νημάτων και στην τυποβαφή υφασμάτων. Οι εξαγωγές της αντιπροσωπεύουν το 45% της παραγωγής της και οι χώρες προορισμού αυτών είναι η Γαλλία, η Γερμανία, το Βέλγιο, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιταλία, η Αλβανία, η Αυστρία, η Βουλγαρία, η Κύπρος και η Ρουμανία.

ΕΤΜΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΜΕΤΑΞΗΣ Α.Ε.

Πρόκειται για το μοναδικό παραγωγό βισκόζης και συνθετικών ινών νάιλον και πολυέστερ στην Ελλάδα.

Συγκεκριμένα παράγει νήματα συνθετικά (νάιλον) με πρώτη ύλη κόκκους πολυαμιδίου (υποπροϊόν πετρελαίου) και τεχνητά (ραιγιόν) με πρώτη ύλη την κυτταρίνη από ξύλο ελάτης.

Καλύπτει το 70% της εγχώριας αγοράς και έχει δυναμική παρουσία στις διεθνείς αγορές. Καλύπτει το 10% της ευρωπαϊκής και το 8% της παγκόσμιας ζήτησης. Ο υποκλάδος αυτός απαιτεί πλήρη εξειδίκευση και παροχή προϊόντων υψηλών ποιοτικών απαιτήσεων, με αποτέλεσμα ο ανταγωνισμός να είναι περιορισμένος και οι ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις να απολαμβάνουν ένα σημαντικότατο πλεονέκτημα.

Ποσοστό 72% περίπου των τεχνητών νημάτων που παράγει, διοχετεύεται στις αγορές ευρωπαϊκών χωρών. Με νάιλον νήματα προμηθεύει, κυρίως, τη συγγενή εταιρία ΕΛΛΑΤΕΞ Συνθετικές Ίνες ΑΕ, η οποία ασχολείται με την

ελαστικοποίησή τους. Στον ίδιο όμιλο εταιριών ανήκει και η βιομηχανική μονάδα ΠΟΛΥΕΤΜΑ Πολυεστερικά Νήματα ΑΕ, η οποία ιδρύθηκε το 1970, με έδρα την Αθήνα και ξεκίνησε τις δραστηριότητές της το 1972.

Ασχολείται με την παραγωγή πολυεστερικών νημάτων με τα οποία προμηθεύει τη συγγενή επιχείρηση Ελλατέξ Συνθετική Ίνες ΑΕ, η οποία εξάγει το 60% περίπου των ελαστικοποιημένων νημάτων της προς την Αίγυπτο, το Πακιστάν και χώρες της ΕΕ.

Μετά την κρίση των ετών 1988-1993 είχαμε ανάκαμψη στην αγορά τεχνητής μετάξης και αύξηση της ζήτησης της. Οι επενδύσεις που ακολούθησαν μείωσαν σημαντικά το μέσο κόστος της εταιρείας και αύξησαν την ανταγωνιστικότητα της. Το αποτέλεσμα ήταν τα κέρδη της ΕΤΜΑ από 110 εκατομμύρια το 1993, να αυξηθούν σε 372 εκατομμύρια το 1994 και σε 800 εκατομμύρια το 1995 με τάση σταθεροποίησής τους τα επόμενα χρόνια.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ Α.Ε.

Η εταιρεία, πρόσφατα, άλλαξε εκ νέου ιδιοκτησιακό καθεστώς περνώντας στο όμιλο Ακκά – μετά την αποχώρηση και μεταβίβαση του πακέτου μετοχών που κατείχε η ολλανδική Royal Ten Cate.

Στις εγκαταστάσεις της εταιρείας, στη Νέα Πέλλα Γιαννιτσών, βρίσκεται η παραγωγική μονάδα που είναι πλήρως καθετοποιημένη και περιλαμβάνει κλωστήριο (open-end), βαφείο, υφαντήριο και φινιριστήριο. Η εταιρεία αποτελεί μεγαλύτερο παραγωγό υφάσματος denim-indigo (τζιν) στην Ελλάδα και έναν από τους τρεις μεγαλύτερους προμηθευτές της Levi's στην Ευρώπη. Ένα μεγάλο ποσοστό της παραγωγής, περίπου 75% εξάγεται στις μεγάλες χώρες της Ευρώπης.

Η παράλληλη συμμετοχή των μετόχων της σε εταιρείες όπως ΗΛΙΟΣ, TEN CATE, ΗΛΙΟΤΕΞ, ΕΚΚΟΚΙΣΤΗΡΙΑ, ΚΛΩΣΤΟΫΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, της δίνουν μια πρόσθετη δυνατότητα συνεργασιών και καθετοποίησης.

Από το 1995 η εταιρεία παρουσιάζει ζημιές. Επίσης από το 1996 ξεκίνησε διένεξη με τους εργαζομένους με κύριο σημείο τριβής την εφαρμογή του δώρου. Μέχρι και τη χρήση του 1999 παρουσιάζονται ζημιές ενώ φέτος φαίνεται ότι εξέρχεται των προβλημάτων του παρελθόντος και επανέρχεται στην κερδοφορία.
FANCO A.E.

Η FANCO δραστηριοποιείται στην παραγωγή αθλητικών ενδυμάτων υψηλών προδιαγραφών, για λογαριασμό ισχυρών πολυεθνικών εταιρειών, όπως NIKE, ADIDAS, REEBOK και άλλες. Η εταιρεία πραγματοποιεί το μεγαλύτερο μέρος των πωλήσεων της προς το εξωτερικό.

Η παραγωγική δυναμικότητά της ανέρχεται σε 8 εκατ. τεμάχια ετησίως, τα οποία παράγονται από τη βιομηχανική μονάδα στην Κομοτηνή, η οποία καταλαμβάνει έκταση 21 στρεμμάτων. Την τρέχουσα περίοδο η εταιρεία κατασκευάζει κλωστήριο συνολικού προϋπολογισμού 6 δισ. δρχ., το οποίο αναμένεται, όταν τεθεί σε πλήρη λειτουργία να πραγματοποιεί ετήσιο τζίρο ύψους 2,5 δισ. δρχ.

Ταυτόχρονα η FANCO διαθέτει δύο εργοστάσια κοπής – ραφής σε Βουλγαρία και Αλβανία, ενώ σύντομα πρόκειται να λειτουργήσει καινούργιο στα Σκόπια. Ανήκει στον όμιλο Λαναρά (ΚΛΩΝΑΤΕΞ).

ΜΑΞΙΜ Κ.Μ. ΠΕΡΤΣΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.

Πρόκειται για εταιρεία η οποία δραστηριοποιείται βασικά στην παροχή υπηρεσιών βαφής σε βιοτέχνες ετοιμών ενδυμάτων της Β. Ελλάδας κυρίως. Επίσης διαθέτει δική της μονάδα παραγωγής ετοιμών ενδυμάτων τα οποία εξάγει στη Δυτική Ευρώπη, μονάδα πλεκτηρίου για την παραγωγή υφασμάτων και μονάδα εκτυπωτηρίου. Ο σαφώς εξαγωγικός της προσανατολισμός ενισχύθηκε σαφώς μετά το 1996 που πραγματοποίησε μεγάλο επενδυτικό σχέδιο ύψους 1,1 δισ. Διαθέτει δικό της μηχανουργείο για την παραγωγή και συντήρηση μέρους του μηχανολογικού της εξοπλισμού και πρόσφατα έχει αρχίσει να δραστηριοποιείται και στην εμπορία μηχανημάτων βαφής.

ΑΝΕΖΟΥΛΑΚΗ ΑΦΟΙ, ΦΙΕΡΑΤΕΞ Α.Ε.

Η Fieratex δραστηριοποιείται στην παραγωγή πλεκτών υφασμάτων, είτε σε πρωτογενή μορφή, είτε επεξεργασμένα και βαμμένα.

Η έδρα της εταιρείας είναι η Νέα Σάντα Κιλκίς. Εξάγει το 7% της παραγωγής της στην Αυστρία, Γερμανία, Ιταλία, Κύπρο και Σκόπια. Απασχολεί 280 εργαζόμενους.

Η πρόσφατη συμφωνία για ανταλλαγή πακέτων μετοχών με την, επίσης εισηγμένη, Μινέρβα δείχνει τη διάθεση της εταιρείας να ακολουθήσει το χορό συγχωνεύσεων, εξαγορών και συνεργασιών του κλάδου.

Στα άμεσα σχέδια της διοίκησης της εταιρείας είναι η νέα αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, κατά τουλάχιστον 20 δισ. δρχ., καθώς, επίσης και η εισαγωγή της Fiera στο ΧΑΑ. Η Fiera δραστηριοποιείται στην παραγωγή πλεκτών ενδυμάτων και ελέγχει το 35% της εισηγμένης Fieratex.

ΕΛΛΑΤΕΞ ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ Α.Ε.

Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1969 με τη συνεργασία της ETMA και της φινλανδικής εταιρείας KERILON, με σκοπό την επεξεργασία – ελαστικοποίηση ινών νάιλον και πολυεστέρα. Έχει έδρα την Αθήνα και σήμερα απασχολεί 327 άτομα. Η παραγωγή της ΕΛΛΑΤΕΞ συνδέεται με τις άλλες εταιρείες του ομίλου ETMA, αφού αγοράζει τις βασικές της πρώτες ύλες που είναι ημικατεργασμένα πολυαδαμικά και πολυεστερικά νήματα σε ποσοστό 95% περίπου, από την ETMA και την ΠΟΛΥΕΤΜΑ, αντίστοιχα. Η ΕΛΛΑΤΕΞ τις επεξεργάζεται και παράγει ελαστικοποιημένα νήματα. Τα προϊόντα αυτά δεν διατίθενται στον τελικό καταναλωτή αλλά σε υφαντήρια, πλεκτήρια και σε άλλες βιομηχανίες ή βιοτεχνίες. Συγκεκριμένα, τα προϊόντα της εταιρείας χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ειδών με σημαντική ελαστικότητα (όπως κάλτσες, καλτσόν, μαγιό, εσώρουχα κ.λ.π.) και σε διάφορες άλλες χρήσεις. Τα προϊόντα της εταιρείας (επεξεργασμένα συνθετικά νήματα) προωθούνται τόσο στην ελληνική όσο και στη διεθνή αγορά καθώς η εταιρεία εξάγει περισσότερο από το 75% της παραγωγής.

Τα επόμενα χρόνια η εταιρεία στοχεύει στην αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών προς τους πελάτες της με αναδιοργάνωση των εμπορικών δραστηριοτήτων και του μάρκετινγκ, καθώς επίσης και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων της με μείωση του κόστους παραγωγής.

Επίσης, επιδιώκει την είσοδο σε νέες αγορές ειδικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας που μέχρι σήμερα καλύπτονται από εισαγωγές.

MICROMEDIA ΜΠΡΙΤΑΝΝΙΑ Α.Ε.

Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1972, βρίσκεται στην Αθήνα και απασχολεί 225 εργαζόμενους. Η εταιρεία παράγει νήματα εριουργίας και μάλλινα υφάσματα.

Πρόκειται για πλήρως καθετοποιημένη βιομηχανία που διαθέτει κλωστήρια (πρώην ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΕΡΓΟΚΛΩΣΤΗΡΙΑ), υφαντήρια και βαφείο – φινιριστήριο (με την εξαγορά της ΜΟΛΟΚΟΤΟΣ Α.Β.Ε.). Πρόσφατα εξαγοράστηκε από τον όμιλο Κορασίδη. Κατέχει την πρώτη θέση στην εγχώρια αγορά και αυξάνει συνεχώς το μερίδιό της σε αυτήν.

Στόχος της εταιρείας είναι η βελτίωση της ποιότητας και της ποικιλίας των προϊόντων καθώς επίσης και η ευελιξία στην παραγωγική διαδικασία. Η επιχείρηση επιδιώκει την εκμετάλλευση μιας συμμαχίας που έχει πετύχει με γερμανικό οίκο στοχεύοντας στην κατάκτηση ενός ποσοστού 20% στην ελληνική αγορά τα επόμενα χρόνια, με υποκατάσταση των εισαγόμενων προϊόντων τα οποία κατέχουν το 50%, περίπου, της αγοράς.

ΔΟΥΔΟΣ Κ. Α.Ε.

Ανήκει στο όμιλο ΚΛΩΝΑΤΕΞ. Ιδρύθηκε το 1971 στην Θεσσαλονίκη και σήμερα απασχολεί 208 εργαζόμενους. Έως το 1975 η εταιρεία απασχολούνταν με την παραγωγή αποκλειστικά βαμβακερών νημάτων. Το 1976 ξεκίνησε την παραγωγή των φαντεζί νημάτων (FANCY YARNS), τα οποία σταδιακά κάλυψαν το σύνολο της παραγωγής της. Τα φαντεζί νήματα είναι η πρώτη ύλη για τη βιομηχανία αθλητικών ειδών και casual wear. Τα παραγόμενα νήματα κατατάσσονται στη γενική κατηγορία των συμμείκτων (βαμβάκι-βαμβάκι, βαμβάκι-ακρυλικό, λευκασμένο βαμβάκι-ακρυλικό, λινό-βαμβάκι) και διαχωρίζονται περαιτέρω σε νήματα τύπου melange και jaspe. Η εταιρεία εξάγει έως το 40% της παραγωγής στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, εξάγει σημαντικές ποσότητες νημάτων στη Γερμανία, αλλά η χώρα που απορροφά τις περισσότερες εξαγωγές (έως και 85%) είναι η Ιταλία.

Στα επόμενα χρόνια, η στρατηγική της εταιρείας είναι να εδραιώσει τη θέση της στην ευρωπαϊκή αγορά αυξάνοντας τις εξαγωγές στο 70% των πωλήσεων.

Παράλληλα, η εταιρεία έχει ήδη χαράξει αναπτυξιακό πρόγραμμα με στόχο την αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας σε συμβατικά νήματα, τη βελτίωση της παραγωγικής ευελιξίας του μηχανολογικού εξοπλισμού και της ποιότητας των παραγόμενων νημάτων, καθώς επίσης και την απεξάρτησή της από βαφεία τρίτων.

ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΣ Γ., ΚΛΩΣΤΟΫΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ Α.Β.Ε.Ε.

Η εταιρεία έχει την έδρα της στην Αθήνα και τις εγκαταστάσεις της στη Ναύπακτο. Ιδρύθηκε το 1989 και απασχολεί 185 άτομα. Παράγει νήματα και υφάσματα, αλλά το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών και των πωλήσεών της αφορά το νήμα. Απευθύνεται κυρίως στη εσωτερική αγορά, αλλά πραγματοποιεί και εξαγωγές στην Ευρώπη και στη Κύπρο.

Το 1997 ολοκλήρωσε την ανανέωση του μηχανολογικού της εξοπλισμού επενδύοντας 3 δισ. που προήλθαν από ίδια κεφάλαια, από την κρατική επιδότηση, αλλά και την κεφαλαιαγορά.

Κατέχει εργοστάσιο στη Ναύπακτο επιφάνειας 12.806 τ.μ. επί ιδιόκτητων γηπέδων 37.900 τ.μ. και ιδιόκτητο κτίριο στην Πεύκη επιφάνειας 2.527 τ.μ. επί γηπέδων 2.650 τ.μ. Στόχος της εταιρείας είναι να διευρύνει το εμπορικό της δίκτυο.

ΜΙΝΕΡΒΑ ΑΦΟΙ Ι. & Β. ΛΑΔΕΔΗΣ Α.Ε.

Η μεγαλύτερη ελληνικών κεφαλαίων βιομηχανία πλεκτών και εσωρούχων. Απασχολεί 450 εργαζόμενους και έχει έδρα τη Θεσσαλονίκη. Έχει μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς στον τομέα της στην εγχώρια αγορά και εξάγει το 15% των προϊόντων της σε άλλες χώρες μέλη της Ε.Ε. Προσπαθεί να καινοτομεί παρουσιάζοντας συχνά νέες σειρές προϊόντων και αξιοποιώντας τη συνεργασία της με γνωστά διεθνώς ονόματα του design σκοπεύει στην επέκταση του εύρους της αγοράς της.

ΚΟΡ-ΦΙΛ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.Β.Ε.

Ιδρύθηκε το 1966 στην Κόρινθο, αλλά οι εγκαταστάσεις της βρίσκονται στην περιοχή της Καλογρέζας στην Αθήνα. Η εταιρεία απασχολεί σήμερα 145 υπαλλήλους και παράγει ακρυλικά, σύμμεικτα και φαντεζί νήματα κατάλληλα για την παραγωγή πλεκτών υφασμάτων και ετοιμών ενδυμάτων. Εισάγει σχεδόν το σύνολο των πρώτων υλών που χρησιμοποιεί από τη Γερμανία, την Ιταλία, το

Ισραήλ, και την Ισπανία. Δίνει σημασία στη μόδα και διαθέτει ειδικό τμήμα για την παρακολούθηση των διεθνών τάσεων διότι θέλει να παράγει πάντα νήματα σύμφωνα με αυτές τις τάσεις.

Εξάγει το 15% της παραγωγής της. Συμμετέχει με 85% στην ΤΙΝ ΦΙΛ Α.Ε., η οποία διαθέτει βαφεία – φινιριστήρια στην περιοχή Αιγίου.

Μελλοντικά, η εταιρεία στρέφεται στην παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων δίνοντας περισσότερη έμφαση στις εξαγωγές.

ΤΕΞΑΠΡΕΤ Α.Ε.

Εδρεύει στη Θεσσαλονίκη. Δραστηριοποιείται στη βαφή νημάτων στη βαφή, τυποβαφή και φινίρισμα υφασμάτων και στην παραγωγή υφασμάτων ένδυσης. Εξάγει το 20% της παραγωγής της στη Βουλγαρία, Νέα Γιουγκοσλαβία, Σκόπια, Ουγγαρία. Απασχολεί 142 εργαζόμενους.

ΕΛΒΕ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ Α.Ε.

Παράγει έτοιμα ενδύματα. Έχει έδρα την Καβάλα και απασχολεί 200 εργαζόμενους. Ιδρύθηκε το 1987 και εισήχθη στο ΧΑΑ τον Ιούλιο του 1995.

ΓΙΑΝΝΟΥΣΗΣ Γ. Θ. Α.Β.Ε.Ε.

Ιδρύθηκε το 1976, έχει έδρα την Αθήνα και ανήκει στον όμιλο ΚΛΩΝΑΤΕΞ. Δραστηριοποιείται στη βαφή, τυποβαφή, λεύκανση και φινίρισμα υφασμάτων. Απασχολεί 124 εργαζόμενους.

Η εταιρεία προχωρεί σε συνεργασία με μεγάλους οίκους του εξωτερικού εδραιώνοντας τη θέση της, ενώ ταυτόχρονα θέτει στόχους αύξησης των πωλήσεών της. Είναι αξιοσημείωτο ότι η εταιρεία δεν έχει υποχρεώσεις δανείων, ενώ και η ποιότητα των προϊόντων της, της «χάρισε» το ευρωπαϊκό πιστοποιητικό «ΟΚΟ-TEX-STANDARD 100».

Το πιστοποιητικό αυτό καλύπτει όλο το φάσμα της παραγωγικής διαδικασίας από τις πρώτες ύλες που χρησιμοποιούνται, τις μεθόδους παραγωγής και την ποιότητα των προϊόντων.

Η λήψη του πιστοποιητικού ήρθε ως αναγνώριση για την ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων της εταιρείας μετά την υλοποίηση σημαντικού επενδυτικού προγράμματος, κατά το 1998.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ Α.Ε.

Η εταιρεία δραστηριοποιείται στην κατεργασία βάμβακος, παραγωγή νήματος και συναφείς βιομηχανικές και εμπορικές δραστηριότητες. Κατέχει γήπεδο στο Κρανίδι επιφάνειας 111.267 τ.μ. με κτίριο 9.035 τ.μ. Το 1995 μεταβιβάστηκε από την Εθνική Τράπεζα στον Π. Τόττη.

ΕΛΦΙΚΟ Α.Ε.Ε.

Πρόκειται για εταιρεία που δραστηριοποιείται στη βαφή, λεύκανση και φινίρισμα υφασμάτων με κάθετη οργάνωση. Σταθμός στην πορεία της υπήρξαν τα έτη 1992-93 που βελτίωσε σημαντικά τα οικονομικά της μεγέθη και το 1997 που προχώρησε στην υλοποίηση μεγάλου επενδυτικού σχεδίου με τη λειτουργία νέου τυπωτηρίου υφασμάτων και τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού της.

FINTEXPORT Α.Β.Ε.Ε.

Είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός ελληνικής μοκέτας καθώς και εισαγωγής και εμπορίας μοκετών. Έχει έδρα τον Άγιο Στέφανο Αττικής. Ιδρύθηκε το 1958 και λειτουργεί ως Α.Ε. από το 1973. Εξάγει το 80% των προϊόντων της σε ευρωπαϊκές και αραβικές χώρες και στις ΗΠΑ.

ΛΑΝΑΚΑΜ Α.Ε.

Παράγει και εμπορεύεται νήματα και αναλαμβάνει εργασίες αντιπροσωπευτικών οίκων συναφών κλάδων του εσωτερικού και εξωτερικού. Διαθέτει οικόπεδα επιφάνειας 48.140 τ.μ. σε: Καλλιθέα, Κερατέα, Πειραιά, Ν.Ηράκλειο, Θεσσαλονίκη. Επίσης διαθέτει τρία εργοστάσια.

ΤΡΙΑ ΑΛΦΑ ΕΡΓΟΥΡΓΙΑ Α.Ε.

Η εταιρεία είχε πληγεί τα τελευταία χρόνια από την ύφεση που έπληξε τον υποκλάδο της εριουργίας. Δεν έχει καταφέρει ακόμα να ανακάμψει αλλά φέτος αναμένεται να επιστρέψει στην κερδοφορία. Μεγάλο μέρος της παραγωγής της προορίζεται για το ελληνικό δημόσιο (στρατός, αστυνομία κλπ.)

ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΣ Α.Ε.

Μία από τις μεγαλύτερες νηματουργίες, που δεν ήταν εισηγμένη στο Χρηματιστήριο, σε λίγες μέρες θα διαπραγματεύεται στον ηλεκτρονικό πίνακα της Σοφοκλέους. Πρόκειται για την ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΣ η οποία μετά από υπερκάλυψη

που προσέγγισε τις 500 φορές άντλησε ποσό ύψους 3,85 δισ. δρχ. στις δημόσιες εγγραφές για την εισαγωγή της στο ΧΑΑ.

Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1964 στη Νάουσα και σήμερα απασχολεί 252 άτομα. Παράγει βαμβακερά αλλά και εξειδικευμένα νήματα από μεταξωτές, λινές και μάλλινες ίνες. Παράγει, επίσης, και εμπορεύεται νήματα πλεκτικής δίκλωνα. Εξάγει περί το 40% της παραγωγής της σε χώρες της Ανατολικής και Δυτικής Ευρώπης, της Μέσης Ανατολής και την Αυστραλία. Οι μεγαλύτεροι πελάτες της βρίσκονται στη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία και το Βέλγιο.

Β. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ. ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

Ένα από τα πιο κοινά αντικείμενα, όσον αφορά τη μελέτη χωροθέτησης βιομηχανικών μονάδων, είναι η εύρεση των κρίσιμων παραγόντων χωροθέτησης μιας μονάδας σε ένα συγκεκριμένο τόπο. Διαφορετικά προϊόντα στηρίζονται σε διαφορετικές λειτουργίες παραγωγής όπως και διαφορετικά σημεία στο χώρο εκπληρώνουν κατά διαφορετικό τρόπο τους παράγοντες που προαπαιτούνται για την εγκατάσταση αυτών των λειτουργιών. Σε μελέτες χωροθέτησης είναι σύνηθες να θεωρείται αποδεκτό ότι από την τεχνική κατανόηση των διαφόρων χαρακτηριστικών της παραγωγής και του χώρου μπορεί να εξαχθεί ο πιο ενδεδειγμένος τύπος της χωροθέτησης για μια δεδομένη βιομηχανική δραστηριότητα. Αντίστροφα, μπορεί επίσης να θεωρηθεί αποδεκτό ότι η παρουσία μιας δεδομένης βιομηχανίας σε έναν τόπο μπορεί να μεταφραστεί ως απόδειξη της ελκυστικότητας της συγκεκριμένης περιοχής όσον αφορά τους παράγοντες χωροθέτησης οι οποίοι αντιπροσωπεύονται εκεί. Αυτή η προσέγγιση της χωροθέτησης έχει μεγάλη ιστορία στην οικονομική, γεωγραφική και περιφερειακή επιστήμη.¹⁷

Κατά έναν γνωστό ορισμό η θεωρία του τόπου εγκατάστασης είναι η μελέτη των επιδράσεων του χώρου στον τρόπο οργάνωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων.¹⁸

Οι εξηγήσεις τις οποίες προτείνει η θεωρία του τόπου εγκατάστασης για τη χωροταξική συμπεριφορά των οικονομικών μονάδων και δραστηριοτήτων βασίζονται σε παράγοντες που είναι γενικώς αποδεκτοί σαν «οικονομικοί» και που προσφέρονται για οικονομική ανάλυση. Μη οικονομικοί ή τυχαίοι παράγοντες εξετάζονται περιπτωσιακά, χωρίς να εντάσσονται οργανικά στη θεωρία, γιατί θεωρούνται αιτίες απόκλισης της πραγματικής χωροταξικής συμπεριφοράς των οικονομικών μονάδων από τη θεωρητικώς ορθή χωροταξική συμπεριφορά. Σαν κύριες αιτίες της εγκαταστάσεως μιας οικονομικής μονάδας σε

¹⁷ C. Thomson, *Θεωρίες υψηλής τεχνολογίας και κρατικής πολιτικής, Τεχνοπόλεις, ΙΠΑ, 1996*

¹⁸ Beckman M., *Location Theory, Random House, N.Y., 1968*

μια συγκεκριμένη τοποθεσία θεωρούνται συνήθως η ύπαρξη φυσικών πόρων, οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ μονάδων και δραστηριοτήτων, η γειτνίαση με αγορές προϊόντων ή με κέντρα απασχόλησης.

Συχνά η συγκέντρωση των οικονομικών μονάδων ενός κλάδου σε λίγες σχετικά τοποθεσίες παρουσιάζει πλεονεκτήματα. Επίσης, πλεονεκτήματα παρουσιάζει και η γειτνίαση ορισμένων διαδικασιών παραγωγής, καθώς και η γειτνίαση παραγωγών και καταναλωτών.¹⁹

Οι επιδράσεις των οικονομικών δραστηριοτήτων μιας τοποθεσίας σε δραστηριότητες που βρίσκονται εγκατεστημένες σε γειτονικές τοποθεσίες έχουν ονομαστεί «επιδράσεις γειτνιάσεως» (neighborhood effects). Στο παρελθόν τις εξέταζε κυρίως ο κλάδο της οικονομικής επιστήμης, ο γνωστός σαν «Οικονομική της Ευημερίας», στα τελευταία όμως χρόνια αποτελούν αντικείμενο έρευνας της Περιφερειακής Οικονομικής.

Παρόλο που το μεταφορικό κόστος δεν είναι το μόνο στοιχείο κόστους που μπορεί να μεταβάλλεται όταν αλλάζει η τοποθεσία εγκατάστασης, εν τούτοις, θεωρείται από τη θεωρία του τόπου εγκαταστάσεως σαν ο κατ' εξοχήν παράγοντας που επηρεάζει τη χωροταξική συμπεριφορά των οικονομικών μονάδων και κατ' επέκταση των οικονομικών δραστηριοτήτων.²⁰

Ο Weber αντιμετώπισε το πρόβλημα του καθορισμού του κατάλληλου τόπου εγκατάστασης σαν πρόβλημα για το οποίο θα πρέπει να βρει λύση η διεύθυνση μιας επιχειρήσεως με βάση την αρχή της μεγιστοποίησης του κέρδους της.

Εφόσον οι τιμές των παραγόμενων προϊόντων προσδιορίζονται στην αγορά, οι επιχειρήσεις θα προσπαθούν να επιλέξουν για την εγκατάστασή τους την τοποθεσία εκείνη όπου ελαχιστοποιείται το κόστος, ένα στοιχείο του οποίου είναι το κόστος μεταφοράς.²¹

Ο Lösch πέτυχε περαιτέρω βελτίωση της θεωρίας του Weber με την εισαγωγή του παράγοντα της ζήτησης, υποδεικνύοντας ότι όσο αυξάνει η

¹⁹ Γεώργιος Χ. Κώτης, *Μικροοικονομική ανάλυση του τόπου εγκατάστασης*, Παπαζήσης, 1976

²⁰ Curtis C. Harris, Jr and Frank E. Hopkins, *Location Analysis*, Lexington, Mass., 1972

²¹ Weber Alfred, *Theory of Location and Industries*, Cfricago, 1929

απόσταση της τοποθεσίας που λαμβάνει χώρα η κατανάλωση από τον τόπο παραγωγής ενός προϊόντος τόσο το αυξανόμενο μεταφορικό κόστος που προστίθεται στην αρχική τιμή του προϊόντος έχει αρνητική επίδραση στη ζητούμενη ποσότητα.

Πριν δούμε την κατανομή των κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων στις 13 περιφέρειες της Ελλάδος, είναι χρήσιμη μια σύντομη ματιά στο προφίλ της κάθε περιφέρειας έτσι ώστε να δούμε από πιο κοντά κάποιες από τις ιδιαιτερότητες τους²².

1. Περιφέρεια Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης. Η Περιφέρεια Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης περιλαμβάνει τους νομούς Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης, Δράμας και Καβάλας. Με έδρα την Κομοτηνή, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό 5,3% του πληθυσμού και παράγει 4,5% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Στην περιφέρεια παράγεται το 9% της αγροτικής παραγωγής της χώρας και της αναλογεί 4% της συνολικής παραγωγής της βιομηχανίας και των υπηρεσιών. Καταλαμβάνει την 11^η θέση στην κατάταξη των Περιφερειών με βάση το κατά κεφαλή ΑΕΠ, με 2,8 εκατ. δρχ. για το 1998 ή 84% του μέσου όρου για τη χώρα.

Στην 3ετία 1995-1997 δόθηκαν 144 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών, με τον αριθμό τους να αυξάνεται κάθε χρόνο (2.602 σε ολόκληρη την Ελλάδα). Στις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στην περιοχή αναλογεί ποσοστό 2,7% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας και 2,9% των εμπορικών. Της αναλογεί 11% των καλλιεργούμενων εκτάσεων, 12% της συνολικής παραγωγής βάμβακος και 17% της παραγωγής σιτηρών.

2. Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας περιλαμβάνει τους νομούς Θεσσαλονίκης, Σερρών, Χαλκιδικής, Κιλκίς, Πέλλης, Ημαθίας, Πιερίας. Με έδρα τη Θεσσαλονίκη, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό 17% του πληθυσμού και παράγει 16,4% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Στην περιφέρεια παράγεται το 17% της αγροτικής παραγωγής της χώρας (η μεγαλύτερη συμμετοχή) και της αναλογεί 17% της συνολικής παραγωγής της βιομηχανίας και το 16% των υπηρεσιών.

²² Επιλογή 1995, Οι νόμοι της Ελλάδας

3. Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας περιλαμβάνει τους νομούς Κοζάνης, Φλώρινας, Καστοριάς, Γρεβενών. Με έδρα την Κοζάνη, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό 2,9% του πληθυσμού και παράγει 2,6% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Στην περιοχή παράγεται το 3% της αγροτικής παραγωγής της χώρας, 5% της συνολικής παραγωγής της βιομηχανίας και 1,8% των υπηρεσιών.

Στην 3ετία 1995-1997 δόθηκαν 40 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών (2.602 στην Ελλάδα). Στις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στην περιοχή αναλογεί ποσοστό 0,8% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας και 1,2% των εμπορικών. Της αναλογεί 6% των καλλιεργούμενων εκτάσεων στη χώρα, 15% της συνολικής παραγωγής σίτου και 16% της παραγωγής των μήλων. Η περιφέρεια έχει την 2^η υψηλότερη, μετά την Αττική, αναλογία μαθητών Β' βάθμιας εκπαίδευσης ανά 1.000 κατοίκους (83 έναντι μέσου Ελλάδος 78).

4. Περιφέρεια Ηπείρου. Η Περιφέρεια Ηπείρου περιλαμβάνει τους νομούς Ιωαννίνων, Άρτας, Θεσπρωτίας και Πρεβέζης. Με έδρα το Ιωάννινα, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό 3,5% του πληθυσμού και παράγει 2,8% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Στην περιφέρεια παράγεται το 4% της αγροτικής παραγωγής της χώρας, 2,4% της παραγωγής της βιομηχανίας και 2,8% των υπηρεσιών.

Στην 3ετία 1995-1997 δόθηκαν 53 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών, 2,8 του συνόλου της Ελλάδος. Στις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στην περιοχή αναλογεί μόνο 0,9% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας και 3% των εμπορικών. Της αναλογεί 3% των καλλιεργούμενων εκτάσεων, 17% της συνολικής παραγωγής εσπεριδοειδών και 14% της παραγωγής τυριού (2^η παραγωγός περιφέρεια της χώρας).

5. Περιφέρεια Θεσσαλίας. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας περιλαμβάνει τους νομούς Καρδίτσας, Λαρίσης, Μαγνησίας και Τρικάλων. Με έδρα τη Λάρισα, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό 7% του πληθυσμού και παράγει 6,1% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Στην Περιφέρεια παράγεται ποσοστό 13% της αγροτικής παραγωγής της χώρας, 5,3% της συνολικής παραγωγής της

βιομηχανίας και 5,4% των υπηρεσιών. Το ένα πέμπτο του προϊόντος της προέρχεται από τη γεωργία.

Στην 3ετία 1995-1997 δόθηκαν 96 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών, 4% του συνόλου Ελλάδος. Στις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στην περιοχή αναλογεί μόνο 2,9% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας και 3,7% των εμπορικών. Της αναλογεί 13% των καλλιεργούμενων εκτάσεων στη χώρα. Είναι πρώτη παραγωγός περιφέρεια βάμβακος και τυριού με 45% και 16% της συνολικής παραγωγής αντίστοιχα.

6. Περιφέρεια Ιονίων Νήσων. Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων περιλαμβάνει τους νομούς Ζακύνθου, Κέρκυρας, Κεφαλληνίας και Λευκάδος. Με έδρα την Κέρκυρα, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό 1,9% του πληθυσμού και παράγει 9% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Στην περιφέρεια παράγεται το 2,9% της αγροτικής παραγωγής της χώρας, 1,3% της παραγωγής της βιομηχανίας και 1,1% των υπηρεσιών. Με κατά κεφαλή ΑΕΠ 3,4 εκατ. δρχ. το 1998, σχεδόν στον μέσο όρο της χώρας, καταλαμβάνει την 4^η θέση στην κατάταξη των Περιφερειών, με τη σχετική της θέση ως προς το μέσο της χώρας σε διάστημα μιας 10ετίας να παραμένει σταθερή.

Στην 3ετία 1995-1997 δόθηκαν 49 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών (2.602 στην Ελλάδα). Στις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στην περιοχή αναλογεί μόνο 0,3% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας και 1,1% των εμπορικών. Της αναλογεί 2% των καλλιεργούμενων εκτάσεων και 12% της συνολικής παραγωγής ελαιολάδου.

7. Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος. Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος περιλαμβάνει τους νομούς Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας. Με έδρα την Πάτρα, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό 7% του πληθυσμού και παράγει 5,7% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Στην περιφέρεια παράγεται το 11% της αγροτικής παραγωγής της χώρας, 4,8% της συνολικής παραγωγής της βιομηχανίας και 5,3% των υπηρεσιών.

Στην 3ετία 1995-1997 δόθηκαν 93 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών (4% του συνόλου). Στις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στην περιοχή αναλογεί το 1,8% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας και 3,2% των εμπορικών. Της αναλογεί 9,5% των καλλιεργούμενων εκτάσεων στη χώρα. Είναι 2^η παραγωγός Περιφέρεια καπνού με 23% της συνολικής παραγωγής, και η 3^η παραγωγός εσπεριδοειδών (17% της συνολικής), τομάτας (16%), ελαιολάδου (14%) και η 4^η τυριού (11%).

8. Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος. Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος περιλαμβάνει τους νομούς Φθιώτιδας, Ευρυτανίας, Βοιωτίας, Εύβοιας και Φωκίδας. Με έδρα τη Λαμία, συγκεντρώνει ποσοστό 6,3% του πληθυσμού και 5,9% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας (4^η μεγαλύτερη συμμετοχή). Στην περιφέρεια παράγεται ποσοστό 13% της αγροτικής παραγωγής της χώρας, 8,8% της συνολικής παραγωγής της βιομηχανίας και 4% των υπηρεσιών.

Στην 3ετία 1995-1997 δόθηκαν 124 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών (5% του συνόλου). Στις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στην περιοχή αναλογεί το 1,4% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας και 2,6% των εμπορικών. Της αναλογεί 11% των καλλιεργούμενων εκτάσεων στη χώρα, 23% της συνολικής παραγωγής τομάτας (1^η παραγωγός Περιφέρεια στη χώρα), 15% βάμβακος και 14% της παραγωγής κρέατος (3^η παράγωγός μετά την Κεντρική Μακεδονία).

9. Περιφέρεια Αττικής. Η Περιφέρεια Αττικής με έδρα την Αθήνα, συγκεντρώνει το ένα τρίτο (32,8%) του πληθυσμού και παράγει 39% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Στην περιφέρεια παράγεται το 3% της αγροτικής παραγωγής της χώρας, 39% της συνολικής παραγωγής της βιομηχανίας και 43% των υπηρεσιών. Τα τρία τέταρτα του προϊόντος της προέρχονται από της υπηρεσίες.

10. Περιφέρεια Πελοποννήσου. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου περιλαμβάνει τους νομούς Αργολίδος, Αρκαδίας, Κορινθίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας. Με έδρα την Τρίπολη, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό 6,4% του πληθυσμού και παράγει 5,4% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Στην περιφέρεια παράγεται το 12% της αγροτικής παραγωγής της χώρας (4^η μεγαλύτερη

συμμετοχή), 5,3% της παραγωγής της βιομηχανίας και 4,6% των υπηρεσιών. Το ένα πέμπτο του προϊόντος της προέρχεται από τη γεωργία.

Στην 3ετία 1995-1997 δόθηκαν 93 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών (3,5% του συνόλου). Στις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στην περιοχή αναλογεί το 1,2% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας και 2,8% των εμπορικών. Είναι 1^η παραγωγός εσπεριδοειδών και η 2^η ελαιολάδου (μετά την Κρήτη) με 44% και 21% της συνολικής παραγωγής αντίστοιχα, και 10% της παραγωγής τυριού.

11. Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου περιλαμβάνει τους νομούς Λέσβου, Σάμου, και Χίου. Με έδρα τη Μυτιλήνη, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό 1,7% του πληθυσμού με τάση μείωσης, αφού έχει το υψηλότερο ποσοστό φυσικής μείωσης του πληθυσμού το 1997, και παράγει 1,5% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Στην περιφέρεια παράγεται το 2% της αγροτικής παραγωγής της χώρας, 1,2% της παραγωγής της βιομηχανίας και 1,5% των υπηρεσιών. Τα δύο τρίτα σχεδόν του προϊόντος της προέρχονται από τις υπηρεσίες, κατά κύριο λόγο τον τουρισμό, προσελκύει 3% των διανυκτερεύσεων των αλλοδαπών, έχει δε την 4^η υψηλότερη αναλογία διανυκτερεύσεων αλλοδαπών ανά κάτοικο (7, μετά το Νότιο Αιγαίο, τα νησιά του Ιονίου και την Κρήτη).

Στην 3ετία 1995-1997 δόθηκαν 48 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών (2% του συνόλου). Στις επιχειρήσεις της αναλογεί το 0,4% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας και 1% των εμπορικών. Έχει πολύ χαμηλή συμμετοχή στην αγροτική παραγωγή, ελαιόλαδο (2,3%), τυρί (4%).

12. Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου περιλαμβάνει τους νομούς Κυκλάδων, και Δωδεκανήσου. Με έδρα την Ερμούπολη Σύρου, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό 2,6% του πληθυσμού, με έντονη τάση αύξησης, είχε τον υψηλότερο ρυθμό φυσικής αύξησης του πληθυσμού το 1997, και παράγει 3,1% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Στην περιφέρεια παράγεται το 1,8% της αγροτικής παραγωγής, 2,4% της παραγωγής της βιομηχανίας και 3,6% των υπηρεσιών. Τα τρία τέταρτα του προϊόντος της

προέρχονται από τις υπηρεσίες, με το εισόδημά της κατά κύριο λόγο από τον τουρισμό, καθώς της αναλογεί το 33% των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών στη χώρα, έχει δε την υψηλότερη αναλογία διανυκτερεύσεων ανά κάτοικο (50).

Στην 3ετία 1995-1997 δόθηκαν 33 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών (2.602 στην Ελλάδα). Στις επιχειρήσεις της αναλογεί το 0,6% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας, 9% των εμπορικών και 2,3% των υπηρεσιών.

13. Περιφέρεια Κρήτης. Η Περιφέρεια Κρήτης περιλαμβάνει τους νομούς Ηρακλείου, Λασιθίου, Ρεθύμνης και Χανίων. Με έδρα το Ηράκλειο, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό 5,3% του πληθυσμού και παράγει 5,4% του συνολικού ΑΕΠ. Στην περιφέρεια παράγεται 8,3% της αγροτικής παραγωγής, 3,6 της παραγωγής της βιομηχανίας και 5,7% των υπηρεσιών. Τα τρία τέταρτα του προϊόντος της προέρχονται από τις υπηρεσίες, κατά κύριο λόγο τον τουρισμό, της αναλογεί 26% των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών στη χώρα (2^η υψηλότερη συμμετοχή μετά το Ν. Αιγαίο), έχει δε την 2^η υψηλότερη αναλογία διανυκτερεύσεων ανά κάτοικο (19).

Στην 3ετία 1995-1997 δόθηκαν 96 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών (4% του συνόλου). Στις επιχειρήσεις της αναλογεί το 1,7% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας, 3,4% των εμπορικών και 2,9 των επιχειρήσεων υπηρεσιών. Είναι η 1^η παραγωγός ελαιολάδου με 33% της συνολικής παραγωγής, και της αναλογεί 13% της παραγωγής εσπεριδοειδών (3^η παραγωγός) και 8% τυριού.

Γ. Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΒΑΜΒΑΚΙΟΥ

Τα περισσότερα θεωρητικά υποδείγματα της θεωρίας της επιλογής του τόπου εγκατάστασης βασίζονται σε ένα κυρίως παράγοντα, την απόσταση και τη μεταφορική δαπάνη που αυτή συνεπάγεται.

Το κόστος μεταφοράς είναι η μόνη μεταβλητή που μπορεί να μεταβάλλεται συστηματικά, αν και όχι απαραίτητα αναλογικά, με την απόσταση μεταξύ δύο γεωγραφικών σημείων, και αποτελεί κίνητρο για τους παραγωγούς να εγκατασταθούν όσο το δυνατόν πλησιέστερα στους προμηθευτές και στις αγορές τους για να μειώσουν τα μεταφορικά έξοδα.²³

Το μεταφορικό κόστος το αναφερόμενο σε πρώτες ύλες ή σε τελικά προϊόντα διακρίνεται σε «κόστος συγκεντρώσεως» (assembly cost) και «κόστος διανομής» (distribution cost). Το κόστος συγκεντρώσεως αναφέρεται στο κόστος μεταφοράς μιας ποσότητας πρώτης ύλης από την τοποθεσία διαθέσεώς της στο εργοστάσιο, το δε κόστος διανομής αναφέρεται στο κόστος αποστολής του τελικού προϊόντος από το εργοστάσιο στην αντίστοιχη αγορά.²⁴ Αν οι συνθήκες που επικρατούν αναφορικά με μια δραστηριότητα είναι τέτοιες, ώστε να είναι συνήθως συμφέρουσα η εγκατάστασή της στον τόπο παραγωγής της πρώτης ύλης που χρησιμοποιεί, η δραστηριότητα αυτή μπορεί να ονομασθεί δραστηριότητα «προσανατολισμού πρώτων υλών» (input oriented ή material oriented). Αν, αντιθέτως, έχει οικονομικό συμφέρον να εγκατασταθεί στον τόπο διαθέσεως του προϊόντος η δραστηριότητα ονομάζεται δραστηριότητα «προσανατολισμού προϊόντος» (output oriented) ή «προσανατολισμού αγοράς» (market oriented).

Η επίδραση της γεωγραφίας του κάθε τόπου στις οικονομικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται σ' αυτόν είναι εντονότερες στον πρωτογενή τομέα ο οποίος, αν πρόκειται για γεωργικές δραστηριότητες, αναπτύσσεται εκεί

²³ Hoover E. M. *The Location of Economic Activity*, N. Y., 1963

²⁴ Alonso W. *Location Theory*, Penguin Modern Economics, 1968

που το έδαφος και το κλίμα ευνοούν. Η πρώτη ύλη όμως, που παράγεται εκεί, καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και την εγκατάσταση της μεταποίησης.

Παρακάτω εξετάζεται η συσχέτιση ανάμεσα στην παραγωγή βάμβακος από τη μία και την ανάπτυξη και το μέγεθος του κλάδου από την άλλη. Η ανάλυση γίνεται σε επίπεδο περιφέρειας. Η τεχνική που ακολουθείται είναι η εξής: χρησιμοποιούνται στοιχεία της παραγωγής βάμβακος κάθε περιφέρειας για τα έτη 1988, 1993, 1998. Από αυτά τα πιο χρήσιμα για τη συσχέτιση που επιδιώκεται είναι τα στοιχεία του 1988. Όμως θα χρησιμοποιηθούν και τα

στοιχεία των ετών 1993 και 1998, για πολλούς λόγους ανάμεσα στους οποίους είναι και η ανάγκη τα στοιχεία να είναι όσο το δυνατόν πιο βάσιμα και να αντανakλούν την πραγματική μακροχρόνια κατάσταση της κάθε περιφέρειας στο ερευνώμενο χαρακτηριστικό, αλλά και η εξακρίβωση τυχόν αμφίδρομης σχέσης ανάμεσα στην ανάπτυξη της κλωστοϋφαντουργίας και στην παραγωγή πρώτης ύλης, έστω και αν η εξακρίβωση αυτή δεν μπορεί να διατυπωθεί. Η περιφέρειες κατατάσσονται ανάλογα με την παραγωγή βάμβακος έτσι ώστε στην κάθε μία να αντιστοιχεί ένας αριθμός από το 1 μέχρι το 13 που δείχνει τη θέση της σε σχέση με τις υπόλοιπες στο μέγεθος της παραγωγής αυτής και στη συμμετοχή της στην εθνική παραγωγή βάμβακος. Από την άλλη χρησιμοποιούνται ως δείκτες μεγέθους και ανάπτυξης του κλάδου στην κάθε περιφέρεια, στοιχεία του 1988 που αφορούν τον αριθμό των επιχειρήσεων, τη συνολική χρησιμοποιούμενη από τις κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις ιπποδύναμη και τον αριθμό των απασχολούμενων σε αυτές. Σημαντικότερος από τους τρεις αυτούς δείκτες είναι ο τρίτος, γιατί ο αριθμός των επιχειρήσεων μπορεί για ευνόητους λόγους να είναι έως και τελείως παραπλανητικός για την πραγματική κατάσταση του κλάδου και τα στοιχεία ιπποδύναμης δεν είναι απολύτως αξιόπιστα αφού σε αυτά περιλαμβάνονται στοιχεία που αφορούν επιχειρήσεις από ένα επίπεδο μεγέθους και πάνω. Παρ' όλα αυτά, όπως θα δούμε, η ιεράρχηση των περιφερειών όσων αφορά τους τρεις προαναφερθέντες δείκτες διαφέρει ελάχιστα έως καθόλου και αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος να σιγουρευτούμε για τη βασικότητα των δεικτών αυτών. Η κατάταξη των περιφερειών θα γίνει όπως και με την παραγωγή βάμβακος δηλαδή με έναν αριθμό από το 1 μέχρι το 13 στην κάθε περιφέρεια

που δείχνει τη σχετική θέση της κάθε περιφέρειας στον αριθμό των επιχειρήσεων κλωστοϋφαντουργίας, στην συνολική ιπποδύναμή τους και στον αριθμό των εργαζομένων σε αυτές. Ακολουθούν οι πίνακες B1 & B2 & B3 που παρουσιάζουν τα στοιχεία που αναφέραμε κατανεμημένα στις 13 περιφέρειες της χώρας.

Η επεξεργασία των στοιχείων αυτών οδηγεί στον πίνακα B1 όπου γίνεται η ιεράρχηση των 13 περιφερειών σε όλα τα ερευνώμενα χαρακτηριστικά των πινάκων B2 & B3.

Η αντιπαράβολή της σχετικής θέσης κάθε περιφέρειας στη παραγωγή πρώτης ύλης με τη σχετική θέση της σαν τόπος εγκατάστασης κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων θα μας δείξει το αν και κατά πόσο τα δύο αυτά συσχετίζονται, άρα αν υπάρχει σχέση αιτίου-αποτελέσματος ανάμεσά τους. Φυσικά το αίτιο είναι η ύπαρξη της πρώτης ύλης αφού η ανάπτυξη της καλλιέργειας βάμβακος εξαρτάται και από εξωοικονομικούς παράγοντες ανάμεσα στους πολλούς σημαντικοί είναι, η γεωγραφία του κάθε τόπου, η ευφορία των εδαφών, το κλίμα και η μορφολογία του εδάφους. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι ευνοούνται οι επιδράσεις που η ανάπτυξη της κλωστοϋφαντουργικής βιομηχανίας ασκεί στην παραγωγή της πρώτης ύλης.

Η κατάταξη των περιφερειών σύμφωνα με τον τρόπο αυτό είναι ίδια για τα δύο χαρακτηριστικά τους στην περίπτωση των περιφερειών Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Ιονίων Νήσων, Δυτικής Ελλάδας και Βορείου Αιγαίου. Η κατάταξη αυτή είναι σχεδόν ίδια ή αρκετά κοντά στη περίπτωση των περιφερειών Ηπείρου, Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης. Στις περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Πελοποννήσου παρατηρείται επίσης μεγάλη ομοιότητα των σχετικών θέσεων και τέλος στη περιφέρεια Αττικής παρατηρείται μεγάλη απόκλιση στις σχετικές θέσεις. Έτσι η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας κατέχει τη δεύτερη θέση και στη παραγωγή βάμβακος και στη συγκέντρωση κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων, η Δυτική Ελλάδα κατέχει την πέμπτη θέση και στα δύο, το Βόρειο Αιγαίο την ένατη θέση και στα δύο και η Δυτική Μακεδονία και τα Ιόνια νησιά έχουν ελάχιστη έως αμελητέα συμμετοχή και στα δύο χαρακτηριστικά. Ακολουθεί η Θεσσαλία που όντας πρώτη στη παραγωγή βάμβακος έχει αρκετές προϋποθέσεις για να

βρίσκεται στη τρίτη θέση ως τόπος έλξης κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων. Η Ήπειρος ως έκτη στη παραγωγή βάμβακος έχει τη δυνατότητα να κατατάσσεται όγδοη ως τόπος εγκατάστασης κλωστοϋφαντουργιών βιομηχανιών παρά τις δυσκολίες που συνεπάγεται για κάθε βιομηχανία το δύσβατο της θέσης της και της μορφολογίας της, όπως και το ότι είναι η φτωχότερη περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Στερεά Ελλάδα τρίτη και τέταρτη αντιστοίχως δείχνει και αυτή ισχυρή συσχέτιση. Τέλος η Κρήτη και το Νότιο Αιγαίο με αμελητέα παραγωγή βάμβακος παρουσιάζουν επίσης ελάχιστη ως μηδενική δραστηριοποίηση στη κλωστοϋφαντουργία. Η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ενώ έχει πολύ υψηλή θέση στη παραγωγή βάμβακος, στη συγκέντρωση του κλάδου είναι σχετικά χαμηλά. Η περιφέρεια αυτή είναι κατεξοχήν γεωργικού προσανατολισμού, με πολύ μικρή ανάπτυξη της βιομηχανίας και έχοντας όλα τα στοιχεία υπανάπτυξης που συνεπάγεται η γεωγραφική θέση της και η εθνοπολιτιστικές της ιδιαιτερότητες. Έτσι φτάνει να είναι έκτη σε απασχόληση, μια θέση αρκετά ψηλή αν ληφθούν υπόψη τα παραπάνω, η οποία εξηγείται μόνο με το ότι η περιφέρεια παράγει αρκετά μεγάλο μέρος της εθνικής παραγωγής βάμβακος. Και εδώ λοιπόν η συσχέτιση παραμένει μεγάλη παρόλο που η περιφέρεια είναι όγδοη σε ιπποδύναμη και ένατη σε αριθμό επιχειρήσεων. Αυτό δείχνει ότι οι εκεί εγκατεστημένες επιχειρήσεις είναι μάλλον εντάσεως εργασίας πράγμα που οφείλεται στη γενικότερη φυσιογνωμία της περιφέρειας. Η περιφέρεια Πελοποννήσου είναι όγδοη στη παραγωγή βάμβακος το 1989 και έβδομη σαν τόπος συγκέντρωσης επιχειρήσεων. Η παραγωγή βάμβακος στην αμέσως προηγούμενη εποχή ήταν μεγαλύτερη και πρέπει να έπαιξε ρόλο στην ανάπτυξη της βιομηχανίας. Η παραγωγή βάμβακος κατά τα επόμενα έτη υποχωρεί δραματικά και όπως φαίνεται παρακάτω και η σχετική θέση της περιφέρειας αυτής υποχωρεί σημαντικά. Στις 12 λοιπόν από τις 13 περιφέρειες διαπιστώνουμε από σημαντική έως πολύ μεγάλη συσχέτιση των δύο ερευνώμενων χαρακτηριστικών, μέχρι του σημείου να παρουσιάζεται στις μισές των περιπτώσεων πλήρης ταύτιση. Ακολουθεί η περιφέρεια Αττικής που είναι πρώτη σε όλους τους δείκτες μεγέθους και συγκέντρωσης, όμως είναι σταθερά έβδομη σε παραγωγή βάμβακος. Εδώ δε

θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι η Αττική δε θα μπορούσε παρά να είναι πρώτη στη συγκέντρωση επιχειρήσεων αν λάβει κανείς υπόψη του το ειδικό βάρος της πρωτεύουσας και το υπερσυγκεντρωτικό τρόπο ανάπτυξης(τουλάχιστον χωρικά) του Ελληνικού κράτους. Το γιατί η Αθήνα έλκει τόσο πολύ τις κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις δεν είναι μυστήριο. Τις έλκει όπως έλκει και όλες τις επιχειρήσεις του δευτερογενούς και του τριτογενούς τομέα παραγωγής. Οι λόγοι που το μεγάλο αστικό-βιομηχανικό κέντρο έλκει τους ανθρώπους και τις επιχειρήσεις αναλύονται παρακάτω, στο κεφάλαιο 2Δ που ακολουθεί. Εν

συντομία μπορούμε να αναφέρουμε την ύπαρξη υποδομών, εξωτερικών οικονομιών, μεγάλης ζήτησης των προϊόντων, την εγγύτητα με τα κέντρα αποφάσεων και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και την ύπαρξη άφθονου και ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Ένα στοιχείο όμως εδώ αξίζει την προσοχή μας. Είναι το τεράστιο ποσοστό του αριθμού των καταστημάτων που λειτουργούν στην περιφέρεια της Αττικής, 47,31%, σημαντικά μεγαλύτερο του 27,3% της συνολικής ιπποδύναμής τους στη χώρα και του 39,3% του συνολικού αριθμού απασχολούμενων στον κλάδο. Η αντιπαραβολή των τριών αυτών ποσοστών μας οδηγεί να σκεφτούμε δύο πράγματα. Πρώτον, λόγω όλων των προαναφερθέντων πλεονεκτημάτων μια επιχείρηση μπορεί να δραστηριοποιείται στην Αττική παρόλο που είναι πιθανό μικρή χωρίς να προσβλέπει στη δημιουργία οικονομιών κλίμακας. Με άλλα λόγια ο πιθανότερος τύπος εγκατάστασης μιας μικρομεσαίας επιχείρησης είναι το μεγάλο αστικό-βιομηχανικό κέντρο όπου οι συνθήκες θα της επιτρέψουν να υπάρξει. Δεύτερον, πολλές επιχειρήσεις που έχουν τις παραγωγικές τους εγκαταστάσεις εκτός Αττικής προτιμούν να διατηρούν ως έδρα και ως κέντρο των διοικητικών τους λειτουργιών την Αθήνα, για λόγους αίγλης, δημοσίων σχέσεων, πληροφόρησης, και εγγύτητας. Παρουσιάζεται έτσι το φαινόμενο οι μισές σχεδόν κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις της χώρας να βρίσκονται στην Αττική, παρόλο που όπως αναφέρεται παρακάτω στο κεφάλαιο 2Ε, οι κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις λιγότερο έλκονται από την Αθήνα από ότι γενικά οι βιομηχανικές. Συνοψίζοντας, πριν περάσουμε στην εξέταση των αστικών-βιομηχανικών κέντρων, η συσχέτιση της παραγωγής βάμβακος με τη

συγκέντρωση κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων αποδείχτηκε πολύ μεγάλη. Η ύπαρξη της πρώτης ύλης καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη του αντίστοιχου δευτερογενούς τομέα. Θα μπορούσαμε να συμπληρώσουμε επίσης ότι συμβαίνει και το αντίστροφο με την έννοια ότι η αποδοτική χρησιμοποίηση της πρώτης ύλης είναι η καλύτερη προϋπόθεση για βιώσιμη παραγωγή της. Πάντως η συσχέτιση αυτή είναι λογικό ότι με την πάροδο των χρόνων θα πρέπει να αδυνατίζει τουλάχιστον σε χωρικό επίπεδο, λόγω της ανάπτυξης των διαφόρων τεχνολογιών και των μεταφορών, όμως δεν μπορεί να χάνει τελείως την ισχύ της

1.ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΣΕ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΑΜΒΑΚΟΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΙΠΠΟΙ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ						
	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΑΜΒΑΚΟΣ			ΕΠΧ/ΣΕΙΣ	ΙΠΠΟΙ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
ΕΤΗ	1988	1993	1998	1988	1988	1988
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ						
ΑΝ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	4	4	4	9	8	6
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	2	2	2	2	2	2
ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	-	9	-	11	12	12
ΗΠΕΙΡΟΣ	6	6	6	8	7	8
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	1	1	1	3	4	3
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	-	-	-	12	13	13
ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑ	5	5	5	4	5	5
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	3	3	3	6	3	4
ΑΤΤΙΚΗ	7	7	7	1	1	1
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	8	-	-	7	6	7
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	9	8	8	13	9	9
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	-	-	-	10	10	11
ΚΡΗΤΗ	-	-	-	5	11	10

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων, Ε.Σ.Υ.Ε., ICAP

2. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΑΜΒΑΚΟΣ 1989, 1993, 1998											
	ΑΤΤΙΚΗ	ΠΕΛ/ΝΗΣΟΣ	ΚΡΗΤΗ	ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ	ΗΠΕΙΡΟΣ	ΘΕΣΣΑΛΙΑ	ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔ.
1989	1.215	81	-	-	20	98.955	18.833	-	3.304	384.321	-
ΠΟΣΟΣΤΟ	0,2%	0,01%	0,0%	0,0%	0,002%	13,3%	2,6%	0,0%	0,6%	50,2%	0,0%
1993	2.370	-	-	-	12	154.771	17.321	-	5.425	530.737	8
ΠΟΣΟΣΤΟ	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,001%	15,5%	1,8%	0,0%	0,6%	53,2%	0,001%
1998	1.663	-	-	-	37	182.889	31.588	-	4.422	542.498	-
ΠΟΣΟΣΤΟ	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,003%	15,5%	2,7%	0,0%	0,4%	45,7%	0,0%

ΠΗΓΗ: Ε.Σ.Υ.Ε.

3. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ - ΙΠΠΟΙ - ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ 1988											
	ΑΤΤΙΚΗ	ΠΕΛ/ΟΣΣ	ΚΡΗΤΗ	ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ	ΗΠΕΙΡΟΣ	ΘΕΣΣΑΛΙΑ	ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔ.
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ	2.064	114	147	80	23	138	151	27	106	276	75
ΠΟΣΟΣΤΟ	47,31%	2,7%	3,4%	1,8%	0,5%	3,0%	3,5%	0,6%	2,4%	6,4%	1,7%
ΙΠΠΟΙ	167.527	19.368	1.956	3.822	9.112	89.525	56.167	85	15.162	84.153	649
ΠΟΣΟΣΤΟ	27,3%	3,2%	0,3%	0,6%	1,5%	14,6%	9,1%	0,01%	2,4%	13,7%	0,1%
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	26.441	1.611	499	465	535	5.616	5.072	73	1.323	6.031	311
ΠΟΣΟΣΤΟ	39,3%	2,4%	0,7%	0,6%	0,8%	8,4%	7,5%	0,1%	1,9%	8,9%	0,5%

ΠΗΓΗ: Ετήσια απογραφή βιομηχανίας, Ε.Σ.Υ.Ε., 1988

Δ. ΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ

Ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας όπως και οι περισσότεροι βιομηχανικοί κλάδοι έλκεται από τα μεγάλα αστικά κέντρα και από τις βιομηχανικές περιοχές τους. Στον πίνακα Β4 βλέπουμε τον αριθμό των επιχειρήσεων τους απασχολούμενους και την ιπποδύναμη των κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων σε κάθε ένα από τα αστικά βιομηχανικά κέντρα κατά το 1988. Η έλξη που ασκούν αυτές οι περιοχές έχει πολλές αιτίες.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις, δεν μπορούν να σχεδιάσουν δικούς τους δρόμους ή σιδηροδρομικά δίκτυα και προσανατολίζονται σε σημεία όπου υπάρχει πυκνό δίκτυο υποδομών, όπου ο ανταγωνισμός που αναπτύσσεται δίνει εναλλακτικές δυνατότητες και διατηρεί το κόστος σε χαμηλό επίπεδο. Μεγάλα βιομηχανικά κέντρα έχουν την δυνατότητα να παρέχουν ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών μεταφοράς και σε χαμηλότερο κόστος, απ' ότι τα μικρότερα. Αυτό οφείλεται στις οικονομίες κλίμακας που αναπτύσσονται σε αυτά, αφού γίνεται δυνατή η πλήρης χρησιμοποίηση των μέσων μεταφοράς, που σημαίνει μικρότερο κόστος για τους μεταφορείς, κάτι που δεν είναι πάντοτε εύκολο να συμβεί στα μικρότερα κέντρα. Αν και ο συστηματικός υπολογισμός των οικονομιών που επιτυγχάνονται δεν είναι εύκολος, οι διαφορές στο κόστος ανάμεσα στις περιοχές δείχνουν να είναι σημαντικές.²⁵

Η πλεονεκτική θέση των μεγάλων πόλεων επαυξάνεται και από τη συνεχή μείωση της σημασίας της γης και των φυσικών πόρων σαν παραγόντων εγκατάστασης και την αντίστοιχη αύξηση της σημασίας της πρόσβασης. Σ' αυτό συνετέλεσαν τόσο η βαθμιαία μείωση της σημασίας της κατεργασίας πρώτων υλών και η αύξηση της σημασίας της μεταποίησης, όσο και η σημαντική αύξηση του ρόλου των υπηρεσιών στην κατανάλωση και την παραγωγή. Οι δραστηριότητες εξόρυξης φαίνεται πως ωφελούνται όταν είναι διασκορπισμένες, γιατί έτσι αποφεύγουν τη μείωση της παραγωγικότητας που προκαλεί η πολύ έντονη εκμετάλλευση μιας περιοχής. Αντιθέτως, οι μεταποιητικές δραστηριότητες καθώς και οι κλάδοι παροχής υπηρεσιών ωφελούνται συνήθως από την

²⁵ Nelson J. R., *Transportation pricing and costs*, Cambridge, Mass., 1973

εγκατάστασή τους σε πολυάνθρωπες κοινότητες, όπου μπορούν να συγκεντρώσουν τη μεγάλη εργατική δύναμη που απαιτούν οι σύγχρονες μέθοδοι μαζικής παραγωγής. Επί πλέον, στα μεγάλα αυτά κέντρα το συνολικό κόστος που απαιτείται για τη μεταφορά των εργαζομένων, αλλά και εκείνων οι οποίοι καταναλώνουν πολλές από τις υπηρεσίες που παράγονται, είναι μικρότερο από ότι θα ήταν αν οι σχετικές δραστηριότητες ήταν περισσότερο διεσπαρμένες.

Αν και υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στις ανάγκες για τις λειτουργίες, τόσο μεταξύ των διάφορων βιομηχανικών κλάδων όσο και μεταξύ των εργοστασίων του ίδιου κλάδου, η εισαγωγή καινοτομιών διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

Η βασική έρευνα που αναλαμβάνεται με σκοπό την ανάπτυξη νέων προϊόντων είναι ιδιαίτερα σημαντική για την εξασφάλιση της μακροχρόνιας ανάπτυξης της επιχείρησης. Η δραστηριότητα αυτού του τύπου, γίνεται συνήθως σε κατάλληλες εγκαταστάσεις, διαφορετικές από αυτές που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή. Οι εγκαταστάσεις αυτές κατανέμονται πολύ άνισα, σε οποιαδήποτε κλίμακα χώρου και αν εξετασθεί η χωροθέτησή τους.²⁶

Ο σημαντικότερος προσδιοριστικός παράγοντας της χωροθέτησής τους φαίνεται ότι είναι η εγγύτητα με την κεντρική διοίκηση και έτσι ενθαρρύνεται ο προσανατολισμός προς τις μητροπολιτικές περιφέρειες. Η σύνδεση μεταξύ κεντρικής διοίκησης και των δραστηριοτήτων για την Έρευνα και Ανάπτυξη, αντανακλά τη σημασία που έχει η βασική έρευνα για τις στρατηγικές αποφάσεις που λαμβάνει η επιχείρηση και οι οποίες επιδρούν στη μελλοντική της πορεία ανάπτυξης. Αυτή η σύνδεση διευκολύνει τις επαφές μεταξύ του ερευνητικού προσωπικού και των διοικητικών στελεχών της εταιρείας.²⁷

Τέλος, τα μεγάλα αστικά κέντρα διαθέτουν τεράστιες ποσότητες κοινωνικού κεφαλαίου. Το κεφάλαιο αυτό με μορφή εργαστηρίων, βιβλιοθηκών, ερευνητικών κέντρων, ανωτάτων σχολών αποτελεί την υποδομή η οποία εξασφαλίζει τις υπηρεσίες υψηλής τάξεως που απαιτούν οι σημερινοί

²⁶ Hepworth M.E., *The geography of technology, Regional Studies*, 20, 1986

²⁷ Walker – Chapman, *Η χωροθέτηση της βιομηχανίας*, Ι.Π.Α. Παπαζήσης,

καταναλωτές, αλλά και δημιουργεί το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσονται οι σύγχρονες επιχειρήσεις.

Ο πίνακας Β5 εξάγεται εκ του Β4 και μας δείχνει συγκεντρωμένα τα στοιχεία απασχόλησης των αστικών-βιομηχανικών κέντρων ανά περιφέρεια. Στην περιφέρεια Αττικής, έχουμε συγκέντρωση της απασχόλησης της κλωστοϋφαντουργίας στα βιομηχανικά κέντρα Αθήνας και Ελευσίνας της τάξης του 83%. Στην Αττική λοιπόν βλέπουμε ως πάρα πολύ σημαντικό τον παράγοντα αστικό-βιομηχανικό κέντρο. Η Πάτρα επίσης είναι περιοχή συγκέντρωσης κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων συγκεντρώνοντας το 73,8% της απασχόλησης της Δυτικής Ελλάδας. Τα δύο μεγαλύτερα αστικά-βιομηχανικά κέντρα της Θεσσαλίας, η Λάρισα και ο Βόλος συγκεντρώνουν μαζί το 51,62% της απασχόλησης στον κλάδο, στην περιφέρεια αυτή. Σημαντικός επίσης ο ρόλος του Ηρακλείου και των Χανίων (42,48%) για την Κρήτη, όπως επίσης και της Θεσσαλονίκης (32,34%) για την Κεντρική Μακεδονία. Στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη διαπιστώνουμε μη σημαντικότητα της Καβάλας που οφείλεται πιθανώς στην κατανομή των κρατικών κινήτρων, προς όφελος των νομών της Θράκης. Επίσης σε εθνικό επίπεδο βλέπουμε ότι οι κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις συγκεντρώνονται στα αστικά-βιομηχανικά κέντρα σε ποσοστό 51,69% του συνόλου.

Ένα ακόμη θέμα που πρέπει να μας απασχολήσει είναι το θέμα των υποδομών του κάθε κέντρου και της κάθε περιφέρειας. Εάν πάρουμε υπόψη μας την αστική ιεράρχηση ανάλογα με τις υποδομές, του Η. Σιδηρόπουλου,²⁸ θα διαπιστώσουμε ότι η κατάταξη των παραπάνω αστικών κέντρων στην κλωστοϋφαντουργική απασχόληση είναι ακριβώς η ίδια με την κατάταξη τους από άποψη υποδομών. Εάν τώρα εξετάσουμε και την κατάταξη τους ανά κατηγορία υποδομών, θα διαπιστώσουμε ότι οι σημαντικότερες υποδομές, είναι δηλαδή που έχουν την πιο όμοια κατάταξη με την κλωστοϋφαντουργική απασχόληση, είναι οι επικοινωνίες, οι μεταφορές και η κατοικία. Καταλήγουμε λοιπόν να θεωρήσουμε το αστικό-βιομηχανικό κέντρο ως σπουδαιότατα ελκτικό

²⁸ Η. Σιδηρόπουλος, *Υποδομή αστικών κέντρων και τεχνοπόλεις, Τεχνοπόλεις Ι.Π.Α. 1996*

παράγοντα για τις κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις και μάλιστα ο ρόλος τους αυτός παρουσιάζει σχέση ευθείας αναλογίας με το μέγεθός τους και τις υποδομές που διαθέτουν.

4.ΑΣΤΙΚΑ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ 1988

	ΑΘΗΝΑ	ΘΕΣ/ΚΗ	ΠΑΤΡΑ	ΗΡΑΚΛΕΙΟ	ΛΑΡΙΣΑ	ΒΟΛΟΣ	ΧΑΝΙΑ	ΚΑΒΑΛΑ	ΚΑΛΑΜΑΤΑ	ΕΛΕΥΣΙΝΑ	ΠΤΟΛΙΔΑ	ΣΥΝΟΛΑ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	1.846	669	55	45	28	21	13	6	7	23	7	2720
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΣΥΝΟΛΟΥ	67,9%	24,6%	2,0%	1,6%	1,0%	0,7%	0,5%	0,2%	0,3%	0,8%	0,3%	99,9%
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	21.680	5.758	3.743	182	1.705	1.408	30	32	29	275	9	34.851
ΠΟΣΟΣΤΟ	62,2%	16,5%	10,7%	0,5%	4,9%	4,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,8%	0,02%	100,0%
ΙΠΠΟΙ	125.997	14.114	35.834	377	14.527	22.973	56	91	53	238	29	214.289
ΠΟΣΟΣΤΟ	58,8%	6,6%	16,7%	0,2%	6,8%	10,7%	0,09%	0,09%	0,09%	0,02%	0,09%	100%

ΠΗΓΗ: Ετήσια απογραφή βιομηχανίας, Ε.Σ.Υ.Ε., 1988

5. ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

ΒΙΟΜ.ΚΕΝΤΡΑ(1)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ(2)	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ 1	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ 2	%ΑΠ1/ΑΠ2	ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ
ΑΘΗΝΑ & ΕΛΕΥΣΙΝΑ	ΑΤΤΙΚΗΣ	21.955	26.441	83,03	1
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	5.758	17.804	32,34	2
ΠΑΤΡΑ	ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	3.743	5.072	73,8	3
ΛΑΡΙΣΑ & ΒΟΛΟΣ	ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	3113	6.031	51,62	4
ΧΑΝΙΑ & ΗΡΑΚΛΕΙΟ	ΚΡΗΤΗΣ	212	499	42,48	5
ΚΑΒΑΛΑ	ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	32	1.633	1,96	6
ΣΥΝΟΛΟ		34.813	57.480	60,57	
	ΕΛΛΑΔΑ	34.851	67.414	51,7	

ΠΗΓΗ: Ετήσια απογραφή βιομηχανίας, Ε.Σ.Υ.Ε., 1988

Ε. ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ

Οι κλάδοι της κλωστοϋφαντουργίας και της ένδυσης είναι στενά συνδεδεμένοι μεταξύ τους. Η ζήτηση των προϊόντων τους σχετίζεται με τα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης. Όπως ακριβώς η αντίστοιχη σχέση στον κλάδο του χάλυβα ρυθμίζεται από τις μεταβαλλόμενες ανάγκες για κεφαλαιουχικά αγαθά, έτσι και στους κλάδους αυτούς προσδιορίζεται από την αύξηση της ζήτησης των προϊόντων από την πλευρά των νοικοκυριών καθώς η οικονομία αναπτύσσεται.²⁹

Παρακάτω εξετάζεται η επίδραση της οικονομικής ανάπτυξης και της υψηλής ζήτησης στην εγκατάσταση των κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων.

Τα πιο πρόσφατα στοιχεία κατανομής των κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων στις 13 περιφέρειες είναι στοιχεία που αφορούν του τζίρο τους κατά τα έτη 1993 και 1994. Παρακάτω παρουσιάζεται η κατάταξη των περιφερειών ως προς το χαρακτηριστικό αυτό, ξεχωριστά για το 1993 και για το 1994. Επίσης παρουσιάζεται και η κατάταξη των περιφερειών ως προς τη συμμετοχή της κάθε μιας στο ΑΕΠ της χώρας και ως προς τη συμμετοχή της στον πληθυσμό της χώρας. Το ΑΕΠ και ο πληθυσμός επιλέγονται ως οι πιο βασικοί δείκτες οικονομικής ανάπτυξης και ύπαρξης ενεργού ζήτησης.

Ακολουθώς αντιπαραβάλλονται οι παραπάνω δείκτες και οι αντίστοιχες ιεραρχήσεις έτσι ώστε να διερευνηθεί η τυχόν σχέση ανάμεσα στην ανάπτυξη και στη ζήτηση από τη μια και στη χωρική συγκέντρωση των κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων από την άλλη. Η συσχέτιση αυτή φυσικά αποσκοπεί στο να διερευνήσει το κατά πόσον η οικονομική ανάπτυξη και η ύπαρξη ζήτησης αποτελούν ελκτικούς παράγοντες για την εγκατάσταση των εν λόγω βιομηχανιών. Στη συνέχεια ακολουθεί αξιολόγηση των στοιχείων τζίρου έτσι ώστε να σταθμιστούν σε σχέση με τους αντίστοιχους τζίρους όλων συνολικά των κλάδων. Τα αποτελέσματα θα είναι οι σχετικοί συντελεστές συμμετοχής QL, η αξιολόγηση, ιεράρχηση και η ερμηνεία τους.

Στον πίνακα Β6 παρουσιάζεται ανά περιφέρεια ο τζίρος των κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων κατά το έτος 1993, ο συνολικός τζίρος

²⁹ OECD, *Textile and Clothing*, Paris, 1983c

όλων των επιχειρήσεων το ίδιο έτος, η συμμετοχή της κάθε περιφέρειας στο συνολικό τζίρο της κλωστοϋφαντουργίας και η ιεράρχηση των περιφερειών ως προς το χαρακτηριστικό αυτό. Επίσης παρουσιάζεται η ιεράρχηση των περιφερειών ως προς τη συμμετοχή τους στο ΑΕΠ της χώρας και ως προς τον πληθυσμό της κατά το ίδιο έτος.

Βλέπουμε πως η κατάταξη των περιφερειών στα παραπάνω χαρακτηριστικά είναι περίπου όμοια. Έτσι έχουμε τις πρώτες σε ΑΕΠ και πληθυσμό περιφέρειες, Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας και Θεσσαλίας να είναι οι πρώτες σε τζίρος κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων. Μετά έχουμε στις μεσαίες θέσεις και των τριών χαρακτηριστικών τις περιφέρειες Δυτικής Ελλάδος, Στερεάς Ελλάδος, Κρήτης, Ηπείρου και Δυτικής Μακεδονίας, με πολύ μεγάλη απόκλιση ανάμεσα στις τιμές των τριών χαρακτηριστικών. Στις τελευταίες θέσεις έχουμε τις περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, Βορείου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων και αυτές με ελάχιστη απόκλιση στη σειρά που καταλαμβάνουν σε κάθε χαρακτηριστικό. Βλέπουμε λοιπόν μια πολύ έντονη συσχέτιση ανάμεσα στους δείκτες οικονομικής ανάπτυξης και ενεργού ζήτησης και στους δείκτες μεγέθους του κλάδου, χωροταξικά αναλυμένους.

Οι περιπτώσεις μεγάλης απόκλισης στους σχετικούς δείκτες είναι αυτές της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και της Πελοποννήσου. Η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης εμφανίζεται ψηλότερα στο μέγεθος του κλάδου από ότι μας έδειχναν τα στοιχεία του 1988. Η κατάταξή της όμως στο ΑΕΠ και τον πληθυσμό είναι αρκετά χαμηλότερα.

Την ανάπτυξη του κλάδου στην περιοχή παρά το ότι οι συνθήκες γενικότερης οικονομικής κατάστασης και ζήτησης δεν την ευνοούν, θα πρέπει να την αποδώσουμε στις προσπάθειες των ελληνικών κυβερνήσεων τα τελευταία χρόνια να τονώσουν την οικονομική-επιχειρηματική δραστηριότητα και κυρίως τη μεταποίηση μέσω διαφόρων κινήτρων (π.χ φοροελαφρύνσεις, επιδοτήσεις) που απολαμβάνουν πια οι επιχειρήσεις που εγκαθίστανται εκεί. Επίσης δεν πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι λόγω των κινήτρων αυτών, πολλές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται και σε διάφορες άλλες περιοχές έχουν συμφέρον να δηλώνουν ως έδρα την εν λόγω περιφέρεια. Ο τζίρος κατανεμημένος χωροταξικά, αναφέρεται φυσικά στην έδρα των επιχειρήσεων

και όχι στο σύνολο των εγκατεστημένων παραγωγικών τους μονάδων. Πάντως, εάν η περιφέρεια αυτή είχε το 1988 λιγότερο ανεπτυγμένο το κλάδο απ' ότι την καλλιέργεια βάμβακος, το 1993 φθάνει να κατέχει την τέταρτη θέση στο κλάδο, όπως την τέταρτη θέση κατέχει σταθερά και στο βαμβάκι, πράγμα που ισχυροποιεί τη διαπίστωση πολύ μεγάλης επίδρασης της παραγωγής της πρώτης ύλης στην ανάπτυξη της κλωστοϋφαντουργίας.

Η περιφέρεια Πελοποννήσου και πάλι εμφανίζεται σε χαμηλότερη θέση όσον αφορά το μέγεθος του κλάδου από ότι στους δείκτες ανάπτυξης και ζήτησης. Φαίνεται ότι η περιφέρεια αυτή κατέχει συγκριτικά πλεονεκτήματα στην ανάπτυξη άλλων κλάδων (π.χ τρόφιμα), οι οποίοι έχουν αναπτυχθεί σε βάρος άλλων κλάδων όπως η κλωστοϋφαντουργία, για τους οποίους δεν κατέχει συγκριτικά πλεονεκτήματα. Παρόλα αυτά η σχετική θέση της στα διάφορα χαρακτηριστικά δεν παρουσιάζει πολύ μεγάλη απόκλιση.

Το συμπέρασμα είναι ότι πράγματι και το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και οι συνθήκες ζήτησης κάθε περιοχής επιδρούν σημαντικά στην απόφαση χωροθέτησης των κλωστοϋφαντουργικών βιομηχανιών.

Στα ίδια συμπεράσματα θα καταλήξουμε μελετώντας και τον πίνακα Β7 με τα στοιχεία του 1994. Παρατηρούμε ότι υπάρχει σχεδόν τέλεια ταύτιση με τα στοιχεία του 1993 και με τη συσχέτιση με τους δείκτες οικονομικής ανάπτυξης και ενεργού ζήτησης. Μεταβολή παρουσιάζεται στη σχετική σχέση των περιφερειών, Δυτικής Μακεδονίας (από 9 σε 10), Ηπείρου (από 8 σε 9) και Πελοποννήσου (από 10 σε 8). Και οι τρεις αυτές μεταβολές φέρνουν τις εν λόγω περιφέρειες πιο κοντά (Πελοπόννησος) ή ακριβώς (Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος) στην ίδια θέση κατάταξης που κατέχουν στους παραπάνω δείκτες. Η διαπίστωση αυτή η οποία μάλιστα είναι ενδεικτική και της τάσης μέσα στο χρόνο, ισχυροποιεί ακόμα περισσότερο τα παραπάνω συμπεράσματα.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η ανάπτυξη της κλωστοϋφαντουργίας στις 13 περιφέρειες, σε σχέση με την ανάπτυξη όλων των άλλων κλάδων σε κάθε μία από αυτές. Η ανάλυση γίνεται με τη βοήθεια του συντελεστή συμμετοχής QL.

6.ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ QL ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1993								
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΤΖΙΡΟΣ ΚΛΩΣΤ/ΓΙΑΣ 1993 (εκ.δρχ)	ΣΥΝ. ΤΖΙΡΟΣ 1993	ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΛΩΣΤ/ΓΙΑΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ	ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΣΥΜ. ΣΤΟ ΑΕΠ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	QL	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΣΥΜ ΣΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ QL
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	7.056	762.616	1,98	4	8	0,655	7	4
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	134.407	3.163.828	37,68	2	2	3,007	2	1
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	336	267.531	0,09	9	11	0,088	10	7
ΗΠΕΙΡΟΣ	355	522.217	0,1	8	10	0,048	9	9
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	15.161	822.208	4,25	3	3	1,305	3	2
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	28	250.490	0,01	13	12	0,007	12	13
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	4.027	651.660	1,13	5	5	0,437	4	5
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	2.834	537.152	0,79	6	4	0,373	6	6
ΑΤΤΙΚΗ	191.232	16.311.991	53,62	1	1	0,829	1	3
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	330	537.956	0,09	10	7	0,043	5	10
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	36	182.552	0,01	12	13	0,013	13	12
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	223	428.175	0,06	11	9	0,036	11	11
ΚΡΗΤΗ	651	812.854	0,18	7	6	0,056	8	8
ΣΥΝΟΛΟ	356.676	25.251.230	100					

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία στοιχείων, Ε.Σ.Υ.Ε., Επιλογή

7.ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ QL ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1994								
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΤΖΙΡΟΣ ΚΛΩΣΤ/ΓΙΑΣ 1994	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΤΖΙΡΟΣ 1994	%	ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΣΥΜ. ΣΤΟ ΑΕΠ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΣΥΜ ΣΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	QL	ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ
ΑΝ. ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗ	10.103	969.810	2,22	4	8	7	0,761	4
ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	189.849	4.321.547	41,64	2	2	2	0,210	1
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	292	341.305	0,06	10	11	10	0,062	7
ΗΠΕΙΡΟΣ	419	618.283	0,09	9	10	9	0,049	8
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	20.017	1.025.782	4,39	3	3	3	1,425	2
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	38	339.771	0,01	13	12	12	0,008	13
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	4.166	830.475	0,91	5	5	4	0,366	5
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	3.251	682.902	0,71	6	4	6	0,347	6
ΑΤΤΙΚΗ	226.421	21.560.280	49,66	1	1	1	0,767	3
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	421	788.098	0,09	8	7	5	0,039	10
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	55	243.733	0,01	12	13	13	0,016	12
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	283	569.768	0,06	11	9	11	0,036	11
ΚΡΗΤΗ	656	1.027.723	0,14	7	6	8	0,046	9
ΣΥΝΟΛΟ	455.971	33.319.477	99,99					

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία στοιχείων, Ε.Σ.Υ.Ε., Επιλογή

Ο συντελεστής συμμετοχής επιτρέπει τις συγκρίσεις μεταξύ περιφερειών, με αναφορά στα εθνικά μεγέθη

Δίνεται από τον τύπο:

$$QL = \frac{\frac{A_{ir}}{A_r}}{\frac{A_{in}}{A_n}}$$

όπου QL= ο συντελεστής συμμετοχής

A_{ir} = ο τζίρος του κλάδου i στην περιφέρεια r

A_r = ο συνολικός τζίρος της περιφέρειας r

A_{in} = ο τζίρος του κλάδου i στο σύνολο της χώρας

A_n = ο συνολικός τζίρος της χώρας

Η ερμηνεία του συντελεστή συμμετοχής είναι η εξής:

Εάν $QL = 1$ τότε η δραστηριότητα i είναι αναπτυγμένη στην περιφέρεια όσο και στο σύνολο της χώρας

$QL > 1$ η δραστηριότητα i είναι περισσότερο αναπτυγμένη στην περιφέρεια απ' ό,τι στο σύνολο της χώρας

$QL < 1$ η δραστηριότητα i είναι λιγότερο αναπτυγμένη στην περιφέρεια απ' ό,τι στο σύνολο της χώρας³⁰

Για τον υπολογισμό του μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες μεταβλητές. Συνήθως χρησιμοποιείται η απασχόληση, αλλά μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν η προστιθέμενη αξία, ο τζίρος, οι αμοιβές των απασχολούμενων, η παραγωγικότητα κ.τ.λ. Οποιαδήποτε πάντως μεταβλητή και αν χρησιμοποιηθεί, ο συντελεστής συμμετοχής δείχνει μια διαφοροποίηση και μια ταξινόμηση περιφερειών.

Θα διαπιστώσουμε κάπως μεγαλύτερες αποκλίσεις από ότι με την προηγούμενη σύγκριση, όχι όμως τόσο μεγάλες που να τίθεται σε

³⁰ Παπαδασκαλόπουλος, Ποσοτική περιφερειακή ανάλυση, 1995

αμφισβήτηση η συσχέτιση που διαπιστώθηκε παραπάνω. Αυτό που είναι πράγματι αξιοπρόσεκτο, είναι η πολυτιμότερη πληροφορία που μας δίνει ο QL, δηλαδή ποιες περιφέρειες έχουν ανεπτυγμένο τον κλάδο περισσότερο και ποιες λιγότερο, σε σχέση με την ανάπτυξη του κλάδου στο σύνολο της χώρας ή αλλιώς σε σχέση με τη μέση ανάπτυξη όλων των βιομηχανικών κλάδων σε κάθε περιφέρεια.

Παρατηρούμε ότι μόνο δύο περιφέρειες παρουσιάζουν κλαδική εγκατάσταση μεγαλύτερη της μέσης εθνικής ενώ οι υπόλοιπες 11 μικρότερη. Η περιφέρεια Θεσσαλίας είναι η δεύτερη και μπορεί με βεβαιότητα να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι οφείλει τη θέση της αυτή στη μεγάλη παραγωγή βάμβακος. Η Θεσσαλία δεν είναι πρώτη γιατί υστερεί στους άλλους παράγοντες χωροθέτησης. Η δεύτερη παραγωγός βάμβακος στην Ελλάδα, η Κεντρική Μακεδονία, είναι με μεγάλη διαφορά η πρώτη περιφέρεια στη συγκέντρωση κλωστοϋφαντουργικών επιχειρήσεων. Η εξήγηση είναι απλή από θεωρητική άποψη, περιέχει όμως και αρκετούς ιστορικούς παράγοντες.

Η Κεντρική Μακεδονία είναι η μόνη περιφέρεια που έχει σε αρκετά μεγάλο βαθμό ανεπτυγμένους όλους τους παράγοντες που έχουν αναφερθεί στο κεφάλαιο αυτό ως προσδιοριστικοί του τύπου εγκατάστασης, δηλαδή: πρώτη ύλη, αστικά-βιομηχανικά κέντρα, υποδομές, επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και ζήτησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κυλπάση Ντόλλυ – Νικηταρίδης Μιχάλης, Τεχνοπόλεις νέο μέσο της περιφερειακής πολιτικής, Αθήνα 1996
2. Beckman M., Lockation Theory, Random House, N.Y., 1968
3. Γεώργιος Χ. Κώτης, Μικροοικονομική ανάλυση του τόπου εγκατάστασης, Παπαζήσης, 1976
4. Curtis C. Harris, Jr and Frank E. Hopkins, Lockation Analysis, Lexington, Mass., 1972
5. Weber Alfred, Theory of Lockation and Industries, Cfricago, 1929
6. Επιλογή 1995, Οι νόμοι της Ελλάδας
7. Hoover E. M. The Lockation of Economic Activity, N. Y., 1963
8. Alonso W. Lockation Theory, Penguin Modern Economics, 1968
9. Nelson J. R., Transportation pricing and costs, Cambridge, Mass., 1973
10. Hepworth M.E., The geography of technology, Regional Studies, 20, 1986
11. OECD, Textile and Clothing, Paris, 1983c
12. Walker – Chapman, Η χωροθέτηση της βιομηχανίας, Ι.Π.Α. Παπαζήσης, 1992
13. Η. Σιδηρόπουλος, Υποδομή αστικών κέντρων και τεχνοπόλεις, Τεχνοπόλεις Ι.Π.Α. 1996
14. Παπαδασκαλόπουλος, Ποσοτική περιφερειακή ανάλυση, 1995
15. Πάκος Θ., Κλαδική Οικονομική 2: Βιομηχανική οργάνωση, επιχειρηματικές πολιτικές και απόδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, 1997

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ****A. ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ**

Σημαντικός παράγοντας για την εξέλιξη μιας επιχείρησης και κατ' επέκταση ενός κλάδου είναι οι επενδύσεις σε υλικό κεφάλαιο. Οι μεταβολές του κεφαλαίου, ποσοτικό και ποιοτικό, επιτρέπουν στην επιχείρηση την εισαγωγή νέας τεχνολογίας, την αλλαγή στην οργάνωση, την υποκατάσταση των παραγωγικών συντελεστών μεταξύ τους και γενικά την μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη προσαρμογή της στις νέες συνθήκες που η οικονομική συγκυρία επιβάλλει. Είναι συνεπώς ενδιαφέρον να εξετάσουμε την εξέλιξη των επενδύσεων στην υφαντική βιομηχανία, του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, τις μεταβολές στη σχέση κεφαλαίου – εργασίας και τις μεταβολές στην παραγωγικότητα της εργασίας.

Τα στατιστικά στοιχεία για τον προσδιορισμό αυτών των μεταβολών είναι διαθέσιμα για την περίοδο 1963-1992 αλλά μόνο για την μεγάλη βιομηχανία, δηλ. για επιχειρήσεις με δέκα ή περισσότερους απασχολούμενους. Ο αριθμός αυτών των επιχειρήσεων αποτελεί ένα μικρό ποσοστό του συνόλου (π.χ. για το 1988, το 20%), αλλά απασχολεί το μεγαλύτερο μέρος του εργατικού δυναμικού (για το 1988, το 84%) και παράγει το μεγαλύτερο μέρος του προϊόντος. Συνεπώς, οι μεταβολές σ' αυτές τις επιχειρήσεις χαρακτηρίζουν τις μεταβολές σ' ολόκληρο τον κλάδο. Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει την εξέλιξη των μεταβλητών που αναφέραμε πιο πάνω για την περίοδο 1963-1992 σε σταθερές τιμές 1970.

Οι ακαθάριστες επενδύσεις αποτελούν την δημιουργία νέου κεφαλαίου στην διάρκεια του έτους και αυξάνουν το συνολικό κεφάλαιο του κλάδου. Ταυτόχρονα, οι αποσβέσεις κεφαλαίου μειώνουν το συνολικό κεφάλαιο διότι εκφράζουν την φθορά του κεφαλαίου κατά την διάρκεια της παραγωγής. Συνεπώς το μέγεθος του κεφαλαίου είναι το υφιστάμενο στην αρχή μιας περιόδου συν τις ακαθάριστες επενδύσεις μείον τις αποσβέσεις κατά την διάρκεια της ίδιας περιόδου. Ο πίνακας 1 παρουσιάζει την εξέλιξη των

ακαθαρίστων επενδύσεων σε εκατομμύρια δραχμών (του 1970). Η σημασία αυτών των επενδύσεων για την αύξηση του κεφαλαίου γίνεται αντιληπτή από την εξέλιξη του κεφαλαίου που παρουσιάζεται στον πίνακα 1 και στο Διάγραμμα 2. Από το διάγραμμα αυτό γίνεται φανερό ότι η εξέλιξη του κεφαλαίου διαφέρει σημαντικά μεταξύ χρονικών περιόδων. Κατά την περίοδο 1963-1969 το κεφάλαιο αυξάνει συνεχώς αλλά με μικρούς σχετικά ρυθμούς, σε συνολική αύξηση ίση προς το 44%. Κατά την τελευταία περίοδο 1981-1992, το κεφάλαιο του κλάδου παρουσιάζει μερικές αυξομειώσεις χωρίς σαφή τάση. Είναι όμως σκόπιμο να τονισθεί ότι κατά τα χρόνια 1991-1992 το κεφάλαιο του κλάδου είναι μικρότερο από ότι το 1981. Όπως φαίνεται από την εξέλιξη του αριθμού των βιομηχανικών καταστημάτων κατά τα έτη των απογραφών η εξέλιξη του κεφαλαίου έχει σχέση όχι μόνο με την αυξομείωση των επενδύσεων των υφισταμένων επιχειρήσεων, αλλά και με τις μεταβολές του αριθμού των επιχειρήσεων κατά την διάρκεια της περιόδου.

Οι επενδύσεις είναι ο βασικός φορέας της νέας τεχνολογίας (ενσωματωμένης και μη ενσωματωμένης στο υλικό κεφάλαιο) και της εισαγωγής της στην παραγωγική διαδικασία. Για τον λόγο αυτό, οι επενδύσεις σχεδόν πάντα συνοδεύονται από μεταβολή στον συνδυασμό των παραγωγικών συντελεστών. Το σύνηθες φαινόμενο είναι η υποκατάσταση της εργασίας με κεφάλαιο που εκφράζεται με την αύξηση του λόγου κεφαλαίου – εργασίας. Ο πίνακας 1 και το Διάγραμμα 1 δείχνουν ότι ο λόγος κεφαλαίου – εργασίας αυξάνεται κατά την διάρκεια ολόκληρης της περιόδου με εξαίρεση το 1986. Κατά το 1963 στην υφαντική βιομηχανία ο κεφαλαιουχικός εξοπλισμός που αντιστοιχεί σε κάθε απασχολούμενο είναι 193 χιλιάδες δραχμές (τιμές του 1970) ενώ κατά το 1992 το κατά απασχολούμενο κεφάλαιο είναι 537 χιλιάδες δραχμές. Ιδιαίτερη σημαντική είναι η αύξηση μετά το 1987. Κατά την περίοδο αυτή, (1987-1992) που είναι η περίοδος μείωσης του κεφαλαίου, φαίνεται ότι έλαβε χώρα σημαντική υποκατάσταση της εργασίας με κεφάλαιο.³¹

³¹ «Η απασχόληση στην Υφαντική Βιομηχανία» Θεόδωρος Π. Λιανός

Πίνακας 1
Επενδύσεις, Κεφάλαιο και παραγωγικότητα της εργασίας
 Υφαντική Βιομηχανία 1963-1992 (Τιμές 1970)

Έτος	Ακαθάριστες επενδύσεις Ε	Κεφάλαιο κ	Κεφάλαιο Κ Εργασία Ι	Παραγωγικότητα Υ της Εργασίας L
1963	675.2	4443.6	103.3	68.7
1964	883.2	5025.1	114.4	69.0
1965	750.3	5449.5	122.9	78.1
1966	698.8	5812.8	128.1	82.9
1967	546.2	5986.4	137.2	88.9
1968	545.5	6140.2	150.4	100.5
1969	648.3	6402.7	160.7	116.0
1970	1345.6	7337.1	168.7	126.3
1971	1817.2	8637.4	186.6	139.0
1972	2200.3	10247.2	208.1	144.3
1973	2143.0	11687.5	219.0	157.6
1974	2558.3	13459.6	238.4	147.4
1975	2790.2	15436.3	259.7	160.7
1976	3339.7	17794.4	275.8	166.2
1977	2326.0	19059.5	296.7	166.9
1978	1432.2	19062.2	296.6	181.6
1979	2344.9	19977.5	310.6	203.2
1980	1811.4	21229.1	329.8	205.7
1981	1933.8	21946.3	341.0	185.0
1982	1198.3	21899.7	351.5	193.4
1983	1307.0	21969.3	368.1	193.2
1984	1011.3	21744.7	373.1	188.3
1985	1005.8	21525.6	376.5	214.7
1986	1044.4	21391.3	371.7	243.2
1987	1257.6	21453.1	372.7	234.3
1988	1922.7	22318.9	401.4	222.3
1989	1656.4	22301.3	414.0	214.6
1990	1536.7	22165.4	464.5	236.3
1991	928.9	21431.9	504.5	257.6
1992	1204.7	21032.2	537.1	276.2

Πηγή: (1) ΕΣΥΕ, Στατιστικές Έρευνες Βιομηχανίας.

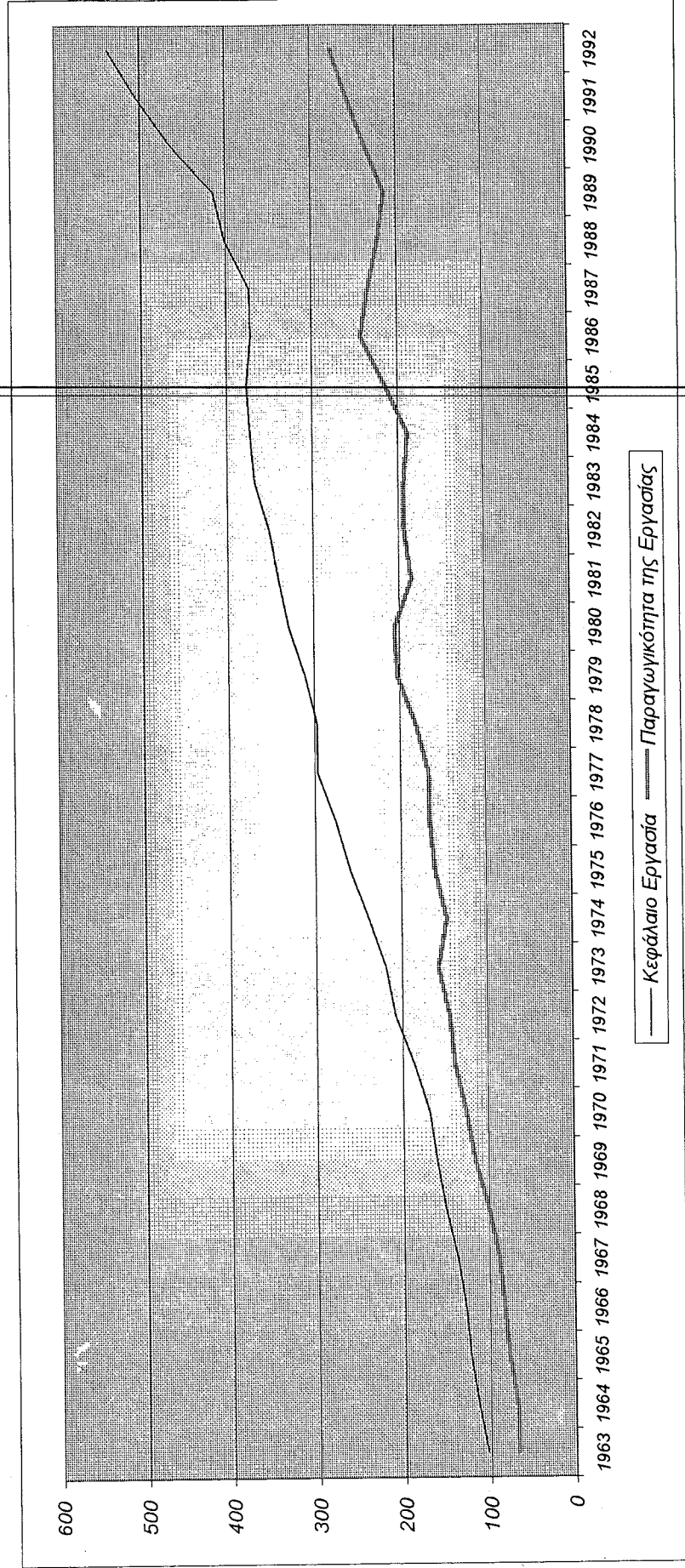
(2) Χαλικιάς, Ι., Οι Εξαγωγικές Επιδόσεις της Ελληνικής Βιομηχανίας, Πανελλήνιος Συνδεσμος Εξαγωγέων, Αθήνα, 1995 για τις εκτιμήσεις επενδύσεων και Προστιθέμενης Αξίας σε τιμές 1970.

(3) T. P. Lianos and V. Droukopoulos, *Convergence and Hierarchy of Industrial Profit Rates: The Case of Greek Manufacturing*, Review of Radical Political Economies tom.25, αρ.2, Ιούνιος 1993.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑ & ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΥΦΑΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

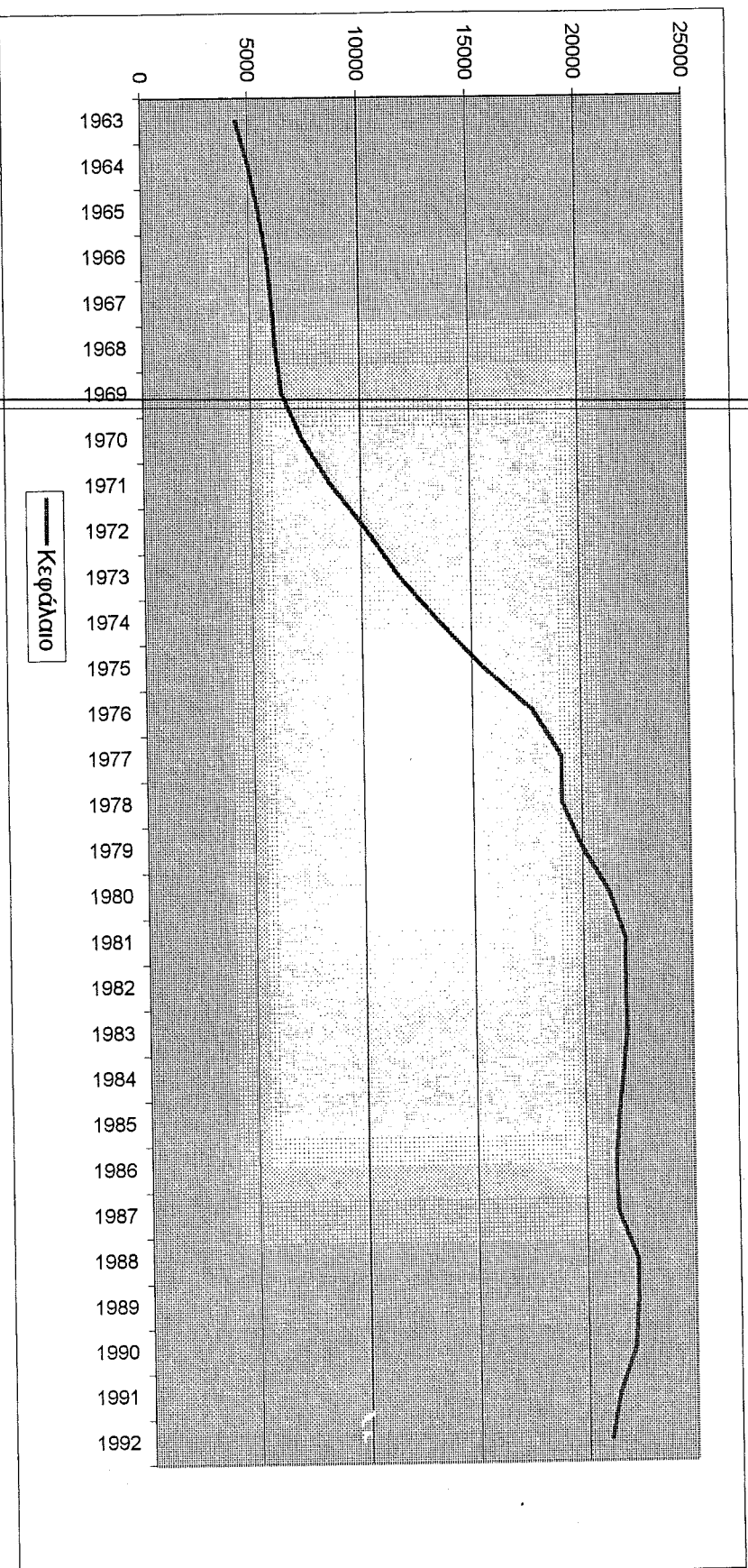
Αξία σε εκ.δρχ. τιμές 1970

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΥΦΑΝΤΙΚΗΣ ΒΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Αξία σε εκ. δρχ. τιμές 1970

Υπολογίζεται μέσα στα επόμενα χρόνια οι επενδύσεις να ξεπεράσουν κάθε προηγούμενο. Ήδη το Υπουργείο Ανάπτυξης στο πλαίσιο του Ν.2234/94 ενέκρινε 42 επενδυτικά προγράμματα ισάριθμων εταιριών. Τα περισσότερα επενδυτικά προγράμματα υποβλήθηκαν από μικρές μονάδες, κυρίως από τον υποκλάδο της πλεκτικής, έχοντας ως κοινό παρονομαστή την αναβάθμιση της ποιότητας των προϊόντων, την μείωση του κόστους εργασίας και τον προσανατολισμό των πωλήσεων προς τις εξαγωγές.³²

Οι επιχορηγήσεις με βάση τον Ν.1892/90 εμφανίζονται ιδιαίτερα υψηλές (περίπου 50 δις δραχμές). Στην κλωστοϋφαντουργία το 44,8% της επένδυσης είναι επιχορηγούμενα. Συνολικά οι επενδύσεις αυτές δημιούργησαν έως τώρα 2439 θέσεις εργασίας.

Η παραγωγικότητα της εργασίας, εκφραζόμενη ως λόγος της παραγωγής προς τον αριθμό των εργαζομένων, ακολουθεί διαφορετική συμπεριφορά στην αρχή της περιόδου έναντι του τέλους. Όπως φαίνεται από τον πίνακα 1 και το Διάγραμμα 1, η παραγωγικότητα της εργασίας παρουσιάζει συνεχή αύξηση από το 1963 έως το 1981. Μετά το 1981 υπάρχουν σημαντικές αυξομειώσεις, αλλά με σαφή ανοδική τάση κυρίως αν ληφθούν υπόψη τα τελευταία έτη. Οι περίοδοι μείωσης της παραγωγικότητας της εργασίας (1981-1984 και 1987-1989) είναι περίοδοι μείωσης της παραγωγής όχι μόνο σε σχέση με την απασχόληση (πράγμα που ισχύει εξ ορισμού) αλλά και σε απόλυτα μεγέθη. Είναι γνωστό ότι η προσαρμογή της απασχόλησης προς το επιθυμητό επίπεδο δεν είναι αυτόματη λόγω πρακτικών αλλά και θεσμικών αιτιών και συνεπώς είναι δυνατό η αυξομείωση της παραγωγής να μην συνοδεύεται από ανάλογες αυξομειώσεις της απασχόλησης. Σε περιόδους μείωσης της παραγωγής, η δυσκολία αυτή εκφράζεται με μείωση της παραγωγικότητας ενώ σε περιόδους αύξησης της παραγωγής με αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Όμως μακροχρονίως οι επιχειρήσεις επιτυγχάνουν τον συνδυασμό των παραγωγικών συντελεστών που ελαχιστοποιεί το κόστος παραγωγής για κάθε μέγεθος παραγωγής. Η εξέλιξη της παραγωγικότητας της εργασίας για την υφαντική βιομηχανία παρουσιάζει μια σαφή μακροχρόνια ανοδική τάση.

³² ΣΕΒΚ 1999

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η ευρωπαϊκή και η ελληνική υφαντική βιομηχανία βρίσκεται κατά τα τελευταία χρόνια υπό έντονο παγκόσμιο ανταγωνισμό με σημαντική μείωση της απασχόλησης κατά την τελευταία πενταετία. Είναι λοιπόν λογικό να συμπεράνει κανείς ότι η αύξηση του λόγου κεφαλαίου – εργασίας και η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας συνεχίζονται μέχρι σήμερα. Επίσης είναι λογικό να συμπεράνουμε ότι υπό το ανταγωνιστικό καθεστώς της νέας συμφωνίας της GATT οι ίδιες τάσεις θα επικρατήσουν και στο άμεσο μέλλον.

ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ

Οι επενδύσεις έχουν ως στόχο την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης. Επειδή όμως η εγχώρια αγορά είναι περιορισμένη, σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση των επενδύσεων παίζουν οι εξαγωγές και όχι οι πωλήσεις. Η πορεία των εξαγωγών υπαγορεύει περισσότερες επενδύσεις για να μην μειωθεί το μερίδιο στις ξένες αγορές. Οι επενδύσεις αυξάνουν διαχρονικά αλλά με ασταθή ρυθμό, κάτι που μπορεί να οφείλεται στο μεταπολεμικό πρότυπο συμπεριφοράς σύμφωνα με το οποίο οι επενδύσεις γίνονται κυρίως από το εξωτερικό και άρα η ανάπτυξη στηρίζεται στο ξένο κεφάλαιο και τεχνολογία.³³ Σημαντικό όμως ρόλο έπαιξε το κράτος με την αδυναμία του να προωθήσει την συσσώρευση κεφαλαίου με την δημιουργία νέων βιομηχανικών δραστηριοτήτων που θα κάλυπταν μέρος της εγχώριας ζήτησης.³⁴

Φαίνεται από τον πίνακα 2 ότι οι επενδύσεις στην κλωστοϋφαντουργία τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν ανοδική τάση. Συνολικά οι επενδύσεις αυξάνονται από το 1987 έως το 1996 κατά 126,6%. Το 1991 παρατηρείται σημαντική μείωση στο σύνολο των επενδύσεων. Αυτό οφείλεται στο κλίμα αβεβαιότητας που δημιούργησε η επικείμενη τελωνειακή ένωση με την Ε.Ο.Κ. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών γίνεται για την ανανέωση του μηχανολογικού εξοπλισμού. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι επενδύσεις ακολουθούν τη γενικότερη πορεία του κλάδου. Επίσης οι επενδύσεις επηρεάζονται κύρια από τις δαπάνες για μηχανήματα με τις οποίες ακολουθούν περίπου κοινή πορεία. Παρατηρείται

³³ Γιαννίτσης 1988, Λώλος & Παπαγιαννάκης 1993.

επίσης μεγάλη σχέση ανάμεσα στη μεταβολή των επενδύσεων και στις μεταβολές του ποσοστού των δαπανών για μηχανολογικό εξοπλισμό προς το σύνολο των επενδύσεων. Βλέπουμε λοιπόν ότι η απόφαση για επέκταση-ολοκλήρωση των επιχειρήσεων, είναι συγχρόνως απόφαση για εισαγωγή νέας τεχνολογίας και εκσυγχρονισμό. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επενδύσεις για κτίρια παρουσιάζουν την περίοδο που εξετάζουμε αύξηση κατά 427,2 % με μεγάλες διακυμάνσεις.

³⁴ Γιαννίτσης 1988.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2									
ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1987-1996(ΕΚΑΤ.ΔΡΧ.)									
ΕΤΗ	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ	ΚΤΙΡΙΑ	ΓΗΠΕΔΑ	ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ	ΕΠΙΠΛΑ	ΛΟΙΠΑ ΠΑΓΙΑ	ΣΥΝΟΛΑ	ΜΗΧ./ΣΥΝ.	
1987	13275	1882	338	649	733	833	17710	0,74957651	
1988	21524	4780	702	621	1152	1398	30177	0,713258442	
1989	19941	5856	1364	828	1347	1104	30440	0,655091984	
1990	19821	5979	357	831	1211	1802	30001	0,660677977	
1991	12239	3420	484	1004	1029	3538	21714	0,563645574	
1992	20473	5204	653	1272	1507	2157	31266	0,654800742	
1993	13187	8411	1094	857	1065	1457	26071	0,505811054	
1994	15648	4089	893	655	1338	3192	25815	0,60615921	
1995	18161	3322	768	823	1347	2822	27243	0,66662996	
1996	27096	8041	882	942	1357	1820	40138	0,675071005	

Πηγή:Επεξεργασία στοιχείων των "ετήσιων απογραφών βιομηχανίας" της ΕΣΥΕ

Β. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ – ΠΡΩΤΗ ΥΛΗ

Β.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Παρά τις διαφορές μεταξύ των ινών, ως προς την προέλευση και τις φυσικές τους ιδιότητες, η τυπική διαδικασία της παραγωγής της κλωστής είναι η ίδια για όλες τις ίνες³⁵. Η διαδικασία της ύφανσης είναι επίσης η ίδια, καθώς δεν επηρεάζεται σημαντικά από τις διαφορετικές φυσικές ιδιότητες των διαφόρων τύπων νημάτων.

Ανεξάρτητα από τις διαφορές των μηχανών που χρησιμοποιούνται για την επεξεργασία διαφορετικών ινών, υπάρχουν ορισμένα στάδια που είναι θεμελιώδη³⁶:

1. άνοιγμα, καθάρισμα και ανάμιξη
2. διαμόρφωση του φιτιλιού
3. προγνέσιμο του φιτιλιού
4. κλώση

Η διαδικασία της ύφανσης περιλαμβάνει τα εξής στάδια³⁷:

1. προετοιμασία του στημονιού
2. προετοιμασία του υφαδιού
3. ύφανση
4. φινίρισμα

Μία καθετοποιημένη επιχείρηση καλύπτει όλες τις διαδικασίες που προαναφέρθηκαν και ορισμένες φορές και τη βαφή του νήματος ή και του υφάσματος. Το πρώτο στάδιο (άνοιγμα, καθάρισμα και ανάμιξη) είναι πολύ σημαντικό, καθώς η πρώτη ύλη παραλαμβάνεται συσκευασμένη, συμπλεγμένη, με ξένα σώματα και προσμίξεις που διαφέρουν ανάλογα με την προέλευσή της (ζωική, φυτική ή ορυκτή). Οι ίνες πρέπει να αναμιχθούν καλά, γιατί η πρώτη ύλη

³⁵ Goswami et al., 1977, σ. 273.

³⁶ Goswami et al., 1977, σ. 274.

³⁷ Η ανάλυση της διαδικασίας της ύφανσης βρίσκεται στο 1B Aitken, *Automatic Weaving*, Columbre Press, Manchester & London 1964.

πρέπει να έχει ομοιομορφία στην εμφάνιση και τις απαραίτητες ιδιότητές για την περαιτέρω επεξεργασία της. Οι αναμεμιγμένες και καθαρές ίνες ανάγονται με τη συνδυασμένη ενέργεια περιστρεφόμενων αναμικτικών πτερυγίων (revolving beaters) και ρευμάτων αέρα. Το άνοιγμα, το καθάρισμα και η ανάμιξη είναι αδιαχώριστα και εκτελούνται στην ίδια μηχανή.

Η διαμόρφωση του φιτιλιού γίνεται στα χάρτζια (carding machines), μηχανή σχεδιασμένη για να παραλληλίζει τις ίνες μεταξύ τους. Πέρα από αυτή τη λειτουργία απομακρύνει τις πολύ κοντές και λεπτές ίνες και ολοκληρώνει την αφαίρεση των ξένων υλών. Οι δέσμες ινών, όσο το δυνατόν πιο παράλληλες μεταξύ τους, εισέρχονται στα λανάρια (gill boxes), απ' όπου εξέρχεται ένα συνεχές φιτίλι.

Όταν είναι επιθυμητή η παραγωγή νήματος υψηλής ποιότητας τότε ακολουθεί η διαδικασία του «χτενίσματος» στις χτενιστικές μηχανές (combing machines), όπου απομακρύνονται όλες οι ίνες από ένα μήκος και κάτω. Το αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής είναι μια εκλεπτυσμένη και εξευγενισμένη κλωστή.

Το φιτίλι που παράγεται συνήθως έχει, σε τομή, περισσότερες ίνες απ' όσες είναι απαραίτητες, γι' αυτό ακολουθεί η διαδικασία απίσχνανσης στους σύρτες (drafting rollers). Το συχνό πλέον φιτίλι έχει χάσει από τη συνοχή του και χρειάζεται πρόσθετη ενίσχυση πριν εισέλθει στη διαδικασία μικρής περιστροφής στις προγνέστριες (roving machines). Η μετατροπή του φιτιλιού σε κλωστή επιτυγχάνεται παραδοσιακά με την περιστροφή του σε πολύ υψηλές ταχύτητες. Η κλώση συνοδεύεται πάντα από τη διαδικασία τυλίγματος της κλωστής σε μπομπίνα, κώνο ή κύλινδρο έτσι ώστε να είναι έτοιμη για ύφανση.

Πριν από την ύφανση, υπάρχου δύο στάδια: η προετοιμασία του στημονιού και του υφαδιού. Το στημόνι χρειάζεται πιο πολύπλοκη προετοιμασία απ' ό,τι το υφάδι. Οι κλωστές που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για το στημόνι τοποθετούνται με τους κώνους, τις μπομπίνες ή τα μασούρια στις κατάλληλες θέσεις στη διάστρα (creel), συγκεντρώνονται σε μια «πλεξούδα» και τυλίζονται στον κύλινδρο του στημονιού (warp-beam), που έχει το ίδιο πλάτος με αυτό του υφάσματος που θα υφανθεί στη συνέχεια. Το νήμα που χρησιμοποιείται για τη

δημιουργία του στημονιού χρειάζεται καλάρισμα για να αντέξει στην καταπόνηση που θα υποστεί στον υφαντικό εργαλείο.

Η προετοιμασία του υφαδιού ποικίλλει ανάλογα με τη διαδικασία της ύφανσης και τη χρήση συμβατικών ή μη συμβατικών υφαντουργικών ιστών. Στους συμβατικούς ιστούς το υφάδι τυλίγεται στη «σαίτα», που το μεταφέρει κατά το πλάτος του υφάσματος και διαμέσου των στημονιών. Στους μη συμβατικούς ιστούς η σαίτα έχει αντικατασταθεί από άλλα συστήματα, όπως εκτοξευτήρες νερού, αέρα κ.α.³⁸ Με την διαδικασία φινιρίσματος ολοκληρώνεται η ύφανση. Τα ειδικά υφάσματα όπως μπουκλέ, κουρτίνες και γαζέ υφαίνονται από ειδικές μηχανές ή συμβατικές, στις οποίες προστίθενται προαιρετικοί μηχανισμοί.³⁹ Η συσκευασία που ακολουθεί ποικίλλει ανάλογα με τις παραγγελίες.

Εκτός από τα βασικά και θεμελιώδη στάδια που έχουν άμεση σχέση με την παραγωγή, υπάρχουν και δευτερεύοντα στάδια αλλά παράλληλα με την παραγωγή, που αφορούν στον ποιοτικό έλεγχο του προϊόντος σε όλα τα στάδια της παραγωγής.

Στις κλωστοϋφαντουργικές βιομηχανίες οι βασικές αρχές της δημιουργίας της κλωστής είναι κοινές, ανεξάρτητα προς την πρώτη ύλη. Ορισμένες, ωστόσο, διαφορές στο σύστημα παραγωγής και στον εξοπλισμό των βιομηχανιών παραγωγής κλωστής από βαμβάκι, από μαλλί ή από συνθετικές ίνες ασκούν επίδραση στη διάρθρωση των χώρων του εργοστασίου και στις απαραίτητες για την παραγωγή περιβαλλοντικές συνθήκες. Για παράδειγμα, η παραγωγή ινών «κατασκευασμένων από τον άνθρωπο» απαιτεί αποθηκευτικό χώρο ανεξάρτητο από το χώρο παραγωγής, λόγω των τοξικών και εύφλεκτων ουσιών που χρησιμοποιούνται. Παρ' όλα αυτά, κατά την έρευνα, ένα μόνο εργοστάσιο παραγωγής συνθετικής κλωστής διέθετε ανεξάρτητο χώρο αποθήκευσης της ίνας και η τροφοδοσία του χώρου παραγωγής γινόταν αυτόματα μέσω συστήματος υπέργειων αγωγών.⁴⁰ Στις εριοβιομηχανίες ο καθαρισμός της πρώτης ύλης γίνεται σε ειδικούς χώρους και μηχανές, γιατί πρόκειται για διαδικασία ιδιαίτερα

³⁸ Ανάλυση των διαφορών τύπων αργαλειών υπάρχει στο Gegard K. Boon, *Technology Transfer in Fibres, Textile and Apparel*, Sijthoff & Noordhoff, Alpen an den Rijn, The Netherlands, Rockville, Maryland, USA 1981, σ. 158-162.

³⁹ Κλωστοϋφαντουργία, άρθρο του Γιώργου Σακκά.

πολύπλοκη λόγω των πολλών προσμίξεων του μαλλιού (λίπος, ιδρώτας, άμμος, βρωμιά και φυτικές ουσίες) που δύσκολα απομακρύνονται και καθαρίζονται. Σε όλες τις ελληνικές εριοιργίες η φάση αυτή παραλείπεται, γιατί το μαλλί εισάγεται έτοιμο και καθαρό για επεξεργασία. Στις εριοβιομηχανίες τα δύο διαφορετικά συστήματα παραγωγής – το καρντέ και το πενιέ⁴¹ - ασκούν επίδραση στο σχεδιασμό των μηχανών και στις περιβαλλοντικές συνθήκες (ιδιαίτερα στην υγρασία και στη θερμοκρασία) αλλά δεν φαίνεται να επηρεάζουν σημαντικά το σχεδιασμό του κτιρίου.

⁴⁰ ΒΕΤΛΑΝΣ – ΝΑΟΥΣΑ Βιομ. Προϊόντων Κλωστοϋφαντουργίας Α.Ε.

⁴¹ Στο σύστημα πενιέ οι ίνες διατηρούνται παράλληλες στα χάρτζια, στα λανάρια και στις χτενιστικές μηχανές και αποβάλλονται αυτές που έχουν μικρό μήκος. Το φιτίλι που παράγεται με τον τρόπο αυτό είναι φινό και γερό. Αντίθετα στο σύστημα καρντέ, οι ίνες είναι αναμειγμένες και το φιτίλι αφράτο και μαλακό.

B.2. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΥΛΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ

Το βαμβάκι που παράγεται στη χώρα μας θεωρείται καλό ποιοτικά χωρίς ιδιαίτερες ποσοτικές και ποιοτικές διακυμάνσεις. Στα παραγόμενα βαμβακερά νήματα, οι πρώτες ύλες μετέχουν γενικά σε ποσοστό 35-40% του κόστους παραγωγής. Η ποιότητα του εκκοκκισμένου βαμβακιού δεν βρίσκεται σήμερα σε υψηλά επίπεδα, παρ' όλο που το ελληνικό βαμβάκι είναι από τη φύση του άριστης ποιότητας, λόγω κλιματολογικών συνθηκών.

Η ποσότητα βαμβακιού που χρειάζεται διαφέρει ανάλογα με τον τύπο του νήματος που κατασκευάζεται. Έτσι, για την παραγωγή 100 κιλών νήματος καρντέ απαιτούνται 111 κιλά βαμβακιού ενώ για παραγωγή 100 κιλών νήματος πεννιέ απαιτούνται 128 κιλά βαμβακιού.

Σε πολλές περιπτώσεις, το ελληνικό βαμβάκι εξάγεται και στην συνέχεια επανεισάγεται, ως νήμα, στη χώρα μας. Αυτό το φαινόμενο, όπως υποστηρίζει ο κλάδος, θα πρέπει να σταματήσει αφού τα εγχώρια νηματουργεία έχουν την δυνατότητα να επεξεργάζονται αυτές τις ποσότητες βαμβακιού που εξάγονται.

Το πλείστον των πρώτων υλών εισάγονται από το εξωτερικό σε τιμές που διαμορφώνονται βάσει των κανόνων της ολιγοπωλιακής αγοράς. Οι τυχόν υποτιμήσεις του νομίσματος καθιστούν πιο έντονο το πρόβλημα αυτό.

Οι κύριες χώρες προέλευσης των εισαγόμενων πρώτων υλών της νηματουργίας βάμβακος είναι το Πακιστάν, το Ισραήλ, η Αίγυπτος και η Κίνα.

Επειδή το βαμβάκι αποτελεί χρηματιστηριακό είδος, οι μεταβολές συναλλάγματος δεν επηρεάζουν την τιμή του διότι αυτή προσδιορίζεται σε διεθνές επίπεδο. Το 1986, η τιμή του βαμβακιού ήταν 190-195 δρχ./κιλό, το 1987 έπεσε στις 190 δρχ./κιλό και το 1988 και 1989 ανέβηκε στις 230 και 250 δρχ./κιλό αντίστοιχα.

Σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού Βάμβακος, η μέση τιμή του βαμβακιού αυξήθηκε από το 1981 μέχρι το 1987, με μέσο ετήσιο ρυθμό 21,6% για το σύσπορο βαμβάκι και 6,5% για το εκκοκκισμένο. Στην τιμή του εκκοκκισμένου βαμβακιού σημειώθηκαν, ωστόσο, κάποιες διακυμάνσεις, όπως

αυτή του 1986 όταν η τιμή του έπεσε στις 175,8 δρχ./κιλό που ήταν το 1985. Η πτώση της τιμής συνεχίστηκε και το 1987.

Από το 1975 μέχρι το 1986 σημειώθηκε αύξηση στην παραγωγή εκκοκκισμένου βαμβακιού στη χώρα μας, της οποίας ο μέσος ετήσιος ρυθμός υπολογίζεται σε 4,3%. Ενώ τα προηγούμενα χρόνια σημειώνονταν διακυμάνσεις στην παραγωγή, μετά το 1982 και μέχρι το 1986 η παραγωγή εκκοκκισμένου βαμβακιού αυξανόταν σταθερά. Ο 1987 η παραγωγή έπεσε πάλι σε 176 χιλ. τόνους.⁴²

Για την παραγωγή μάλλινων νημάτων γίνονται εισαγωγές μαλλιού από την Αυστραλία – μέσω Ισραήλ - τη Γερμανία, την Αγγλία και την Αργεντινή. Τα τελευταία όμως χρόνια, η ποιότητα του μαλλιού δεν είναι τόσο υψηλή όσο ήταν πριν 5 χρόνια. Έτσι, όπως αναφέρουν τα νηματουργεία, το μαλλί που εισάγεται τώρα είναι συνήθως «χαρμάνι» διαφόρων ποιοτήτων μαλλιού.

Πρώτη ύλη για την παραγωγή νημάτων ραιγιόν είναι η κυτταρίνη, που εισάγεται από τον Καναδά χωρίς προβλήματα.

Για την παραγωγή συνθετικών νημάτων χρησιμοποιούνται κατάλοιπα πετρελαίου, που εισάγονται από την Γερμανία και άλλες χώρες της ΕΟΚ. Το μόνο πρόβλημα που αναφέρουν τα νηματουργεία σχετικά με τις εισαγόμενες πρώτες ύλες, είναι οι διακυμάνσεις της τιμής του δολαρίου.⁴³

⁴² Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας: Ελληνική Γεωργία Επιλογή: Ετήσια Έκδοση – Οργανισμός Βάμβακος: Ετήσια Στατιστική Βάμβακος Ηλιάνθου. Φεβρουάριος 1989.

⁴³ «Ο κλάδος της νηματουργίας στην Ελλάδα και διεθνώς» Β. Πατσουράτης.

Γ. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ

Τα πρώτα εργοστάσια στην Ελλάδα χρησιμοποιούσαν ατμομηχανές ή τουρμπίνες που είχαν ως κινητήρια δύναμη το νερό που προερχόταν από γειτονικούς καταρράκτες ή πηγές. Από το νερό ο ατμός παραγόταν με τον εξής τρόπο: μέσα σε κλειστές δεξαμενές χτυπιόταν ορυκτέλαιο απουσία οξυγόνου. Έτσι η θερμοκρασία ανέβαινε στους 200-300°C και παραγόταν ατμός που κινούσε μια ατμομηχανή⁴⁴. Στο εργοστάσιο «Κλωστοϋφαντήρια Εδέσσης,

Α.Β.Ε.Ε.» χρησιμοποιούσαν την υδροκίνηση με τον ίδιο τρόπο όπως και στα πρώτα κλωστήρια και υφαντήρια της Ευρώπης, τα οποία, εξάλλου, είχαν ως πρόδρομό τους υδρόμυλους επεξεργασίας του καλαμποκιού.

Η κινητήρια δύναμη μεταφερόταν σε κάθε μηχανή μέσω ενός συστήματος εναέριων αξόνων. Εκτός από το σύστημα αξόνων ο μηχανισμός μετάδοσης της κίνησης περιελάμβανε τροχαλίες και ιμάντες. Μέχρι την εποχή του μεσοπολέμου, ορισμένες από τις παλιές κλωστοϋφαντουργίες στην Ελλάδα εξακολουθούν να εφαρμόζουν αυτό το σύστημα εξάρτησης των μηχανών από μία κοινή πηγή παραγωγής ενέργειας, που συνήθως βρισκόταν σε ανεξάρτητο χώρο.

Στις αρχές του 1920 ατμομηχανές και υδροτουρμπίνες άρχισαν να αντικαθίστανται από νηζελομηχανές και αργότερα από ηλεκτρικούς κινητήρες. Η βαθμιαία αντικατάσταση, μεταξύ 1926 και 1928, του παλιού συστήματος κινητήριων μηχανών από άλλα συστήματα φαίνεται παρακάτω στον πίνακα 2 που αναφέρεται στο σύνολο της βιομηχανίας. Αν λάβουμε όμως υπόψη μας ότι η κλωστοϋφαντουργία ήταν ο πιο σημαντικός κλάδος της βιομηχανίας της εποχής και μάλιστα με υψηλό βαθμό μηχανοποίησης, μπορούμε να υποθέσουμε ότι ο πίνακας εικονογραφεί με μεγάλη προσέγγιση την κατάσταση του τομέα.

⁴⁴ Μαρτυρία του Κ. Σιγάρα, ιδιοκτήτη της εταιρείας «Σιγάρα».

Πίνακας 1

**ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΙΝΗΤΗΡΙΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
1926, 1927, 1928⁴⁵**

Κινητήρια μηχανή	1926		1927		1928	
	Αριθμ. Καταστ.	Συν. H.P	Αριθμ. Καταστ.	Συν. H.P	Αριθμ. Καταστ.	Συν. H.P
Μηχανές Ντήζελ H.P	329	17.440	630	19.106	834	26.532
Πετρελαιομηχανές H.P	6	87	5	10	5	36
Ατμομηχανές H.P	4	476	1	-	2	183
Μηχανές γκαζιού H.P	2	87	3	140	1	13
Τουρμπίνες H.P	5	1.049	2	1.442	11	1.582
Ηλεκτρικές γεννήτριες H.P	569	3.785	940	5.509	1.021	7.849
	79	5.117	117	4.763	159	6.956

Η γρήγορη εισαγωγή των ντηζελομηχανών και των μεγάλων ηλεκτροκινητήρων ως κύριων πηγών ενέργειας στο αξονικό σύστημα μετάδοσης της κίνησης φαίνεται και από το μεγάλο αριθμό στο έντυπο Έργα Εικονογραφημένων Δεκαπενθήμερον Περιοδικόν της Βιομηχανίας, της Συγκοινωνίας και των Τεχνικών Έργων και αργότερα μετά το 1932, στο επίσημο περιοδικό του Τ.Ε.Ε., τα Τεχνικά Χρονικά⁴⁶. Οι διαφημίσεις αναφέρονται σε μηχανές για τις κλωστοϋφαντουργίες που εισάγονται από το Βέλγιο, τη Βρετανία, την Ολλανδία, τη Γερμανία, τη Δανία και την Ιταλία. Η μετάβαση όμως από τις ατμομηχανές και τις ντηζελομηχανές στους ηλεκτρικούς κινητήρες δεν είχε, αρχικά τουλάχιστον, επιπτώσεις χωρικές, γιατί διατηρήθηκε το παλαιό σύστημα μετάδοσης της κίνησης στις μηχανές μέσω σφονδύλων, αξόνων και ιμάντων.

Αργότερα, μετά τα μέσα του 1930, μικροί ηλεκτροκινητήρες προσαρμοσμένοι σε κάθε μηχανή κατέργησαν το γραμμικό σύστημα μετάδοσης της κίνησης με άξονες, τροχαλίες και ιμάντες. Κάθε μηχανή μπορούσε πλέον να τοποθετηθεί σε οποιαδήποτε θέση και να λειτουργεί ανεξάρτητα, και με ρυθμό ανεξάρτητο από το ρυθμό των άλλων μηχανών. Η πρώτη διαφήμιση ενός μικρού ηλεκτροκινητήρα δημοσιεύτηκε στα Τεχνικά Χρονικά στις 15 Ιανουαρίου του 1936, αλλά η εκτεταμένη χρήση τους άρχισε μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Θα πρέπει να

⁴⁵ Σιδέρης, 1929, σ. 576.

λάβουμε υπόψη μας ότι το ηλεκτρονικό ρεύμα ήρθε στην Ελλάδα στις αρχές του 20ου αιώνα, με την ίδρυση του πρώτου σταθμού παραγωγής ρεύματος⁴⁷ για την πόλη της Αθήνας το 1902, από την εταιρεία Thomson Haiston de la Mediterranee⁴⁸. Εντούτοις βιομηχανική χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας έγινε αργότερα και παρουσίασε έντονη αύξηση στη δεκαετία 1925-1935. Οι συνέπειες αυτής της τεχνολογικής ανάπτυξης ήταν πολύ σημαντικές όχι μόνο για το σχεδιασμό και την κατασκευή των εργοστασίων, αλλά και για τις συνθήκες περιβάλλοντος στο χώρο παραγωγής.

Στη διεθνή Έκθεση Μηχανημάτων Κλωστοϋφαντουργίας «ITMA '95» που πραγματοποιήθηκε στο Μιλάνο 1430 κατασκευαστές μηχανημάτων και αξεσουάρ, από 31 χώρες παρουσίασαν ότι καλύτερο είχαν σε σχέση με τις εξελίξεις, καινοτομίες και τροποποιήσεις σε ήδη δοκιμασμένα αλλά και σε καινούργια μηχανήματα και υλικά.

Η εξέλιξη της τεχνολογίας και οι απαιτήσεις για την αύξηση της παραγωγικότητας είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση των ορίων ταχύτητας των μηχανημάτων και τη βελτίωση της ποιότητας των υφαντών, γεγονός που επέβαλλε την εφαρμογή εξελιγμένων μηχανικών συστημάτων, αυτόματων συστημάτων ελέγχου και ρύθμισης των παραμέτρων λειτουργίας.

ΜΗΧΑΝΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΦΑΝΣΗΣ

Όπως και στους άλλους τομείς της κλωστοϋφαντουργίας έτσι και στην προετοιμασία της ύφανσης το κύριο χαρακτηριστικό το αποτελεί η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω της αυτοματοποίησης, χρήσης ηλεκτρονικών συστημάτων και ρομπότ.

- Διάστρες

Στον τομέα των μηχανών διασίματος συνεχίστηκε η προσπάθεια αύξησης της ταχύτητας λειτουργίας (1500 m/min) ταυτοχρόνως με την εισαγωγή αυτόματων

⁴⁶ Το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας ιδρύθηκε το 1923 με βάση το Ν.Δ 1/23.11.1923. Το επίσημο περιοδικό του άρχισε να εκδίδεται το 1932.

⁴⁷ Η ανάλυση κάθε παράγοντα και τα προληπτικά μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται αναφέρονται στο International Labour Organization, *Safety and Health in the Textile Industry*.

⁴⁸ Μπίρης, 1966, σ.83.

συστημάτων και τη χρήση υπολογιστών για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την καταγραφή των παραμέτρων της παραγωγής και της ποιότητας.

Σε ότι αφορά το πλαίσιο μπορεί να επισημανθεί η αύξηση του τεχνικού επιπέδου εκτέλεσης με σκοπό τη διεύρυνση των τεχνολογικών δυνατοτήτων (αυτόματη ρύθμιση της τάνυσης των νημάτων, διάταξη τάνυσης με δυνατότητα μπλοκαρίσματος κατά το σπάσιμο του νήματος, κλπ.), όπως και η πρόοδος στον τομέα της μείωσης του χρόνου φόρτωσης και αλλαγής του πλαισίου. Συγκεκριμένα πολλοί κατασκευαστές μηχανημάτων (Karl Mayer, Benninger,

Sucker-Muller-Hacoba) παρουσίασαν νέους τύπους τανυστήρων νήματος λιγότερο επιρρεπείς στο μπλοκάρισμα λόγω της σκόνης, χρησιμοποιώντας φυσητήρα με διακοπτόμενη δράση, ή κλείνοντάς τους ερμητικά. Η εταιρεία Karl Mayer παρουσίασε ένα εκσυγχρονισμένο πλαίσιο με ενσωματωμένο τον κομποδέτη και τον κόπτη του νήματος, ενώ η Sucker-Muller-Hocaba αυτοματοποίησε πλήρως τα πλαίσια για πολύχρωμα στημόνια παρουσιάζοντας ένα σύστημα για τη φόρτωση του πλαισίου.

Η Benninger συμπεριέλαβε στη διάστρα ένα αποτελεσματικό σύστημα που αποτρέπει το μπέρδεμα των νημάτων και προσφέρει ένα οπτικά ελεγχόμενο βοηθητικό εξάρτημα φόρτωσης του πλαισίου.

Στις τμηματικές διάστρες η Benninger και η Suzuki παρουσίασαν μια πλήρως αυτοματοποιημένη μηχανή, μειώνοντας στο ελάχιστο το χρόνο σταματήματος για την αλλαγή του δρόμου, ενώ και η διάστρα της Karl Mayer είναι σημαντικά αυτοματοποιημένη.

Στις διάστρες κατά κυλίνδρους δεν υπάρχουν βασικές καινοτομίες. Παρουσιάστηκαν μηχανές με διάμετρο φλάντζας 1400 mm που παρέχουν σύστημα συλλογής της σκόνης και του χνουδιού εξασφαλίζοντας την ποιότητα του στημονιού ακόμη και σε υψηλές ταχύτητες διασίματος 1500 m/min (Benninger).

- Κολλαρίστριες

Η τεχνολογία κολλαρίσματος δεν έχει αλλάξει. Οι αυξημένες όμως ταχύτητες λειτουργίας των σύγχρονων υφαντικών μηχανών επέβαλλαν μια σειρά από τελειοποιήσεις και στον τομέα του κολλαρίσματος.

Κατασκευαστικές βελτιώσεις της μηχανή επιτρέπουν αυξημένες ταχύτητες λειτουργίας παράλληλα με την ελάττωση της κατανάλωσης θερμικής και ηλεκτρικής ενέργειας.

~~Υπάρχουν βελτιώσεις άξιες αναφοράς, όπως: ανεξάρτητη κίνηση με κινητήρες~~ ελεγχόμενης συχνότητας, απλούστερη και πιο εκτεταμένη καταγραφή των δεδομένων παραγωγικής διαδικασίας, μετρητής κατανάλωσης κόλλας, απλούστερη παρακολούθηση της μηχανής από τον χειριστή (Handy-mat-Benninger).

Ο έλεγχος των μηχανημάτων έχει αποκεντρωθεί. Κάθε μηχανική μονάδα (module) έχει το δικό της αποθηκευτικό πρόγραμμα ελέγχου που συνδέεται με τον κεντρικό υπολογιστή (Sucker-Muller-Hacoba).

Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει το πρώτο software σύστημα που εφαρμόστηκε σε κολλαρίστρα, το "BEN-Size-Expert" που παρέχει πληροφορίες σχετικά με το κολλάρισμα του στημονιού και την εφαρμογή της συνταγής της κόλλας. Αφού εισαχθεί στο πρόγραμμα το σύνολο των δεδομένων, αυτό αναλύει και προσδιορίζει την απόδοση του κολλαρίσματος και της ύφανσης.

Οι σύγχρονες διάστρες και κολλαρίστρες, χάριν στους αυτοματισμούς και στα ηλεκτρονικά τους συστήματα παρουσιάσουν σημαντικά οικονομικά και ποιοτικά πλεονεκτήματα, εξασφαλίζοντας την κατασκευή ενός άψογου στημονιού με απόλυτα ομοιόμορφη τάνυση των νημάτων και με θετική επίδραση στην ποιότητα του υφάσματος.

- Κομποδετικές μηχανές

Οι κομποδετικές μηχανές που παρουσιάστηκαν δεν είχαν σημαντικές αλλαγές. Γενικά οι μηχανές αυτές περιλαμβάνουν τέσσερα διαφορετικά είδη κομποδέματος και χαρακτηρίζονται από απόλυτη αξιοπιστία για μεγάλη γκάμα νημάτων,

ηλεκτρονική επιλογή της επανάληψης, απλό χειρισμό, ελάχιστη συντήρηση (Knotex, Fischer-Poege, Staubli-AG).

- Μηχανές μιτώματος

Η εταιρεία Staubli-AG παρουσίασε το πλέον σύγχρονο σύστημα αυτόματου μιτώματος, την μηχανή DELTA-200, που εξασφαλίζει το πέρασμα μέσα από τις λαμέλες, τα μιτάρια και το χτένι 200 κλωστών/min, με απλό χειρισμό μέσω οθόνης.

Η αυτοματοποίηση της διαδικασίας του μιτώματος συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση της παραγωγικότητας του υφαντηρίου και τη μείωση του κόστους παραγωγής.

ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΜΗΧΑΝΕΣ

Η ουσιαστική εξέλιξη στην τεχνολογία των υφαντικών μηχανών, τα τελευταία χρόνια, αφορά την τεχνική μετάδοση της κίνησης και τον έλεγχο μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Ανεξάρτητα συστήματα κίνησης (drives), ηλεκτρονικά ελεγχόμενα αποτελούν τη βάση για μια υφαντική μηχανή ελεγχόμενη από Η/Υ.

Κινητήρες εναλλασσόμενου ρεύματος με δυνατότητα ελέγχου της συχνότητας, ή κινητήρες συνεχούς ρεύματος μπορούν να παρέχουν μεγάλο φάσμα ταχυτήτων, προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις των νημάτων και των παραγόμενων υφασμάτων.

Ο στημονορόλος και ο υφασματορόλος ελέγχονται ηλεκτρονικά ανεξάρτητα, καθώς επίσης, ο επιλογέας και ο τροφοδής υφαδιού, η ρατιέρα και η μηχανή jacquard κινούνται με ηλεκτρονικό σύστημα.

Είναι πλέον εφικτή η αλλαγή της πυκνότητας υφαδιού της τάσης του στημονιού καθώς και του σχεδίου, κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της μηχανής μέσω υπολογιστή. Τα ηλεκτρονικά συστήματα επιτρέπουν τη δραστική μείωση των ελαττωμάτων του υφαντού που οφείλονται στο ξεκίνημα και το σταμάτημα του υφαντού ιστού.

Όλες αυτές οι ηλεκτρονικά ελεγχόμενες κινήσεις των υφαντικών μηχανών αποτελούν τη βάση για μια πλήρως ηλεκτρονικά ελεγχόμενη υφαντική μηχανή, με αυξημένη ταχύτητα και με ουσιαστικά απλουστευμένο χειρισμό.

Η επαναστατική μηχανή της Sulzer Ruti. Μετά από μια πολυετή απουσία στο χώρο της υφαντικής, όσον αφορά την εφαρμογή νέων τεχνολογιών ύφανσης, η εταιρεία Sulzer-Rutti παρουσίασε μια αυθεντική καινοτομία, τη μηχανή πολλαπλών φάσεων (multi-phase) "M8300". Η μηχανή αυτή προκάλεσε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον στους επισκέπτες της έκθεσης, αφού σηματοδοτεί μια

νέα εποχή στην τεχνολογία της ύφανσης. Η λειτουργία της δεν βασίζεται πλέον στην κλασική αρχή ύφανσης (δεν υπάρχουν τελάρα, μιτάρια και το κλασσικό χτένι), αλλά στην αρχή των πολλαπλών φάσεων. Η μηχανή εισάγει τέσσερα υφάδια ταυτόχρονα σε αντίστοιχα διαδοχικά ανοίγματα στην κατεύθυνση του στημονιού. Το στημόνι οδηγείται πάνω από ένα συνεχώς περιστρεφόμενο τύμπανο (weaning rotor) που δημιουργεί διαδοχικά ανοίγματα μέσα στα οποία μεταφέρονται τα υφάδια με χαμηλή πίεση αέρος.

Σε ωφέλιμο πλάτος 190 cm και ύφανση 1/1 η μηχανή παράγει υφάσματα μαζικής παραγωγής τα οποία αποτελούν το 65% της συνολικής παραγωγής υφασμάτων. Ήδη, ως αναπτυσσόμενο προϊόν η μηχανή αυτή επιτυγχάνει αποτελέσματα που ξεπερνούν κατά πολύ αυτά μιας σύγχρονης υφαντικής μηχανής με αέρα, αφού η ταχύτητα εισδοχής υφαδιού είναι άνω των 5000 m/min.

Επιπλέον, τα πλεονεκτήματα της μηχανής αυτής:

- μικτότερη κατανάλωση ενέργειας ανά τετραγωνικό μέτρο από οποιαδήποτε άλλη μηχανή
- μειωμένο θόρυβο κατά 50%
- ίδιο χώρο εγκατάστασής με εκείνον που καταλαμβάνει μια μηχανή αέρος με μεγάλο στημονορόλο
- κεντρικό σύστημα συλλογής της σκόνης και του χνουδιού.

Συμπερασματικά λοιπόν η μηχανή προορίζεται για παραγωγή υφασμάτων μεγάλης κατανάλωσης με μειωμένο κόστος ύφανσης.

- Μηχανές με βλήμα

Σε αντίθεση με τις εξολοκλήρου ηλεκτρονικά ελεγχόμενες υφαντικές μηχανές, που ο εξοπλισμός τους ανεβάζει το κόστος της κατασκευής τους, υπάρχουν και μηχανές με πιο απλό εξοπλισμό, που επιτρέπουν τη διαμόρφωση χαμηλού κόστους ύφανσης.

Είναι η περίπτωση της μηχανής "Plean" της Sulzer-Rutti που εγγυάται την οικονομικότερη παραγωγή σταθερών υφασμάτων, αφού χαρακτηρίζεται από μέτρια κατανάλωση ενέργειας, και σημαντικά χαμηλή φύρα υφαδιού. Θετικές εντυπώσεις προκάλεσε και η υφαντική μηχανή «P 7200» για παραγωγή «βαρύ denim» με εισδοχή υφαδιού 1400 m/min και πλάτος στο χτένι 360 cm.

- Μηχανές με ταινίες

Οι κατασκευαστές μηχανών με ταινίες απέδειξαν την πολλαπλή χρησιμότητα των μηχανών τους με το μεγάλο πλήθος ειδικών υφασμάτων και χρησιμοποιώντας μεγάλη γκάμα νημάτων.

Γενικά, οι μικρότερες και ελαφρύτερες λαβίδες, επιτρέπουν υψηλότερες ταχύτητες και μικρότερο ύψος ανοίγματος, με αποτέλεσμα τη μείωση των καταπονήσεων των νημάτων του στημονιού.

Η ICBT, γνωστή κατασκευάστρια εταιρεία μηχανών νημάτων texture παρουσίασε δύο μηχανές με ελεγχόμενες ταινίες και ένα νέο σύστημα jacquard που είναι ενσωματωμένο στη μηχανή με αποτέλεσμα χαμηλή και σταθερή κατασκευή.

Η εταιρεία Nuovo Pignone, με την πρωτότυπη υφαντική μηχανή "Next", βασισμένη στη σειρά "Fast", με φουτουριστικά καλύμματα είχε ως στόχο τη σημαντική μείωση του θορύβου. Η εταιρεία Somet επίσης, παρουσίασε ένα σύστημα καλυμμάτων ισχυριζόμενη ότι μειώνει το θόρυβο κατά 2dB, καθώς και ένα νέο σύστημα λαβίδας και ψαλίδι υφαδιού, το οποίο μειώνει τη φύρα του υφαδιού στην πλευρά εισδοχής του.

Ένα αντίστοιχο σύστημα παρουσίασε και η Sulzer-Ruti στη μηχανή "G200", που μειώνει τη φύρα περίπου κατά 4 cm στην αριστερή πλευρά, και που είναι φανερό ότι συμφέρει ιδιαίτερα κατά την επεξεργασία νημάτων υφαδιού υψηλού κόστους.

Επίσης, η μηχανή "G200" για πετσέτες δημιουργεί πολλές δυνατότητες για νέα σχέδια.

Ενδιαφέρον παρουσίασε και η μηχανή P1001 της εταιρείας Vamatex εξοπλισμένη με το πλέον απλό μηχανικό σύστημα για την κίνηση των ταινιών, με ειδικούς οδηγούς για την ακριβή κίνηση των ταινιών στο άνοιγμα και με πνευματικό σύστημα για την απομάκρυνση της σπασμένης υφαδιάς.

Χρησιμοποιώντας την τεχνική των ταινιών η εταιρεία Van de Wiele παρουσίασε τη πρώτη μηχανή ύφανσης με τρεις άκαμπτες ταινίες. Με την ταυτόχρονη εισδοχή τριών υφαδιών, έχουμε μεγαλύτερη παραγωγικότητα κατά 50%, στην ίδια ταχύτητα λειτουργίας.

- Μηχανές με αέρα

Οι κατασκευαστές αυτών των μηχανών απέδειξαν ότι οι μηχανές με αέρα μπορούν να επεξεργαστούν νήματα οριακών καταστάσεων και να παράγουν υφάσματα μεγάλου βάρους.

Χρησιμοποιήθηκαν για υφάδι νήματα υψηλών στρίψεων-crep, νήματα chenille, από λεπτό μαλλί και συνεχείς ίνες και υφάνθηκαν σε υψηλές ταχύτητες, που ξεπερνούν τις 1000rpm.

Η εταιρεία Gunne, η πρώτη εταιρεία που προσέφερε μηχανές αέρος για πετσέτες παρουσίασε μια νέα μηχανή με κινητήρα ελεγχόμενης συχνότητας και σκελετό χαμηλών κραδασμών. Μηχανή αέρος για πετσέτες παρουσίασε και η Nuono Pignone, την "Fast Jet" καθώς και η Dornier.

Με τις δικές της μηχανές αέρος η εταιρεία Picanol απέδειξε μεγάλη ευελιξία στην παραγωγή υφασμάτων σε συνδυασμό με υψηλή παραγωγικότητα (1500 rpm για πλάτος 190 cm). Το μοντέλο "DELTA" της ίδιας εταιρείας σχεδιάστηκε για υφάσματα ευρείας κατανάλωσης και χαμηλού κόστους.

Ενδιαφέρον παρουσίασε το μοντέλο της μηχανής αέρος "Mach-3" της Somet. Πρόκειται για μια δίπλευρη μηχανή με ενιαία κίνηση, που χάρη στην κατακόρυφη διαδρομή των δύο στημονιών, καταλαμβάνει το χώρο μιας μόνο μηχανής. Υφαίνοντας δύο υφάσματα πλάτους 322 cm το καθένα, με εισδοχή υφαδιού 3864

m/min η μηχανή αγγίζει την υψηλότερη ταχύτητα που καταγράφηκε στις airjet συμβατικές μηχανές.

Η εταιρεία Tsudakoma παρουσίασε το μοντέλο «ZAX» για την παραγωγή απλών υφασμάτων με υψηλές ταχύτητες παραγωγής (1700 rpm για πλάτος 170cm).

- Μηχανές με νερό

Δύο μόνο εταιρείες παρουσίασαν μηχανές με νερό: η Moning Elitex και η Tsudakoma (ZW405) με βασικό χαρακτηριστικό την υψηλή ταχύτητα των 2000 rpm. Οι μηχανές αυτές είναι ιδανικές για την ύφανση μη κολλαρισμένων νημάτων από συνεχείς ίνες.

Σχηματισμός ανοίγματος

Οι καινοτομίες και τα εκσυγχρονισμένα συστήματα στον τομέα του σχηματισμού του ανοίγματος του στημονιού, που παρουσιάστηκαν στην «ITMA'95» συνεχίζουν να ακολουθούν μια τάση προς αυξημένες ταχύτητες λειτουργίας, απλούστευση της συντήρησης και ευελιξία στην κατασκευή υφασμάτων. Η απάντηση στις αυξημένες ταχύτητες εισδοχής υφιδιού ήταν η κατασκευή νέας γενιάς πιο σταθερών και συμπαγών μηχανισμών σχηματισμού ανοίγματος.

Αξίζει να αναφερθούν τα επιμέρους παρακάτω:

- τα στοιχεία μετάδοσης της κίνησης μεταξύ του μηχανισμού σχηματισμού ανοίγματος και των τελάρων έχουν κεντρική λίπανση (Fimtextile) ενώ οι σύνδεσμοί τους έχουν ισχυροποιηθεί (Staubli).
- ο μηχανισμός jacquard ενεργοποιείται με ανεξάρτητο συγχρονισμένο σύστημα κίνησης με σκοπό την εξάλειψη του κινδύνου αδράνειας που οφείλεται στις μεγάλες διαδρομές της μετάδοσης της κίνησης (Grosse).
- Στην ύφανση στενών υφασμάτων, όπου οι ταχύτητες των μηχανών είναι σχετικά υψηλές, η επαναφορά των τελάρων πραγματοποιείται με πεπιεσμένο αέρα προσδίδοντας μεγαλύτερη ελαστικότητα (Muller).

Σε ότι αφορά την παραγωγή υφασμάτων αυτή γίνεται πιο ευέλικτη με τις ακόλουθες καινοτομίες:

- ο μέγιστος αριθμός αγκίστρων σε ένα μηχανισμό jacquard έχει διπλασιαστεί η τουλάχιστον σημαντικά αυξηθεί. Για παράδειγμα: 12.288 άγκιστρα η (Staubli CX 1060) και 10.752 άγκιστρα η (Grosse EJP-2)
- ο ηλεκτρονικός μηχανισμός jacquard είναι κατασκευασμένος από ανεξάρτητες μονάδες (modules), έτσι ώστε με την πρόσθεση ή την αφαίρεση μονάδων μπορούμε να πετύχουμε τον απαιτούμενο αριθμό αγκίστρων.

Αξιόλογη πρόοδος έχει σημειωθεί και στην αξιοπιστία της λειτουργίας των μηχανισμών και στην ποιότητα των παραγόμενων υφασμάτων, αφού η

παρακολούθηση των μαγνητών στους ηλεκτρονικούς μηχανισμούς jacquard μπορεί να γίνει ακόμη και κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της μηχανής (Grosse).

Το περίβλημα του μηχανισμού εμποδίζει την είσοδο της σκόνης, επιτρέποντας τον εξαερισμό δίχως να καταλαμβάνεται επιπλέον χώρος (Bonas).

Γενικά υπάρχει συμβατότητα με όλα τα τρέχοντα συστήματα CAD. Διορθώσεις επί των στοιχείων του σχεδίου μπορούν να γίνουν κατευθείαν πάνω στην μονάδα ελέγχου της υφαντικής μηχανής ή μέσω φορητού υπολογιστή.

Υπάρχουν καινοτομίες και στην κατασκευή βαριών υφασμάτων. Διατίθεται ραπίέρα κλειστού ανοίγματος με ηλεκτροπνευματικό έλεγχο, για μέγιστο αριθμό 24 τελάρων, σχεδιασμένη για πλάτος χτενιού 35 μέτρα (Staubli).

Για υφαντήρια που δεν επιθυμούν να αντικαταστήσουν το μηχανικά ελεγχόμενο μηχανισμό Jacquard με ηλεκτρονικό, προσφέρεται ένα σύστημα ηλεκτρονικής ανάγνωσης για τον έλεγχο των βελονών, στον οποίο η ακίδα ανάγνωσης ελέγχεται με πιεζοηλεκτρικό σύστημα.

Συμπερασματικά, οι υφαντικές μηχανές που παρουσιάστηκαν στην έκθεση χαρακτηρίζονται γενικά από:

- υψηλό βαθμό αυτοματισμού και χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων και υπολογιστών σε όλους τους τύπους των μηχανών,
- αυξημένες ταχύτητες λειτουργίας,
- ευελιξία στην παραγωγή υφασμάτων,
- επικράτηση των μηχανών μεγάλου ωφέλιμου πλάτους, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα της ταυτόχρονης ύφανσης δύο ή περισσότερων υφαντών,

- παρακολούθηση των παραμέτρων λειτουργίας (ταχύτητα, παραγωγή, κατανάλωση ενέργειας κ.λ.π.) μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών.
Συγχρόνως οι μηχανές είναι εξοπλισμένες με ηλεκτρονικές διατάξεις για:
- τον έλεγχο του υφαδιού,
- την αυτόματη ανίχνευση υφαδιάς,
- την ενεργοποίηση του ρυθμιστή του στημονιού με σκοπό τη διατήρηση μιας σταθερής τάσης,
- τον έλεγχο της σειρά διέλευσης του υφαδιού στο άνοιγμα.

Είναι φανερό λοιπόν, ότι οι κατασκευαστές έδωσαν μεγάλη έμφαση στην αυτοματοποίηση και τη χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων, με σκοπό την αύξηση της παραγωγικότητας, τη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων υφασμάτων και τη μείωση του κόστους παραγωγής, δίνοντας έτσι λύσεις στην αντιμετώπιση του σκληρού ανταγωνισμού⁴⁹.

Κατά τη διάρκεια της πρόσφατης ITMA '95 στο Μιλάνο, οι κατασκευαστές μηχανημάτων κλωστοποίησης στο βαμβακερό σύστημα δεν έδειξαν ουσιαστικά νέες διαδικασίες παραγωγής ή μηχανήματα. Ήταν μάλλον μια τροποποίηση των υπάρχουσών διαδικασιών σε συνδυασμό με την ανάπτυξη εντυπωσιακών συστημάτων software για την υποστήριξη και βελτίωση της απόδοσης του hardware των μηχανημάτων τους. Αν και η αύξηση της ταχύτητας της παραγωγής ήταν μέτρια και στα τρία κύρια συστήματα κλώσης, η έμφαση που δόθηκε ήταν στην ευελιξία δηλαδή την ικανότητα επεξεργασίας μικρών παρτίδων παραγωγής, τη βελτίωση της ποιότητας, ελαχιστοποίηση των απαιτήσεων συντήρησης, απλούστευση των λειτουργιών χρήσης και αξιοποίηση στο βέλτιστο βαθμό των πρώτων υλών.

Εφαρμογή των εξελίξεων στο χώρο του software-hardware, μεταξύ άλλων σημειώθηκε στον τομέα του άμεσου εντοπισμού και επίλυσης προβλημάτων με τη χρήση interactive multimedia και τη βοήθεια οπτικών δίσκων, στον εντοπισμό και απομάκρυνση των ξένων υλών στα ανοιχτικά – καθαριστικά, καθώς και στη διαδικασία άμεσων παραγγελιών ανταλλακτικών μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή.

⁴⁹ κοινή εργασία των Α.Γινοπούλου-Ν.Παπαδιά-Χ.Μουτσάτσου

Η παρουσίαση των καινοτομιών και εκσυγχρονισμών, στον εν λόγω μηχανολογικό εξοπλισμό, γίνεται ανά τμήμα επεξεργασίας στην όλη διαδικασία παραγωγής στα συμβατικά και μη συμβατικά συστήματα.

ΑΝΟΙΚΤΑ – ΚΑΘΑΡΙΣΤΙΚΑ

Σε τούτο τον τομέα είναι εφικτή η μεταφορά, η τοποθέτηση και το άνοιγμα των δεμάτων (τσέρκια και περιτύλιγμα) χωρίς την ανθρώπινη παρεμβολή (Truetzschler). Υπάρχει μεγάλη ευελιξία για την εξυπηρέτηση διαφόρων

συστημάτων ανοίγματος δεμάτων και το όλο σύστημα έχει ξεχωριστό λειτουργικό σχεδιασμό που καθιστά ικανή την εφαρμογή της σταδιακής αυτοματοποίησης.

Άλλες καινοτομίες στο ανοικτικό τροφοδοτικό μηχάνημα είναι η ρύθμιση της παραγωγής (ποσοστό απόστασης υλικού) που γίνεται με κινητήρες ελεγχόμενης συχνότητας (frequency controlled motors), τεχνολογία που επιτρέπει την γρήγορη προσαρμογή στον τύπο των ινών που επεξεργάζονται, χωρίς την αλλαγή γραναζιών (Marzoli).

Στο καθάρισμα, το σκεπτικό-φιλοσοφία των πολλαπλών διαδοχικών κυλίνδρων τυμπάνων καθαρισμού (3-4 εν σειρά τείνει σχεδόν να καθιερωθεί (Marzoli, Truetzschler). Η Rieter επιμένει στη φιλοσοφία του ήπιου τρόπου ανοίγματος, χωρίς άμεση συγκράτηση των ινών στην περιοχή καθαρισμού που ελέγχεται μέσω Η/Υ για την ένταση καθαρισμού και το ποσοστό φύρας χωρίς τη διακοπή της λειτουργίας των μηχανημάτων, με απλή πληκτρολόγηση (Varioset). Όλα τα συστήματα παρέχουν άμεση προσαρμογή στη ρύθμιση των μηχανημάτων για μια συγκεκριμένη πρώτη ύλη και βαθμό καθαρισμού που απαιτείται. Συστήματα και τεχνικές για ανάλυση εικόνας (image analysis) επιτρέπουν τον έλεγχο και τον εντοπισμό σωματιδίων διαφορετικού χρώματος και διαφορετικού χαρακτηριστικού αντανάκλασης (πολυπροπυλένιο) (Truetzschler).

Η φιλοσοφία εντοπισμού ξένων υλών στα ανοικτά ("Optiscan" της Zellweger) έχει αποδειχτεί σαν το σημαντικότερο χαρακτηριστικό των κλωστήριων. Η κοντή γραμμή των ανοικτικών και ένας ελάχιστος αριθμός θέσεων χτυπήματος φαίνεται να γίνεται πραγματικότητα.

ΤΜΗΜΑ ΧΑΡΤΖΙΩΝ

Οι σημαντικότερες τεχνολογικές εξελίξεις και πρόοδος αναφορικά με την ποιότητα και την αύξηση της παραγωγής εντοπίζονται σήμερα στον τομέα των χαρτζιών. Για παράδειγμα ο αριθμός των πήχων στη ψάθα σε λειτουργική θέση έχει μειωθεί και αντικατασταθεί από σταθερά τμήματα (πήχεις). Ο κύριος σκοπός της περιστρεφόμενης πλάκας, με εύκαμπτη γαρνιτούρα είναι η απομάκρυνση των κοντών ινών και σκουπιδιών, το άνοιγμα των ινών καθώς επίσης και το άνοιγμα-απομάκρυνση των neps.

Οι κατασκευαστές χαρτζιών έχουν σχεδιάσει και αναπτύξει στοιχεία και εξαρτήματα προσαρμοσμένα στα μηχανήματά τους (Rieter το "TRX System και Truetzschler Web-Clean). Όλα τα στοιχεία του λαναριού χαρακτηρίζονται από μεγάλη ακρίβεια, μεγαλύτερη ευκολία στις ρυθμίσεις και μεγάλη επαναληψιμότητα σε μακροχρόνια λειτουργία.

Η κατασκευή του χαρτζιού της Truetzschler με τρεις κόφτες φαίνεται να αναβιώνει παλαιότερες ιδέες. Η πίεση για ακόμη μεγαλύτερη παραγωγή σημαίνει ότι θα πρέπει να μειωθεί η φόρτιση στα στοιχεία λαναρίσματος στη ζώνη τυμπάνου και ψάθας. Οι ίνες αφήνουν τη ζωή του κόφτη σε πολύ ανοιγμένη μορφή-αράχνη. Με τέτοιους σχεδιασμούς η παραγωγή των 100kg/h ή και μεγαλύτερη θεωρούνται πραγματοποιήσιμες και με καλή ποιότητα λαναρίσματος.

Για τη ζώνη μεταξύ τυμπάνου και ψάθας υπάρχει σήμερα ευχέρεια για πολύ ακριβείς ρυθμίσεις της ψάθας σε διαφορετικά σημεία με το σύστημα Flat Control FCT της Truetzschler, ή το Card Setting-System της ITV Denckendorf, που επιτρέπει τους τεχνικούς με ηλεκτρονικούς ανιχνευτές να επιτύχουν τις βέλτιστες ρυθμίσεις της ψάθας. Μετά από συντήρηση, τρόχισμα γαρνιτούρας κ.λ.π. η επαναρύθμιση γίνεται σύμφωνα με τις αρχικές ρυθμίσεις και συνεπώς χωρίς υποκειμενική επίδραση. Η Truetzschler ανέπτυξε επίσης το σύστημα Nep Control, που ανιχνεύει σκουπιδάκια, σπασμένους σπόρους και neps χρησιμοποιώντας βιντεοκάμερα που κινείται κατά πλάτος του χαρτζιού. Η Crosrol στο tandem χάρτζι (διπλό) παρουσίασε μια επέκταση των τριών κοφτών. Η ρύθμιση του ύψους για κάθε πήχη γίνεται ξεχωριστά. Τούτο έχει σαν αποτέλεσμα την ελαχιστοποίηση ή εξάλειψη του τροχίσματος της ψάθας.

Η Hollingsworth παρουσίασε ένα μοντέλο λαναριού με αποκλειστικά σταθερά τμήματα για ψάθα. Το νέο Clean Master σύστημα αποτελείται από έξι στενές πλάκες με μαχαίρια που είναι αρκετά ευέλικτο όσον αφορά τη γαρνιτούρα και τις ρυθμίσεις. Πρακτικές δοκιμές έχουν δείξει ότι το παραπάνω σύστημα λειτουργεί επιτυχώς για βαμβάκι σαν πρώτη ύλη. Βέβαια, το μέλλον θα δείξει αν μερική ή ολική αντικατάσταση της περιστρεφόμενης ψάθας με εύκαμπτη γαρνιτούρα θα αποτελέσει πρακτική δυνατότητα.

ΣΥΡΤΕΣ

Το απλό 3 over 3 τραβηχτικό σύστημα είναι ίσως το πιο ευρέως διαδεδομένη και συνεπώς το πιο επιτυχημένο σύστημα που χρησιμοποιείται στην κλωστοποίηση βαμβακιού (Rieter, Truetzschler). Ο νέος σύρτης της Truetzschler περιλαμβάνει ένα σύστημα πολλαπλών κινητήρων για την τροφοδότηση και παροχή, καθώς και σύστημα autolevelling. Το μηχανικό σύστημα ανίχνευσης διατηρείται αλλά με αυλακωτή τροχαλία (grooved condenser). Τα σημερινά συστήματα ρύθμισης της ομοιομορφίας και οι γρήγορες ανταπόκρισης servo-κινητήρες επιτρέπουν διορθώσεις μήκους περίπου 10cm στην περίπτωση κοπής φιτίλιού. Οι ορθογώνιοι κάδοι προβάλλουν σαν μια πραγματική εναλλακτική λύση έναντι των κυλινδρικών. Αν και αρχικά σχεδιάστηκαν για τις μηχανές open-end με ρότορα τώρα λαμβάνονται σοβαρά υπόψη για τροφοδοσία προγνεστριών και air-jet μηχανές. Η άριστη εκμετάλλευση χώρου και ο ευκολότερος χειρισμός τους σε περιπτώσεις αυτοματισμού ευνοεί τους ορθογώνιους κάδους στο τελικό στάδιο των συρτών (β' πέρασμα). Τα στάδια τραβήγματος (1 και 2 σύρτης) μπορούν να συνδεθούν μεταξύ τους με συστήματα πλήρους αυτοματοποίησης (Truetzschler, Rieter) και ταχύτητες 800-1000m/min αποτελούν πραγματικότητα.

ΚΤΕΝΙΣΤΡΙΕΣ

Μια εντελώς καινούργια κτενίστρια με νέο τεχνολογικό σχεδιασμό παρουσιάστηκε από την εταιρεία Chemnitzer Spinnereimaschinenbau (CSM). Η ρύθμιση γίνεται κεντρικά και για τις 8 κεφαλές χωρίς αλλαγή γραναζιών. Μια εύκαμπτη πλάκα (μαξιλάρι) λειτουργεί πνευματικά και προσαρμόζει αυτόματα τις ανομοιομορφίες

στη βάτα. Σαν αποτέλεσμα αυτού είναι ο βελτιωμένος έλεγχος των ινών κατά την απόσπασή τους, που επιτρέπει τροφοδοσία βατών μέχρι 100ktex (g/m). Τα κτυπήματα του κτενιού φτάνουν τα 400/min ενώ υπάρχει τρόπος αυτόματης σύνδεσης της φυτιλοβατομηχανής με τη κτενίστρια μέσω ρομποτικής. Η ταχύτητα των 350 κτυπημάτων/min αποτελεί σήμερα γενική πρακτική. Η Rieter ήταν η μοναδική εταιρεία που παρουσίασε κτενίστρια με πλήρη αυτοματοποίηση σε τούτο το στάδιο, με άριστο κτένισμα φυτιλιών και λιγότερη φύρα.

ΠΡΟΓΝΕΣΤΡΙΕΣ

Η μεγαλύτερη ανάπτυξη σε τούτο το τομέα παρουσιάστηκε από την εταιρεία Grossenhainer. Η κίνηση με πολλαπλά μοτέρ συνεχίζει να αντικαθιστά όλες τις μηχανικές κινήσεις εκτός του τραβηκτικού συστήματος. Κάποιοι κατασκευαστές στις προγνέστριες τους περιλαμβάνουν και ανιχνευτή ελέγχου του φυτιλιού (Grossenhainer, Toyota).

Η προγνέστρια της Zinser λειτουργεί επίσης χωρίς γρανάζια αλλαγής και με μηχανικά / πνευματικά στοιχεία ελέγχου. Δοκιμασμένα μηχανικά στοιχεία όπως τα γρανάζια των κωνικών τυμπάνων και του χτισίματος των κουβαριών δρουν με έλεγχο υψηλής ακρίβειας. Όλες οι προγνέστριες περιλαμβάνουν προαιρετικά αυτοματισμούς τόσο για doffing, όσο και την αντικατάσταση των φυτιλιών.

ΔΑΚΤΥΛΙΟΦΟΡΕΣ ΚΛΩΣΤΡΙΕΣ

Στο χώρο αυτό το hardware έκανε ιδιαίτερα δυναμική την παρουσία του και σχεδόν όλοι οι κατασκευαστές αυτού του τομέα παρουσίασαν ένα καινούργιο μοντέλο. Μηχανές μεγάλου μήκους που περιελάμβαναν μέχρι και 1200 αδράχτια και νέα φιλοσοφία – σχεδιασμό μετάδοσης της κίνησης στα αδράχτια. Μαζί με το επιτυχημένο σύστημα τεσσάρων (Rieter, Toyota) υπήρχε κίνηση με τμηματικό επιμερισμό μέσω ενός κεντρικού άξονα και ιμάντα ανά 48 αδράχτια όπως στην περίπτωση της Suessen. Μια νέα φιλοσοφία κίνησης παρουσίασε η εταιρεία Zinser. Ακόμα και για τη μακριά μηχανή (1200 αδράχτια) χρησιμοποιούσε έναν εφαιπτομενικό ιμάντα με τμηματική κίνηση πολλαπλών μοτέρ.

Όλες οι κλώστριες ήταν εφοδιασμένες με αυτόματο σύστημα doffing και γρηγορότερο αυτό της εταιρείας Rieter (1min και 50sec) και δυνατότητα σύνδεσης μπομπινουάρ όλων των τύπων. Η εταιρεία Suessen ήταν η μοναδική που περιελάμβανε το σύστημα "CutCat" που είναι αυτόματο σύστημα καθαρισμού της ρεζέρβας.

ΜΗ ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΝΗΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ

Στις μηχανές open-end με ροτόρα οι ταχύτητες του ροτόρα οι ταχύτητες με άμεση κίνηση έφτασαν τις 90000rpm. Οι μηχανές με υψηλή ταχύτητα στο ρότορα ήταν αυτές με έμμεση κίνηση από τις εταιρείες Rieter Schlafhorst. Το εντυπωσιακότερο σύστημα της Schlafhorst ήταν η Autocoro 288 με τη νέα κεφαλή κλώσης SE10, με ταχύτητα ρότορα 150.000rpm που αντιστοιχεί σε μία αύξηση της παραγωγής κατά 15-20% σε σύγκριση με την ITMA '91. Οι περιορισμοί της απόδοσης της συγκεκριμένης μηχανής για μέτριους τίτλους νήματος οφείλονται περισσότερο στις ταχύτητες τυλίγματος. Η Rieter παρουσίασε τη διαφανή έκδοση της R1, στην οποία μπορεί να διακρίνει κανείς όλες τις λεπτομέρειές της και την επανάσταση στην κίνηση του ρότορα με ρουλεμάν αέρος (Aero-bearing).

Η Γιαπωνέζικη εταιρεία MURATA παραμένει σαν ο μόνος κατασκευαστής μηχανημάτων κλώσης με αέρα (air-jet). Το μοντέλο NO 804 RJS (Roller-Jet-Spinner) κλώστρια air jet λειτουργεί με ταχύτητα παραγωγής 400m/min, την υψηλότερη ταχύτητα παραγωγής σε όλα τα συστήματα κλώσης staple ινών. Η καινοτομία σ' αυτή τη μηχανή ήταν ότι μετά το jet του αέρα ακολουθούσε ένα σύστημα διασταυρούμενων ελαστικών κυλίνδρων για τη δημιουργία ψευδόστριψης. Αυτοί οι κύλινδροι βοηθούν στην παραγωγή νημάτων υφαντικής με ελάχιστο χνούδιασμα (hairiness). Το μοντέλο 804 έχει σχεδιαστεί για την παραγωγή μικρών τίτλων νημάτων (χοντρά νήματα) και διατίθεται σε έκδοση που παράγει νήματα χωρίς κόμπους χρησιμοποιώντας το σύστημα ένωσης splicer RJS. Το μοντέλο No 802H MJS για μεσαίους και λεπτούς τίτλους νημάτων λειτουργεί με ταχύτητα παραγωγής 300m/min. Προαιρετικά υπήρχε

αυτοματοποιημένο σύστημα μεταφοράς μπομπινών και κάδων με ρομπότ για το 802H μοντέλο.

Η κλωστοποίηση με αέρα παραμένει μέχρι σήμερα ο πρωταγωνιστής ως προς την ταχύτητα παραγωγής και το μόνο που απομένει είναι να αποδεχθεί αν θα μπορέσει να κερδίσει το επιθυμητό επίπεδο ευελιξίας⁵⁰.

Στην ITMA κυριάρχησαν οι επιμέρους βελτιώσεις ή βελτιστοποιημένες μηχανημάτων και μεθόδων σε βάρος των καινοτομικών αλλαγών. Απουσίασε μια

νέα μέθοδος νηματοποίησης ή μια καινοτομία που θα άνοιγε καινούργιο κεφάλαιο στην τεχνολογία. Αντίθετα, εμφανίστηκε μια αξιόλογη διαδικασία τεχνολογικής εξέλιξης και ωρίμανσης της κλωστικής τεχνολογίας.

Παράλληλα όμως, στην ITMA '95 ένα υπόγειο αλλά ορμητικό ρεύμα διέτρεχε όλες τις αίθουσες και όλα τα περίπτερα των κατασκευαστών μηχανολογικού εξοπλισμού.

Πρόκειται για το δυνατό ρεύμα του αυτοματισμού και τις ιεραρχικής οργάνωσης των παραγωγικών κλωστοϋφαντουργικών δομών. Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας των υπολογιστών, με τις διάφορες μορφές τους, στην κλωστική διαδικασία μεταβάλλει ριζικά το χαρακτήρα της παραγωγικής διαδικασίας. Τα μηχανήματα νηματοποίησης δεν αποτελούν πλέον ιδιόρρυθμα κατασκευάσματα, των οποίων η λειτουργία στηρίζεται σε μαγικές ρυθμίσεις και κρυφούς συνδυασμούς. Η τεχνολογία παρουσιάζεται ανοικτή και διάφανη. Τα συστήματα έχουν τυποποιηθεί για να είναι δυνατή η αλληλοσύνδεσή τους. Εντάσσονται στη λογική της οργάνωσης των αλληλοδιάδοχων παραγωγικών σταδίων σε ευέλικτα σχήματα. Τελικά, η ITMA'95 μπορεί να μην έδωσε ένα τεχνολογικό πυροτέχνημα, αλλά παγίωσε το μοντέρνο πρόσωπο της κλωστικής τεχνολογίας.

Θα ήταν όμως άδικο αν στο βωμό της γενίκευσης θυσιαζόταν η αναφορά σε ενδιαφέροντα επιμέρους νεωτεριστικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν στην ITMA αυτή. Στη συνέχεια λοιπόν αναπτύσσονται μερικές αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις εκσυγχρονισμών και εξέλιξης που παρατηρήθηκαν.

⁵⁰ Άρθρο του Θάνου Π.Πέππα

ΤΟ ΚΕΡΑΜΙΚΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ ΤΩΝ ΚΛΩΣΤΡΙΩΝ

Η κλωστική αποτέλεσε πεδίο εφαρμογής της τεχνολογίας των κεραμικών υλικών. Τα μη μεταλλικά αυτά υλικά θεωρούνται ιδιαίτερα υψηλής τεχνολογίας και έχουν μοναδικές μηχανικές ιδιότητες. Η μεγάλη ανάπτυξη των κεραμικών υλικών για διαστημικές και άλλες κρίσιμες χρήσεις, άφησε τα ίχνη της και στην κλωστική. Το κεραμικό δαχτυλίδι, όντας πού πιο σκληρό και ανθεκτικό, αντικαθιστά το κλασσικό μεταλλικό. Μαζί του συνεργάζεται μια ειδική κόπτισα, μεταλλική με κεραμική επικάλυψη. Το δαχτυλίδι αυτό δεν χρειάζεται αρχικό «στρώσιμο» και έχει μεγαλύτερη διάρκεια ζωής. Στην ITMA εφαρμόστηκε σε κλώστριες μάλλινου συστήματος, όπου είναι εξασφαλισμένη η ελαφρά λίπανση του συστήματος. Τα πειράματα σε κλώστριες βαμβακερού συστήματος είναι ενθαρρυντικά με βάση τις δημοσιευμένες εργασίες και τις αναφορές της κατασκευάστριας εταιρείας CERASIV και του Κλωστοϋφαντουργικού Ινστιτούτου του Denkendorf της Γερμανίας.

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ PLANT MANAGER

Πρόκειται για ένα εξειδικευμένο σύστημα συλλογής, μεταφοράς, επεξεργασίας, απεικόνισης, αξιοποίησης και αποθήκευσης δεδομένων της παραγωγικής και όχι μόνον διαδικασίας.

Το σύστημα αυτό απλώνεται σε όλο το εργοστάσιο. Λαμβάνει πληροφορίες από το κάθε μηχάνημα, την αποθήκη πρώτων υλών, την αποθήκη των τελικών προϊόντων, το εργοστάσιο ποιοτικού ελέγχου. Το σύστημα επεξεργάζεται τις πληροφορίες που συλλέγει και τις παρέχει στα διάφορα επίπεδα διοίκησης. Με τον τρόπο αυτόν βοηθά στον πραγματισμό, τις ροές υλικών και πόρων και συμβάλλει τελικά στη λήψη τεχνικών και επιχειρηματικών αποφάσεων. Το σύστημα αποτελεί συνδετικό ιστό των διαφόρων μονάδων και διεργασιών, συμβάλλοντας στην ολοκλήρωση της παραγωγής με χρήση υπολογιστών (CIM). Η κατασκευάστρια εταιρεία Industrial Technologies S.A. έχει εγκαταστήσει συστήματα της σε όλον τον κόσμο, στις Η.Π.Α., στην Ευρώπη και στην Ασία. Στη χώρα μας υπάρχουν αρκετά τέτοια συστήματα σε λειτουργία. Η Industrial

Technologies είχε πλούσια παρουσία με δικό της περίπτερο, αλλά και συμμετέχοντας στα περίπτερα της USTER και Marzoli. Το πλέον ενδιαφέρον στοιχείο αυτής της επιτυχημένης παρουσίας: η Industrial Technologies είναι ελληνική εταιρεία. Ιδρύθηκε στη χώρα μας, εδώ ανέπτυξε όλα της τα συστήματα και τελικά επικράτησε διεθνώς.

Ήταν μια παρουσία – παράδειγμα προς μίμηση – στην ITMA που μας έκανε περήφανους.

ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΑΝΟΙΓΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ

Η εταιρεία Truetzschler με το σύστημα Webfeed που παρουσίασε, ουσιαστικά προσάρμοσε μια ανοικτική και καθοριστική βαθμίδα τριών κυλίνδρων στην είσοδο του κάθε λαναριού. Πρόκειται για μια διαφοροποίηση από τις καθεστηκυίες αρχιτεκτονικές των προκαταρκτικών συστημάτων, όπου το άνοιγμα και ο καθαρισμός γινόταν στο σύνολο του υλικού και στη συνέχεια λάμβανε χώρα η διανομή του στα λανάρια. Η καινοτομία αυτή της Truetzschler συγκέντρωσε το ενδιαφέρον πολλών επισκεπτών, αφού φαίνεται να διαμορφώνει πειστική πρόταση βελτίωσης των παραμέτρων ποιότητας.

Η εταιρεία Rieter, που κατασκευάζει ολοκληρωμένες κλωστικές γραμμές παραγωγής, στο θέμα της ανοικτικής και καθαριστικής διαδικασίας επιλέγει το δρόμο της ήπιας μεταχείρισης της ίνας με κύρια καθαριστική δράση πριν την βαθμίδα ανάμιξης. Με τον τρόπο αυτόν, επιδιώκεται η μεγιστοποίηση των μηχανικών επιδόσεων του νήματος. Το σύνολο των μηχανημάτων της Rieter παρουσιάστηκε με ενσωματωμένους εξειδικευμένους υπολογιστές, του βιομηχανικούς ελεγκτές. Ιδιαίτερα εντυπωσίασε ο προσεγγμένος τρόπος επικοινωνίας με τον άνθρωπο. Τα χειριστήρια, τα μιμικά διαγράμματα και οι ενδείξεις διέπονται από την ίδια φιλοσοφία σε όλα τα μηχανήματα, έτσι ώστε να διευκολύνεται η εξοικείωση των χειριστών. Η Rieter στην ITMA χρησιμοποίησε την εντυπωσιακή τεχνολογία των πολυμέσων (multimedia) ως μέθοδος παρουσίασης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η προσεκτική παρατήρηση των τεχνολογικών χαρακτηριστικών του εξοπλισμού που παρουσιάστηκε στην ITMA'95, οδηγεί σε μια σειρά συμπερασμάτων:

- Η κλωστική τεχνολογία, αν έτσι μπορεί να αποδοθεί το σύνολό της ειδικής γνώσης που οριοθετεί την ιδιαιτερότητα του κλάδου, στην παρούσα φάση φαίνεται ότι έχει σταθεροποιηθεί και συστηματοποιείται. Κατά κανόνα, ο παραγωγικός εξοπλισμός που παρουσιάστηκε χαρακτηριζόταν από αξιοπιστία και αυξημένη παραγωγικότητα.
- Ο ρόλος των ειδικών στοιχείων και των επιμέρους συστημάτων γίνεται σημαντικός, γιατί ακριβώς είναι αυτός που διαμορφώνει τον τελικό χαρακτήρα του εξοπλισμού και καθορίζει την καταλληλότητά του. Με το δεδομένο αυτό, ο εξοπλισμός δεν επιλέγεται πλέον μόνον με μεμονωμένα τεχνικά κριτήρια. Αντίθετα, κριτήριο επιλογής εξοπλισμού είναι η δυνατότητα βέλτιστης προσαρμογής του στις τεχνικές, οικονομικές και ειδικές απαιτήσεις που επικρατούν στην αγορά. Ο σχεδιασμός της επένδυσης αποκτά μεγάλη σπουδαιότητα, γεγονός που καθιστά τον επιτελικό ρόλο του ανθρώπινου παράγοντα θεμελιώδες συστατικό κάθε επενδυτικής πρωτοβουλίας.
- Η τελευταία ITMA έδειξε ότι μόνον ιεραρχικές δομές της παραγωγικής βάσης και των λειτουργιών της επιχείρησης έχουν προοπτικές εξέλιξης και επιτυχίας. Αυτές υλοποιούν στην πράξη το πνεύμα της ολοκληρωμένης παραγωγής με τη βοήθεια υπολογιστών (CIM). Επίσης, παρέχουν την απαραίτητη ευελιξία και αξιοπιστία που είναι όρος προσαρμογής στις όλο και πιο απαιτητικές αγορές.

Η προσωπικότητα, οι τεχνικές καταβολές και οι προτιμήσεις του εκάστοτε σχολιαστή, παρά την όποια προσπάθεια αντικειμενικότητας, βαραίνουν ιδιαίτερα στη διαμόρφωση της κριτικής του έκφρασης. Ο χρόνος είναι αυτός που θα επιβεβαιώσει ή όχι τις απολογιστικές εκτιμήσεις που παρατέθηκαν⁵¹.

Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση της Ελλάδας, ένα σοβαρό πρόβλημα είναι η έλλειψη επαρκούς θεωρητικής κατάρτισης πάνω στην Κλωστοϋφαντουργία και το

⁵¹ Άρθρο του Σάββα Βασιλειάδη

Έτοιμο Ένδυμα, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην ανεπάρκεια της βασικής εκπαίδευσης των στελεχών αυτών, ακόμη και όταν έχουν φοιτήσει σε τεχνικές σχολές. Δεν εννοούμε βέβαια ότι τα στελέχη αυτά θα έπρεπε να είχαν φοιτήσει σε πανεπιστημιακές σχολές. Τους λείπει, όμως, ένας βασικός κορμός γνώσεων γύρω από το σύνολο των προβλημάτων των κλάδων αυτών καθώς και γύρω από τους συναφείς επιστημονικούς κλάδους.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη δυσκολία των στελεχών αυτών να παρακολουθήσουν την τεχνική πρόοδο που συντελείται στους κλάδους και που

τροποποιεί ολοένα ριζικότερα τις σχέσεις και τις ισορροπίες μεταξύ των διαδικασιών και των υποκλάδων. Έτσι, παρά το γεγονός ότι στις περισσότερες επιχειρήσεις η τεχνική εμπειρία και γνώση των στελεχών στις υπάρχουσες διαδικασίες των τμημάτων τους είναι γενικά επαρκής, σημαντικά προβλήματα εμφανίζονται όταν προκύψουν ανάγκες προσαρμογής. Τούτο σχετίζεται και με το γεγονός ότι οι γνώσεις των Μεσαίων Στελεχών πάνω στις νέες παραγωγικές διαδικασίες είναι περιορισμένες. Ιδιαίτερα τονίζουμε εδώ τις απαιτήσεις των διαδικασιών αυτών στον τομέα της ποιότητας των πρώτων υλών και των ενδιάμεσων και τελικών προϊόντων και του νέου τρόπου σχεδιασμού των προϊόντων.

Ένας δεύτερος τομέας στον οποίο σημειώνονται σημαντικές ελλείψεις είναι η Πληροφορική και η Ηλεκτρονική καθώς και οι εφαρμογές τους στην Κλωστοϋφαντουργία και το Έτοιμο Ένδυμα. Έχουμε τονίσει παραπάνω τη σημασία των κλάδων αυτών στις νέες παραγωγικές διαδικασίες. Τα προβλήματα που ανακύπτουν εδώ δεν αφορούν μόνο την αδυναμία γνώσης των μηχανημάτων και επισκευής των βλαβών. Αρχίζουν να εμφανίζονται προβλήματα στην επαρκή λειτουργία και ρύθμιση των μηχανημάτων ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου τίθεται θέμα παραγωγής νέων προϊόντων ή αλλαγής σχεδίων. Συγκεκριμένα, ιδιαίτερα στις εταιρείες που έχουν εγκαταστήσει νέο εξοπλισμό, εμφανίζεται αδυναμία αξιοποίησης των περιθωρίων ευελιξίας και προσαρμοστικότητας που παρουσιάζει ο εξοπλισμός αυτός. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα μιας νεότατης μονάδας που για να αποφύγει τα προβλήματα αυτά έχει εξειδικευθεί πλήρως στην παραγωγή ενός μόνον τύπου υφάσματος.

Τα παραπάνω σημαίνουν ότι εντείνεται σημαντικά η εξάρτηση των επιχειρήσεων από τις αντιπρόσωπείες των ξένων προμηθευτικών οίκων, οι οποίες μάλιστα δεν είναι επανδρωμένες σε βαθμό επαρκή ώστε να αντεπεξέλθουν σε μία σταθερή ροή ζήτησης συμβουλευτικών υπηρεσιών. Έχει για το λόγο αυτό παρουσιασθεί το φαινόμενο ελευθέρων επαγγελματιών ή γραφείων, τα οποία αναλαμβάνουν να καλύψουν τα κενά που υπάρχουν στους τομείς αυτούς. Τούτο αποτελεί μια προσωρινή, μεταβατική λύση, η σημασία της οποίας δεν θα πρέπει να υποτιμηθεί, υπό την προϋπόθεση ότι οι επαγγελματίες αυτοί διαθέτουν επαρκή κατάρτιση, πράγμα που δεν συμβαίνει πάντοτε. Πέρα από αυτό, η λύση αυτή μπορεί να εξυπηρετήσει κυρίως επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε μείζονα βιομηχανικά κέντρα με συγκέντρωση μονάδων του κλάδου. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που είναι εγκαταστημένες σε απομακρυσμένες ή αγροτικές περιοχές δεν μπορούν να στηρίξουν τη λειτουργία τους σε τέτοιες λύσεις.

Προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που θέτει η νέα τεχνολογία, οι επιχειρήσεις ακολουθούν μια πολυμορφία εκπαιδευτικών μεθόδων. Δεν πιστεύουμε ότι στη σημερινή συγκυρία είναι σκόπιμος ο περιορισμός των μορφών εκπαίδευσης που θεωρούνται «επιχορηγήσιμες» από το Κράτος. Αντίθετα, θα πρέπει να γίνει μια μετατόπιση των κριτηρίων για επιχορήγηση, από τα τυπικά εξωτερικά χαρακτηριστικά των προτάσεων στην επάρκεια του περιεχομένου και της διδασκαλίας.

Ιδιαίτερη μέριμνα και ενίσχυση θα πρέπει να δοθεί στην επιμόρφωση των στελεχών σε έγκυρες σχολές και επιχειρήσεις του εξωτερικού. Πρόκειται για πρακτική που, όπως είδαμε παραπάνω, λόγω του υψηλού της κόστους υιοθετείται μόνον από τις μεγάλες επιχειρήσεις. Θέλουμε όμως να τονίσουμε ότι με τη σημερινή κατάσταση του εκπαιδευτικού συστήματος στη χώρα μας, είναι αναπόφευκτη και αναγκαία για τα αμέσως επόμενα τουλάχιστον χρόνια.⁵²

⁵² «Ανάγκες Τεχνικής Εκπαίδευσης των Μεσαίων Στελεχών στην Ελληνική Κλωστοϋφαντουργία και το έτοιμο ένδυμα» Κ. Φωτεινοπούλου / Ν. Μανωλόπουλος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κλαδική μελέτη κλωστοϋφαντουργίας-ένδυσης(στα πλαίσια του πενταετούς κοινωνικής και οικονομικής αναπτύξεως 1988-1992)
Γεώργιος Δ. Παπανικολάου -Γεώργιος Ν. Αποστολόπουλος – Βασίλειος Θ. Μανασής Έκδοση Ο.Α.Ε.-ΑΘΗΝΑ 1987
2. ~~Η ένταξη στην Ευρωπαϊκή κοινότητα και οι επιπτώσεις στη βιομηχανία και~~
στο εξωτερικό εμπόριο, Τ. Γιανίσης ΑΘΗΝΑ 1988
3. Οι ανάγκες τεχνικής εκπαίδευσης των μεσαίων στελεχών στην Ελληνική κλωστοϋφαντουργία και το έτοιμο ένδυμα Κ. Φωτεινοπούλου -
Ν.Μανωλόπουλος
4. Η απασχόληση στην υφαντική βιομηχανία, Θεόδωρος Π. Λιανός ΑΘΗΝΑ,
Μάρτιος 1997
5. Τα Ελληνικά κλωστοϋφαντουργεία, Κωνσταντίνα Δεμίρη ΕΤΕΒΑ
Ιανουάριος 1991
6. Ε.Σ.Υ.Ε. (Ετήσιες απογραφές βιομηχανίας)
7. Επετειακή έκδοση για την συμπλήρωση 80 χρόνων προσφοράς στην Ελλ.
Κλωστοϋφαντουργία, Σύνδ. Ελλ. Βιομηχάνων Κλωστοϋφαντουργών
Δεκέμβριος 1999
8. Ειδική Έκδοση του οργανισμού HELLENEWS Για την κλωστοϋφαντουργία
Σεπτέμβριος 1999
9. Ετήσια έκδοση για την Ελληνική Γεωργία, Υπουργείο Γεωργίας ΑΘΗΝΑ 1988
10. Ετήσια στατιστική βάμβακος ηλίανθου, Οργανισμός βάμβακος Φεβρουάριος
1989
11. Αι Αθήναι του 19^{ου} εις τον 20^{ον} αιώνα, Μπίρης Κ., Αθήνα 1966
12. Η εισαγωγή κινητήριων μηχανών κατά τα έτη 1926-1928 ,
Σιδέρης Ν.,ΕΡΓΑ,1929
13. Textile Yarns: technology, structure and applications
Goswami B.C., Martidale J.G., Scardino F.L., New York 1977

14. Η Ελληνική βιομηχανία στην ευρωπαϊκή κοινότητα, επιπτώσεις από την ένταξη στην Ε.Ο.Κ. Λώλος Σ., Παπαγιαννάκης Λ., Ακαδημία Αθηνών, Δημοσιεύματα του Κέντρου έρευνας της Ελληνικής κοινωνίας, Τόμος 5, Αθήνα 1993
-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΨΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

A. ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ιδέα για την ένωση της Ευρώπης δεν είναι καινούργια. Ήδη από τον 14^ο αιώνα η ιδέα της ενοποιημένης Ευρώπης εμπνέει συγγραφείς, ποιητές, φιλοσόφους, πολιτικούς, οι οποίοι προβάλουν και αγωνίζονται για την υλοποίηση της ιδέας. Οι αγώνες και οι προσπάθειες για την υλοποίηση της ιδέας της ενοποιημένης Ευρώπης από σημαντικές προσωπικότητες κατά το πέρασμα των αιώνων ήταν άκαρπες.

Το όραμα της ευρωπαϊκής ενοποίησης οδηγήθηκε τελικά σε πρακτικά αποτελέσματα, μόνο μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και τις τεράστιες καταστροφές που αυτός έφερε στην πολύπαθη ήπειρο. Εύστοχα παρατηρήθηκε "το πέρας του Β' παγκοσμίου πολέμου μας αποκαλύπτει μία Ευρώπη ενωμένη στη συμφορά και στις καταστροφές, αλλά διαιρεμένη σε όλα τα υπόλοιπα"⁵³.

Η Ευρώπη απόκτησε συναίσθηση και της έκτασης των καταστροφών αλλά και του μεγέθους της αδυναμίας της. Η γηραιά Ήπειρος υπερκεράσθηκε από τις ΗΠΑ και την πρώην Σοβιετική Ένωση και έχανε την πρωτοκαθεδρία που απολάμβανε ανά τους αιώνες.

Όσα λοιπόν δεν έγιναν σε 500 χρόνια, έγιναν σε μία δεκαετία. Στα χρόνια που ακολούθησαν το Β' παγκόσμιο πόλεμο, ιδρύθηκαν η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ανθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ), η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) που μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ) μετά τη συνθήκη του Μάαστριχ.

Οι συνθήκες για τις τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες πρόβλεψαν τα κύρια και επικουρικά όργανα για να εκφράζουν τη βούληση των τριών κοινοτήτων. Τα κυριότερα όργανα είναι η Επιτροπή, το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το

Κοινοβούλιο, το Δικαστήριο, το Ελεγκτικό Συνέδριο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Τα ιδρυτικά κράτη μέλη των τριών κοινοτήτων είναι η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο. Σήμερα τα κράτη μέλη των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων απαριθμούνται πλέον σε 15, έχοντας προστεθεί η Μεγάλη Βρετανία, η Ιρλανδία, η Δανία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Αυστρία, η Φινλανδία και η Σουηδία.

Μετά τη συνθήκη του Μάαστριχ (7/2/1992) οι τρεις κοινότητες βρίσκονται πλέον υπό τη στέγη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης διεκπεραιώνουν το έργο τους με τη βοήθεια ενός τεράστιου και δαιδαλώδους μηχανισμού, ο οποίος απασχολεί σήμερα πάνω από 30.000 υπαλλήλους.

Η επιτροπή αποτελείται από 20 επιτρόπους. Τα 5 μεγάλα κράτη εκπροσωπούνται με δύο επιτρόπους το καθένα και τα δέκα πιο μικρά από έναν. Οι αρμοδιότητες της επιτροπής είναι πολύ ποικίλες. Έχει αρμοδιότητες κοινοτικές (νομοθετικές), διοικητικές (εκτελεστικές), είναι αρμόδια για τη διαπραγμάτευση διάφορων διεθνών συνθηκών που συνάπτει η Κοινότητα, επίσης εκπροσωπεί την Κοινότητα, επίσης εκπροσωπεί την Κοινότητα στους διάφορους διεθνείς οργανισμούς. Οι σημαντικότερες αποφάσεις του Συμβουλίου εκδίδονται ύστερα από πρόταση της επιτροπής. Δίκαια λοιπόν χαρακτηρίστηκε ο "κινητήρας" της Κοινότητας⁵⁴. Η επιτροπή συνεπικουρείται από κάποιες Γενικές Διευθύνσεις, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο διάφορους τομείς κοινοτικών δραστηριοτήτων.

Από αυτόν το Διοικητικό μηχανισμό ξεκινάει η επεξεργασία διαφόρων θεμάτων και σ' αυτόν μπορεί να απευθυνθεί ο κοινοτικός πολίτης για θέματα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Σήμερα υφίστανται 23 Γενικές Διευθύνσεις. Η Γενική Διεύθυνση III είναι η Διεύθυνση που έχει ως αντικείμενο τα θέματα που αφορούν την Ευρωπαϊκή Βιομηχανία και συνεπώς και με τα θέματα που αφορούν την κλωστοϋφαντουργία.

⁵³ Ιωάννου, Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στη Χάρτα των Παρισίων, Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, 1991.

⁵⁴ W.Halstein, Die Europäische Gemeinschaft, S. Aufl. 1979.87.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) αποτελείται από 222 αντιπροσώπους των διαφόρων κατηγοριών οικονομικής και κοινωνικής ζωής, όπως παραγωγοί, αγρότες, μεταφορείς, εργαζόμενοι, έμποροι, βιοτέχνες και ελεύθεροι επαγγελματίες. Οι αρμοδιότητες της ΟΚΕ είναι καθαρά γνωμοδοτικές και δεν είναι δεσμευτικές για το Συμβούλιο ή την Επιτροπή. Η έκφραση γνώμης προβλέπεται από τις συνθήκες ως υποχρεωτική ή δονητική. Αν η έκφραση γνώμης προβλέπεται ως υποχρεωτική και παραληφθεί να ζητηθεί για κάποια πράξη που πρόκειται να εκδώσει το Συμβούλιο ή η Επιτροπή, τότε η πράξη αυτή μπορεί να ακυρωθεί για παράβαση ουσιώδους τύπου⁵⁵.

Το Κοινοβούλιο αποτελείται από 626 βουλευτές και το κύριο κριτήριο του ποσοστού συμμετοχής της κάθε χώρας σ' αυτό, είναι ο πληθυσμός. Οι αρμοδιότητές του διακρίνονται σε νομοθετικές και σε ελεγκτικές. Η δυνατότητα πρότασης δυσπιστίας κατά της δραστηριότητας της επιτροπής η οποία αν γίνει δεκτή με την πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψηφισάντων και την πλειοψηφία των μελών του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου, οδηγεί την Επιτροπή σε συλλογική παραίτηση. Μία άλλη αρμοδιότητά του είναι η συζήτηση της ετήσιας γενικής έκθεσης που του υποβάλλει η επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αλλά και άλλων εκθέσεων που προβλέπονται από επιμέρους διατάξεις των συνθηκών.

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ - ΓΕΝΙΚΑ

Οι στόχοι τους οποίους καλείται να υλοποιήσει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, προσδιορίζονται γενικά στο άρθρο 2 Συνθήκη ΕΚ ως εξής:

- Δημιουργία μιας κοινής αγοράς
- Δημιουργία οικονομικής και νομισματικής ένωσης
- Προαγωγή της αρμονικής και ισόρροπης ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων
- Σταθερή και διαρκή ανάπτυξη, μη πληθωριστική που θα σέβεται το περιβάλλον
- Σύγκλιση σε υψηλό βαθμό των οικονομικών επιδόσεων

⁵⁵ "Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Δονάτος Παπαγιάννης, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1996, σελίδα 135.

- Υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας
- Άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής
- Οικονομική και κοινωνική συνοχή και,
- Αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών.

Οι γενικοί αυτοί στόχοι για να επιτευχθούν, απαιτούν λήψη μέτρων που θα συγκεκριμενοποιούν τις γενικές στοχεύσεις. Είναι φανερό, ότι το άρθρο 2 ΣυνθΕΚ θέτει το πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλουν να κινηθούν τα κοινοτικά όργανα και για το λόγο αυτό η Συνθήκη ΕΚ χαρακτηρίζεται ως "συνθήκη - πλαίσιο", δηλαδή συνθήκες που δεν παρέχουν μεγάλα περιθώρια διαφορετικών επιλογών στα κοινοτικά όργανα.

Είναι βέβαια αναμφίβολο, ότι οι στόχοι αυτοί είναι κατά πρώτο και κύριο λόγο οικονομικοί. Η ευρωπαϊκή ενοποίηση είχε δηλαδή αρχικά, μία συγκεκριμένη οικονομική στόχευση, γι' αυτό και η ονομασία της ως "Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα".

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Νέα για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι και η διάταξη για τη βιομηχανία του αρθ. 130 ΣυνθΕΚ, η οποία προστέθηκε με τη Συνθήκη του Μάαστριχ. Παρά το ότι δεν υπήρχε σαφής ρύθμιση για τη βιομηχανία της Κοινότητας, στη συνάντηση κορυφής το 1972 στο Παρίσι, συμφωνήθηκε η ανάληψη πρωτοβουλιών στον τομέα της βιομηχανίας και το πρώτο πρόγραμμα δράσης δημοσιεύτηκε το 1973⁵⁶.

Σύμφωνα με τη νέα διάταξη, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να εξασφαλίζονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της Κοινότητας. Με βάση αυτή τη γενική στόχευση, η Κοινότητα σε συνεργασία με τα κράτη μέλη επιδιώκει:

- Να επιταχύνει την προσαρμογή της βιομηχανίας στις διορθωτικές μεταβολές,
- Να αναλάβει πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων του συνόλου της Κοινότητας και ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων,

⁵⁶ ΕΕ 1973, C 117/1.

- Να δημιουργήσει συνθήκες που να ευνοούν τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων,
- Να βελτιώσει την εκμετάλλευση του βιομηχανικού δυναμικού στους τομείς της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης.

Στα διάφορα "μέτρα" που μέχρι σήμερα έχουν ληφθεί στον εν λόγω τομέα μπορούν να μνημονευθούν το πρόγραμμα SPRINT⁵⁷, η επιτυχία του οποίου οδήγησε στην παράταση της ισχύος του και το πρόγραμμα ενεργειών για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

Ειδικά για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η μέριμνα της Κοινότητας υπήρξε ιδιαίτερη. Έχοντας επίγνωση τη σημασία των ΜΜΕ, η Επιτροπή δημιούργησε πρώτα τη Διεύθυνση "Μικρομεσαίες επιχειρήσεις και βιοτεχνία", η οποία ενισχύθηκε το 1973 με το Γραφείο Προσέγγισης των Επιχειρήσεων, προορισμός του οποίου είναι να υποστηρίζει τις εν λόγω επιχειρήσεις κατά τη σύναψη συμφωνιών συνεργασίας, φροντίζοντας παράλληλα για τη τήρηση των ευρωπαϊκών κανόνων ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο αυτό επιδοτήθηκαν επίσης πολυάριθμες ενέργειες διαφόρων επαγγελματικών οργανώσεων.

Επειδή οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις πολύ συχνά δεν είναι σε θέση να παρακολουθήσουν τις μεταβολές που λαμβάνουν χώρα σε κρίσιμους τομείς αμέσου ενδιαφέροντός τους, δημιουργήθηκαν οι "Ευρωθυρίδες για τις Επιχειρήσεις" που αποκαλούνται "Euro - Info Centers" (Κέντρα Ευρωπαϊκής Πληροφόρησης), όπως και το "Δίκτυο Επιχειρηματικής Συνεργασίας" το γνωστό ως "BC - Net"⁵⁸.

⁵⁷ ΕΕ 1989, L 112/12 και ΕΕ1994, L 6/25.

⁵⁸ COM (87) 370 τελ.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΚΛΩΣΤΟΥΨΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΕΝΔΥΣΗΣ

Οι βιομηχανίες κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης αντιμετώπιζαν δυσκολίες ήδη από τη δεκαετία του '60, οι οποίες προέρχονταν ιδίως από τη χαμηλή αύξηση της εσωτερικής ζήτησης και από την ταχεία αύξηση των εξαγωγών των αναπτυσσόμενων χωρών. Πράγματι, αυτές οι βιομηχανίες, όπως όλες εκείνες που δεν απαιτούν υψηλή τεχνολογία και κεφαλαιουχική συγκέντρωση, χάνουν τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα στην Ευρώπη προς όφελος των βιομηχανικών χωρών που διαθέτουν σχετική φθηνή εργατική δύναμη. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο βοήθησε βέβαια τα άτομα τα οποία έχαναν την εργασία τους στην κλωστοϋφαντουργία. Αλλά και οι παρεμβάσεις που αποτελούσαν πρόσκαιρες λύσεις εν αναμονή μιας πραγματικής κοινοτικής υφαντουργικής πολιτικής. Τεθείσα σε ισχύ στις αρχές της δεκαετίας του 90, αυτή η πολιτική αποτελείτο από δύο πτυχές: μία εσωτερική και μία εξωτερική.

Στο εσωτερικό πεδίο, η Επιτροπή κατάρτισε ένα ευρετήριο των εθνικών ενισχύσεων και εφάρμοσε μία αυστηρή κοινοτική πλαισίωση για να αποτρέψει την πρόσκληση στρεβλώσεων του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Κοινότητας ή τη μεταβίβαση των προβλημάτων της διάρθρωσης και της απασχόλησης από το ένα κράτος στο άλλο. Πολλά καθεστώτα ενισχύσεων στις βιομηχανίες κλωστοϋφαντουργίας και της ένδυσης απαγορεύτηκαν ή διευθετήθηκαν έτσι ώστε να επιδιώκουν τακτικές μειώσεις των δυναμικότητων παραγωγής. Το σύστημα του κοινοτικού ελέγχου των ενισχύσεων στους παραγωγούς συνθετικών ινών διάκειται ευνοϊκά προς τις ενισχύσεις οι οποίες στοχεύουν να απορροφήσουν το υπερβάλλον δυναμικό δια της αναδιάρθρωσης των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων⁵⁹. Η κοινοτική ενίσχυση συγκεντρώνεται, επίσης, κυρίως στη βιομηχανική αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων του κλάδου των συνθετικών ινών⁶⁰. Στο πεδίο της τεχνολογικής έρευνας η κοινότητα έδωσε τη χρηματοοικονομική της ενίσχυση για την πραγματοποίηση, στα πλαίσια του προγράμματος BRITE, πολλών σχεδίων έρευνας αποβλεπόντων στην αύξηση

⁵⁹ ΕΕ C 142, 08.06.1995.

⁶⁰ ΕΕ L326, 22.12.1979.

της ανταγωνιστικότητας της κοινοτικής κλωστοϋφαντουργίας με τη μετάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας στις βιομηχανίες όλων των χωρών μελών.

Η εξωτερική πτυχή της κλωστοϋφαντουργικής πολιτικής έγκειται κυρίως στην οργάνωση των διεθνών συναλλαγών σε κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα έτσι ώστε να δοθεί η ευκαιρία προσαρμογής στην κοινοτική βιομηχανία, αλλά χωρίς να καταδικάζονται σε αποτυχία οι προσπάθειες εκβιομηχάνισης των αναπτυσσομένων χωρών. Αυτή η οργάνωση αναζητήθηκε κυρίως στα πλαίσια της Γενικής Συμφωνίας για τους Δασμούς και το Εμπόριο (GATT), με μια

συμφωνία σχετικά με το διεθνές εμπόριο των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, γνωστή ως "πολυϊνική συμφωνία" (AMF). Όμως, η νέα συμφωνία για την κλωστοϋφαντουργία, η οποία συνάφθηκε στα πλαίσια του Γύρου της Ουρουγουάης, αποβλέπει στην προοδευτική απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου της κλωστοϋφαντουργίας και των ειδών ένδυσης στους κόλπους του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου.

Στα πλαίσια της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου είχαν συναφθεί πολλές συμφωνίες και διακανονισμοί σχετικά με ιδιαίτερα ευαίσθητους τομείς. Αυτές οι συμφωνίες, στις οποίες η Κοινότητα ή και τα κράτη μέλη της ήταν συμβαλλόμενα μέρη, αφορούσαν τη τεχνική ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, το βόειο κρέας, τα γαλακτοκομικά προϊόντα και τα πολιτικά αεροσκάφη. Η πιο σημαντική από αυτές τις συμφωνίες ήταν αυτή που αφορούσε το διεθνές εμπόριο των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, πιο γνωστή ως "πολυϊνικός διακανονισμός" (ΣΠΙ), που υπογράφηκε το 1974 και που κάλυπτε τα περισσότερα υφαντουργικά προϊόντα (τόσο από συνθετικές ίνες, όσο και από βαμβακερές και μάλλινες). Τα κράτη που είχαν υπογράψει αυτή τη συμφωνία είχαν αναλάβει την υποχρέωση να μην εισαγάγουν νέους μονομερείς ή διμερείς περιορισμούς στο εμπόριο των υφαντουργικών προϊόντων και να εξαλείψουν προοδευτικά τους υπάρχοντες ποσοτικούς περιορισμούς, εκτός όταν επρόκειτο για περιπτώσεις που προβλέπονταν ειδικά μέσα στη συμφωνία, η οποία ανέφερε ρητά ορισμένες διατάξεις διαφύλαξης και τη δυνατότητα διαπραγμάτευσης διμερών συμφωνιών. Η Κοινότητα είχε βασίσει την εξωτερική υφαντουργική της πολιτική σε αυτό το τελευταίο άρθρο, συνάπτοντας με

παραγωγικές χώρες διμερείς συμφωνίες οι οποίες θεμελιώνονταν ουσιαστικά στην αρχή του αυτοπεριορισμού των ποσοτήτων των εξαγωγών από τους υπογράφοντες για έναν ορισμένο αριθμό προϊόντων, αλλά με την εξασφάλιση μιας σταδιακής αύξησης των επιτρεπόμενων ποσοτήτων.

Η πολυϊνική συμφωνία αναθεωρήθηκε για να ελευθερωθεί προοδευτικά το παγκόσμιο εμπόριο των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων όπως συμφωνήθηκε στα πλαίσια της GATT τον Δεκέμβριο 1993. Πράγματι, η συμφωνία του ΠΟΕ για τα κλωστοϋφαντουργικά και τα είδη ένδυσης (ΚΕΕ) θα ρυθμίζει το εμπόριο αυτών των προϊόντων μεταξύ όλων των χωρών μελών του ΠΟΕ, μέχρις ότου ενσωματωθούν στο κανονικό καθεστώς του ΠΟΕ⁶¹. Αυτή η ενσωμάτωση θα γίνει σε τρεις φάσεις έως το έτος 2005. Η συμφωνία προβλέπει ειδικότερα την ενίσχυση των κανόνων και των ρυθμίσεων, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά, το ντάμπινγκ, τις επιδοτήσεις και τις παραποιήσεις, περιλαμβάνει μεταβατική ρήτρα διασφάλισης προκειμένου να εμποδίσει τη διατάραξη της αγοράς των χωρών εισαγωγής.

Οι νέες τάσεις της πολιτικής για την κλωστοϋφαντουργία και τα είδη ένδυσης διαφαίνονται σε μια ανακοίνωση της Επιτροπής του Οκτωβρίου 1991, η οποία εγκρίθηκε με ψήφισμα του Συμβουλίου του Ιουνίου 1992⁶². Στο εξωτερικό πεδίο, η κοινή εμπορική πολιτική επιδιώκει το άνοιγμα των αγορών τρίτων χωρών και την προώθηση των κοινοτικών εξαγωγών, την καταπολέμηση του ντάμπινγκ, των επιδοτήσεων και των απατών σχετικά με την προέλευση, καθώς και την προστασία σχεδίων και μοντέλων. Στο εσωτερικό της Κοινότητας επιδιώκεται η διευκόλυνση του προσανατολισμού σε νέες δραστηριότητες και οικονομική διαφοροποίηση των περιοχών που εξαρτώνται ιδιαίτερα από τους κλάδους κλωστοϋφαντουργίας και ειδών ένδυσης.

Γι' αυτόν τον τελευταίο σκοπό, η Επιτροπή ξεκίνησε, στις αρχές του 1992, την κοινοτική πρωτοβουλία RETEX⁶³. Επιδιώκει τον εκσυγχρονισμό των βιώσιμων επιχειρήσεων των κλάδων μεταποίησης αυτών των περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των βιώσιμων επιχειρήσεων των κλάδων

⁶¹ ΕΕ L336, 23.12.1994,

⁶² ΕΕ C178, 15.07.1992.

⁶³ ΕΕ C142, 04.06.1992 και ΕΕ C180, 01.07.1994. Βλ. το κεφάλαιο για την περιφερειακή πολιτική.

κλωστοϋφαντουργίας και ειδών ένδυσης. Αυτό σημαίνει: ενίσχυση των ΜΜΕ για να βελτιώσουν την τεχνογνωσία τους - δημιουργία τοπικών ομάδων επιχειρήσεων για συνεργασία σε έρευνα και ανάπτυξη, νέες μεθόδους παραγωγής και εμπορίας κλπ - πρόσκαιρες χρηματοοικονομικές ενισχύσεις για την υλοποίηση σχεδίων εκσυγχρονισμού και επαγγελματική εκπαίδευση του προσωπικού που απειλείται από την ανεργία στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας.

Κατά την επιτροπή, ο ευρωπαϊκός τομέας της υφαντουργίας και των ενδυμάτων πρέπει να ενταχθεί κατά ισορροπημένο τρόπο στο σύστημα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, έτσι ώστε να βελτιωθεί η πρόσβαση στις αγορές τρίτων χωρών⁶⁴. Θα πρέπει να ενισχυθούν τα μέτρα βιομηχανικής πολιτικής ως προς τις εξαγωγές, τη βιομηχανική συνεργασία, την κατάρτιση και την καταπολέμηση της απάτης. Πάντως, οι επιχειρήσεις που βρίσκονται στις ευρωπαϊκές περιοχές που πλήττονται περισσότερο από τα αποτελέσματα του Γύρου της Ουρουγουάης και από άλλους παράγοντες θα πρέπει να συνεχίσουν να απολαμβάνουν συνοδευτικών μέτρων. Σε αυτά τα πλαίσια, η κοινοτική χρηματοοικονομική υποστήριξη παρέχεται σε ένα ειδικό πρόγραμμα ανακαινίσιμου της υφαντουργίας και της βιομηχανίας ενδυμάτων της Πορτογαλίας⁶⁵.

⁶⁴ COM (95) 447, 11 Οκτωβρίου 1995.

⁶⁵ ΕΕ L86, 20.04.1995.

Β. Ο ΚΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας κατέχει σημαντική θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε οικονομικό, κοινωνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Η κλωστοϋφαντουργία καταλαμβάνει το 3,1% της συνολικής προστιθέμενης αξίας στη βιομηχανία της Ε.Ε. Παρ' όλη τη δραματική μείωση των απασχολούμενων στον κλάδο κατά τα πρόσφατα έτη η απασχόληση ανέρχεται σε 1,3 εκ. εργαζομένους στην Ε.Ε.

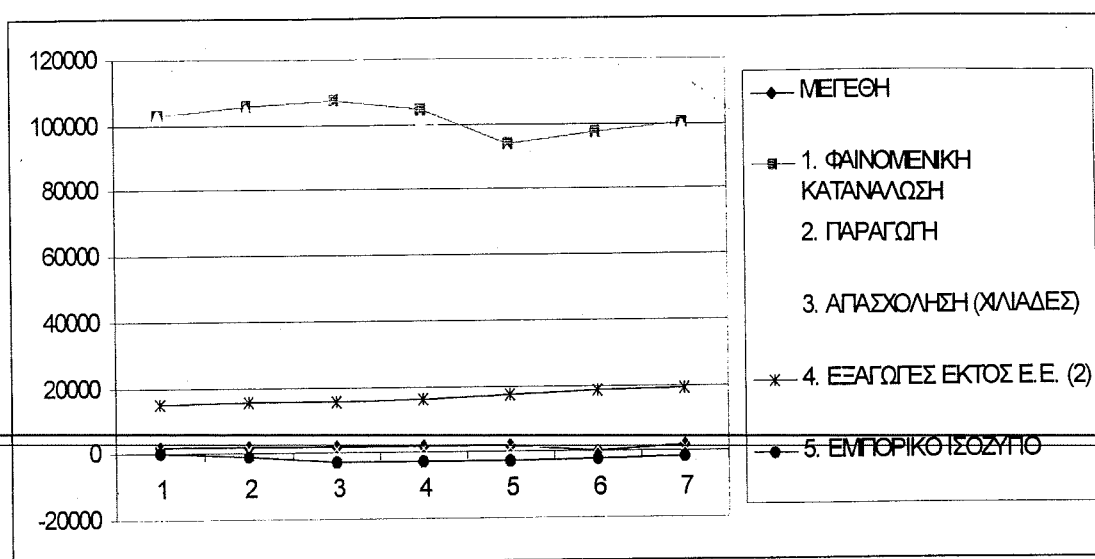
Η βιομηχανία της κλωστοϋφαντουργίας είναι συγκεντρωμένη κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες της Ε.Ε. όπως Ιταλία, Γερμανία, Γαλλία και Αγγλία οι οποίες παράγουν σχεδόν το 80% της Ευρωπαϊκής παραγωγής με την Ιταλία επικεφαλής παραγωγό της τάξεως του 32% του συνόλου.

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΣΕ ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ) (ΕΚΑΤ. ECU)

ΜΕΓΕΘΗ	(1)-1989	(2)-1990	(3)-1991	(4)-1992	(5)-1993	(6)-1994	(7)-1995
1. ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	102.782	105.633	107.739	104.610	94.053	97.200	100.500
2. ΠΑΡΑΓΩΓΗ	102.822	104.841	104.825	101.713	91.497	95.200	99.000
3. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ (ΧΙΛΙΑΔΕΣ)	1.602	1.525	1.468	1.360	1.270	1.200	1.160
4. ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΚΤΟΣ Ε.Ε.	15.245	15.543	15.574	16.181	17.094	18.300	19.200
5. ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ	40	-792	-2.914	-2.897	-2.556	-2.000	-1.500

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

Εκτιμήσεις EUROSTAT και ΟΕΤΗ
Συμπεριλαμβάνει α' ύλες και πλεκτική

Η παραγωγή του κλάδου μειώνεται συνεχώς από το 1991. Μεταξύ 1984 - 1989 αυξανόταν με 2,1% ετησίως, ενώ άρχισε να μειώνεται το 1991 με αποτέλεσμα το 1993 να πέσει κατά 10% σε τρέχουσες τιμές. Η παραγωγή (σταθερές τιμές) μειώθηκε κατά 6% το 1994 γεγονός που συνδέεται με τη γενική οικονομική ύφεση. Πάντως οι εκτιμήσεις του 1994, '95, '96, '97 δείχνουν αύξηση της παραγωγής όπου το 1994 φαίνεται να είναι της τάξεως του 4% σε τρέχουσες τιμές. Όσον αφορά την βιομηχανική κατανάλωση ακολουθεί την ίδια πορεία με την παραγωγή όπου το 1993 δείχνει μείωση κατά 5,5%.

Η ευρωπαϊκή κλωστοϋφαντουργία κατά τα τελευταία έτη υπέστη αναδιαρθρώσεις που στόχευαν στη μείωση του κόστους και την αύξηση της παραγωγικότητας η οποία και αυξήθηκε κατά 17% σε σταθερές τιμές μεταξύ των ετών 1988 και 1993. Το αποτέλεσμα είναι ότι μεταξύ 1984-1993 χάθηκαν 500.000 θέσεις εργασίας εκ των οποίων 90.000 μόνο το 1993. Οι εκτιμήσεις δείχνουν περαιτέρω απώλεια (70.000) για το 1994.

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΛΩΣΤΟΨΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΚΑΤΑ ΠΡΟΪΟΝ 1993 (*) (000 ΤΟΝΟΙ)

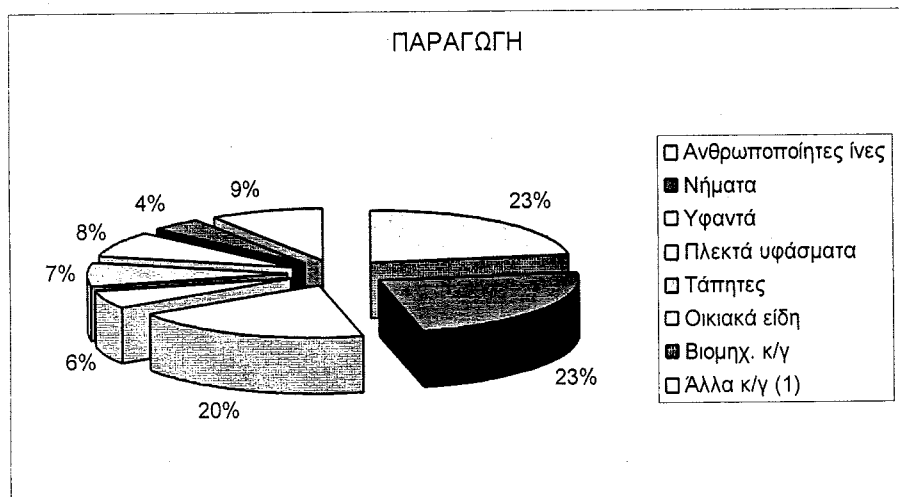
	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΚΤΟΣ Ε.Ε.	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΕΚΤΟΣ Ε.Ε.	ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ
Ανθρωποποίητες ίνες	2.189,5	513	589,1	2.265,6
Νήματα	2.294	174,5	539,8	2.659,3
Υφαντά	1.905,7	538,6	681,4	2.048,5
Πλεκτά υφάσματα	532,3	56,7	66,4	542
Τάπητες	690,2	298,6	170,2	561,8
Οικιακά είδη	750,7	62,5	194,9	883,1
Βιομηχ. κ/γ	389,8	197,8	147,9	339,9
Άλλα κ/γ	895,9	584,5	376,9	688,3

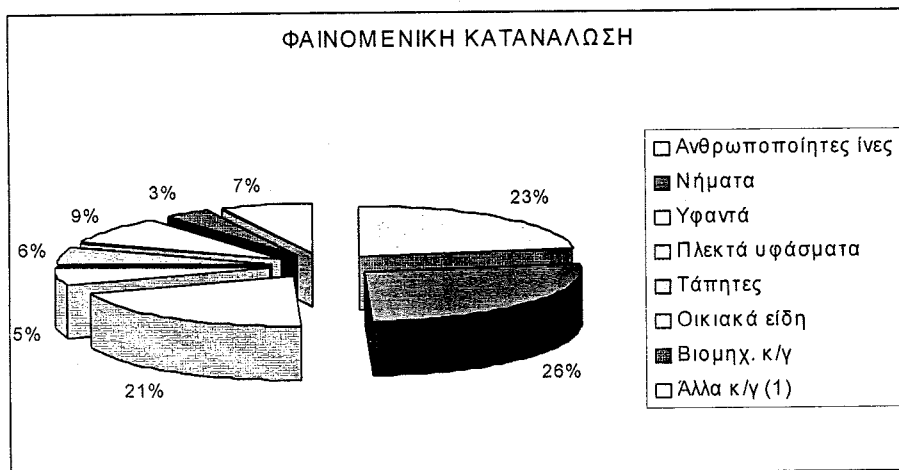
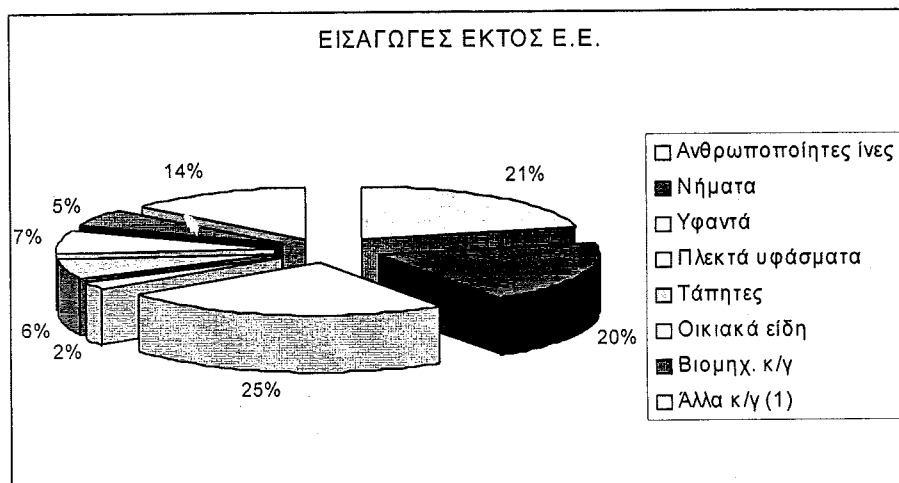
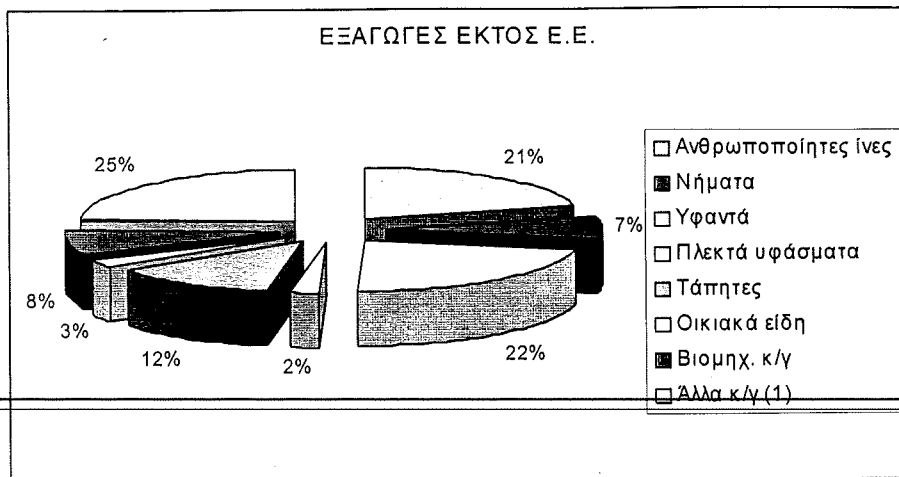
ΠΗΓΗ: CIRFS, υπολογισμοί COMITEXIL, CITH, OETH

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

Περιλαμβάνονται τα μη υφασμένα

(*) Δεν περιλαμβάνονται τα πλεκτά ενδύματα.

Το εμπορικό ισοζύγιο της ευρωπαϊκής κλωστοϋφαντουργίας έφθασε να είναι ελλειμματικό στα 3 δις. ECU το 1991 με τάσεις όμως μειωτικές που δείχνουν τα 2 δις ECU το 1994. Οι εξαγωγές και εισαγωγές της Ε.Ε. σημείωσαν αύξηση μεταξύ των ετών 1985-1994. με τις εισαγωγές σε ταχύτερη ανάπτυξη από ότι οι εξαγωγές. Η βιομηχανία της κλωστοϋφαντουργίας στην Ε.Ε. εισάγει τις περισσότερες πρώτες ύλες (μαλλί, βαμβάκι, μετάξι κ.τ.λ.) καθώς επίσης και μεγάλο αριθμό πλεκτών ενδυμάτων. Η εξαίρεση αυτών (πρώτες ύλες και πλεκτά ενδύματα) με αναφορά το έτος 1993, δείχνει θετικό εμπορικό ισοζύγιο της τάξεως των 3,1 δις. ECU για την ευρωπαϊκή κλωστοϋφαντουργία.

**ΕΤΗΣΙΟΙ ΡΥΘΜΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ
ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ (%)**

ΠΟΣΟΣΤΟ	1984 - 1989	1989 - 1993	1992 - 1993
Φαιν. Κατανάλωση	1,6	-2,1	-5,5
Παραγωγή	2,1	-2,2	-5,7
Εξαγ. εκτός Ε.Ε.	-0,5	-0,1	-1,3
Εισαγ. εκτός Ε.Ε.	-2,7	0,1	0,0

ΠΗΓΗ: DEBA, EUROSTAT

Αν και οι εισαγωγές της Ε.Ε. αναπτύχθηκαν περισσότερο από τις εξαγωγές στο διάστημα 1985-1994, αυτή η εξέλιξη άρχισε να αλλάζει το 1992 από όπου οι εξαγωγές άρχισαν να αναπτύσσονται γρηγορότερα από τις εισαγωγές. Μεταξύ του 1992-1994 οι εξαγωγές της Ε.Ε. αυξήθηκαν κατά 18% ενώ οι εισαγωγές κατά 10%.

Οι μεγαλύτεροι εισαγωγείς κοινοτικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων είναι οι Ηνωμένες πολιτείες της Αμερικής, η Ελβετία, η Αυστρία(1993), ακολουθούμενοι από Πολωνία Ιαπωνία Τυνησία και Μαρόκο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η Πολωνία, η Τυνησία και το Μαρόκο εισήγαγαν κοινοτικά εμπορεύματα κυρίως για τελειοποίηση και επανεξαγωγή στην Ε.Ε.

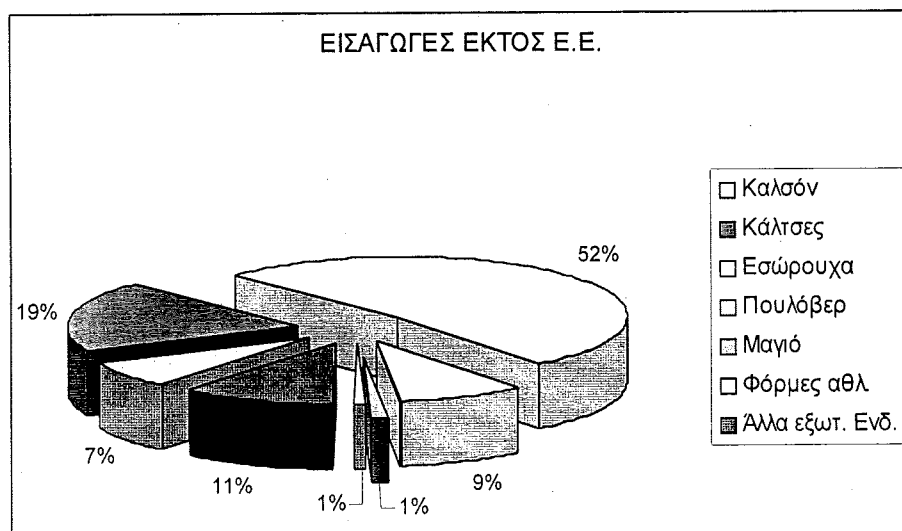
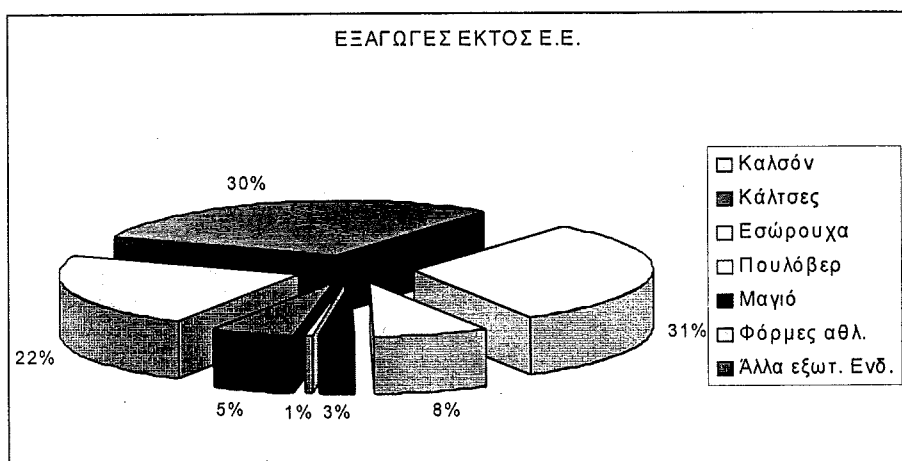
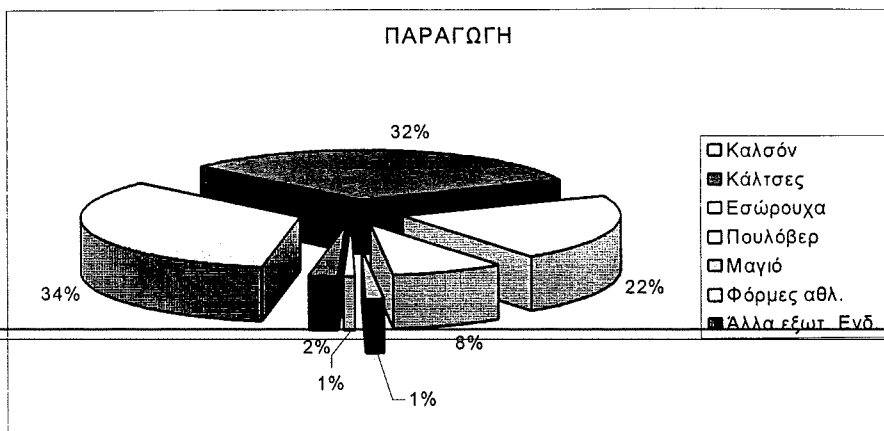
Οι κύριες εξαγωγικές, προς την Ε.Ε. χώρες είναι η Τουρκία η Ινδία και η Κίνα. Μεταξύ του 1988-1993 Τουρκία, Ινδία και Κίνα διπλασίασαν τις εξαγωγές τους προς την Ε.Ε. καταλαμβάνοντας το 1/3 των εισαγωγών της Ε.Ε.

Σε ότι αφορά την βιομηχανική δομή αναφέρεται ότι η κλωστοϋφαντουργία της Ε.Ε. περιλαμβάνει 47.000 μονάδες εκ των οποίων 72% απασχολούν λιγότερο από 20 άτομα (συνολικά 233,000 άτομα), και ενώ έχουν το 15% του συνολικού κύκλου εργασιών. Η μείωση της απασχόλησης είναι μεγαλύτερη για τις μεγάλες παραγωγικές μονάδες. Ο αριθμός των μικρότερων μονάδων μειώθηκε κατά 9% ενώ οι μεγάλες μειώθηκαν κατά 11%.

ΠΛΕΚΤΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ 1993

(000 τεμάχια)	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΚΤΟΣ Ε.Ε.	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΕΚΤΟΣ Ε.Ε.	ΦΑΙΝΟΜΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ
Καλσόν	2.315.435	237.107	280.443	2.358.771
Κάλτσες	2.136.083	315.438	754.675	2.575.320
Εσώρουχα	1.457.401	333.856	2.035.604	3.159.149
Πουλόβερ	573.475	80.905	350.544	843.114
Μαγιό	81.515	27.417	41.695	95.793
Φόρμες αθλ.	56.296	5.693	36.617	87.220

ΠΗΓΗ: CITH, MAILLEUROP

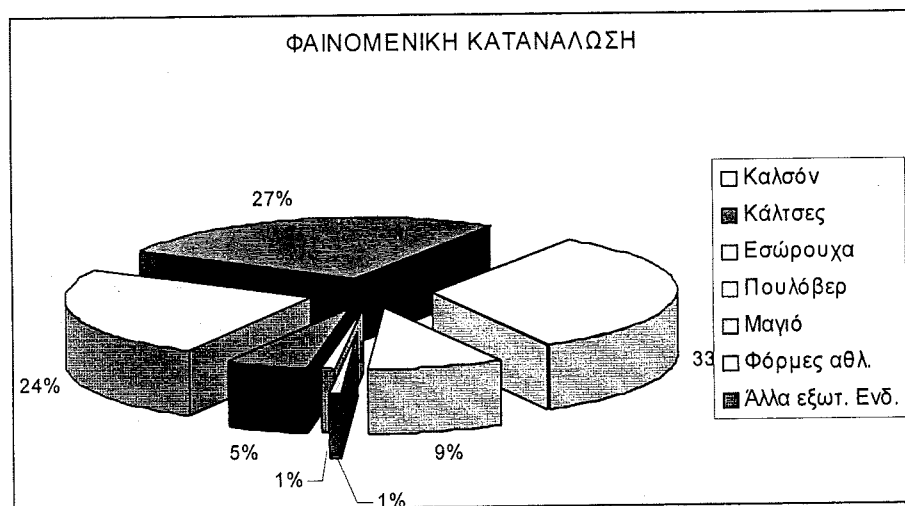
Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πέντε μεγαλύτερες ευρωπαϊκές κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις παράγουν από μόνες τους το 8% του συνολικού κύκλου εργασιών του κλάδου στην Ε.Ε.

Οι κύριες κλωστοϋφαντουργικές περιοχές (σύμφωνα με τον αριθμό των εργαζομένων) βρίσκονται στην Λομβαρδία της Ιταλίας, στην Καταλονία της Ισπανίας, στο Νόρτε της Πορτογαλίας και σε ορισμένες περιοχές της Γερμανίας οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 30% της απασχόλησης του κλάδου στην Ε.Ε.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΛΩΣΤΟΨΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ
(ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ) ⁽¹⁾

Εκατ. ECU	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Εξαγωγές εκτός Ε.Ε.	13.335,2	12.439,8	12.396,6	13.348,8	15.245,0	15.543,2	15.573,3	16.181,1	17.093,7	18.300,0
Εισαγωγές εκτός Ε.Ε.	12.522,4	11.676,1	13.012,2	13.917,3	15.204,6	16.335,0	18.488,0	19.078,1	19.650,0	20.300,0
Εμπ. Ισοζ.	812,8	763,7	-615,6	-568,5	40,4	-791,8	-2.914,7	-2.897,0	-2.556,3	-2.000,0

ΠΗΓΗ: DEBA, EUROSTAT

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Περιλαμβάνει α' ύλες και πλεκτά ενδύματα

Γ. ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Στη νηματουργία και στην υφαντουργία η ποσότητα των εγκατεστημένων μηχανών και η γεωγραφική τους διασπορά έχουν μεταβληθεί σημαντικά κατά τα τελευταία χρόνια. Κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια η ευρωπαϊκή νηματουργία έχει μειώσει σημαντικά τον αριθμό των αδρακτιών κατά 15%, ενώ ο αριθμός των μηχανών ανοικτής κλώσης, οι οποίες είναι 5 φορές πιο παραγωγικές από τα αδράκτια, αυξήθηκαν από 24.000 κατά το 1973 σε 525.000 το 1993. Σε παγκόσμιο επίπεδο η νηματουργία της Ε.Ε. έχει το 7% των μηχανών ανοικτής κλώσης, ενώ οι περισσότερες βρίσκονται στην ανατολική Ευρώπη, την Ασία και τις ΗΠΑ.

Η υφαντουργία της Ε.Ε. χρησιμοποιεί κυρίως ασάϊτους αργαλειούς οι οποίοι και αποτελούν τον πιο σύγχρονο εξοπλισμό που υπάρχει σήμερα στην υφαντουργία. Ο αριθμός των αργαλειών που είναι εγκατεστημένοι στην Ε.Ε. έχει μειωθεί κατά τα τελευταία έτη, ενώ στην Ασία η δυναμικότητα έχει επεκταθεί σημαντικά. Στον τομέα του βάμβακος η Ασία έχει πλέον το 35% του συνόλου των ασάϊτων αργαλειών και του 76% των αργαλειών με σαίτα. Αντίθετα στην Ε.Ε. υπάρχει μόλις το 10% των ασάϊτων αργαλειών και το 1% των αργαλειών με σαίτα.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

Οι κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις εφαρμόζουν διάφορες στρατηγικές, ανάλογα με τη θέση τους στην αλυσίδα παραγωγής της κλωστοϋφαντουργικής βιομηχανίας. Για παράδειγμα οι παραγωγοί του βαμβακερού νήματος δεν λειτουργούν στο ίδιο ανταγωνιστικό περιβάλλον που λειτουργούν οι παραγωγοί της πλεκτικής. Οι στρατηγικές τους επίσης διαφέρουν ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης και τον τόπο εγκατάστασής τους στην Ε.Ε. οι επιχειρήσεις της κλωστοϋφαντουργίας έχουν μειώσει την παραγωγική τους δυναμικότητα κατά τα έτη 1990 - 1994, αλλά έχουν επενδύσει εκτενώς σε τεχνολογίες εκσυγχρονισμού της παραγωγής τους όπως στην ανάπτυξη εργοστασίων σε τρίτες χώρες.

**ΟΙ ΔΕΚΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΥΨΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.
(κύκλος εργασιών σε εκατομμύρια ECU)**

World rank 95	World rank 96	Επιχείρηση	Χώρα	Κύκλος εργασιών 1996	Κύκλος εργασιών 1995	96/95 %
3	3	Coats Viyella Group	ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	3018,5	2822,2	7,0
7	7	Beaulieu Group	ΒΕΛΓΙΟ	1928,2	1982,7	-2,8
60	13	Molnlycke Group	ΣΟΥΗΔΙΑ	1530,4	1923,7	-20,4
13	14	Gruppo Benetton	ΙΤΑΛΙΑ	1465,6	1379,8	6,2
16	16	Chartaulds Textiles	ΓΑΛΛΙΑ	1335,4	1351,6	-1,2
15	19	Courtaulds Textiles	ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	1237,5	1350,8	-8,4
22	22	Gruppo Marzoto	ΙΤΑΛΙΑ	1135,8	1110,9	2,2
29	24	Industria Diseno Textile	ΙΣΠΑΝΙΑ	1036,7	874,2	18,6
28	25	Freudenberg Textiles	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1030,6	936,1	10,1
23	26	D.M.C.	ΓΑΛΛΙΑ	958,4	1091,2	-12,2

ΠΗΓΗ: EURATEX

Οι προσπάθειες επικεντρώνονται στην εξειδίκευση σε έναν περιορισμένο αριθμό παραγωγικών διαδικασιών, εξαρτώμενες από την υπερβολική της παραγωγής στα υπόλοιπα τμήματα της παραγωγής. Ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων προσπαθούν να αναπτύξουν στρατηγικές ικανές για να διασφαλίσουν τη θέση τους ως προμηθευτές μέσα σε μία συνεχώς αποκεντρωμένη κλωστοϋφαντουργική βιομηχανία. Πολύ σημαντικό ρόλο στο μέλλον θα παίξει η ανάπτυξη επιθετικών εξαγωγικών στρατηγικών, έτσι ώστε να ευρεθούν νέες αγορές στις τρίτες χώρες. Όλες αυτές οι αλλαγές έχουν σαν αποτέλεσμα την αλλαγή της οργάνωσης των εταιρειών και την υιοθέτηση νέων μεθόδων, προκειμένου να διατηρηθεί ή να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

**ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΝΗΜΑΤΟΥΡΓΙΑΣ
(κύκλος εργασιών σε εκατομμύρια ECU)**

WORLD RANK	SECTOR RANK	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΧΩΡΑ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ 1996	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ 1995	96/95 %
ΒΑΜΒΑΚΙ						
427	1	Uco Yarns	ΒΕΛΓΙΟ	31,6	35,2	-10,2%
ΜΑΛΛΙ						
61	1	Bremer Wollkammerei-Bwk	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	401,7	471,3	-14,8%
136	2	Sudwolle	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	199	201,7	-1,3%
246	3	Stohr and Co AG	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	108,4	180,4	-39,9%
286	4	Filatura di Grignasco	ΙΤΑΛΙΑ	84,8	77,9	8,9%
466	5	Spindor International	ΒΕΛΓΙΟ	18,1	20,5	-11,7%
475	6	Lys-Yarns	ΒΕΛΓΙΟ	15	15,5	-3,2%
478	7	Neiyrinck-Holvoet	ΒΕΛΓΙΟ	13,9	11,3	23,0%
480	8	Zultse Wolspinnrij	ΒΕΛΓΙΟ	13,8	6,8	102,9%
484	9	EM Spinnings	ΒΕΛΓΙΟ	13,1	11	19,1%
49	1	Textilwerke Deggendorf	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	514,3	547	-6,0%

ΠΗΓΗ: EURATEX

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Σύμφωνα με το Panorama of EU Industry της EUROSTAT, η φαινομενική κατανάλωση των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων μετά από το 1997 εκτιμάται ότι θα αυξάνεται με ένα ρυθμό της τάξης του 2% με 3% σε τρέχουσες τιμές, με τις εξωκοινοτικές εξαγωγές να αυξάνονται με ρυθμό ταχύτερο, της τάξης του 4% με 5%. Η παραγωγή σε τρέχουσες τιμές προβλέπεται να αυξάνεται με ρυθμό της τάξης του 1% με 2% μέχρι το 1998. Οι εισαγωγές αναμένεται να αυξηθούν ταχύτερα από τις εξαγωγές, κάτι το οποίο θα συμβάλει στην περαιτέρω επιδείνωση του εμπορικού ελλείμματος. Εντούτοις, η κατάσταση είναι

διαφορετική εάν δεν ληφθούν υπόψη στις εισαγωγές και εξαγωγές, οι πρώτες ύλες της κλωστοϋφαντουργίας.

Η κλωστοϋφαντουργία της Ε.Ε. έχει να αντιμετωπίσει συνεχή ανταγωνισμό από τις χώρες χαμηλού κόστους εκτός Ε.Ε., ενισχυμένο από τη σταδιακή απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Οι προοπτικές ωστόσο, είναι διαφορετικές ανάλογα με τα τμήματα της κλωστοϋφαντουργικής βιομηχανίας και τις γεωγραφικές περιοχές που εξετάζονται. Η διεθνοποίηση της παραγωγής των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων σε περιοχές πλησίον της Ε.Ε. η οποία θα ευνοηθεί από την Τελωνιακή Ένωση με την Τουρκία και την απελευθέρωση του εμπορίου από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, θα δημιουργήσει νέα προβλήματα στους παραγωγούς της Ε.Ε. που είναι παραδοσιακοί προμηθευτές της βιομηχανίας ενδυμάτων της Ε.Ε. Η κλωστοϋφαντουργική παραγωγή με μεγάλο μερίδιο εργατικού κόστους αναμένεται αν αντιμετωπίσει μειούμενα μερίδια αγοράς, καθώς ο ανταγωνισμός από τις χώρες χαμηλού κόστους αναμένεται να συνεχίσει να επικεντρώνεται σε αυτά τα τμήματα της αγοράς. Εντούτοις τα αποτελέσματα του Γύρου της Ουρουγουάης και οι συνεχείς προσπάθειες για άνοιγμα των αγορών των τρίτων χωρών, την ίδια στιγμή θα προσφέρουν νέες ευκαιρίες στην κλωστοϋφαντουργική βιομηχανία της Ε.Ε.

Συγκρινόμενη με τις μεγάλες βιομηχανικές χώρες, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει τη μεγαλύτερη κατανάλωση κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων κατά το 1994, μεγαλύτερη κατά 25% από τις ΗΠΑ και κατά 60% από την Ιαπωνία. Ωστόσο μεταξύ του 1985 και του 1994 η φαινομενική κατανάλωση, σε τρέχουσες τιμές αυξήθηκε περισσότερο στην Ιαπωνία (+36%) ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ, η κατανάλωση αυξήθηκε κατά 17% και 16% αντίστοιχα.

Η παραγωγή της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά το 1994 ήταν, σε ECU, 40% μεγαλύτερη σε σχέση με το αντίστοιχο μέγεθος των ΗΠΑ και κατά 67% μεγαλύτερη σε σχέση με την Ιαπωνία. Μεταξύ των ετών 1985 και 1994 η παραγωγή στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας σε τρέχουσες τιμές αυξήθηκε περισσότερο στην Ιαπωνία (21%), ακολουθούμενη από τις ΗΠΑ (19%) ενώ η παραγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκε μόλις κατά 12%.

Δ. ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΤΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΚΛΩΣΤΟΥΨΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ

Κλωστοϋφαντουργία και κλάδος ένδυσης

Στις 20 Οκτωβρίου, η Επιτροπή ενέκρινε ανακοίνωση με αντικείμενο πρόγραμμα δράσης για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης, που δίνει κυρίως συνέχεια στα συμπεράσματα που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο το 1996, καθώς και στο διάλογο που αναπτύχθηκε μεταξύ των παραγόντων του κλάδου και των εθνικών δημόσιων και κοινοτικών αρχών στο πλαίσιο του φόρου κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης. Το πρόγραμμα αυτό δράσης ακολουθεί τον άξονα της ανάπτυξης των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που αποτελούν ίδιο χαρακτηριστικό της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και εντοπίζει υπό το πρίσμα αυτό ορισμένες προτεραιότητες. Η Επιτροπή υλοποίησε εξάλλου πολλά έργα που αποτελούν επακόλουθο αφενός της ανακοίνωσής της του 1996 με αντικείμενο την ανταγωνιστικότητα της υπεργολαβίας στη βιομηχανία κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και ειδών ένδυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφετέρου των συμπερασμάτων του Συμβουλίου με αντικείμενο την ανωτέρω ανακοίνωση.

Κλωστοϋφαντουργία

1.2.92. Ανακοίνωση της Επιτροπής για ένα πρόγραμμα δράσης για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης.

Έκδοση από την Επιτροπή στις 29 Οκτωβρίου. Στην ανακοίνωση αυτή, που απευθύνεται στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, η Επιτροπή κάνει απολογισμό της εξέλιξης του τομέα κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης κατά τη δεκαετία του 1990 και προτείνει τη δημιουργία ενός προγράμματος δράσης για να τονωθεί η επιτυχία της διαρθρωτικής αναπροσαρμογής του τομέα αυτού. Διαπιστώνει, πρώτον, ότι η περίοδος αυτή χαρακτηρίστηκε από εις βάθος αναδιάρθρωση και εκσυγχρονισμό, που συνοδεύτηκαν από τη μετακίνηση ενός

μέρους των παραγωγικών δυνατοτήτων, πράγμα που ενίσχυσε συνολικά την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα. Πάντως, εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι τα φαινόμενα αυτά επέφεραν παράλληλα μια σημαντική μείωση της παραγωγής και, κυρίως, της απασχόλησης. Η Επιτροπή ορίζει στη συνέχεια ορισμένους τομείς προτεραιότητας που θα πρέπει να εμπνεύσουν δράσεις τόσο εκ μέρους των δημοσίων αρχών όσο και εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα, όπως η απασχόληση και η κατάρτιση, η προώθηση νέων προϊόντων, διαδικασιών και εξοπλισμών, και ιδιαίτερα νέων τεχνολογιών επικοινωνιών και πληροφοριών, η ιδιαίτερη προσοχή στην περιφερειακή ανάπτυξη, η πρόσβαση στις αγορές των τρίτων χωρών και η τήρηση των κανόνων που έχουν οριστεί από τις διεθνείς συμφωνίες και, τέλος, η εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς τηρώντας τους κανόνες του ανταγωνισμού.

1.2.63. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ένα πρόγραμμα δράσης για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης.

Αναφορά:

Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ένα πρόγραμμα δράσης για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης - COM(97) 454 και Δελτίο 10-1997,

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στις 29 Απριλίου. Επιδοκιμάζοντας το πρόγραμμα δράσης που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή, η ΟΚΕ εκτιμά ταυτόχρονα ότι το πρόγραμμα αυτό θα έπρεπε να συνοδεύεται από πιο συγκεκριμένες και ακριβέστερες προτάσεις για την αποτελεσματική επίτευξη των στόχων. Ακόμη, ζητεί μια καθορισμένη δράση βάσει των μέσων που διαθέτει ήδη η Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Εξάλλου, συνιστά κυρίως τη θέσπιση υποχρεωτικής σήμανσης προέλευσης προκειμένου να διασφαλιστεί η σωστή ενημέρωση του καταναλωτή.

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 30 Απριλίου. Το Κοινοβούλιο καλεί την Επιτροπή να διασαφηνίσει το σχέδιο δράσης της προσδίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση της καινοτομίας και στη χρήση νέων

τεχνολογιών, στην ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ όλων των κρίκων της αλυσίδας του τομέα (από τους παραγωγούς ινών έως τους διανομείς λιανικής πώλησης ενδυμάτων) και στην προώθηση των προγραμμάτων κατάρτισης δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Εξάλλου, ζητεί επιτακτικά να ληφθούν μέτρα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών με αναπτυξιακή υστέρηση προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις που προβαίνουν σε καινοτομίες και ζητεί να αυξηθεί η συμμετοχή του στις διαδικασίες διαβούλευσης στο πλαίσιο των ανακρίσεων αντιντάμπινγκ.

1.3.112. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής που αφορά πρόγραμμα δράσης για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης.

Αναφορές:

Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με πρόγραμμα δράσης για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης - COM(97) 454 και Δελτίο 10-1997, σημείο 1.2.92

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής - ΕΕ C 214 της 10.7.1998 και Δελτίο 4-1998, σημείο 1.2.63

Έκδοση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 14 Ιουλίου. Συμφωνώντας με τη σκοπιμότητα του προγράμματος δράσης της Επιτροπής υπέρ της βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκτιμά ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής παρουσιάζει ορισμένα κενά και, κατά συνέπεια, ζητεί να συμπληρωθεί η ανακοίνωση προσδίδοντας ιδιαίτερη έμφαση: στην προώθηση της καινοτομίας και της χρήσης νέων τεχνολογιών· στην ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ όλων των κρίκων της αλυσίδας της βιομηχανίας (παραγωγοί υφαντικών ινών, κατασκευαστές μηχανημάτων, κλωστοϋφαντουργοί, παραγωγοί ενδυμάτων και έμποροι λιανικής πώλησης)· στην εφαρμογή προγράμματος κατάρτισης ειδικά για τον κλωστοϋφαντουργικό τομέα δίδοντας έμφαση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και στις περιφέρειες στις οποίες υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση κλωστοϋφαντουργικής

βιομηχανίας· στην ενίσχυση του οικολογικού χαρακτήρα και στην εφαρμογή άμεσης δράσης για την προοδευτική εξάλειψη της χρήσης των πλέον προβληματικών υλικών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξάλλου, τονίζει ότι ο εκσυγχρονισμός της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης πρέπει να περιλαμβάνει την προαγωγή της περιφερειακής διαφοροποίησης, τη μετατροπή των δυνατοτήτων παραγωγής, την κατάρτιση των εργαζομένων και τη στήριξη για τα φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και τις μεθόδους παραγωγής σε όλα τα στάδια της παραγωγής. Το Κοινοβούλιο τονίζει επίσης την ανάγκη να καταπολεμηθεί η παράνομη απασχόληση στον τομέα της ένδυσης και να βελτιωθεί η κατάσταση των κατ'9 οίκον εργαζομένων και καλεί την Επιτροπή να παρουσιάσει έκθεση για την παιδική εργασία στην Ένωση και στις τρίτες χώρες, καθώς και μέτρα για την καταπολέμηση αυτού του φαινομένου. Όσον αφορά τις τρίτες χώρες, επιμένει ότι είναι ανάγκη να προωθηθεί η πρόσβαση στις αγορές τρίτων χωρών, ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά μας και απαιτεί την ανάληψη κοινοτικών δράσεων για την προώθηση των εξαγωγών των ΜΜΕ. Ακόμη, ζητεί την ενίσχυση των διατάξεων για την καταπολέμηση των απομιμήσεων και της απάτης στα προτιμησιακά δασμολογικά καθεστώτα που εφαρμόζονται στις αναπτυσσόμενες χώρες όσον αφορά τις ρυθμίσεις για τον έλεγχο της αυθεντικότητας των πιστοποιητικών προέλευσης των προϊόντων. [ΕΕ C 292 της 21.9.1998]

Κλωστοϋφαντουργία και κλάδος ένδυσης

253. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στις 29 Απριλίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 30 Απριλίου και στις 14 Ιουλίου, και το Συμβούλιο στις 7 Μαΐου επεφύλαξαν θετική υποδοχή στο πρόγραμμα δράσης για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή και ζήτησαν από την τελευταία να το υλοποιήσει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. The Single Market Review, Impact on Manufacturing, Textiles and Clothing, European Commission, 1998.
 2. Τεχνικό Εγχειρίδιο Εκπόνησης κλαδικών Μελετών IOBE, 1996
 3. Panorama of E.U. Industry.
 4. EURATEX, διάφορα τεύχη
 5. Στοιχεία εξωτερικού εμπορίου, EUROSTAT.
-
6. Μελέτη Πρόβλεψης Τεχνολογικών Επιπτώσεων στον Τομέα της Κλωστοϋφαντουργίας, CIM 1994.
 7. Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του υπουργείου Ανάπτυξης.
 8. Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Δονάτος Παπαγιάννης, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1996
 9. Ευρωπαϊκή Ένωση, Νίκος Σ. Μούσης, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999.
 10. Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://www.europa.eu.int>).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας είναι ο μεγαλύτερος βιομηχανικός - βιοτεχνικός κλάδος της Ελληνικής Μεταποίησης. Πρόκειται για ώριμο και παραδοσιακό κλάδο ο οποίος συμβάλλει τα μέγιστα στα βασικά εθνικά οικονομικά μεγέθη και την απασχόληση.

Η χωροταξική κατανομή των μονάδων του κλάδου εμφανίζεται ως η αναμενόμενη από την οικονομική θεωρία και συνεπώς θεωρείται ότι ερμηνεύεται από αυτήν. Έτσι η περιφερειακή διάρθρωση της κλωστοϋφαντουργίας καθορίζεται από τους εξής προσδιοριστικούς παράγοντες χωροθέτησης των επιχειρηματικών μονάδων: α) εγγύτητα με τον τόπο παραγωγής της πρώτης ύλης, β) ελκτικές επιδράσεις που ασκούν τα αστικά-βιομηχανικά κέντρα λόγω των μεγάλων πλεονεκτημάτων που διαθέτουν και γ) εγγύτητα με τον τόπο κατανάλωσης των παραγόμενων προϊόντων.

Η κλωστοϋφαντουργία είναι ο κλάδος που έχει καίρια πληγεί, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρη την Ε.Ε. από τη σταδιακή κατάργηση της Πολυϊνικής Συμφωνίας και τις χωρίς ουσιαστικά ανταλλάγματα αθρόες εισαγωγές από χώρες φθηνού εργατικού κόστους, με παράνομες επιδοτήσεις και κοινωνικό dumping. Πλην όμως όλων αυτών των αρνητικών παραγόντων θα πρέπει ο κλάδος να διαβλέψει τα θετικά μεσομακροπρόθεσμα οφέλη που θα προκύψουν μέσα από αυτές τις σαρωτικές αλλαγές. Ένα πολύ σημαντικό από αυτά τα οφέλη και μόνο για τις επιχειρήσεις που θα εκσυγχρονίσουν την παραγωγή και τις υπηρεσίες τους, είναι οι νέες αγορές που ανοίγονται παγκοσμίως, όπου θα μπορούν να τοποθετούν τα προϊόντα τους δίχως περιορισμούς.

Είναι βέβαιο ότι το τίμημα του σκληρού και πολλές φορές αθέμιτου ανταγωνισμού εκ μέρους των τρίτων χωρών, θα συρρικνώσει δραματικά την Ευρωπαϊκή Κλωστοϋφαντουργία, αλλά αυτό είναι εν μέρει ένα ήδη τετελεσμένο γεγονός. Οι προσπάθειες των υγιών και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, μέσω του διαρκούς εκσυγχρονισμού, έχουν τεράστιες πιθανότητες να στεφθούν με επιτυχία.

Ένα μεγάλο μέρος του κόστους παραγωγής προέρχεται από τις πρώτες ύλες και κυρίως το βαμβάκι. Η εξέλιξη των τιμών αυτών των πρώτων υλών έχει καθοριστική επίδραση στο κόστος παραγωγής της κλωστοϋφαντουργίας. Φυσικά αυτό εξαρτάται από την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και από την ασκούμενη πολιτική στον τομέα αυτό. Αυτό βέβαια δείχνει ότι η επιβίωση και η ανάπτυξη ενός κλάδου δεν εξαρτάται μόνο από τις εξελίξεις στον ίδιο κλάδο αλλά και από τις εξελίξεις της οικονομίας συνολικά. Συνεπώς απαιτείται αναβάθμιση του όλου κυκλώματος του βαμβακιού με την βελτίωση των καλλιεργούμενων ποικιλιών του και τον περαιτέρω εκσυγχρονισμό του τρόπου μηχανοσυλλογής του (με τον τρόπο που γίνεται σήμερα επιβαρύνεται η ποιότητά του) και εκκόκκισης του.

Στη συνέχεια χρειάζεται εκσυγχρονισμός της νηματοουργίας, ώστε αυτή εκμεταλλευόμενη την αναβαθμισμένη πλέον Ελληνική πρώτη ύλη και την μακρόχρονη παράδοση του κλάδου να προχωρήσει στην παραγωγή νημάτων υψηλών «τίτλων», όπως απαιτούν οι τάσεις της σύγχρονης μόδας.

Επίσης απαιτείται αναδιάρθρωση των υφαντηρίων-βαφείων-φινιστηρίων, με την εγκατάσταση σε αυτά του πλέον σύγχρονου μηχανολογικού εξοπλισμού και την παράλληλη συνεχή επιμόρφωση και βελτίωση της τεχνογνωσίας του ανθρώπινου δυναμικού τους, ώστε τα Ελληνικά υφάσματα που θα παράγονται να είναι υψηλής ποιοτικής στάθμης και όσο το δυνατόν χαμηλότερου κόστους.

Τεχνολογικά, οι μεγάλες κυρίως επιχειρήσεις του κλάδου, διαθέτουν σύγχρονο εξοπλισμό και τεχνογνωσία και ορισμένες από αυτές έχουν εξαιρετικές επιδόσεις.

Σημειώνεται, επίσης, ότι παρά τις μεγάλες οικονομικές επιδόσεις αρκετών κλωστοϋφαντουργικών μονάδων, κυρίως από το χώρο των κλωστηρίων και βαφείων - φινιριστηρίων, δεν αναμένεται η είσοδος νέων ανταγωνιστριών εταιρειών, διότι απαιτούνται υψηλότατου κόστους επενδύσεις (ένταση κεφαλαίου), υψηλή εξειδίκευση και υψηλό κόστος έρευνας και κατάκτησης των αγορών.

Ένα άλλο πλεονέκτημα που οι Ευρωπαϊκές και κατ' επέκταση ελληνικές κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις πρέπει να εκμεταλλευτούν (πολλές ήδη το

κάνουν), είναι η τάση ευελιξίας και ταχύτητας ανταπόκρισης στις ανάγκες της αγοράς. Οι Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις επειδή ακριβώς βρίσκονται δίπλα στα κεντρικά δίκτυα διανομής, μπορούν να παραδίδουν τα εμπορεύματά τους άμεσα (just in time), καθώς και να ανταποκρίνονται ταχύτατα στις συχνές αλλαγές των προϊόντων, όπως π.χ. τα πλεκτά ενδύματα σε σχέση με τη μόδα (quick response).

Όσον αφορά την κλωστοϋφαντουργική βιομηχανία εντάσεως εργασίας (πλεκτό ένδυμα) ο κλάδος, ήδη πολύ σωστά, στρέφεται στη μόδα, το σχεδιασμό, το επώνυμο προϊόν, την ταχεία παράδοση και την άμεση ανταπόκριση στις επιταγές του καταναλωτή. Ο κλάδος αυτός εξαρτάται άμεσα από το εργατικό κόστος και αυτό έχει προκαλέσει το κλείσιμο εκατοντάδων επιχειρήσεων.

Η λύση της παθητικής τελειοποίησης στις χαμηλού κόστους Βαλκανικές χώρες είναι πολύ καλή, αλλά όχι άριστη μακροπρόθεσμα. Από την ευρωπαϊκή εμπειρία φαίνεται ότι η τάση παραγωγής είναι προς τη δημιουργία μικρών, ευέλικτων, σύγχρονου εξοπλισμού μονάδων, οι οποίες παράγουν καινοτόμα ενδύματα μόδας, παρακολουθώντας διαρκώς τις τάσεις και τις συνήθειες του καταναλωτή.

Όσον αφορά το λιανεμπόριο, τείνει να υπερσυγκεντρώνεται σε πολυκαταστήματα και αλυσίδες καταστημάτων. Αρκεί ν' αναφερθεί ότι στις Η.Π.Α. και την Αγγλία περίπου το 82% της κατανάλωσης ενδυμάτων ελέγχεται από 12 μεγάλους διανομείς (Συμπεράσματα από το Παγκόσμιο Συνέδριο Πλεκτοβιομηχανίας, Rapallo Italy 1995). Όμως από αυτό το συνέδριο βγήκε και η πληροφορία ότι η αναλογία της κατανάλωσης ενώ ήταν μέχρι πρόσφατα 55% σταθερό, και 45% πλεκτό ένδυμα, σήμερα αυτή η αναλογία έχει ακριβώς αντιστραφεί υπέρ του πλεκτού. Αυτό βεβαίως η πλεκτική πρέπει να το εκμεταλλευθεί.

Η πλέον αποδοτική μακροχρόνια πολιτική πρέπει να είναι η αναδιάρθρωση και η τεχνολογική αναβάθμιση του κλάδου. Αυτή η πολιτική μπορεί να σημαίνει ανάγκες σε εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και συνεπώς αύξηση του μέσου μισθού αλλά ταυτόχρονα θα σημαίνει και αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και μείωση του κόστους.

Είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι υπάρχουν πάντοτε περιθώρια υποκατάστασης των εισαγόμενων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων με τα εγχωρίως παραγόμενα. Φυσικά αυτό δε μπορεί να γίνει με περιοριστικά μέτρα, π.χ. δασμούς λόγω της νέας συμφωνίας της GATT. Μπορεί όμως να ακολουθηθεί μια εσωτερική πολιτική προβολής των Ελληνικών προϊόντων. Παράλληλα η αύξηση των εξαγωγών μπορεί να επιδιωχθεί με ανάπτυξη των κατάλληλων εμπορικών δικτύων και προβολή των προϊόντων στις αγορές του εξωτερικού.

Είναι ανάγκη η Πολιτεία να εφαρμόσει κλαδική πολιτική για την αναδιάρθρωση του πλέον σημαντικού κλάδου της Ελληνικής Βιομηχανίας, στηρίζοντας όλη την αλυσίδα Κλωστοϋφαντουργίας, πλεκτικής, ένδυσης ούτως ώστε η χώρα μας να παραμείνει εμπορικό σημείο αναφοράς και να διατηρήσει εντός της χώρας όλη την προστιθέμενη αξία που δημιουργείται από την άριστη πρώτη ύλη που διαθέτει (βαμβάκι) έως το ένδυμα της μόδας και του χρώματος. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, το άνοιγμα προς τις νέες αγορές των πρώην σοσιαλιστικών χωρών αλλά και τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία (factoring, leasing, venture, capital), με τα οποία μπορεί να χρηματοδοτηθεί η προσπάθεια αυτή, θα πρέπει να εξετάζονται σοβαρά τόσο από την Πολιτεία όσο και από τους επενδυτές – επιχειρηματίες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γιανίτσης Τ., Η ένταξη στην Ευρωπαϊκή κοινότητα και οι επιπτώσεις στη βιομηχανία και στο εξωτερικό εμπόριο, ΑΘΗΝΑ 1988
2. Δεμίρη Κωνσταντίνα, Τα Ελληνικά κλωστοϋφαντουργεία, ΕΤΕΒΑ Ιανουάριος 1991
3. ΕΘΙΑΓΕ, Αγροτική έρευνα & τεχνολογία, 1/1996
4. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Ιστορικό της Ελληνικής βαμβαουργίας, Αθήνα 1957
5. ΕΞΠΡΕΣ Εφημερίδα, Ειδική Έκδοση του οργανισμού HELLENEWS Για την κλωστοϋφαντουργία, Σεπτέμβριος 1999
6. Επιλογή 1995, Οι νομοί της Ελλάδας
7. Ε.Σ.Υ.Ε. (Ετήσιες απογραφές βιομηχανίας)
8. Ζαρκάδα-Πιστόλη Χριστίνα, Εργοστάσια κλωστοϋφαντουργίας στην Έδεσσα, Περιοδικό Αρχαιολογία, Φεβρουάριος 1986
9. ICAP Η Ελλάδα σε αριθμούς, 1998, 1999
10. IOBE, Τεχνικό Εγχειρίδιο Εκπόνησης κλαδικών Μελετών, 1996
11. Κυλπάση Ντόλλυ – Νικηταρίδης Μιχάλης, Τεχνοπόλεις νέο μέσο της περιφερειακής πολιτικής, Αθήνα 1996
12. Κώτης Χ. Γεώργιος, Μικροοικονομική ανάλυση του τόπου εγκατάστασης, Παπαζήσης, 1976
13. Λιανός Π. Θεόδωρος, Η απασχόληση στην υφαντική βιομηχανία, Μάρτιος 1997
14. Λώλος Σ., Παπαγιαννάκης Λ., Η Ελληνική βιομηχανία στην ευρωπαϊκή κοινότητα, επιπτώσεις από την ένταξη στην Ε.Ο.Κ., Ακαδημία Αθηνών, Δημοσιεύματα του Κέντρου έρευνας της Ελληνικής κοινωνίας, Τόμος 5, Αθήνα 1993

15. Μούσης Σ. Νίκος, Ευρωπαϊκή Ένωση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999
16. Μπίρης Κ., Αι Αθήναι του 19^{ου} εις τον 20^{ον} αιώνα, Αθήνα 1966
17. Οργανισμός βάμβακος Ελλάδος, Ετήσια στατιστική βάμβακος ηλίανθου, Φεβρουάριος 1989
18. Πάκος Θ., Κλαδική Οικονομική 2: Βιομηχανική οργάνωση, επιχειρηματικές πολιτικές και απόδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, 1997
19. Παλάσκας Γεώργιος, Οι πρώτες βιομηχανικές εγκαταστάσεις στην κεντρική Μακεδονία (19^{ος}-20^{ος} αιώνας), Περιοδικό Αρχαιολογία, Φεβρουάριος 1986
20. Παπαγιάννης Δονάτος, Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1996
21. Παπαδασκαλόπουλος, Ποσοτική περιφερειακή ανάλυση, 1995
22. Παπανικολάου Γ., Μανάσης Β., Αποστολόπουλος Γ., Κλαδική μελέτη κλωστοϋφαντουργίας – ένδυσης, ΑΘΗΝΑ Ο.Α.Ε. 1987
23. Ραφιά Άννα, Άρθρο στον Οικονομικό Ταχυδρόμο, 17 Σεπτεμβρίου 1988
24. Σακκάς Γ. (Άρθρο εφημερίδα ΕΞΠΡΕΣ)
25. Σ.Ε.Β.Κ., Επετειακή έκδοση για την συμπλήρωση 80 χρόνων προσφοράς στην Ελλ. Κλωστοϋφαντουργία, Δεκέμβριος 1999
26. Σιδέρης Ν., Η εισαγωγή κινητήριων μηχανών κατά τα έτη 1926-1928, ΕΡΓΑ, 1929
27. Σιδηρόπουλος Η., Υποδομή αστικών κέντρων και τεχνοπόλεις, Τεχνοπόλεις Ι.Π.Α. 1996
28. Υπουργείο Ανάπτυξης, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας
29. Υπουργείο Γεωργίας, Ετήσια έκδοση για την Ελληνική Γεωργία, ΑΘΗΝΑ 1988
30. Φωτεινοπούλου Κ. - Μανωλόπουλος Ν., Οι ανάγκες τεχνικής εκπαίδευσης των μεσαίων στελεχών στην Ελληνική κλωστοϋφαντουργία και το έτοιμο ένδυμα

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Alonso W. Lockation Theory, Penguin Modern Economics, 1968
2. Beckman M., Lockation Theory, Random House, N.Y., 1968
3. CIM, Μελέτη Πρόβλεψης Τεχνολογικών Επιπτώσεων στον Τομέα της Κλωστοϋφαντουργίας, 1994
4. Curtis C. Harris, Jr and Frank E. Hopkins, Lockation Analysis, Lexington, Mass., 1972
5. Encyclopedia of Occupational Health and Safety
6. EIU, (Economist Intelligence Unit), Μελέτη
7. EURATEX, διάφορα τεύχη
8. European Commission, The Single Market Review, Impact on Manufacturing, Textiles and Clothing, 1998
9. European Union, Ιστοσελίδα (<http://www.europa.eu.int>).
10. EUROSTAT, Στοιχεία εξωτερικού εμπορίου
11. Goswami B.C., Martidale J.G., Scardino F.L., Textile Yarns: technology, structure and applications, New York 1977
12. Hepworth M.E., The geography of technology, Regional Studies, 20, 1986
13. Hoover E. M. The Lockation of Economic Activity, N. Y., 1963
14. KSA (Kurt Salmon Associates), Έρευνα
15. Nelson J. R., Transportation pricing and costs, Cambridge, Mass., 1973
16. OECD, Textile and Clothing, Paris, 1983c
17. Panorama of E.U. Industry, 1998
18. PRO GNOS, Ελβετική εταιρεία, (Άρθρο Εφημερίδα Καθημερινή)
19. Walker–Chapman, Η χωροθέτηση της βιομηχανίας, Ι.Π.Α., Παπαζήσης, 1992